Domnica Rădulescu
TRENUL DE TRIESTE

Domnica Rădulescu este singura scriitoare americană de origine română cu un succes fulminant. S-a născut în România, dar a fugit în SUA în 1983, după ce a absolvit facultatea de Litere, secţia „Literatură şi civilizaţie Engleză”, la Universitatea din Bucureşti.

A plecat din ţară în căutarea unei vieţi mai bune şi cu dorinţa de a triumfa, începuturile departe de casă nu au fost însă uşoare. Lucra în trei locuri pentru a-şi plăti taxele de studiu, apoi a urmat studiile de masterat şi mai apoi şi- a luat doctoratul.

Eforturile nu i-au fost însă în zadar. A fost profesoară la Universitatea din Chicago, iar în prezent este profesor universitar la una din primele 10 universităţi ale Americii, „Washington and Lee Virginia University”. A predat cu o bursă Fullbright la Cluj, mărturisind că este plăcut impresionată de nivelul cultural al studenţilor ei români şi mai ales

de entuziasmul pe care aceştia îl manifestă.

Pe cea care a ajutat-o mai târziu să părăsească ţara a cunoscut-o când avea doar 14 ani la mare. Era o americancă de origine cubaneză pe nume Zoylla Valdivieso, fugită din ţara ei natală. Aceasta a ajutat-o foarte mult: s-a declarat sponsorul ei pentru a putea ajunge în S.U.A, i-a oferit bani şi cazare până când s-a pus pe picioare, i-a plătit primul semetru la Universitatea Loyola din Chicago şi a sprijinit-o chiar să îşi facă doctoratul.

Partea întâi

Luni portocalii

Am părăsit ţărmul Mării Negre cu pielea aurie şi sărată, cu părul încâlcit decolorat de soare, ca să iau trenul care trece de-a lungul apelor albastre violete apoi pe lângă câmpurile cu floarea soarelui din Bărăgan, şi care apoi taie munţii prin pădurile de răşinoase.

Am 17 ani. În fiecare vară împreună cu părinţii mei las străzile fierbinţi ale Bucureştiului ca să petrec două săptămâni pe plaja Mării Negre după care mai petrec două luni de vară în casa mătuşii mele din Braşov, oraşul de la poalele Carpaţilor.

În fiecare vară mă avânt spre munte tânjind după răcoare, aer curat şi răsărituri strălucitoare.

De data asta am venit doar cu mama. În noaptea în care sosesc de la mare vreau să mă plimb imediat prin împrejurimi. Tanti Nina, sora mamei mele, îmi spune că ar trebui să mă odihnesc mai întâi şi să nu ies afară aşa, încinsă toată şi transpirată. Ea îţi spune mereu ce să faci pe un ton calm, timid, ca şi cum n-ar vrea să te supere, nu ca maică-mea, care dă drumul la gânduri pe un ton ascuţit, obligându-te să asculţi.

Verişoarele mele mai mici, Miruna şi Riri, mă roagă să mă joc cu ele. Miruna, care are aproape 10 ani şi cei mai albaştri ochi pe care i-am văzut vreodată, începe să plângă şi să spună că niciodată nu mă joc cu ele şi că mă urăşte. Riri, care are doar 5 ani şi ochi negri ca mura, îmi aruncă în cap o cutie pentru jucării, din lemn. Le spun că o să mă joc mai târziu. Singurul căruia nu-i pasă ce fac este unchiul Ion, care sforăie zgomotos

pe canapeaua din bucătărie, fiind prea obosit de la muncă pentru a mai ajunge până în dormitor.

Simt nevoia să-mi răcoresc trupul ars de soare în aerul proaspăt de munte şi să alunec pe balustrada de marmură direct în noaptea răcoroasă înainte ca mama sau mătuşa să-mi spună vreun cuvânt.

Prin iunie simt o nevoie disperată de a pleca din Bucureştiul cu trotuarele sale aglomerate şi fierbinţi, cu clădirile sale greoaie şi cenuşii şi cu troleibuzele sale încet mişcătoare. Ocolul pe la Marea Neagră e ca un salt rapid într-o poveste. Imaginea mării lucind în nuanţe de violet şi verde smarald dimineaţa, aşa cum o văd printre coloanele greceşti de un alb imaculat de pe marginea plajei, mă transpune mereu în vremea lui Ovidiu, exilat cândva pe aceste ţărmuri.

Îmi place să mă gândesc la mine ca la o Naiadă păşind visătoare pe nisipurile fierbinţi şi alunecând încet în apele pline de o dantelărie de alge şi de scoici sidefate. Pe la sfârşitul celei de-a doua săptămâni, corpul mă doare din cauza soarelui şi a bucureştenilor care ocupă fiecare metru pătrat de plajă cu corturile lor improvizate şi cu cearşafurile lor colorate. Atunci începe să-mi fie dor de pădurea de pini şi de răcoarea umbrei.

Până la urmă aici, la înălţime, mă simt ca acasă; nu într-o poveste, nu într-un loc de unde vreau să fug ci într-un loc unde trupul meu se simte împlinit şi unde inima îmi pulsează constant. Nişte voci de copii se aud din spatele zidurilor groase de piatră care mărginesc strada. Pe straturile aflate de-a lungul trotuarelor sunt maci sângerii şi gălbenele portocalii. Chiar după colţ este o piaţă şi aud ecouri slabe ale vocilor ţăranilor care-şi laudă roşiile şi

ridichile, pepenii şi cartofii de primăvară. Vara, piaţa este singurul loc unde mai poţi cumpăra mâncare fără să stai la o coadă interminabilă. În România mâncăm mai bine vara.

O văd pe Cristina, prietena mea din copilărie. Cu cozile ei castanii prinse în jurul capului, îmi spune pe nerăsuflate ultimele noutăţi fără nicio introducere şi fără să mă salute, ca şi cum se aştepta să mă întâlnească pe stradă în seara asta.

— Ai auzit de Mariana? Mihai a omorât-o, spune Cristina. La sfârşitul lui aprilie au plecat amândoi, într-o excursie de trei zile. Veneau dinspre Piatra Craiului încercând să ajungă la cort înainte de lăsarea întunericului. El mergea în urma ei şi, din greşeală, a dislocat un bolovan. A lovit-o în cap şi a omorât-o pe loc.

Cristina plânge cu sughiţuri. Era prietenă bună cu Mariana, de la ea învăţase să sărute şi să facă dragoste, lucruri pe care ea mi le spunea mai apoi mie. Încerc să mi-o imaginez pe Mariana. O admiram. O invidiam pentru vocea ei răguşită şi pentru felul în care scotea rotocoale de fum din ţigară. Îmi plăcea felul ei de a se arunca, nepăsătoare, în poala prietenului ei înfoindu-şi fustele ţigăneşti. Dar cel mai bine mi-l amintesc pe prietenul ei, Mihai Simionu. Avea ochii verzi şi genele lungi şi cânta la chitară cântece melancolice. Noutăţile Cristinei legate de accident mă îngrozesc, dar într-un fel nu-mi pare rău de Mariana.

Mihai şi Mariana erau cu 4 ani mai mari decât mine şi Cristina, iar noi două eram fascinate de ei şi de iubirea lor. Uneori îi urmăream şi îi spionam. Mă uitam la Mihai cu coada ochiului în timp ce

mergea, fluierând, de mână cu Mariana. Îl văd aievea mergând dar nu mai este nimeni să-l ţină de mână.

În loc să ne îndreptăm către bulevard ne întoarcem în cartierul nostru. Cristina nu vrea să fie văzută de toţi, plângând. Trecem pe lângă nişte case de piatră galbene, portocalii şi albastre, frumos aliniate, înspre parcul de la capătul străzii şi-l vedem pe Mihai mergând în cercuri în jurul băncii de lemn unde el se săruta cu Mariana şi cânta până târziu în noapte. E nebărbierit şi poartă nişte pantaloni groşi, de schi, în carouri, bocanci şi o cămaşă şifonată cu mâneci scurte. Când îl vede, Cristina începe din nou să plângă şi îi spun să plece acasă şi să mă lase singură cu el.

Mă uit la el cum fumează Carpaţi fără filtru, aproape ca o glumă proastă. N-am înţeles niciodată de ce asemenea ţigări puturoase sunt denumite după cele mai frumoase comori naturale ale noastre. Ţigările româneşti, amare şi acre, sunt cele mai proaste din lume. Deodată, mă doare sufletul văzându-l cum fumează şi se plimbă furios, rănit după pierderea suferită. Mă îndrept către el, îi ţin fără jenă calea, aşa că nu poate să mă evite. Trebuie să se uite la mine. Şi se uită. Lasă furia deoparte şi îmi zâmbeşte privindu-mă cruciş, cu ochii lui verzi, prin fumul de ţigară. Îl întreb dacă vrea să se plimbe cu mine. Dă din cap că da.

Luna plină pare foarte aproape. El merge repede, cu capul plecat. Nu pot ţine pasul. Faţa încă îmi arde de la soarele Mării negre şi de la noaptea de vară, de la luna plină şi de la ochii lui verzi. Ard ca tăciunii aprinşi. Strălucesc în întuneric.

În alimentare nu găseşti nici carne şi nici hârtie

igienică. Făina, uleiul şi zahărul sunt raţionalizate. Lumea spune că-i aproape la fel de rău acum, în 1977, ca pe vremea lui Stalin. Cel mai rău e că întâlneşti bărbaţi în haine de piele neagră, cu ochii mici, care te urmăresc la fiecare colţ, la fiecare etaj al fiecărei clădiri, şi ascultă orice linie telefonică. Vor să afle dacă te plângi, dacă spui bancuri, dacă vorbeşti cu străinii, dacă te gândeşti să pleci din ţară şi de unde faci rost de ţigări Kent. Într-un fel sau altul, multă lume reuşeşte să fugă din ţară. Aproape zilnic auzi veşti despre cutare şi cutare care a plecat într-o excursie în Germania şi nu s-a mai întors, sau care s-a dus în Iugoslavia şi apoi a făcut cumva să ajungă în Italia.

— Ce norocoşi, spunem noi mereu. Tipi deştepţi, bravo lor!

La şcoală, printre orele de chimie organică şi literatură comparată sau ore de filosofie occidentală, învăţăm şi despre planul cincinal socialist al cooperativelor agricole de producţie, despre producţia de unelte şi tractoare şi despre utopica fericire socialistă dintr-un viitor nu prea îndepărtat, unde toată lumea munceşte după posibilităţi şi primeşte după nevoi.

Avem impresia că ne situăm într-un fel de tranziţie în care, cu excepţia celor mai importanţi lideri de partid şi a securităţii, care cumpără din magazinele speciale şi secrete ale partidului, nimeni nu poate să-şi asigure nici măcar strictul necesar. Alimentarele sunt goale iar rafturile de oţel strălucesc de curăţenie în aşa fel încât poţi să-ţi vezi chipul alungit, reflectat de marginea metalică. Dacă ai noroc, la cele mai neaşteptate ore din zi poate să vină un transport de brânză sau

de aripi de pui în cartierul tău, odată cu cozile lungi care se formează instantaneu. Cei care sunt ultimii la coadă, în general par lipsiţi de speranţă: n-o să mai rămână nimic pe raft, ştiu ei, când o să le vină rândul. Vor pleca cu sacoșele goale şi vor încerca să găsească şi alte cozi prin oraş, unde poate vor avea norocul să fie primii la unt, sardine sau la hârtie igienică. Bancul zilei e că românii nu mai au nevoie de hârtie igienică pentru că nu au după ce s-o folosească.

În vara asta când împlinesc 17 ani, înfloresc ca femeie şi nu-mi pasă de magazinele goale şi de raţiile de zahăr şi făină. Ochii mei albaştri strălucesc. Membrele mele lungi sunt încordate şi neliniştite. Părul meu de culoarea grâului sălbatic flutură în toate direcţiile iar în trup simt un mare dor. Nu mă interesează decât ca acest bărbat care-şi jeleşte iubirea pierdută să-şi întoarcă ochii spre mine şi mă vede, cu părul meu decolorat, cu faţa şi umerii arzând, să cânte la chitară, pentru mine, unul din cântecele lui melancolice. Doar pentru mine. Mirosul de pământ şi moarte din inima lui mă înnebuneşte de dorinţă. Vreau să fiu acolo, în miezul inimii lui unde miroase a pământ reavăn. Vreau ca el să fie primul meu iubit: amar, furios, mirosind a ţigări româneşti fără filtru şi jelind după o fată moartă.

Este anul marelui cutremur iar florile roz şi sângerii par să înflorească toate deodată din pământul crăpat. Lacomul, neiertătorul pământ negru! Mă întreb dacă Mariana a mai avut timp să gândească, să se îngrijoreze, să se înfioare la gândul propriei ei morţi. Mă întreb dacă Mihai a fost doar neatent când a dislocat bolovanul acela

din vârful dealului, sau dacă o fi fost altceva şi Cristina nu mi-a spus sau poate că nici ea nu ştie. Ştiu că şi alţi bărbaţi erau îndrăgostiţi de Mariana. Ştiu că mergeau cu toţii, în gaşcă, pe munte. Poate că Mariana flirtase cu Radu, cel mai bun prieten al lui Mihai, un pic prea mult, aşa cum avea uneori obiceiul. Poate că Mihai era într-o criză de gelozie. Poate că fusese o crimă pasională. Îmi amintesc de certurile lor până noaptea târziu la o margine de parc unde se adunau toţi copiii din cartier. Mariana izbucnea mereu în lacrimi şi fuma ţigară după ţigară şi îşi înfoia fustele colorate dând să plece. Apoi Mihai o strângea cu putere şi într-o clipă trecea de la furie la tandreţe şi începeau să vorbească în şoaptă şi să se sărute. Mă uitam fascinată la ei simţind în mine o durere delicioasă.

Cum merg alături de Mihai mă gândesc că n-a mai fost niciodată aşa o lună plină şi portocalie şi aşa un loc mirosind a reavăn în inima cuiva, unde eu să mă înscăunez că o regină nemiloasă.

— Au ras-o pe cap, spune el, avea o gaură mare la ceafă. I-au tăiat buclele ei frumoase şi castanii ca să vadă gaura din ceafa ei. De ce au trebuit să facă asta?

Stinge ţigara pe jos şi priveşte în depărtare. Mai mergem un pic iar luna se măreşte sub ochii noştri, portocalie, rotundă, imensă. Vreau să-l iau de mână şi să-l fac să se uite la mine.

Mă împiedic în sandalele mele purtate, ieftine. Picioarele îmi sunt încă pline de nisipul şi sarea adunată în sandale de pe plajă. Tălpile mă ard cu fiecare pas pe care-l fac *ca şi cum ar fierbe pământul.* Mă sprijin de el făcându-l să se oprească. Degetele lui îmi ard pielea braţului.

— Hai să bem ceva, îi spun. Azi e 15 august, Sf. Maria Mare. E ziua mea de nume.

— Credeam că eşti păgână, spune el.

— Sunt. Doar că-mi place să beau de ziua sfintei mele. Îmi sărbătoresc numele.

— Te cheamă Maria? Mătuşa ta, Nina, îţi zice mereu Mona.

— Mătuşa mea Matilda, sora lui taică-meu, s-a rugat la Sf. Fecioară în timpul naşterii mele, aşa că a trebuit să fiu botezată şi cu numele ei, pentru protecţie. Mona Maria.

— Mona Maria.

Zâmbeşte şi spune că i se pare amuzantă aliteraţia. Spune că seamănă cu numele unei stele de cinema.

Trecem pe lângă blocul mătuşii mele. O aud pe mama strigându-mă de pe balcon, spunând că e târziu şi că trebuie să intru în casă. Îi spun să mă lase în pace că sunt destul de mare să stau pe-afară cât vreau. Continuăm să mergem.

Mihai spune că este un magazin cu băuturi lângă gară. Mergem mai multă vreme fără să vorbim. Vedem dâra de fum a unui tren plecând din gară şi doi tineri sărutându-se la colţul străzii. Îi invidiez pe toţi îndrăgostiţii, vii sau morţi. Mi-e sete şi sunt ameţită şi mă îndrăgostesc cu fiecare pas pe care-l fac la braţul lui Mihai, privindu-i profilul, genele lungi şi dese şi ochii verzi, trişti. În noaptea asta, de ziua numelui meu, nu-mi pasă de raţiile de zahăr şi făină, din moment ce magazinul are ţuică, şi mereu are.

Cumpărăm ţuică ieftină şi ne întoarcem în cartierul nostru. Dar când suntem pe punctul de a traversa strada, către blocul mătuşii mele, îl iau pe

Mihai de mână şi îl împing pe o stradă laterală, întunericul miroase a regina nopţii, floarea mea preferată. Bem din aceeaşi sticlă acolo, în mijlocul drumului, ca să sărbătoresc ziua numelui meu.

Râd atât de tare că mă podidesc lacrimile. Luna se multiplică. E minunat să ai aşa o mulţime de luni deasupra capului, şi să simţi parfumul de regina nopţii şi să te ţii de mână cu acest bărbat trist care deja se gândeşte să mă sărute. *Sunt vie.* Sunt aici, râzând în faţa lui, arzând bronzată şi privind mai multe luni pe cer. Mă aşez pe iarba de pe marginea trotuarului sub şirul de plopi, alături de gardul de fier care separă strada de parcul din faţa blocului mătuşii mele. Vecina de dedesubt trece pe lângă mine cu o sacoşă de cartofi în mână. Scutură din cap şi bombăne ceva despre „fetele de la oraş“.

Mihai stă lângă mine şi privim cerul şi lunile în halouri portocalii. Timpul se opreşte în loc. Timpul se opreşte exact ca atunci când Dr. Faustus îi cere diavolului să oprească în loc clipa, pentru că-i atât de frumoasă.

Tocmai am citit *Dr. Faustus* la ora de literatură comparată. Urmez cursurile unui liceu de filologie în Bucureşti. Citim toate cărţile din lume. Am prieteni care merg la Liceul englez, sau la cel Francez sau Italian. Tatăl meu şi prietenii lui poeţi şi artişti cred că este un fel de breşă în sistem. Probabil că partidul a sărit peste ameninţarea orelor de literatură comparată, fiind prea ocupat să distrugă orice altceva.

Nu-mi place *Dr. Faustus* dar îmi place replica: „O, Doamne, fă această clipă să stea, că-i atât de frumoasă! 11. De ce să scrii sute de pagini

plicticoase despre diavol şi toată acea târguială a sufletului, când autorul putea să lase doar această frază simplă?

Această clipă, acum, în vara asta românească, într-un orăşel din Carpaţi. Vreau să dureze veşnic, cât trăiesc eu pe pământ. Acolo, în miezul inimii lui şi a pământului răscolit: mă văd înflorind, regină a nopţii, proaspătă şi cărnoasă.

Nu ştiu ce se mai întâmplă după aceea. Mă trezesc în casa mătuşii mele, în pat, lângă cele două verişoare ale mele. Mătuşa, unchiul şi mama mă ceartă. Trec câteva zile şi nu-l văd pe Mihai. Parcă-s somnambulă. Apoi vine 23 August, sărbătoarea naţională a României, sărbătoare comunistă, în care oamenii trebuie să defileze pe străzi, cu steguleţele roşii ale partidului în mâini, scandând *Nicolae şi poporul, Nicolae şi partidul.* Dacă nu scandezi destul de tare, cineva în haină de piele te-ar putea observa. Mătuşa şi unchiul trebuie să meargă la defilare. Toţi adulţii sunt plecaţi, verişoarele mele sunt prin vecini, iar eu am rămas singură.

Mă îndrept către strada lui, la două blocuri mai încolo, la capătul şirului de case colorate pastel. Casa lui e mai mare decât celelalte şi e cenuşie, nici galben piersică şi nici verde tei ca celelalte. E o casă de piatră cu acoperiş roşu de ţiglă. Sunt trei apartamente acolo, dar arată ca o casă unitară, iar curtea din faţă e separată de stradă printr-o poartă de fier cărămizie. Ştiu că apartamentul lui Mihai e la parter pentru că în verile trecute îl vedeam prin ferestrele deschise stând lângă Mariana, ori de câte ori treceam prin cartier cu Cristina. Uneori îl spionam şi le vedeam capetele apropiate,

sărutându-se. Alteori el cânta la chitară pentru ea şi sunetele corzilor răsunau afară ca nişte rândunele stranii care zburau prin tot cartierul. O baladă a muntelui în lumina lunii.

Mă plimb în sus şi în jos pe stradă spionându-i casa. O trecătoare se opreşte şi mă întreabă dacă mă poate ajuta, dacă m-am rătăcit. Îi spun „Nu, mulţumesc, doar aştept pe cineva”. Apoi, ca şi cum s-ar adeveri, uşa grea de sticlă de la casa lui se deschide şi Mihai iese afară, purtând aceeaşi cămaşă şifonată şi pantalonii în carouri de săptămâna trecută, dar acum e bărbierit. Merge legănându-se pe o parte, de parcă ar şchiopăta. Îl întâmpin. Ne oprim şi ne uităm unul la celălalt.

— Hai să-ţi arăt un loc pe munte, spune ca şi cum pe mine m-ar fi aşteptat. Un loc unde n-ai mai fost.

— Nu sunt îmbrăcată pentru mers pe munte, îi spun.

Port o rochie albastră, subţire, şi aceleaşi sandale vechi, ieftine.

Luăm un autobuz până la capăt de linie, la poalele muntelui, apoi mergem cu telefericul până la jumătatea drumului spre vârf. Mă conduce pe o potecă prin pădure. Pe jos iarba străluceşte şi sunt clopoţei albaştri iar lumina după amiezii e filtrată printre ramurile mestecenilor şi stejarilor bătrâni. Paşii noştri se aud reverberat în liniştea pădurii, spartă doar de bocănitul ritmic al vreunei ciocănitori sau de singuraticul cântec de cuc. În aer sclipesc scântei de lumină. Apoi cărarea devine mai abruptă.

Mă împiedic. Nişte pietricele îmi intră în sandale. Rochia albastră cusută de mama dintr-o draperie

veche e plină de noroi. Se agaţă de tufişurile de pe margine care aproape că ascund poteca. Sunt îmbujorată şi transpirată iar el mă trage de mână tot mai sus.

Vedem nişte mure sălbatice şi el se apleacă să le culeagă. Mă hrăneşte cu ele, una câte una. Simt gustul fructului amestecat cu cel de tutun de pe degetele lui. Ştiu că buzele mele sunt mai roşii de la mure şi că el vrea să mi le sărute.

Se aude un tunet. Se porneşte ploaia atât de furioasă încât văd apa şiroind spre pământ şi împroşcând stropi în sus. El o ia imediat pe altă potecă şi deodată ne aflăm sub un adăpost din lemn. Suntem uzi leoarcă. Rochia albastră mi se lipeşte de corp. Mi se văd sfârcurile prin ea. Toate liniile corpului meu sunt scoase în evidenţă de sub rochia străvezie şi udă. El scoate o borsetă de plastic din buzunarul de la pantaloni şi de acolo o bucată de pânză albă. Îmi face cu ochiul şi-mi spune:

— Pe munte trebuie să te aştepţi la orice.

Mă şterge pe faţă, pe păr şi pe gât cu batista aceea albă care în mod miraculos absoarbe apa. E meticulos şi precis. Batista se mişcă înspre umerii mei, spre sâni şi talie, zăbovind la fel de mult pe fiecare porţiune. Simt o căldură ciudată în tot corpul. Parcă-s hipnotizată. Nu vreau să se oprească.

— Aşa. E mult mai bine. Nu-i bine să stai multă vreme udă pe munte. Poţi căpăta pneumonie.

Ştiu că atunci când voi fi bătrână şi ofilită şi bolnavă, şi chiar pe patul de moarte, îmi voi aminti de ploaia asta de vară, privind buzele acestui bărbat care cunoaşte muntele şi care mi-a uscat

trupul cu o batistă albă.

Ne privim unul pe celălalt, dar nu ne sărutăm. Îi simt respiraţia pe gâtul meu. Mă trage către pieptul lui şi mă ţine în braţe mângâindu-mi părul. Respir spre pieptul lui adăpostită de ploaie.

— S-a oprit. Putem să plecăm, spune el şi mă ia iar de mână.

Întorcându-ne pe cărarea care urcă muntele, spre piatra legendară pe care o ştie el, vedem nişte aburi roz albăstrui şi violeţi ridicându-se de pe văi şi înconjurându-ne. Văile de sub noi sunt acoperite de o pâclă multicoloră; lanţul verde închis al Carpaţilor ne înconjoară ca un inel magic. Printr-o spărtură din nori se vede o porţiune de oraş, ca printr-o miraculoasă gaură a cheii.

— E un fenomen rar, spune el. Norii se mişcă pe măsură ce iese soarele. Lumina se reflectă în nori.

În sfârşit ajungem la stânca aceea mare.

E o stâncă mare, albă, ascuţită, cu o cavernă la bază. Câinii latră în vale iar noi auzim clopotele de la Biserica Neagră. Aproape că putem vedea forma bisericii printre norii violeţi ca şi zidurile sale gotice, drepte şi arse, şi turlele ţâşnind în sus. Ecoul clopotelor ajunge până la noi şi, cum stăm sprijiniţi de piatra albă privind în jos la norii roz din vale şi la apusul de peste oraş, îmi spune că-mi licăresc stele în ochi. Clopotele bat fără încetare.

Gust murele de pe buzele lui. Vreau să mă topesc în norii roz, în dangătul clopotelor şi în acest sărut cu gust de fructe de pădure. Clopotele bat, iar eu îmi simt corpul cum ia forma lunii pline şi împrumută mireasma murelor sălbatice.

Ploaia a dezlipit afişele cu defilarea de 23 august. Ne întoarcem de pe munte şi găsim

străzile pline de mii de steguleţe roşii de hârtie, rupte, ude leoarcă. Oamenii merg încovoiaţi şi uzi până la piele, călcând peste steagurile roşii. Nu prea-mi pasă. Deodată am senzaţia că nici nu mai trăiesc în această ţară. Simt mâna lui căutând-o pe a mea în timp ce ne apropiem de blocul meu. Mă roagă să vin la el acasă mâine dimineaţă, devreme.

Din ziua aceea încep să mă trezesc înaintea celorlalţi. Mă spăl pe cap cu apă rece ca gheaţa, pentru că avem apă caldă doar o oră pe zi sau două ore la două zile şi nu trebuie s-o risipim. Uneori nu avem deloc apă, dimineaţa devreme sau seara târziu. Partidul încearcă mereu să ne determine să economisim câte ceva, căldură sau energie, împingându-ne frenetic pe drumul utopic al socialismului care va fi făurit într-o bună zi. Mă spăl pe cap cu săpun de rufe, în chiuveta de la baie, cât de repede şi cât de puţin zgomotos pot, în speranţa că firul anemic care curge de la robinet n-o să se oprească şi n-o să mă lase cu părul plin de săpun.

Dimineţile sunt întotdeauna răcoroase; tremur şi cobor scările de marmură, cu pletele umede lipite de gâtul şi de umerii mei.

Mihai pune ceva de Edward Grieg pentru mine. Mai întâi şterge firele de praf de pe disc, apoi îl aşază încet pe platan şi coboară acul pick-up-ului cu un gest delicat. Rămâne nemişcat timp de câteva secunde şi ascultă muzica surâzând mulţumit.

— Ascultă! E ca ploaia. Peer Gynt. Îmi place foarte mult, ţie nu? spune el mândru, ca şi cum ar fi fost compozitorul acelei muzici.

— Da, e frumoasă. N-am mai auzit bucata asta.

— Tremuri, îmi spune.

Apoi îşi pune mâinile pe umerii mei. Sunetele îmi pătrund în fiecare por. Aşternuturile de pe patul lui sunt apretate şi răcoroase, îmi scot rochia cea albastră, aceeaşi pe care o purtam pe ploaie, pe munte, şi văd prin fereastra deschisă portretele lui Marx, Engels, Lenin şi Ceauşescu – *părintele naţiunii* – atârnate de clădirea de vizavi. Toţi sunt urâţi, şi mă sperie.

Mi se pare că-l cunosc dintotdeauna, că înţeleg exact fiecare detaliu al fiecărei mângâieri de pe trupul meu. Nu sunt timidă. Valuri de căldură şi de sunete mă inundă. Îmbrăţişări, şoapte. Mă muşcă de umăr, îl muşc şi eu. Sunt ameţită şi curioasă de tot ceea ce mi se întâmplă. Aud copii jucându-se pe-afară; chiar sub fereastra noastră o minge loveşte insistent şi ritmic trotuarul.

Chipurile bărboase ale lui Marx, Engels şi Lenin, ca şi chipul fără barbă al lui Nicolae Ceauşescu ne privesc de pe clădirea de peste drum. Îi văd prin geam de aici, de unde mă aflu întinsă. Închid ochii şi nu mă mai gândesc la nimic. Muzica lui Grieg. Sunete mici ca ploaia. Trupul lui Mihai e încordat şi priceput şi emană un miros de răşină de pin, ca şi cum ar fi adunat în pilea lui măslinie toate miresmele pădurii. Mă pierd în îmbrăţişările lui, în topirea aceasta a cărnii în carne. Aş geme cu fiecare bucăţică a corpului meu în braţele lui. Jerbe purpurii şi roşii îmi explodează în creier dincolo de pleoapele închise apoi îmi zvâcnesc prin vene şi muşchi în tot corpul. Îl ţin de mână iar el stă lângă mine, transpirat şi tremurând tot.

Perdelele transparente se mişcă în adierea

vântului. Prin ele, deasupra capetelor noastre, ne privesc fix feţele bărboase ale celor trei conducători marxişti, şi cu al patrulea, părintele naţiunii noastre. Râdem şi ne strâmbăm la ei şi le spunem să se ducă dracului. El trage draperiile şi vine lângă mine şoptindu-mi la ureche. Spune că sunt mura lui sălbatică şi că mă va mânca toată. Spune că mă va răpi şi vom fugi în pădure ca să nu ne găsească nimeni şi vom trăi mereu acolo ca doi sălbatici, hrănindu-ne cu fructe de pădure şi rădăcini. Apoi ne rostogolim în aşternutul răcoros râzând. Vara trece fără să fiu tentă la ceea ce mă înconjoară, grăbindu-mă pe scări dimineaţa, întotdeauna cu părul ud, suspect de curat. Hoinărim prin pădurile pe care el le ştie, pe sub pini şi prin pajişti ferite, udate de câte un izvor ascuns; mirosul de pini şi de pământ intră în mine. Luna mă trezeşte-n noapte şi fire de aur par să lege gândurile mele de ale lui, dorinţa mea de a lui. Ies din apartamentul mătuşii în miez de noapte şi mă caţăr ca un hoţ pe fereastră, direct în patul lui. Îi îmbrăţişez trupul cald mirosind a răşină. Îl muşc de ceafă, de umeri, de buze. Mereu de buze. Când vine vremea să mă întorc la Bucureşti şi să înceapă noul an şcolar, e burniţă şi ceaţă pe coama muntelui şi la piatra noastră albă. Vara se termină mereu brusc la munte şi se preschimbă în toamnă în doar câteva zile cu nopţi din ce în ce mai reci, lumina dimineţii e din ce în ce mai aurie, iar aerul vibrează ca un suspin care vesteşte vremea rece. Trec în anul trei de liceu, iar admiterea la facultate mi se pare ca o ameninţare la sfârşitul acestui an. Simt că trebui să mă maturizez peste noapte, aşa cum lumina verii trece către toamnă. Viitorul pare

la fel de incert ca şi vârfurile munţilor acoperite de pâclă albă.

În ziua dinaintea plecării mele, Mihai devine trist şi vorbeşte despre Mariana, despre cum o dureau dinţii şi punea vodkă la dintele bolnav. Şi-o aminteşte cum alerga pe poteca stâncoasă în dimineaţa aceea, fericită şi lipsită de griji. Rosteşte cuvântul „accidental” cu un anumit accent, ca şi cum s-ar împiedica în cuvânt. E tras la faţă. Arată de parcă fără veste l-ar fi învăluit o umbră. Mă sperie. Stă pe marginea patului cu capul în mâini. Poate că a omorât-o pe Mariana. Să nu fi fost bolovanul acela un „accident”? Poate că m-am îndrăgostit de un criminal. Tresar din cauza propriului meu gând întunecat, care, în mod ciudat, nu-mi dă pace. Mă fascinează crimele pasionale. Am crezut că numai în romane cineva ar putea omorî un om doar pentru că e prea gelos, sau prea îndrăgostit, sau prea furios, nu şi în realitate. Vreau s-o şterg pentru totdeauna pe Mariana din inima lui. Urăsc faptul că absenţa ei stă între noi. Mă ridic din pat geloasă de furie şi mă pregătesc să plec fără să-i spun la revedere. Şi lui îi pare rău că e trist. Mă ia de mână şi îmi sărută podul palmei şi fiecare deget în parte. Îmi spune că nu vrea să mă piardă.

— Te omor dacă mori, îmi spune el.

Apoi mă strânge cu putere în braţe şi mă ţine aşa până când nu mai pot respira.

— Sunt ca scaieţii de pe câmpii. Mergem, mergem şi nu murim niciodată, spun eu râzând, în timp ce mă desprind din strânsoarea lui.

Apăs cu unghiile braţele şi gâtul lui ca să-i arăt că sunt ca un scaiete sălbatic. Zâmbeşte. A uitat-o

pe Mariana.

Îl visez, suntem singuri în noapte pe mijlocul străzii, cărând valiza cea veche pe care o purta unchiul Ivan când s-a întors după 25 de ani deşi toată lumea îl credea mort, şi care dispăruse în Uniunea Sovietică. Stăm pe valiza aceea, pe cer sunt două luni şi Mariana apare din ceaţă. Vine zâmbitoare spre noi. Vedem că nu are dinţi pentru că zâmbeşte ştirb, înfricoşător. Simt o tristeţe profundă ca moartea.

Inundaţii, războaie şi oglinda străbunicii

În vara în care împlinesc 17 ani şi mă îndrăgostesc de Mihai, mă simt atrasă de oglinda de argint a străbunicii. E pusă pe scrinul din mahon în sufrageria mătuşii Nina. Mă uit la colţul ei ştirbit, la lemnul masiv care cândva avea o cutie muzicală. Dar mai ales mă uit în oglindă, atentă la faţa mea, de parcă ar fi a alteia: ochii albaştri, migdalaţi, părul înfoiat, bărbia ascuţită, nasul fin şi buzele roşii sărutate şi muşcate de Mihai. Un semn roşiatic pe gâtul meu lung. În această vară minunată, cu cerul garnisit cu lună, cu gust de pământ reavăn şi cu ploaie, vreau ca poveştile familiei mele să prindă viaţă în misterioasa oglindă. Exact ca personajul Luciile dintr-o poveste pe care mama mi-o citea dintr-o cărţulie de poveşti franţuzeşti. Luciile ajunsese să vadă tot ce dorea într-o oglindă magică pe care i-o dăruise o zână: rudele ei decedate, cei dragi care erau departe, viitorul ei. Dar mie mi-e teamă să-mi văd viitorul. Nu întreb de asta oglinda străbunicii. Pe măsură ce-mi examinez propriul chip în oglindă, vreau să

văd trecutul, să-mi imaginez pe cei din familia mea plutind prin oglinda argintie şi întinzând mâinile spre mine cu dor. Mi-e teamă de tăcerea apăsătoare a lui Mihai când pomeneşte de Mariana. Mi-e teamă de visul pe care l-am visat, cu noi doi stând pe mijlocul străzii pe valiza cea veche, noaptea, şi cu Mariana rânjind ştirbă spre noi. Mi-o amintesc pe mama vorbind despre marile iubiri din familia noastră şi despre femeile care şi-au găsit bărbatul vieţii lor şi au rămas împreună. Pentru totdeauna. Gândul că într-o dimineaţă Mihai ar putea să dispară din viaţa mea, îmi taie respiraţia. Pur şi simplu nu mai pot respira când mă gândesc la asta. Alerg spre Mihai ca să mă asigur că e acolo, la parterul casei de piatră cenuşie cu acoperiş de ţiglă roşie. Îi spun că îl voi iubi mereu. Îl sărut până nu mai poate respira. Mă rog la rudele mele femei să protejeze iubirea mea pentru Mihai. Într-un fel, rudele mele feminine decedate mi se par mai de încredere decât Dumnezeu sau decât Fecioara Maria, despre care îmi tot vorbeşte tanti Matilda. Vreau să fiu ca femeile din familia mea, puternice şi cu noroc în dragoste.

Străbunica mea a reuşit să se salveze de la marea inundaţie din 1918 plutind pe Nistru, pe o uşă mare din lemn şi strângând la piept o oglindă de argint cu o cutie muzicală care cânta *Fur Elise* de Beethoven. Asta se întâmpla în oraşul Cetatea Albă din Moldova, regiunea Basarabia, înainte să fie încorporată în Uniunea Sovietică.

Ea pluteşte pe râul care mătură totul în calea lui – dulapuri şi grădini de zarzavat, coteţe de găini – cu părul ei blond fluturând în vânt, strângând la

piept oglinda pătrată în timp ce ascultă mereu muzica aceea, întorcând cheiţa în cutia muzicală ori de câte ori se opreşte. După multe ore uşa pe care pluteşte se izbeşte de un copac. Reuşeşte cumva să se caţere în el, încă ţinând oglinda, şi aşteaptă, din ce în ce mai puţin conştientă, printre crengile dese, să vină cineva s-o găsească. La apus când apele încă vuiesc furioase pe lângă ea iar cerul roşu violet varsă apă ameninţătoare, un bărbat într-o barcă de salvare se apropie de copac auzind un sunet slab, ca şi cum cineva ar ciupi corzile unui instrument bizar. O găseşte pe străbunica mea printre ramurile răsucite, strângând oglinda la piept şi şoptind notele ca pe un cântec de leagăn.

Vania Golubov o dă jos şi o aşază în barcă. O înveleşte cu pături şi îi face un culcuş, apoi vâsleşte cu putere către malul îndepărtat, încearcă să afle cine este, ce s-a întâmplat cu familia ei, în ce parte a oraşului stă. Tot ce poate scoate de la ea e numele pe care îl tot repetă: Paraschiva Dumitrescu. Îşi şopteşte numele ca pe un cântec de leagăn, la fel ca pe cântecul din cutia muzicală.

O duce la el acasă, unde locuieşte cu mama sa şi o aşază în camera mare, rugând-o pe mama sa să-l ajute s-o dezbrace şi să-i aducă nişte haine uscate. Ei locuiesc într-o căsuţă de piatră albă, la marginea oraşului, unde apele nu au ajuns.

Se îndrăgosteşte de fata rătăcită cu părul bălai pe măsură ce îşi revine sau cade iar în delir, vorbind despre cai sălbatici şi soldaţi plutind pe râu, în vreme ce el îi toarnă în gură câteva înghiţituri de apă ca să-i scadă febra. Într-o noapte, după trei zile de febră şi rostit vorbe fără şir, crede

că o va pierde. Pulsul îi este scăzut şi pielea îi arde atât de tare de parcă încinge tot aerul din jur.

Mama lui îl ajută să o învelească în cearceafuri umede, noaptea, şi îi dă ceai rece făcut din ierburi ruseşti. Vorbeşte încontinuu cu fata ca şi cum cuvintele lui care înspre zori devin la fel de confuze şi lipsite de sens ca şi ale ei, ar putea să o smulgă din ghearele bolii şi ale morţii. Ceea ce se şi întâmplă. Într-o dimineaţă, odată cu prima rază de soare, când mama lui Vania în sfârşit se duce în camera ei să se odihnească,

Paraschiva începe să-l privească pe Vania. Pentru prima oară săptămâna asta e calmă. Se uită la Vania ca şi cum l-ar cunoaşte de-o viaţă. Nu e nici speriată nici surprinsă că se află în casa unui bărbat, în patul unui bărbat, după ce a plutit zile în şir pe apele învolburate, întreabă de oglindă – a găsit oglinda cu cutia muzicală la spate? i-o arată. E întreagă, vezi? Doar un pic murdară, spune el ştergând-o cu dosul mânecii. Încă mai funcţionează, îi spune, şi începe să răsucească cheiţa. Ea îl opreşte atingându-l uşor pe mână. Vania opreşte muzica şi pune cutia în mâinile ei.

— Păstreaz-o, îi spune el, ca să-ţi poarte noroc. Ea m-a adus spre tine.

Ea începe să râdă. Apoi râde şi el. Mama lui Vania îi găseşte scuturaţi de hohote de râs când intră în cameră. Îi priveşte râzând şi îşi dă seama că Paraschiva va trăi şi că va fi nora sa. Se bucură pentru fiul ei, că şi-a găsit în sfârşit mireasă.

E anul 1918 şi războiul a înghiţit mii de tineri pe câmpurile de luptă, inundaţiile au acoperit de noroi satele şi au înghiţit şi mai multe vieţi. Acum vine ameninţarea foametei. Dacă ai noroc, îţi găseşti

perechea în vâltoarea unei calamităţi ca asta, salvezi pe cineva şi eşti tu însuţi salvat. Aşa îşi găsesc oamenii jumătatea, printre cadavre în putrefacţie, hămesiţi, temerari, la limita dintre viaţă şi moarte. Cu părinţii dispăruţi sub ape, de-acum Paraschiva se numără printre cei mai norocoşi oameni. A fost găsită de cineva care locuieşte într-o căsuţă de piatră albă la capătul uscat al oraşului, acolo unde apele nu au ajuns, o casă cu o grădină mică de legume, o brazdă de porumb şi trei găini albe.

În vară s-au căsătorit în grădină, cu acordeonistul satului cântând pentru ei, de la capăt, singurele două cântece pe care le ştia, unul trist şi celălalt vesel. Au băut ţuică de prune, au mâncat mămăligă şi au dansat până în zori pe două melodii. În noaptea aceea Paraschiva a vrut să învârtă cheiţa cutiei muzicale şi să mai asculte odată Fur Elise, stând în acelaşi pat în care o aşezase Vania când delira şi era să moară, iar el a vindecat-o cu comprese reci şi ceaiuri din ierburi ruseşti.

Vine vara cu multe luni portocalii în care-mi descopăr lăcomia propriului meu trup, iar eu sunt tot străbunica, ascultând Beethoven din cutia muzicală salvată la inundaţii. Vreau să fiu Paraschiva muşcându-l de umăr pe Vania, în extaz, şi înfigându-şi unghiile în spatele lui. Vreau să fiu ea pe patul mic din casa de piatră albă, de la o margine de oraş, care nu fusese atinsă de puhoaie, adulmecând şi sărutând trupul acestui bărbat tânăr în patul în care mă zbat de câteva zile între viaţă şi moarte, din cauza febrei de la râul infectat.

Paraschiva şi Vania au avut doi băieţi, Ivan şi

Victor. Ivan a dispărut în cel de-al doilea război mondial şi a fost găsit prin Crucea Roşie după 25 de ani, când maică-sa era deja moartă. Victor avea să fie bunicul meu, cel mereu blând şi trist din cauza pierderii fratelui. Se spune că pe măsură ce îmbătrânea, Paraschiva se îmbrăca în cele mai bune haine, îşi punea pălăria verde de fetru şi în după-amiezi luminoase şi răcoroase, spunând că merge în oraş, intra în dulapul pe care familia mea îl adusese în apartamentul deja gară. Ieşea după câteva ore şi spunea că totul s-a scumpit enorm. Într-o zi am găsit-o moartă în dulap, printre rochii şi paltoane vechi, ţinând la piept o hăinuţă veche de-a lui Ivan de când era mic.

Mona Maria Manoliu creste la Bucureşti

M-am născut vara, în Bucureştiul de altă dată, când străzile erau pline de miros de tei, atât de greu şi atât de dulce încât îţi doreai să te tot fi născut într-o noapte de vară ca asta. E ora 3 dimineaţa, ora misterioasă a naşterilor, morţilor, accidentelor şi metamorfozelor. Mama stă pe marginea patului din camera cu chirie, imediat după ce i s-a rupt apa, îmbrăcată în singura rochie neagră, cu poşeta pe genunchi, pregătită să meargă la spital. Tace. E în doliu după mama ei, Vera, care a murit luna trecută, căzând pe stradă, şi după mătuşa ei, Nadia, care murise anul trecut, în casa veche de pe strada cu castani bătrâni, ţinând în mână o carte poştală de la soţul ei, Matei, trimisă din închisoarea unde era deţinut politic.

Tata de-abia a ieşit în stradă, la un telefon

public, să cheme ambulanţa sau un taxi. Apartamentul lor e chiar în zona pieţei cu statuia lui Mihai Viteazul, călare, cu sabia ridicată ca pentru luptă. Din cabina telefonică tata priveşte statuia aflată lângă maiestuoasa clădire cenuşie de stat, cu cele trei chipuri imense ale conducătorilor comunişti, atârnând la intrare. Străzile sunt goale, cu excepţia câtorva beţivi care niciodată nu ajung acasă de la serviciu şi sfârşesc ziua bând ţuică de prune, ore în şir, în vreo speluncă de la colţ de stradă.

Tata e agitat şi încearcă să-şi aprindă o ţigară în timp ce formează numărul şi îşi încheie pantalonii traşi peste pijama. Bricheta nu se aprinde, aşa că îi cere un foc unui trecător beat, ţinând receptorul în cealaltă mână, iar pantalonii îi alunecă pe vine. Reuşeşte să sune la salvare care vine s-o ia pe mama o oră mai târziu.

M-am născut într-o dimineaţă care mirosea a tei, în gemetele mamei mele care ieşeau odată cu lichidul amniotic. M-am născut dintr-un amestec sălbatic de durere şi doliu, lacomă de viaţă şi de sânul mamei mele. Ea încă plânge, în curtea spitalului, imediat după naşterea mea. Doctorii nu ştiu ce-i cu ea şi sfârşeşte din plâns după câteva ore. Mirosul de tei năvăleşte prin ferestrele deschise. Ei spun că eram roşie, mică şi aveam mult păr blond lipit de cap. L-au lăsat pe tata să între în curtea spitalului la câteva ore după ce m-am născut. Tatăl meu,

Miron Manoliu, care nu mai văzuse în viaţa lui un nou-născut, a spus că sunt un bebeluş urât. În sfârşit, Dorina Golubov râde, din mijlocul durerii ei.

Mă botează Mona Maria. Mona, de la un personaj

dintr-un roman pe care l-a citit mama când era însărcinată. Un roman despre povestea de dragoste înfiripată într-o vacanţă, într-o staţiune montană, între Mona, o tânără actriţă şi Tudor, un scriitor debutant. Amândoi încearcă să scape de praful şi aglomeraţia Bucureştiului. Ea învaţă un rol nou, iar el scrie o piesă de teatru. Stau de vorbă până noaptea târziu, în faţa porţii vilei lor şi privesc mersul celest al luceafărului de dimineaţă. Mama crede că numele o să-mi poarte noroc. Nimeni din familia noastră nu a mai fost botezat cu aşa un nume, ceea ce înseamnă că o pornesc în viaţă de la zero. Mai sunt botezată şi *Maria,* pentru că aşa i se pare important mătuşii Nina. Era 15 august 1957, de Sf. Maria cea Mare, când tanti Nina şi cu mama mea, Dorina, au reuşit să-l zărească pe unchiul Matei, care era adus la tribunalul din Bucureşti de la închisoarea politică Jilava. Nu ştiu de ce trebuie să fiu botezată în amintirea tragediilor de familie dar tanti Nina insistă. Apoi Matilda, mătuşa din partea tatălui meu, o femeie religioasă, spune că s-a rugat toată ziua la Fecioara Maria cât a durat travaliul mamei mele, timp de 27 de ore. Aşa că trebuie să port şi numele *Sfintei Fecioare* pentru că, în aparenţă, datorită rugăciunilor mătuşii mele m-am născut sănătoasă, deşi un pic vineţie, din cauza cordonului ombilical înfăşurat în jurul gâtului.

Am crescut într-un apartament minuscul, situat cu faţa la apus, către o bisericuţă veche de 400 de ani, unde părinţii mei s-au căsătorit în secret pentru că nu era voie să faci cununie religioasă într-un stat comunist. Chiar sub fereastra mea e un liliac a cărui mireasmă dulce de primăvară umple

micuţul nostru apartament şi mă face să tânjesc după joaca pe afară tot timpul.

Părinţii mei îşi fac mereu griji pentru câte ceva. Vorbesc în şoaptă. Tata se trezeşte noaptea blestemând securitatea şi tuşind până când mă tem că o să explodeze. Când vine doctorul la noi acasă, într-o seară, şi vede că tata tuşeşte şi fumează ţigări fără filtru, se enervează şi pleacă fără să-l mai consulte. Tata zice că a suferit prea mult din cauza războiului, a foametei de după război şi a stalinismului de după foamete. Şi colac peste pupăză, acum un bărbat îl urmăreşte peste tot şi verifică ce predă el la curs.

După ce pleacă doctorul, tata îl înjura şi pe el.

— E prea de tot. O să mă omoare. Nu-i de-ajuns că săraca maică-mea a scormonit prin pământ după rădăcini ca să ne hrănească în timpul războiului şi că am văzut capete de soldaţi zdrobite de dinamită, că am supravieţuit cu pâine mucegăită şi bere în studenţie, nu-i de-ajuns, nu?

Exasperată de insomnie şi de drama pe care o trăieşte în fiecare zi, mama îi spune:

— Ba da, e de-ajuns. Linişteşte-te, Miron, şi du-te la culcare, pentru numele lui Dumnezeu.

De fiecare dată când mama mă aduce la şcoală şi mă lasă acolo îmi vine să plâng. Trebuie să port o panglică albă pe cap; asta face parte din uniforma şcolară, o cămaşă albastră şi un şorţuleţ pepit, alb cu albastru. Urăsc panglica albă din părul meu, mă simt ca un ou uriaş când merg la şcoală, dimineaţa.

Îmi place abecedarul cu poza unei fete pe care o cheamă Lina şi care munceşte într-un lan de grâu. Poartă cravată roşie de pionier şi taie spicele de

grâu cu o seceră, iar cerul este albastru cu un nor mic într-un colţ. Dedesubt scrie: , Lina e fericită pentru că trăieşte sub cerul albastru al partidului." îmi doresc o seceră, ca o lună nouă, exact ca aceea pe care o are Lina în poză.

Întotdeauna avem musafiri până seara târziu, poeţi profesori şi artişti. Unul dintre artişti îmi desenează pe Alba ca Zăpada şi cei 7 pitici din filmul de Walt Disney, pe care l-am văzut cu tanti Matilda la cinematograful de lângă cofetăria unde au cele mai bune prăjituri cu frişcă şi eclere din lume. Nu mai văzusem un desen animat până atunci. Tanti Matilda lucrează la studiourile cinematografice Bucureşti şi luase bilete la film înainte ca oricare dintre prietenii mei să-l vadă. Prietenul tatălui meu desenează pe fiecare pitic în parte şi pe Albă ca Zăpada dintr-o singură trăsătură de creion. Mă învaţă şi pe mine cum să fac. Când se adună toţi la noi acasă, se fumează mult şi se bea alcool. Se vorbeşte despre Ceauşescu şi relele pe care le face, precum cenzura şi urmărirea oamenilor, aşa că nu poţi vorbi; te dă pe mâna securităţii şi pedepseşte oameni care nu fac rău, ci vor numai să vorbească liber.

— Ei ştiu totul, ştiu tot ce spui, ce mănânci şi ce faci la WE. În curând o să fie şi mai rău, aveţi răbdare, le spunea tata şi apoi mai lua o înghiţitură de ţuică.

— Vor să ne reducă pe toţi la tăcere, vor să ne facă să credem că suntem ascultaţi mereu, dar eu nu cred că e posibil aşa ceva. Unii dintre securişti sunt imbecili. Nu trebuie să le dăm apă la moară, spune artistul cu barbă care o poate desena aşa de

bine pe Albă ca Zăpada.

A băut destul de multă ţuică până la ora asta din noapte.

Picturile sale sunt expuse în galeria mare din centrul oraşului, lângă cinema, dar sunt numai cercuri şi pătrate colorate pe care părinţii mei le numesc *artă abstractă.* Nu înţeleg de ce nu expune desene cu Albă ca Zăpada şi cei 7 pitici. Spune că partidul i-a cerut să nu mai picteze abstract, ci să se inspire din munca celor din fabricile de textile.

— Prostii, spune tata şi îşi mai aprinde o ţigară, iar mama e furioasă şi îi spune să înceteze cu fumatul şi băutul la ore târzii.

— Copilul ăsta trebuie să doarmă, că mâine are şcoală.

Aştept să plece toată lumea şi să vină mama să doarmă lângă mine, aşa cum face mereu, în afară de nopţile când mă lasă singură din cauză că o doare capul şi trebuie să doarmă cu tata.

— Numai prostii, spune tata iar. Cine spune că securiştii sunt intelectuali? Stalin nu şi-a construit regimul de teroare cu filosofi şi artişti, ci cu proletariatul, vă aduceţi aminte? Însă ei sunt îndeajuns de vicleni ca să afle totul despre toţi. Staţi liniştiţi, că nu au dosărel pentru fiecare dintre noi. Mai ales dacă eşti intelectual.

— Atunci înseamnă că nu se poartă prea drăguţ cu propriul proletariat, nu? în orice caz, pot s-o ia la labă cu toţii, spune artistul.

Tata este de acord şi spune o înjurătură şi mai urâtă, referitoare la nişte organe, iar mama îl ceartă pentru că e vulgar şi scârbos.

Este luna august în care am 8 ani. Abia ce ne-am întors din vacanţa de la munte, după cea de la

mare. Toată lumea este îngrijorată: ruşii au ajuns cu tancurile în Prag. S-a tras în oameni pe stradă, iar un student şi-a dat foc în piaţa centrală din Praga în semn de protest. Toată lumea şuşoteşte că vor veni şi la Bucureşti. Sunt ca paralizată de teamă că tancurile ne vor invada, cu siguranţă, şi pe noi. Desenez mai mulţi de 7 pitici şi Albe ca Zăpada şi le lipesc pe pereţi ca să-mi stăpânesc teama. Nu mă pot opri să mă gândesc la acel student, un băiat arzând ca o torţă umană în mijlocul acelei pieţe imense din Praga.

Merg cu mama în parcul cu lebede pe lacul din Bucureşti şi ea îmi cumpără porumb fiert de la o femeie care stă pe jos cu picioarele încrucişate sub ea. Apoi îmi cumpără vată de zahăr de la bărbatul care făcea vată de zahăr. Mă uit la firele care se rotesc în cvas şi sper - să nu se termine până vine şi rândul nostru.

O întreb pe mama de tancurile ruseşti, iar ea se încruntă la fel ca atunci când o enervează sau o supără tata cu fumatul sau cu vreo înjurătură, şi spune că tancurile nu vor veni la Bucureşti, că Praga e departe, şi că preşedintele nostru n-o să lase tancurile să între în ţara noastră. Sunt transpirată toată pentru că în Bucureşti în august este foarte cald, şi pentru că mă dor picioarele în pantofii de piele prea strâmţi pe care-i port. Vata de zahăr are un gust ciudat după porumbul fiert, şi mi se face rău. Mama îmi spune:

— Ţi-am zis eu, dar de fapt, nu e atentă la mine.

Mintea ei este în altă parte. O rog frumos să-mi cumpere o sticlă de coca cola de la micul restaurant de pe lac, dar nu mai are bani şi zice că n-ar fi trebuit să-i cer vată de zahăr dacă voiam

coca cola. Aşa că beau apă de la fântâna de piatră din parc, iar rochia mea cu cercuri şi buline albastre se udă toată de la jetul de apă. Vreau să plâng pentru că mama e furioasă şi pentru că totul merge prost azi, când ruşii au ajuns cu tancurile la Praga. Apoi merg cu mama la roata mare de unde poţi vedea tot Bucureştiul, sau aproape tot, nu se vede chiar tot drumul până la casa noastră, ci numai până la statuia lui Mihai Viteazul. Cât sunt în roata mare o ţin pe mama de mână, şi când ajungem sus, mama mă sărută şi-mi spune că o să fie bine, că nu trebuie să ne facem griji în legătură cu tancurile şi că o să-mi ia coca cola când ne dăm jos din roată. Eu nu vreau ca roata să se oprească, mă ţin bine de mâna mamei şi îi admir profilul frumos şi rochia de tafta cenuşie cu margarete roz.

Chiar înainte de Crăciun sunt mulţi studenţi pe stradă cu lumânări aprinse, în semn de protest. Nu ştiu ce-i aia protest, dar vreau să merg şi eu cu o lumânare aprinsă pe stradă, acolo unde sunt studenţii. Părinţii mei sunt entuziasmaţi şi bucuroşi pentru acest protest şi vreau să protestez şi eu ca să-i fac pe părinţii mei fericiţi. Tata spune că studenţii sunt foarte curajoşi. După protest, toată lumea are vacanţă de Crăciun, pentru că studenţii au stat pe străzi cu lumânări aprinse şi au cerut vacanţă de Crăciun. Primesc cadou de sărbători o minge mare şi o păpuşă Albă ca Zăpada, şi sunt fericită pentru protest. Fericită şi uşurată: nimeni nu şi-a dat foc, ca la Praga.

Mama tocmai mi-a făcut de comandă o rochie cenuşie dintr-o lână foarte fină numită tergal, la aceeaşi croitoreasă la care îşi face ea rochiile. Este rochia mea de toamnă şi iarnă iar tergalul mă face

să mă scarpin. Mi-e prea cald cu ea în septembrie şi prea frig în decembrie. Hotărăsc că n-o să mai port niciodată rochii din tergal când o să fiu mare. Mama poartă o rochie alb cu gri făcută tot din tergal iar părul ei blond e pieptănat în sus ca un balon. Mă întreb de ce i-o fi cerut mama croitoresei să pună o panglică albă pe rochia mea de tergal cenuşiu. Vreau o rochie pe fond verde tei şi cu cercuri violet, şi fără panglici albe. Îmi place combinaţia de violet şi verde tei. Am văzut culorile astea împreună odată la un magazin de dulciuri de pe lângă Conservator, unde mama predă limbi străine studenţilor de la canto, ca să poată cânta opere în italiană sau în franceză. Dulciurile alea erau colorate în violet şi verde tei şi mă făceau să nu-mi fie teamă. Vreau o rochie în care să mă simt curajoasă.

Uneori când mă trezesc din somnul de după amiază, tata îmi vorbeşte despre gramatica limbii române, şi că sunt multe cuvinte care vin de la romani, mai multe decât din orice altă limbă, de aceea se numeşte română. Şi sunt paisprezece cuvinte care au rămas de la locuitorii acestui ţinut dinaintea romanilor, care se numeau daci. Erau blonzi şi aveau ochi albaştri. Cuvintele dacice sunt *copil, moşneag, barză, târnăcop...* pe celelalte nu le mai ştiu. Îmi plac mult cuvintele dacice şi vreau să fiu o dacă dinaintea venirii romanilor. Nu-mi plac romanii, pentru că i-au invadat şi i-au omorât pe daci şi pentru că le-au furat cuvintele şi le-au lăsat doar paisprezece.

Vreau să scriu o poezie cu noile mele pixuri colorate numite *carioca.* Vreau să scriu o poezie cu purpuriu. Mă aşez la biroul mare, negru, din lemn

cu sculpturi, pe care tata îl are de la tatăl lui, din vremurile când aveau casă şi livadă, înainte să vină soldaţii ruşi şi să le fure întrerupătoarele electrice şi să taie în bucăţi câinele lui tata.

Mă aşez jos şi mă las în voia senzaţiei plăcute pe care o simt la atingerea braţelor şi coatelor de sticlă de pe tăblia mesei. Mă uit la poza Norei, aşezată pe masă.

E o colegă de şcoală de-a mamei, cea mai bună prietenă a ei de când era de vârsta mea. Nora a fugit în America acum trei ani. De acolo ne-a trimis o poză cu ea căţărată într-un portocal. Poartă blugi şi o cămaşă albă şi ţine în mână o portocală şi zâmbeşte cu zâmbetul cel mai larg pe care l-am văzut vreodată. Mă uit la poză şi mă gândesc la Nora, care e atât de frumoasă, cu părul ei negru şi ochii verzi. Mă înveseleşte cum stă acolo, în copac, cu portocala în mână.

Încerc să scriu rapid, aşa cum l-am văzut pe tata când scrie articole despre poeţi români şi limba pe care o folosesc. Fac multe cerculeţe şi linii şerpuite cu carioca mea purpurie pe hârtia albă.

Câteodată scriu câte un cuvânt pe care am învăţat să-l scriu, de exemplu *copil,* care este un cuvânt dacic, apoi cuvântul *pasăre* care este un cuvânt roman şi mai scriu o poezie despre cum o rog pe pasărea asta să vină la mine, la Dunăre, ca să o pot hrăni. Vreau să trimit poezia mea Norei în America, acolo unde ea stă în portocal şi zâmbeşte cu cel mai larg zâmbet pe care l-am văzut. America e tare, tare departe, spune mama, şi mă întreb oare cât i-ar trebui poeziei mele să ajungă la Nora.

Întoarcerea unchiului Ivan şi mătuşa mea, Ana Colţunov, care a fost în URSS

După protestele studenţilor toată lumea are vacanţă de Crăciun şi noi plecăm la munte de două ori pe an acum. Când mergem la tanti Nina, la munte în vacanţa de Crăciun, vecinii înjunghie porcul, un porc mare şi viu. Nu-mi place deloc să aud porcul guiţând aşa de tare când îl taie ca să prepare cârnaţi. A doua zi gheaţa din spatele casei este roşie de sângele îngheţat, şi alunecăm pe derdeluşul însângerat prefăcându-ne că patinăm. Uneori după amiaza, un viorist orb hoinăreşte prin curtea din spatele casei îmbrăcat într-un smoching vechi şi cântă sonata Kreutzer în aşa fel, încât inimile noastre se topesc în agonia tristeţii şi a bucuriei în timp ce apusul de iarnă sângerează, iar noi alunecăm pe gheaţa însângerată.

Vara, când o vizitez iar pe mătuşa mea din Carpaţi, trece prin curtea din spatele casei o ţigancă cu un coş cu zmeură şi afine proaspete. Eu şi cu verişoarele mele le rugăm pe mamele noastre să ne lase să luăm o ceaşcă din fructele zemoase ale ţigăncii, care la gât are un şirag de galbeni cusuţi pe catifea neagră. O aşteptăm să ne umple cana de metal cu fructele roşii sau vineţii şi îi privim fruntea cu şuviţele de păr negru care-i ies de sub baticul roşu legat în jurul capului. Vreau să fiu ţiganca hoinărind prin curţile oamenilor cărând un coş cu fructe vineţii. Pe ascuns îmi fac un colan de catifea neagră pe care mi-l pun la gât ori de câte ori ies să mă joc cu copii de prin vecini.

Într-o vară când mergem în vizită la mătuşa şi

unchiul din Braşov, aud că unchiul meu Ivan, care era dat dispărut încă din timpul războiului şi care era considerat mort de 25 de ani, a fost găsit şi vine să ne viziteze. Copil fiind, n-am înţeles niciodată pe deplin dispariţia unchiului Ivan în gigantica Uniune Sovietică, dar mereu mi-am imaginat-o aşa: soarele apune pe un câmp de cadavre afundate în noroi. Fratele îşi caută fratele. Mama îşi caută fiii şi îşi smulge părul din cap. Îl găseşte pe fiul ei Victor, dar pe celălalt, nu. Inima i se frânge, în apusul mirosind a carne şi a sânge proaspăt. Ivan s-a dus. Va fi mort pentru următorii 25 de ani.

Bunicul meu, Victor, îmi spune că şi-a găsit fratele de mult pierdut. Când îmi spune că l-a găsit prin Crucea Roşie, îmi închipui o asistentă îmbrăcată în uniforma Crucii Roşii care îl caută pe bunicul meu peste tot, şi când îl găseşte, aleargă la fratele lui, Ivan, în Rusia să-i spună că i-a găsit fratele. Bunicul e emoţionat şi palid înainte să meargă la gară să-şi întâmpine fratele. Îl însoţim cu toţii. Trenul soseşte într-un nor de fum albicios. Pierd momentul în care unchiul Ivan coboară din tren, dar deodată văd că toată lumea se repede spre un bărbat cu barbă albă, lungă, şi toţi plâng şi râd în acelaşi timp.

Apoi unchiul Ivan mă vede şi-mi spune:

— Tu eşti *krasivaia devocika.* Eşti o fată frumoasă. Hai la unchiul Ivan!

Mă îmbrăţişează cu un singur braţ şi mă sărută pe obraji. Mă îngrozesc când observ că Ivan nu are o mână şi că mâneca dreaptă este goală, doar atârnă, fără braţ în ea. În această noapte specială unchiul Ion deschide o sticlă de ţuică şi încă o

sticlă, dintr-un alt fel de băutură de pune, mai tare decât prima, care se cheamă palincă. Bunicul meu Victor şi fratele lui, Ivan, plâng şi râd şi se tot îmbrăţişează. Apoi privesc oglinda de cristal, aceea pe care mama lor a salvat-o de la inundaţia din 1918 şi încep să plângă amândoi.

Regina nopţii e înfloritǎ toată, iar mireasma ei umple casa prin ferestrele deschise, odată cu adierea proaspătă a nopţii. Aud şuieratul trenurilor care vin şi pleacă. Vorbele, râsetele, fumul de ţigară şi parfumul de regina nopţii mă învăluie iar mâneca goală a lui Ivan nu mă mai sperie.

Ivan petrece două săptămâni în casa mătuşii Nina, care tot găteşte oale uriaşe de ciorbă de varză şi e veselă şi vorbeşte mai mult ca de obicei, fericită că vede toată familia laolaltă. Apartamentul e plin de gălăgie şi e atât de aglomerat că toată lumea doarme pe toate paturile şi canapelele, chiar şi pe canapeaua din bucătărie. Tata, care a venit şi el de la Bucureşti, bea multă palincă împreună cu Ivan şi cu bunicul Victor şi unchiul Ion. Stau până noaptea târziu în bucătăria mătuşii înjurându-i pe comunişti, Uniunea Sovietică, pe preşedintele României şi pe americani că au împărţit lumea cu ruşii, în sfere de influenţă, după război; fumează ţigări *Carpaţi* şi mănâncă gogonele murate din borcanele mătuşii sau de la alimentara. Ivan le spune la toţi că viaţa în Uniunea Sovietică este aşa de grea, încât într-un apartament ca aici, trăiesc patru familii acolo. Şi că toţi mănâncă numai cartofi. Dar că acum, aşa rău cum este, Rusia e casa lui.

Când Ivan pleacă înapoi spre Moscova, bunicul meu Victor plânge în gară şi nu-şi mai lasă fratele

din braţe. Ivan mă ridică şi mă sărută pe ambii obraji, la fel cum a făcut când a venit. După aceea n-am mai auzit niciodată de unchiul Ivan.

Bunicul Victor a spus că e fericit că a apucat să-l mai vadă odată, că Ivan s-a întors la viaţa lui de la Moscova şi că nu se mai simţea acasă aici, după 25 de ani.

În vara în care bunicul meu Victor şi Ivan s-au revăzut, merg la mare cu părinţii mei şi ci mătuşa mea, Ana Colţunov. Ea e mătuşa mea de două ori strămutată, sora lui Matei, soţul Nadiei. O iubesc pe tanti Ana şi cred că este de două ori strămutată pentru că locuieşte la două oraşe distanţă de Braşov. Vorbeşte mult, dar foarte rar şi cu un puternic accent rusesc, aşa că toate poveştile pe care ni le spune durează mult. Părinţii mei au luat-o şi pe ea ca să se simtă mai bine după moartea lui Matei, din cauza unui cancer la pancreas, după ce a fost atât de supărat din cauza morţii soţiei sale, Nadia.

Îmi place la mare în toate anotimpurile. Tanti Ana mă ia într-o după amiază la o prietenă de-a ei, rusoaică, care locuieşte într-o casă cu tencuială albă, cu un cais în curtea din spate. Cele două femei vorbesc şoptit în ruseşte multă vreme, la poartă. Toate femeile din familia mea, în afară de tanti Matilda, dinspre tată, vorbesc ruseşte de când străbunica Paraschiva şi străbunicul Vania trăiau în fosta Basarabie, înainte să fie luată de ruşi a doua oară din cauza a ceea ce toţi în familia mea numesc pactul Molotov-Ribbentrop. Vorbesc ruseşte când vor ca eu să nu înţeleg nimic. Câteodată repet cuvintele Molotov Ribbentrop ca pe un psalm ori de câte ori rudele mele vorbesc

ruseşte, iar ele se opresc şi se uită la mine cu o privire temătoare şi-mi spun să tac din gură. Trebuie să fie ceva rău, ca şi Stalin.

Tanti Ana e foarte supărată şi plânge pentru că fiul ei, Petea, are probleme cu securitatea. Oamenii mereu dispar când au probleme cu securitatea, de exemplu dacă spui ceva rău de preşedinte, sau dacă nu te duci la defilare în marile pieţe să scandezi şi să strigi despre partid şi părintele naţiunii. Petea, fiul Anei, a glumit pe seama preşedintelui la o defilare, l-a imitat la vorbă şi în felul în care îşi mişcă mereu mâinile în sus şi în jos. Un bărbat l-a luat deoparte şi Ana nu l-a mai văzut timp de o săptămână, după care a venit acasă bătut şi cu un braţ rupt. I-am auzit pe părinţii mei discutând despre Petea, dar Ana nu ştie că eu ştiu cum l-au bătut pe Petea şi cum i-au rupt braţul. Plânge atât de tare încât prietena ei o ia în braţe şi o leagănă şi îi spune în ruseşte nişte cuvinte care seamănă a cuvinte de liniştire, pentru că se aud multe sunete de *ş* şi de *ci,* în ele.

În timp ce tanti Ana şi prietena ei îşi frâng mâinile şi-l plâng pe Petea, eu mănânc atâtea caise aurii, până mi se face rău. Se porneşte un vânt, iar caisul e scuturat de vânt. Fructele grele cad jos şi crapă.

Mătuşa mea pleacă în grabă şi se rătăceşte pe străzile oraşului de la Marea Neagră. Mă tem de vânt şi de tunet. Furtuna vine deodată, iar eu sunt udă leoarcă de ploaie şi de lacrimi. Apoi, în mijlocul drumului, mătuşa mea mă ia în braţe şi-mi spune că eu sunt mica ei *devocika krasivaia.* Foloseşte aceleaşi cuvinte ca şi unchiul Ivan, când a coborât din tren după ce timp de 25 de ani fusese crezut

mort. Spune că ar vrea să-l găsească pe fiul ei, Petea.

Simt că se petrece ceva foarte important şi că e ceva îngrozitor să fii mamă şi să-ţi iubeşti atât de mult fiul încât să uiţi drumul spre casă.

La fiecare colţ, marea apare de după capătul străzii, neagră-verzuie şi sălbatică. Iubesc marea ca pe sora mea. Vreau să merg să privesc furtuna pe mare, dar mătuşa mea mă trage de mână şi traversează. Ana îmi tot spune:

— Nu te îngrijora, Monicika, o să găsim şi strada noastră.

Dar de fiecare dată când crede că a găsit-o, descoperă că e o altă stradă care doar seamănă, pentru o clipă, cu a noastră, în ploaie şi în întuneric. După două ore de mers în cerc pe furtună, ude până la piele şi tremurând, găsim până la urmă, drumul spre casă.

Mătuşa mea Ana Colţunov îmi spune:

— Monicika, Monicika mea, cum credeai că era să ne rătăcim într-un oraş aşa de mic ca acesta? N-ai ştiut că tanti Ana s-a dus de una singură până în Uniunea Sovietică şi înapoi?

E udă de ploaie şi de lacrimi şi pare îngrijorată de soarta băiatului ei Petea. Mă arunc în braţele ei şi îi spun că ştiu că e curajoasă şi nu m-am gândit nicio clipă că s-a rătăcit. Îi spun că Petea va fi bine, iar ea mă strânge în braţe şi continuă să plângă.

Înainte de excursia la mare când ne-am rătăcit pe furtună, tanti Ana mi-a adus o păpuşă mare cu cosiţe blonde, lungi, din URSS. Am botezat-o Tania. Mamei mele i-a adus un colier de chihlimbar, pe care l-a luat în schimbul unui baton de salam de Sibiu şi pe o pereche de ciorapi româneşti. Cred că

mătuşa mea este o întreprinzătoare şi o curajoasă că a făcut aşa o călătorie lungă, într-o ţară aşa de mare, care ar putea cuprinde toată Marea Neagră în ea, şi încă ar mai fi loc pentru un oraş sau două.

În toamna după vacanţa la mare cu tanti Ana, i-am auzit pe părinţii mei zicând că Petea a fost nevoit să colaboreze cu securitatea ca să-l ierte că a glumit pe seama preşedintelui în toiul unei defilări. Dar apoi el a dispărut din nou. Mătuşa Ana l-a aşteptat mereu seara, cu cina pregătită şi s-a tot îngrăşat până când a făcut un atac de inimă şi a murit, că nu l-a mai văzut vreodată pe Petea al ei, şi că a mâncat toate porţiile pe care Petea nu a venit să le mănânce. O pun pe Tania, păpuşa aceea mare pe care tanti mi-a adus-o din Uniunea Sovietică, la colţul patului de unde să pot s-o văd în fiecare seară înainte de a mă culca.

Trei morţi, o floare animal şi cuvântul *dor*

În iarna de după dispariţia lui Petea vine o perioadă tristă şi mulţi mor în familia mea. Bunicul meu, Victor, care mă ţinea pe genunchi şi îmi spunea poveşti cu împăraţi romani şi viaducte, moare. Bunica mea, Virginia, mama tatălui meu, care-mi spunea poveşti cu merele de aur şi voinicul neînfricat care le culege, moare şi ea. Şi unchiul Matei, soţul Nadiei, care a fost deţinut politic la Jilava, unde sunt închişi şi torturaţi toţi cei care nu sunt de acord cu noua guvernare, de asemenea a murit cu câteva luni în urmă în casa frumoasă de pe strada cu castani şi tei din Bucureşti.

Mă ascund în dulapul mătuşii şi îmi tai ciorapii albaştri cu foarfecele, pentru că nu pot suporta cum mă zgârie pe picioare şi pentru că mi-e teamă că toată lumea moare. Cred că dacă multe rude mor, familia mea o să dispară de pe faţa pământului şi eu o să rămân singură. Stau cu genunchii goi în dulapul mătuşii, unde străbunica mea Paraschiva se prefăcea că merge la oraş şi unde au găsit-o moartă.

Mă legăn înainte şi înapoi cu speranţa că nimeni din familia noastră n-o să mai moară, cel puţin vreme îndelungată de aici încolo.

O să-i pună pe bunica şi bunicul în pământ, în gropi adânci. Toată lumea se îmbracă şi mergem la o petrecere unde este mâncare dar nu ai voie să râzi. Acolo o văd pe verişoara mea Miruna, primul bebeluş din familie de când m-am născut eu. Are un an, şi nişte ochi albaştri aşa de mari de parcă îi ocupă jumătate din faţă. Când merge, parcă e o jucărie stricată care se mişcă repede şi cu paşi mici. Apoi cade în faţă şi se ridică din nou. Întră cu capul în poşeta maică-sii şi îi mănâncă tot rujul. N-ar trebui să lase rujul lângă Miruna. O ţin în braţe pe Tania, păpuşa rusească. Ea n-o să moară. Are cosiţe lungi, blonde.

Mă uit la verişoara mea, Miruna, care este un bebeluş. Ea nu moare, ea plânge şi e toată rotunjoară şi frumoasă ca păpuşa mea. Pisoiul rătăcit care miaună în pragul uşii nu e mort. Vrea să între. Dar mama şi mătuşa, şi toată lumea îl alungă afară şi îmi spun că nu se poate să-l lase înăuntru. Iar eu vreau atât de mult ca pisoiul rătăcit să vină în casă.

La înmormântarea bunicului vecinii fac o

prăjitură specială din ciocolată care se numeşte *televizor.* Mătuşa mea face colivă, cu grâu şi cremă şi zahăr pudră peste tot. Mie-mi place prăjitura *televizor* atât de mult, că ascund în dulapul mătuşii o bucată pentru mai târziu. Bărbaţii cântă la trompetă un cântec foarte trist când duc mortul la cimitir, şi e atât de trist de parcă toată lumea o să moară şi o să dispară. Am de gând să mănânc prăjitura înaintea tuturor.

Simt de parcă aş avea mereu furnici în tot corpul în tot acest timp şi lumea nu doarme noaptea. Nu-mi place când toată lumea moare în familia noastră şi nu-mi place când toată lumea vorbeşte despre Stalin. Toată lumea vorbeşte şi despre Nicolae Ceauşescu, preşedintele nostru, care le-a vorbit ruşilor de la Sala Palatului din Bucureşti şi i-a spus preşedintelui rus că el nu va permite niciunui tanc să treacă prin România. Un om rău îl urmăreşte pe tata şi alţi oameni răi urmăresc pe oricine şi mergem des la cimitir. Tata zice că bărbatul ăsta vine în amfiteatru când ţine el curs la Universitate şi că-şi ia notiţe după curs. Zice că „ticălosul şi criminalul” vrea să afle dacă le vorbeşte studenţilor lui despre „influenţele periculoase ale capitalismului” şi despre „ideile metafizice” sau „autorii interzişi”. Apoi tata spune că omul rău „să se ducă la dracu’“, pentru că el n-o să-şi schimbe modul de a preda chiar acum. Mama îl ceartă că vorbeşte urât în faţa mea.

Îmi place la cimitir. Mereu sunt flori acolo. Uneori mănânc din mâncarea pentru morţi, din coliva de la înmormântările altora. Pe mormântul bunicii e o floare specială care se numeşte *floarea de la ora opt* pentru că se deschide în fiecare dimineaţă şi

seara la ora opt cu un zgomot slab ca o pocnitură. Eu şi tata aşteptăm mereu până la ora opt să vedem cum se deschide floarea şi o privesc de foarte aproape. Petalele se mişcă încet şi pe la opt şi un sfert, după ceasul tatei, toată floarea e deschisă, e foarte galbenă şi cu un beţişor moale şi negru în mijloc.

Galbenul florii de la ora opt nu îmi provoacă mâncărime pe tot corpul, ci mă face să râd. Îmi place să merg la cimitir la mormântul bunicii. Tata mă face să-mi amintesc de bunica Virginia care purta ochelari mari şi rotunzi şi care scormonea prin pământ după rădăcini ca să le dea de mâncare lui şi surorii lui, Matilda, în timpul războiului ca să nu moară de foame. Şi ne aducem aminte de jocul pe care obişnuia Virginia să-l joace cu mine, prefăcându-ne că avem musafiri şi îi servim cu dulceaţă de nuci, şi ne amintim de vremurile în care le-am spus tuturor musafirilor imaginari să plece pentru că bunica e obosită şi vrea să meargă la culcare iar eu am mâncat dulceaţa de una singură. Şi am mâncat o jumătate de borcan de dulceaţă până mi s-a făcut rău. Cred că ea face floarea să se deschidă în fiecare seară pentru că vrea să vorbească cu mine şi nu poate. Dar poate vorbi cu mine cu ajutorul florii galbene pe care eu o cred o floare animal din cauză că se mişcă şi face zgomot. Aş vrea să am şi eu o floare animal numai a mea.

Când am aproape 10 ani, trebuie să scriu o compunere despre motivele pentru care îmi iubesc ţara. Privesc încontinuu foaia albă şi nu mă pot concentra să scriu de ce îmi iubesc ţara. Ştiu că-mi iubesc ţara, munţii frumoşi şi marea şi clădirile

vechi şi universităţile şi câmpiile cu grâu, dar toată lumea o să scrie la fel. Asta ne spun şi cărţile de literatură: ne spun de ce ne iubim patria şi ne mai spun ce frumoasă şi ce bogată e ţara noastră.

Şi deodată îmi vine inspiraţia. Îmi iubesc patria pentru că mi-e dor de ea aşa cum mi-e dor de mama când nu e lângă mine. Dar trăiesc în ţara mea. De ce mi-ar fi dor dacă sunt în ea mereu? Ştiu eu ce ştiu. Mi-e dor de ţara pe care am văzut-o cândva în ochii tatălui meu, când ne povestea, mamei şi mie, despre copilăria lui de dinainte de război, despre livada de cireşi unde alerga cu câinele lui care a fost tăiat bucăţi de ruşi şi lăsat să putrezească în camera mare în aşa fel încât să-l găsească atunci când aveau să se întoarcă din ascunzătoarea lor din timpul războiului. Era câinele preferat al tatei: o căţea lup, Nera, care îl urma pe tata peste tot şi care noaptea dormea lângă patul lui. Ruşii au smuls până şi întrerupătoarele electrice din pereţi şi au omorât câinii, au tăiat mâinile oamenilor ca să le ia ceasurile. Bunica Virginia a avut de făcut curat două zile în urma ruşilor şi casa tot arăta devastată.

— Casa noastră n-a mai fost niciodată ca înainte, ticăloşii de sovietici. I-am văzut odată la gară, cum tăiau mâinile oamenilor, imediat cum ieşeau din tren, jur, zicea tata, le tăiau mâinile, repeta el.

Apoi a vorbit despre cât de frumoase erau toate înainte de război. Primăvara, nimic nu se compara cu livada lor, cu merii şi cireşii în floare, ca un colţ de rai.

— Şi era libertate, spunea tata bătând cu pumnul în masă.

Avea ochii în lacrimi şi începu să plângă. Mă

simţeam ruşinată faţă de el, eram nedumerită şi îmi era milă să-l văd pe tata plângând aşa. Îl invidiam pentru copilăria în livada de cireşi.

Tot ceea ce mai am acum este trotuarul prăfuit al Bucureştiului din faţa blocului unde ore în şir joc şotron sau de-a v-aţi ascunselea, ascunzându-mă după maşinile parcate. Mama mă strigă mereu din balcon şi-mi spune să nu mă mai ascund după maşini că e periculos, şi că un copil din vecini a fost călcat de o maşină în felul acesta. Jocul meu preferat e concursul de sărit coarda, când vedem cine ştie cele mai multe şmecherii şi cine sare de cele mai multe ori fără să se împiedice sau fără să răsucească sfoara corzii.

Nu pot scrie despre toate astea în compunerea mea. Dar ştiu că pot cumva s-o spun fără s-o spun. Ştiu că pot să-mi descriu ţara şi că pot să descriu cum îmi iubesc patria pentru că mi-e dor de ea, fără să pomenesc de ruşii care tăiau mâinile oamenilor şi care au hăcuit câinele tatei. Mă agăţ de un cuvânt, de acel cuvânt de care românii sunt atât de mândri pentru că nu poate fi tradus în nicio altă limbă. Cuvântul *dor.* Tata mi-l explică de multe ori.

— Înseamnă ceva ca şi cum ai tânji, ca o nostalgie pe care n-o poţi explica şi nu ştii de ce o simţi. Te loveşte când te uiţi la un peisaj anume, sau când asculţi o muzică anume, cântată la vreun instrument românesc cu nume intraductibil, la nai sau la tulnic. Apoi vezi munţii unde trăiau strămoşii tăi şi unde s-au luptat cu turcii şi cu hunii şi cu vizigoţii şi de unde priveau către cer şi visau, la fel cum şi tu te uiţi către cer şi visezi astăzi. Te uiţi la toate astea şi devii melancolic şi tânjeşti după

ceva. Asta înseamnă *dor.*

Tata îmi dă mereu câte ceva de citit când îi pun o întrebare. Întotdeauna ascult captivată, încercând să fiu cea mai bună elevă a lui.

Mă agăţ de acest cuvânt specific care mi se pare a fi cheia motivului pentru care îmi iubesc patria. Scriu despre toate lucrurile care-mi pot da acest sentiment special, de nedescris, dacă ar fi să pierd ţara cam acelaşi sentiment pe care l-aş avea dacă s-ar întâmpla să-mi pierd mama. Scriu despre ţara pe care am văzut-o în ochii tatălui meu, plină de livezi de cireşi şi de meri şi cu zăpada atât de mare şi de albă încât pare albastră. Încerc din greu să evit să spun ceva despre câinele omorât şi despre întrerupătoarele electrice, deşi tare-aş mai vrea. În loc de aşa ceva, descriu culoarea livezilor, dealurile şi văile. Dar scriu puţin şi despre turci şi vizigoţi şi despre cât de curajoşi erau strămoşii noştri în lupta de eliberare a teritoriului, ca să ne aducă libertate. Spun că „neînfricaţii noştri strămoşi au apărat teritoriul de invaziile triburilor şi popoarelor care încercau să ne ia libertatea şi să ne ducă în sclavie, să ne ia păşunile verzi şi dealurile unduitoare. Dar strămoşii noştri erau mai curajoşi şi mai puternici, pentru că-şi iubeau pământul mai mult decât orice.“ Şi când scriu *libertate* ştiu că mă refer la libertatea pe care am văzut-o în ochii tatălui meu, pentru că nu am văzut niciodată libertatea aceea cu ochii mei. Am auzit de ea de la rude şi de la tata ca şi cum ar fi un soi de creatură de basm cu părul fluturând sălbatic în vânt. Tot ceea ce scriu este cuvântul *libertate.* Doar foaia albă ştie ce gândesc când scriu acest cuvânt.

Câştig premiul întâi cu compunerea mea despre

cum îmi iubesc ţara. Sunt vremuri bune în ţara noastră şi se găsesc chiar şi banane şi caviar roşu în alimentară, fără să stai la coadă şi mama poartă rochia de culoare ciclamen cu margarete albe şi cenuşii care se roteşte şi foşneşte ca un balon de fiecare dată când ea se mişcă.

— În curând o să fie rău iar, ţine minte vorbele mele, spune tata. Ne păcălesc numai, şi Occidentul de asemenea. Vor să ne facă să credem că suntem liberi. Ei zic că e o perioadă de *liberalizare* dar de fapt e numai praf în ochi ca să vadă Occidentul ce preşedinte *liberal* avem pentru că s-a ridicat împotriva ruşilor. Dar în realitate, spune el aplecându-se către noi, tot ruşii au permis şi chestia asta. Ceauşescu ne dă nişte firimituri ca să nu facem scandal. Liberalizarea asta nu e decât praf în ochi, ţine minte ce spun.

Nu ştiu ce înseamnă *praf în ochi* şi *liberalizare* însă mi-e teamă de partea aia cu praful. Mă gândesc că praful în ochi e ca atunci când vine duba aceea neagră în faţa blocului şi îi ia pe mama şi pe tata sau când ruşii încep să omoare câini şi să taie mâinile oamenilor pe stradă şi ne vor lăsa iar fără întrerupătoare, cu găuri mari în pereţi în locurile lor, ca pe timpul războiului. Mi-e aşa de teamă de acel *praf în ochi* că nu mai vreau nicio *liberalizare.* Tremur noaptea când aud avioane. Nopţile de vară din Bucureşti miros a flori de tei şi a asfalt topit. Sunt din nou fericită când aud oamenii vorbind şi râzând pe stradă. Mă gândesc că sunt vremuri bune pentru ţara noastră şi adorm şi simt că tânjesc după ceva, ca în cuvântul *dor.*

Tanti Matilda şi cutremurul

Cel mai bine îmi amintesc dimineţile de duminică întinzându-se ca un lung şirag de mărgele din copilărie până în adolescenţă. Măsor timpul după rochiile noi pe care le primesc la fiecare doi ani – când cele vechi îmi sunt atât de mici încât braţele ies din mâneci, ca nişte ramuri subţiri de copac – şi după noile manuale pe care le primesc de la şcoală, în care nu mai sunt poze cu Lina şi Radu rostind propoziţii simple sub cerul albastru al partidului, ci texte de scriitori români şi analize literare complexe.

În dimineţile de duminică merg la Ateneu, în Piaţa Palatului, să ascult concerte de muzică clasică. Mergem cu colegii de liceu, ca parte a orelor noastre de educaţie muzicală. Ne îmbrăcăm cu hainele cele mai bune şi ne cufundăm în vise lungi şi colorate pe scaunele de catifea roşie, în timp ce studiile lui Chopin îşi poartă melancolia sonoră până în sufletele noastre, simfoniile lui Mozart aleargă în inimile noastre, iar simfonia a şaptea, a lui Beethoven, galopează cu neobişnuitele-i înfloriturі prin carnea noastră.

Într-o asemenea după amiază de duminică, după concert, merg în vizită la tanti Matilda, aceea care a vrut să fiu botezată Maria, pentru că ea s-a rugat la Sf. Fecioară toată ziua, când m-am născut. Locuieşte lângă Ateneu, pe o străduţă laterală mărginită de castani. Scrie piese de teatru şi face cea mai bună dulceaţă de nuci din lume. Tanti Matilda are o faţă rotundă şi albă şi ochi căprui, catifelaţi şi un păr foarte negru care îi cade în

bucle pe spate. Are gesturi moi, graţioase. Când râde îşi lasă capul pe spate, ca o actriţă. Nu e măritată. Spune că eu sunt *iubirea ei cea mare* dar eu ştiu că n-a avut noroc în dragoste. Ştiu că a cunoscut bărbaţi care au minţit-o şi au înşelat-o. Ştiu că acolo, în adâncul sufletului ei, e tristă ca o salcie. Scrie piese de teatru şi poveşti pentru copii, dar cu greu le vede publicate sau jucate pentru că editorii şi regizorii cred că ea nu este îndeajuns de *contemporană.*

— Ce înseamnă, mai exact, să fiu contemporană? întreabă ea după fiecare refuz. Elena Ceauşescu?

Şi râde singură de gluma ei şi dă capul pe spate dezvelindu-şi dinţii frumoşi.

Chiar în acel moment văd cum cristalele din candelabrul ei de cristal se leagănă şi scot clinchete. Candelabrul ăsta e din aceeaşi casă din care tata a moştenit biroul de mahon negru pe care el ţine fotografia cu Nora căţărată în portocal.

Tanti Matilda mai are o icoană grecească a Sf. Fecioare cu câteva picături de sânge pe faţă. Matilda zice că e adevărat. Spune că icoana a fost găsită plutind pe apă de un soldat grec, care a înfipt cuţitul în faţa Fecioarei, ca să o salveze, şi a sângerat, sânge adevărat. Deodată cristalele scot clinchete şi mai puternice şi toată casa începe să se legene ca o barcă. Aerul e plin de un vuiet de sfârşit de lume, de un muget de metal şi rocă, şi de ciudate animale sălbatice, ce ne zgârie auzul şi ne ameţesc. Ne ţinem una de alta în mijlocul camerei. Îmi afund capul în pieptul moale al mătuşii în timp ce ea se roagă disperată la icoana grecească a Fecioarei Maria care sângerează.

Aştept să mor, să dispar, să simt cea mai mare

durere pe care am simţit-o vreodată. Acum casa se zgâlţâie aşa de tare că abia reuşim să ne ţinem pe picioare. Mătuşa mea mă strânge în braţe şi se roagă. Ţin ochii închişi, cu pleoapele strânse şi o goliciune albă îmi invadează creierul, lumina strălucitoare a unui zgomot imposibil. Mă gândesc că în sfârşit ne-au invadat ruşii, şi bombardează tot Bucureştiul. În câteva minute doar grămezi de moloz aveau să mai rămână din casa mătuşii, cu muzica şi cu visele muzicii... Totul se va dărâma şi se va prăbuşi ca la sfârşitul lumii.

Când se opreşte, înşfăcăm pardesiele şi năvălim pe scara de marmură. Cărămizi dislocate, pereţi crăpaţi, apă fierbinte ţâşnind dintr-o ţeavă spartă. Suntem în stradă. Sute de oameni, unii îmbrăcaţi, alţii doar pe jumătate, aleargă în toate direcţiile. Clădirea de peste drum este doar o movilă enormă de moloz. Ţipete şi gemete se aud de peste tot. În aer e un praf alb şi tot ce vezi prin el pare ireal, cenuşiu şi apos. O femeie aleargă spre noi smulgându-şi părul din cap şi ţipând. Mergând spre bulevardul Universităţii, mulţimea devine atât de compactă că de-abia ne putem mişca. Ne facem drum cu coatele prin mulţime. Clădiri dărâmate sunt pe ambele părţi ale bulevardului şi gemetele vin de peste tot.

Clădirea în care mâneam, împreună cu tata, prăjituri cu frişcă, e acum o movilă de tencuială albă. Băcănia de unde luam brânză sau unt e acum pe jumătate prăbuşită. Jumătatea rămasă arată ca un hău. Un closet atârnă de o ţeavă, un dulap e gata-gata să alunece de pe o podea strâmbă. Un picior zdrobit, cu pantof, iese afară de după un perete de piatră prăbuşit. În altă parte flutură un

braţ, cineva strigă, altcineva se opreşte din mişcare şi tace. Mergem înspre apartamentul părinţilor mei. Nu vreau să mă gândesc ce-i cu blocul nostru, sau dacă tata e prins sub dărâmături ori dacă mama zace în stradă. De ce au mai supravieţuit războaielor, bombelor ruseşti, germane şi americane dacă le este dat să moară într-un cutremur stupid?

— Un cutremur era ultimul lucru de care avea nevoie poporul ăsta, sunt primele cuvinte ale tatei când ne vede apropiindu-ne.

— Niciuna din voi nu e rănită? Slavă Domnului! spune mama grăbindu-se să mă îmbrăţişeze.

— Slavă Domnului şi Sfintei Fecioare Maria! adaugă mătuşa mea. Dumnezeu şi Fecioara Binecuvântată să ne ajute! şi se închină şi face cruce.

Părinţii mei stau la colţul străzii. Blocul nostru e încă în picioare, dar cel de alături e dărâmat, la fel ca şi clădirea de peste drum de mătuşa mea. Mama mă strânge în braţe şi suspină, şi chiar dacă mă doare, nu vreau să plec de lângă pieptul ei.

Aici străzile sunt ciudat de liniştite. Toată lumea a fugit spre marile bulevarde iar noi suntem singuri la colţul străzii, liniştit ca un cimitir. Un praf dens şi alb alunecă în jurul nostru amestecat cu miros de sânge, de moloz şi de zambile. E primăvară, e echinocţiul de primăvară, iar moartea din jurul nostru e aşa de mare că nu sunt cuvinte s-o descrii. Dar noi suntem vii.

— Suntem norocoşi, spune tata.

Se întoarce şi face câţiva paşi spre casa noastră, apoi se opreşte şi se uită la cerul gol, acolo unde era o altă clădire.

— Arată ca după război, vorbeşte el ca pentru sine. Dacă se termină războiul, urmează foametea. Dacă avem destulă pâine să ne umplem burţile, urmează teroarea. Cum începem să avem un pic de speranţă, vine şi asta... vine peste noi ca un trăsnet.

Aceasta e primăvara dinaintea verii în care descopăr prima iubire, răsărită din pământ reavăn, carne tânără, suferinţă şi moarte. Iubirea mea în Carpaţii stâncoşi şi umbroşi, a crescut ca o plantă încăpăţânată, ca o creatură sălbatică, o dungă roz în plin curcubeu, o zambilă înflorind din pământul crăpat care sângerează.

Activități secrete şi maşini de scris

În anul în care mă îndrăgostesc de Mihai, tata e implicat în nişte activităţi secrete despre care vorbeşte cu mama numai în şoaptă. Nu am voie să am un prieten pentru că *nu se ştie niciodată.* Mă gândesc să nu le dau atenţie şi să-mi văd de treaba mea cu munteanul meu cu ochii verzi. Lui Marx şi Engels şi Lenin şi Ceauşescu le spun să se ducă naibii de fiecare dată când fac dragoste cu Mihai în camera lui şi zăresc portretele lor monstruoase spionând de pe clădirea de peste drum.

Nu mai avem voie să deţinem maşini de scris. Sunt ilegale. Un miliţian vine într-o seară la noi acasă, să întrebe dacă nu avem una.

— Bună seara, dle profesor Manoliu, spune miliţianul ceremonios. Vrem să verificăm dacă nu aveţi maşină de scris. E o verificare de rutină.

Văd cum tata strânge din dinţi de furie şi cum îi

scapără privirea. Aşteaptă o clipă, trage din ţigară încercând să-şi controleze furia.

— De curiozitate, spune tata, de ce trebuie să faceţi asemenea controale de rutină?

Intenţionat rosteşte apăsat cuvântul „faceţi“.

— Nu facem nimic, domnule. Doar controlăm, atât, spune miliţianul cu mândrie.

Mama se uită fix la tata apoi clipeşte ca şi cum ar fi vrut să spună „zi că nu ai şi termină toată povestea”.

— Noi nu avem maşină de scris, răspunde el ca şi cum i-ar fi înţeles dojana nerostită. Dar vă rog, căutaţi, mai spune el.

— Vă rog să mergeţi să controlaţi, uitaţi-vă sub saltele, sub paturi, în veceu. Convingeţi-vă dacă avem maşină de scris.

Miliţianul priveşte încurcat şi se îndreaptă spre uşă, ca şi cum ar încerca să scape de batjocura tatălui meu.

— Nu, domnule, ne este cazul să vă deranjăm. Dar dacă ştiţi pe cineva care are, sunteţi amabil să ne informaţi? întreabă miliţianul după o clipă de gândire.

Apoi scrie ceva într-un carneţel, probabil un carneţel de maşini de scris clandestine. Se răsuceşte pe călcâie şi pleacă mormăind un „Da, domnule, la revedere, domnule.” După ce miliţianul pleacă, tata se bucură de propriul său tupeu şi curaj.

Mă duc la cuptorul unde mama ascunsese Zinger-ul de câteva zile, auzind că vor veni să controleze cine are maşină de scris. O scot de lângă borcane şi tigăi. O pun pe biroul de mahon de unde Nora zâmbeşte larg în poză, în gloriosul

portocal din America, şi scriu o scrisoare, la maşina de scris pe care n-avem voie să o deţinem, prietenului meu pe care se presupune că nu-l am.

Acum că vacanţa s-a sfârşit şi mă aflu înapoi în Bucureşti. Mihai şi cu mine ne căutăm unul pe altul, ca beduinii în deşert, care caută apă şi o oază. Fiica unui prieten a fost lovită de o maşină, *accidental,* pe trotuar. Nu pot pricepe de ce unii oameni merg cu maşina pe trotuar.

— E de rău, zice tata. Şi o să fie şi mai rău, ţine minte ce spun, adaugă el privind fumul de ţigară.

Trebuie să fie rău din moment ce nu mai eşti în siguranţă nicăieri. Nu mai poţi nici măcar să ai o maşină veche de scris şi te omoară pentru că mergi pe trotuar. Mai bine mergi drept pe mijlocul străzii. Aştept Crăciunul, mi-e dor de zăpada albă din oraşul mătuşii. Mi-e dor să merg cu Mihai pe aceleaşi poteci pe care umblam astă vară, şi să stau întinsă pe zăpada proaspătă, sclipitoare.

În decembrie Mihai mă aşteaptă la gară trist şi nebărbierit, sprijinit de un perete, fumând o ţigară şi purtând o geacă de piele neagră. Sunt uimită preţ de o clipă şi vreau să fug, când mă ia de braţ şi mă trage de pe peron, prin mulţime. A căpătat un alt fel de încredere, chiar o aroganţă, în felul în care se mişcă, în felul în care are grijă de mine iar geaca lui de piele neagră mă deranjează. Din instinct mă dau înapoi. Mă gândesc că nu numai securiştii poartă geci de piele neagră, şi nu toţi bărbaţii cu giacă de piele neagră sunt securişti. Ar fi prea bătător la ochi, chiar şi pentru o dictatură mică şi stupidă ca a noastră.

Scăpăm din gara aglomerată şi ajungem pe stradă sub cerul de iarnă şi sub fulgii uşori de nea,

iar el mă strânge în braţe cu putere şi mă sărută, acolo, în mijlocul trotuarului. Îl sărut şi eu, fără să-mi pese de lumea din jur care se zgâieşte la noi. Nu-mi mai pasă de maşina de scris Zinger şi de activitatea disidentă secretă a lui taică-meu. Pe măsură ce înaintăm, străzile devin întunecate şi goale. Ele îmi amintesc de noaptea aceea cu mai multe luni pe cer şi visul cu Mariana ştirbă rânjind la noi. Alung toate visele urâte şi toate gândurile neplăcute până când dispar cu desăvârşire. Mă concentrez la profilul lui, la felul în care fulgii de nea se agaţă de genele lui negre şi i se topesc pe buzele roşii.

Încep naveta de du-te vino pe scări, înainte şi înapoi acasă la mătuşa mea. Corpul lui e mai cald şi mai delicios ca niciodată între aşternuturile apretate. Aşa că nu mai dau atenţie gecii de piele neagră, îmi pune din nou Grieg, şi uneori dansăm în camera lui pe muzică occidentală, Ella Fitzgerald, Nat King Cole, Elvis Presley şi Beatles. Mă învaţă paşii de dans. Ne rotim şi ne lovim de mobilă, cădem pe pat şi râdem, transpiraţi de dorinţă. Jazzul american pătrunde în venele mele româneşti. Slavă Domnului că e iarnă şi ferestrele sunt închise aşa că nu sunt nevoită să mai văd chipurile bărboase ale celor trei zei comunişti şi pe al *părintelui naţiunii* uitându-se grotesc la noi de pe clădirea de peste drum.

Într-o seară discutăm politică şi atât de mult îmi bat joc de *iubitul conducător,* imitându-i vorbirea prostească şi tărăgănată, încât râd cu lacrimi.

Mihai se enervează şi spune:

— N-ar trebui să vorbeşti aşa, Mona.

O spune pe un ton aspru, represiv. Rămân uimită

iar lunile şi Mariana cea ştirbă îmi năvălesc în minte iar.

Ieşim tăcuţi la plimbare. Mă aşez pe zăpadă în mijlocul străzii. Ca un fel de protest. Mă priveşte şi începe să râdă.

— Cred că nu-i deloc amuzant să vorbeşti în apărarea unui tiran şi a unui criminal analfabet, ţip eu în mijlocul drumului.

Mă gândesc la faţa îngrijorată a tatălui meu, la privirea plină de dispreţ pe care i-a aruncat-o miliţianului care a întrebat de maşina de scris. Îmi vine să vomit acolo, cum stau pe spate pe zăpadă, sub stelele iernii. Apoi Mihai se aşază lângă mine şi mă ia de mână.

— Nu, nu e amuzant, am vrut să te tachinez doar, spune el.

Acum sunt de-a dreptul dezorientată şi nu ştiu dacă să-l sărut sau să-i dau o palmă. *Mă tachinează doar,* mă gândesc. *Ascultă Ella Fitzgerald şi Beatles. Pot avea încredere în el. Îl pot iubi.* Aud un tren şuierând. Ceva ca apropierea morţii trece prin mine cum stau întinsă pe spate, în zăpadă.

Mă ridic şi îl trag sus şi pe el. Aşa cum stă în faţa mea, îl văd iar ca în după amiaza aceea la piatra albă, deasupra norilor roz şi violet, sălbatic, întunecat, mândru şi cu buzele roşii, senzuale.

A doua zi dimineaţa sună tata de la Bucureşti şi-mi spune că trebuie să vin acasă imediat, că e urgent. Dar nu-l ascult. Nu există nicio urgenţă în viaţa mea în afară de Mihai. Îmi petrec zilele urcând şi coborând scările. Îi ţin în braţe corpul cald, în zori şi după amiaza. Mergem la braţ prin zăpadă, eu având pe cap un şal albastru, aşa cum

avea Katharine Hepburn într-un film unde merge cu ochii în lacrimi alături de Spencer Tracy, în ceva ce seamănă cu o căruţă sau cu o sanie trasă de cai. De la 5 la 7 seara, vedem uneori câte un film străin la televiziunea românească naţională, programat ca un sandviş între două emisiuni de ştiri despre ultimele realizări ale *iubitului conducător şi ale soţiei sale.* La aceleaşi ore sunt şi cozile la carne de vită, ulei, banane, vată pentru ciclu.

La urma urmei e o ţară bogată. Trecem pe lângă cozi şi zâmbim dispreţuitor. Nu avem nevoie de nimic din ce se dă acolo. Nu ne trebuie aproape nimic. Facem dragoste, ne plimbăm prin zăpadă. Uneori bem ţuică direct din sticlă şi mâncăm multă pâine. Evităm politica. Pentru o vreme, uit de visele mele urâte.

Până într-o după amiază, o săptămână mai târziu, când mă sună mama care, cu un tremur ciudat în voce, îmi spune să vin acasă imediat. De data asta mă sperii. Şi îmi cumpăr bilet de tren către capitală.

Facem dragoste până nu mai rămâne decât o jumătate de oră înaintea plecării trenului. Nu-mi găsesc ciorapii. Mă văd nevoită să-mi bag picioarele goale în cizmele mele bulgăreşti. Mă dor picioarele şi mi-e frig în timp ce mergem la gară, pe acelaşi drum pe care am venit şi pe care ne-am sărutat în plină stradă, în ninsoare, sub privirile încruntate ale trecătorilor. Acelaşi lucru îl face şi acum, chiar în faţa gării. Se opreşte, îmi ia capul în mâini şi mă sărută în faţa conductorilor de tren care şi-au terminat schimbul. Ţiganii cară saci grei în spate, bătrânii trag după ei, cu sfoară, valize

mari.

Mi se învălmăşesc toate în cap. Ceţuri roz se amestecă în zăpezi albastre, în rânjete ştirbe, în valize uriaşe, maşini dau peste oamenii care merg pe trotuare. Luni mari şi roşii, precum stelele, acoperă cerul iar cozile la mâncare înconjoară fiecare clădire de pe fiecare stradă, din fiecare oraş, ca nişte şerpi respingători. Cred că-mi pierd minţile. Apoi mă gândesc că trebuie să alerg să prind trenul. Ştiu că trebuie să mă urc în tren şi să-l las pe Mihai acolo, în mijlocul peronului, trist şi nebărbierit. Îl privesc cum stă singur pe peron în timp ce trenul meu se mişcă încet şi încerc să mi-l întipăresc în minte cât mai exact pe măsură ce flutură din mână iar el devine din ce în ce mai mic: îşi lasă capul pe o parte, are o mână în buzunar iar pe cealaltă o flutură către mine.

Securitatea şi poeţii simbolişti

Vând ajung în Bucureşti, tristă că tocmai m-am despărţit de Mihai, o găsesc pe mama într-o dispoziţie ciudată, conspirativă şi neobişnuit de calmă. Are bigudiuri roz în păr. Spune că tata n-a mai apărut de trei zile. Ştirea zilei e că mâna dreaptă a lui Ceauşescu, generalul Pacepa, a fugit în America, unde a cerut azil politic.

— Asta-i o mare lovitură pentru sistem, spune ea. Tata zicea că e timpul potrivit pentru acţiune, continuă ea cu pricepere pe un ton calm, ca şi cum ar fi vorbit despre cum să mai cumperi o sacoşă de cartofi din piaţă.

— Cum adică n-a venit de trei zile? întreb fără să înţeleg prea bine de ce mama e calmă.

Gândul că tata ar putea fi printre cei „luaţi” de securitate mă scoate din visele mele de iubire.

Apoi, ca şi cum ar vrea să uite, începe să turuie despre femeile din familia ei, de pe partea slavă, femei pasionale care au trecut prin inundaţii, foamete şi bombardamente. Le simt în sângele meu: Nadia şi Vera, Ana şi Nina, ca şi mândra Paraschiva. Străbunicele, bunicile, mătuşile şi străbătuşile mele. Aceste femei care au trăit pentru iubire şi au murit subit, care şi-au văzut casele făcute praf de bombele americane sau ruseşti, femei cărora nu le-a fost frică de nazişti sau de sovietici. Mă întreb dacă suntem ca ele. Avem nevoie, iarăşi, de acelaşi curaj nemăsurat.

Mă gândesc mai ales la Nadia, strălucitoarea şi tragica Nadia, a cărei poveste o face pe mama să lăcrimeze de fiecare dată. Mă întorc în anii ’50, cu celebrele dube negre ale securităţii oprite în faţa vreunei case, luând pe câte cineva de la masa de seară, din pat, de lângă un copil sau de lângă o mamă muribundă şi închizându-l pe motive neverificabile, ba din cauza serviciului avut înainte de război, ba din cauza unei fraze rostite la o petrecere, sau o glumă făcută unui prieten, o atitudine, un gest, ceva ce altcineva a spus despre el, sau poate că nimic din toate astea. Aşa este luat ofiţerul Matei Varniţchi, soţul Nadiei, într-o seară, dintr-o casă frumoasă cu şemineu de marmură de pe strada cu castani.

Nadia vorbeşte cu unul dintre musafiri şi bea şampanie. Este ora unu sau două dimineaţa. Deodată are un presentiment ciudat că se întâmplă ceva. Îl vede pe Matei stând în pragul uşii, el îşi întoarce faţa către ea chiar înainte să dispară,

flancat de doi necunoscuţi. Îi zâmbeşte. „Nu-ţi fă griji“, îi spune el din vârful buzelor. Ultimul lucru pe care îl vede este faţa urâtă a unui individ mic şi îndesat, ca a unui cimpanzeu rânjind la ea, şi capul chel al celuilalt, împingându-l pe Matei afară din casă.

Prin sticla uşii de la intrare ea vede cum duba aceea sinistră demarează încet. Vrea să strige, dar sunetele i se opresc în gât. Vrea să se mişte, dar picioarele parcă îi sunt lipite de parchetul lucios. Prin ferestrele laterale vede duba virând după colţ şi dispărând. Matei a plecat şi ea nu înţelege de ce mai continuă petrecerea ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Totul devine calm şi pare să se mişte cu încetinitorul: nişte musafiri beţi valsează împiedicat, alţii povestesc cu voce tare prin ce-au trecut în război, iar musafirii mai potoliţi vorbesc încet despre ultimele tendinţe ale poeziei. Apoi, totul devine static şi se lasă o linişte totală.

Mi-o imaginez pe Nadia trecând prin lungul şir de încercări care urmează. Mereu m-am gândit că ea a fost singurul membru al familiei care a scăpat din dezastre şi care ar fi putut avea o viaţă fericită şi fără probleme. O privesc pe Nadia trecând prin singurătatea anilor în care Matei e arestat. O văd mergând încet prin casa aceea frumoasă, alunecând ca într-un vis, atingând mobila din lemn de cireş şi de mahon, lăsând rochia să alunece de pe ea şi băgându-se noaptea singură în pat. Doi, trei, cinci ani au trecut aşa. Apoi tanti Nina se mută la ea ca să-i ţină de urât în casa goală cu sala de bal mohorâtă, într-o zi, când ia corespondenţa, Nadia vede scrisul lui Matei pe o carte poştală îngălbenită, mototolită. O văd pe Nadia cum

soarbe nerăbdătoare din priviri bucata de hârtie. De fiecare dată sper să se termine altfel. Sper ca pe ilustrata îngălbenită să scrie *Vin acasă săptămâna viitoare* în loc de ceea ce scrie de fapt: *Sunt bine. Scriu mai multe în curând. M.*

Cartea poştală nu-i aduce linişte sau siguranţă. Ambiguitatea acelor puţine cuvinte este de nesuportat pentru Nadia. O sperie şi faptul că nu a semnat cu numele întreg. Nu a semnat niciodată un bilet sau o scrisoare altfel decât cu numele întreg. Ar fi vrut să îmbătrânească împreună. E încă tânără, dar pentru ea totul e terminat. Se tot uită la cuvintele de pe cartea poştală până când amurgul o învăluie în casa goală. Mireasma teilor intră în casă prin toate ferestrele deschise. Urăşte vara şi urăşte mirosul de flori de tei. Matei a fost luat într-o noapte ca asta, gândeşte ea. Tanti Nina o găseşte mai târziu în seara aceea, moartă pe podea, sub candelabrul de cristal, cu mâna crispată pe cartea poştală de la Matei şi cu pisica siameză mieunând pe umăr.

— Taică-tău e implicat într-un grup din acesta, îmi spune mama rostind cuvintele rar şi apăsat. Au încercat să organizeze o revoltă. Şi cred că cineva l-a turnat. L-au arestat.

Mă uit la mama şi nu-mi vine să cred. Povestea palpitantă a Nadiei se zbate în mintea mea ca o pasăre nebună. Cele două femei, mama şi mătuşa ei, par să se contopească una cu alta. Poate că şi tata o să dispară mulţi ani, la fel ca unchiul Matei, iar mama o să cadă moartă în mijlocul apartamentului minuscul.

— Taică-tău are probleme, Mona. A făcut unele lucruri.

— Lucruri? Ce lucruri?

— Ce ţi-am spus adineauri, nu mă asculţi? O revoltă, ceva ca un complot. Voiau să-l facă pe Ceauşescu să demisioneze.

— Ce revoltă? Ce complot? o întreb. Ce tot vorbeşti acolo?

Nu-mi vine să cred ce se întâmplă.

— Care om întreg la minte s-ar implica într-o revoltă acum, o întreb ridicând neîncrezătoare tonul, acum când poţi fi aruncat în închisoare numai pentru că ai maşină de scris?

— Exact, spune mama, maşinile de scris sunt foarte importante.

E încordată şi pentru prima dată văd pe fruntea ei două cute adânci. Dar din cauza bigudiurilor roz din păr, expresia ei gravă şi încruntată pare patetică. Îşi frânge mâinile aşa cum face adesea când este emoţionată şi se joacă şi se joacă cu inelul gros de aur de pe degetul mijlociu, inel care a aparţinut bunicului Victor. Se uită o clipă către uşă ca şi cum ar aştepta să se deschidă şi să între tata, iar în clipa următoare se uită la mine cu subînţeles. Îmi pare rău pentru mama. E aşa de mică, de caraghioasă şi de tristă în acelaşi timp, stând aşa, pe mijlocul canapelei, legănându-şi picioarele înainte şi înapoi. Ochii ei sunt mai mari şi mai rotunzi ca de obicei.

Îmi spune că mii de copii ale manifestelor anticomuniste sunt copiate la maşinile de scris. Miliţia confruntă caracterele de pe manifeste cu cele ale maşinilor de scris înregistrate la guvern.

— Vechiul Zinger, spune mama. Taică-tău o avea de la Universitate. A crezut că n-o vrea nimeni. Nu şi-a dat seama, mai spune ea. Fusese înregistrată

înainte s-o ia el cu împrumut.

Simt că mi se învârte capul. E o chestiune de zile până când o să fim *accidental* lovite de o maşină în timp ce stăm la vreo coadă la unt sau la hârtie igienică. Sau până când o dubă mare şi urâtă va opri în faţa blocului nostru şi ne va lua pe amândouă. Sunt convinsă că mama ştie mai multe despre arestul lui tata decât lasă să se înţeleagă. Poate că îl vor omorî sau îl vor închide pentru multă vreme, aşa cum au făcut şi cu unchiul Matei. Mă gândesc la toate acestea şi mă cutremur. Când te gândeşti că noi credeam că Ceauşescu avea să fie mai bun şi avea să schimbe lucrurile, să se detaşeze de ruşi, după curajoasa cuvântare din Piaţa Palatului din 1968! Tata avusese dreptate atunci să spună că totul nu era decât praf în ochii Occidentului ca să-i facă să creadă că România merge pe un drum al liberalizării şi că se rupe de Uniunea Sovietică. Iar acum, având în vedere jenanta fugă a lui Pacepa, cu siguranţă avea să strângă laţul. Iar securitatea avea să fie şi mai vigilentă decât era de obicei. Nu-mi dau seama de ce tata crede că e timpul potrivit pentru a scrie manifeste anticomuniste. Cuvintele lui din trecut, când habar nu aveam ce înseamnă cu adevărat, îmi răsună acum limpede şi ameninţător, în vreme ce chipul mamei seamănă ciudat de bine cu cel al Nadiei, din singura fotografie a ei, în sepia. Amurgul pătrunde încet înăuntru. Camera e învăluită în umbre. Oftez şi scrumul din scrumiera tatii se împrăştie în toate direcţiile. Fac un efort să deschid gura să vorbesc, dar sunt în stare de şoc. Până la urmă mă hotărăsc s-o fac să-mi spună tot adevărul.

— Unde este? o întreb. Unde-i tata? De unde ştii că e arestat? De unde ştii că nu-i deja mort? Ai veşti de la el? Spune-mi! strig eu.

— Nu mai pune atâtea întrebări, rosteşte ea cu răceală în glas. Darius, prietenul lui de la Universitate, a venit pe aici şi mi-a spus că l-a văzut într-o maşină neagră, chiar în faţa Universităţii, luni, după cursuri. Mai erau încă doi bărbaţi în maşină. Mi-a spus că taică-tău era liniştit şi că i-a făcut din mână când a intrat în maşină. Darius face parte din grup… am încredere în el. Cu siguranţă or să-i dea drumul curând, adaugă ea cu glas stins.

Se ridică de pe canapea şi aranjează lucrurile de pe biroul lui tata: stiloul Pelikan, câteva cărţi de pe jos, câteva foi de hârtie albă. Apoi începe să deretice şi restul camerei, care de fapt este curată.

Pur şi simplu nu pot digera toate informaţiile. Clipa asta mi se pare îndepărtată, în alb şi negru, pe un ecran. Nu sunt implicată în povestea asta. Nu mă priveşte.

— Nu avem nimic altceva de făcut decât să aşteptăm, sfârşeşte mama, cu o voce de un calm straniu, punându-şi mâinile cu delicateţe în poală. Apoi, pe un alt ton, întreabă:

— Ai spus cuiva?

— Să spun ce? Şi cui anume? Ce să spun?

— Prietenului tău, spune ea, mişcându-şi capul cu tot cu bigudiuri.

Se uită drept în ochii mei:

— Ai grijă. Ar putea fi unul dintre ei.

— Dintre care ei? o întreb înfuriată. Cine, mamă? Despre ce tot vorbeşti? Cine-i „el“? cine sunt „ei“?

Pronumele personale şi-au pierdut semnificaţiile.

Substantivele poate fi periculos să le pronunţi, aşa că le înlocuim cu pronume vagi, până când nimeni nu mai ştie cine, care este şi cine pe cine urmăreşte. Ţip din nou şi mama mă priveşte cu buzele strânse, cu un aer încăpăţânat.

— *Prietenul* tău, spune ea. Taică-tău crede că Mihai este… ar putea fi… Tu eşti sigură de el?

Apoi se calmează şi se aşază din nou pe canapea trăgând aer în piept. După care începe iar să vorbească, de data asta cu vocea ei cea dulce:

— Ştii, când l-am cunoscut pe taică-tău în anii ’50, eram amândoi siguri unul de celălalt. Iar vremurile alea erau mai rele decât acum. Ştiam că taică-tău mai bine ar fi murit decât să… ştii tu, să mă vândă, să mă trădeze.

Se uită din nou fix în ochii mei.

— Tot ceea ce te întreb, Mona, este dacă tu poţi spune acelaşi lucru despre Mihai al tău? Şi apropo, adaugă pe un ton uşor asprit, sper că nu faceţi nimic… ştii tu, prostesc sau periculos… m-ar supăra atât de mult.

Mă înnebuneşte felul în care ai mei îl numesc mereu „Mihai ăsta al tău“ ca şi felul în care mama dramatizează faptul că eu şi Mihai am fi iubiţi. Cum poate fi atât de naivă de nu şi-a dat seama până acum? Dar cel mai tare mă înnebuneşte că nu pot să răspund „da“ din toată inima la întrebarea dacă sunt sigură de Mihai, în felul în care mama era de tata. Urăsc că am îndoieli şi o urăsc pe mama pentru că mi le amplifică. Mă rog la Paraschiva şi la Nadia, care au fost sigure de iubiţii lor, până în clipa în care au murit subit. Le rog să mă ajute cu incertitudinile care mă rod, să mă ajute să fiu sigură că Mihai e cinstit şi curajos şi nu-i un

trădător. Apoi îmi dau seama că tot l-aş iubi chiar dacă ar fi un trădător. Mi se pune un nod în stomac la gândul ăsta bolnăvicios.

În noaptea aceea, în timp ce încerc să adorm, fac un efort să înţeleg şi deodată suntem acolo, pe o mare de nori, lângă piatra cea albă amândoi, Mona Maria şi Mihai, îmbrăţişându-ne deasupra oraşului Bisericii Negre. Ne sărutăm în timp ce istoria cu cozile ei sumbre pentru mâncare, cu accidentele pe trotuar şi cu maşinile de scris se învârte în jurul nostru.

Ca prin minune, tata se întoarce a doua zi, cu barba crescută cât într-o săptămână, murdar şi obosit şi cu expresie sălbatică în privire. Are o vânătaie urâtă pe obraz, chiar sub ochiul drept şi şchioapătă. Mama, care în cursul lungilor nopţi ale absenţei lui reuşise să scrie un volum întreg de versuri triste, se trezeşte la viaţă când îl vede. Pune la fiert nişte cartofi şi nişte morcovi, tot ce se mai găseşte în cămară. Tata recapitulează febril ce i s-a întâmplat: cum unul dintre anchetatori s-a nimerit să fie un fost student de-al lui, unul Petrescu.

— A ajuns mare acum, e colonel, zâmbeşte tata dispreţuitor.

Aşa că n-au mai discutat decât despre poeţii romantici şi simbolişti.

L-au înşfăcat la început, l-au ameninţat, povesteşte el, dar după aceea i-au dat drumul.

— Ştii, individul ăsta, Petrescu, începu el ca şi cum ar povesti o întâmplare amuzantă de la serviciu, a făcut o lucrare, la care eu am fost îndrumător, despre influenţa simbolismului francez asupra poeţilor români. Era o lucrare bună. Despre

simbolismul golului la Bacovia, continuă el ca şi cum ar fi avut vreo importanţă ce spunea.

— Golul, râde tata. Poţi să-ţi imaginezi?

Pentru o clipă tata pare aşa de mulţumit de parcă ar fi ţinut un curs într-un amfiteatru plin de studenţi silitori. Dar imediat expresia lui se schimbă. Mă uit la el neîncrezătoare. Ce crede că poate să rezolve cu manifestele, mă întreb. Şi cum aş putea să-l fac să se oprească? Expresia feţei sale e schimbată într-un fel care mă îngrijorează. Priveşte în gol cu ochii mari, ca şi cum şi-ar aduce aminte de ceva îngrozitor. Mă gândesc la unchiul Matei şi la cum tanti Nina şi cu mama îi descriau mereu chipul, în acea zi de 15 august 1957 când l-au văzut preţ de câteva minute, când fusese adus la tribunalul din Bucureşti pentru *trădare naţională:* pustiit şi cu o privire sălbatică, uitându-se la ceva ce numai el vedea. Asta era înainte ca Nadia să cadă moartă pe holul elegantei lor case, ţinând în mână cartea poştală de la el. Ochii sălbatici ai lui Matei sunt ai tatălui meu acum?

Chiar dacă tata are o cunoştinţă veche printre securişti, care de data asta l-a ajutat să scape, nu poate să aibă încredere sau să conteze mereu pe protecţia lui. Deodată îmi vine în minte că tata ar putea fi omorât. În marele lui idealism el crede că poate răsturna regimul scriind câteva manifeste şi aruncându-le în Piaţa Universităţii.

Crede că o să fie norocos mereu, pentru că un student de-al lui, căruia din întâmplare îi plăceau simboliştii, s-a arătat milos după ce oamenii lui deja îl bătuseră? Dacă alţii au dispărut sau au fost călcaţi de maşină pe trotuar pentru mai puţin de atât, cu siguranţă el avea să-şi găsească sfârşitul

violent peste nu multă vreme.

La cină tata începe să ofteze în faţa cartofilor şi a morcovilor fierţi, cu aceleaşi suspine ca atunci când ne povestea despre livezile copilăriei sale şi despre soldaţii ruşi care i-au omorât câinele. Mama îşi desface bigudiurile stând la masă, în loc să mănânce, şi le pune atentă unele peste altele în poală, uitându-se la perete. Zdrobesc un cartof şi nu-mi mai este dor de ţara mea aşa cum scrisesem cândva într-o compunere. În timp ce privesc lacrimile tatălui meu şi părul blonziu al mamei căzându-i peste faţă, vreau să plec din ţară. Vreau să fim cu toţii în altă parte, în siguranţă şi unde să mâncăm mai bine. Urăsc manifestele.

Garoafe periculoase

Se întâlnesc în subsoluri şi în poduri: muncitori, studenţi, artişti. Se întâlnesc acolo unde sunt şobolani şi gândaci de bucătărie, unde suflă vântul prin ferestrele sparte şi prin uşile care nu se închid, acolo unde miroase a urină şi a vomă. Aşa arată noile blocuri din piaţa Bucur Obor, care de fapt, nu mai e piaţă, pentru că nu mai are de mult produse la vânzare. Uneori podul sau subsolul sunt neterminate de către constructori şi devin fetide, pline de insecte, beţivi şi delincvenţi. Sau locuri de întâlnire pentru potenţiali revoluţionari. Alteori grupurile se întâlnesc în casa cuiva în vechile cartiere turceşti sau greceşti ale Bucureştiului, cu micile consignaţii şi clădiri în stil brâncovenesc din sec. Al XVIII-lea: stucaturi albe cu verande maro bogat ornamentate şi piese de lemn. Ştiu despre întâlniri pentru că l-am urmărit de câteva ori pe

tata în două locuri diferite şi am aşteptat după un colţ, după o uşă de sticlă sau pe holul vreunei clădiri vechi cu casa scării scârţâind, şi am ascultat ce vorbeau ei. Era noaptea târziu şi mergem la o oarecare distanţă de tata, simţindu-mă ca un detectiv dintr-un roman de Agatha Christie, cu inima bătând să-mi sară din piept. Se adunau de vreo două ori pe săptămână şi adesea îşi schimbau locul de întâlnire, uneori de la o zi la alta. Cu toţii aveau la ei o carte de Sadoveanu sau Arghezi, ca în cazul în care erau prinşi să spună că se întâlneau ca să discute despre scriitorii noştri clasici.

Cel mai mult scriau manifeste, vorbeau despre poeziile cenzurate şi pregăteau ceva. Nu era foarte limpede ce anume. Vorbeau chiar şi despre arme, deşi niciunul nu părea să ştie cum funcţionează una, sau de unde puteau face rost. Vorbesc despre răspândirea manifestelor

— Care sunt doar nişte fiţuici – de pe toate schelele din Bucureşti. De la cutremur sunt multe schele. Mai pomenesc ceva şi despre cum să trimită informaţii la Europa Liberă despre violarea drepturilor omului în România, ca „să audă occidentul, ca să ştie toată lumea prin ce trecem“. Aud vocea sonoră a lui tata pe parcursul întâlnirii din blocul nou de lângă piaţa Bucur Obor. Apoi aud voci şoptindu-i să vorbească mai încet, că poate ascultă cineva. Când aud asta, ies afară pe vârful picioarelor ca o pisică. Ceilalţi pomenesc de Pacepa şi spun că probabil va încerca să ajute mişcarea disidentă din străinătate şi va comunica prin Europa Liberă cu cei rămaşi în interior.

Toamna se lasă încet peste Bucureşti iar plopii

din faţa ferestrei noastre îşi scuturǎ vârfurile ascuţite trimiţând frunzele galbene şi răsucite în vânt. Tremur la gândul că vine anotimpul rece şi că pericolele cresc ori de câte ori merg la culcare. Tata lipseşte mai des ca niciodată. La cină priveşte în farfurie ca şi cum ar căuta ceva. După cină îşi petrece mult timp cu urechea lipită de Grundig-ul lui încercând să prindă mai clar postul de radio Europa Liberă. Mai tot timpul programul de radio e supraîncărcat de paraziţi, iar mama strigă la el *să-l închidă naibii odată.* Dar câteodată vocea devine foarte clară, având un ecou ca şi cum ar veni dintr-un alt univers: adânc, conspirativ, pomenind autorii disidenţi şi acţiunile lor de rezistenţă sau luând interviuri scriitorilor emigranţi în legătură cu abuzurile partidului şi ale conducerii. Faţa tatălui meu se luminează ca-ntr-un extaz. Poeziile mamei vorbesc despre moarte şi locuri imaginare acoperite de zăpadă.

Într-o după amiază, imediat ce am venit acasă de la şcoală îl aud pe tata vorbind încet cu mama şi spunându-i că vechiul lui prieten, un electrician pe care îl cheamă Dumitru Iordache, a fost arestat potrivit articolului 166 pentru că a aruncat manifeste de pe o schelă de pe Lipscani la bazarul turcesc, unde vând ţiganii vase de tablă, linguri de lemn şi seminţe prăjite de dovleac. Manifestele instigau lumea să-l schimbe pe Ceauşescu de la şefia partidului şi a ţării.

— Probabil că îl vor omorî pe Iordache, rosteşte tata resemnat şi îndurerat.

Mama tace şi aud furia din tăcerea ei, în respiraţia precipitată şi în suspine. Apoi izbucneşte:

— Sunteţi nişte idioţi cu toţii. Nu-ţi dai seama că

o expui pe Mona?

Mama plânge iar tata îşi mai aprinde o ţigară. O pală de vânt trânteşte ferestrele, iar eu cad de pe scaunul pe care m-am aşezat în ascuns, ca să aud ce vorbesc ei. Tata deschide uşa livingului improvizat şi mă vede chinuindu-mă să mă ridic, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Mă ţine în braţe câteva clipe, îmi spune că nu-i frumos să-mi spionez părinţii şi începem să râdem de faptul că am căzut de pe scaun.

Vreau să uit de Iordache aruncând manifeste la bazarul turcesc de pe Lipscani şi mă duc la Bilblioteca Americană să iau nişte cărţi în engleză. Devorez totul fără să aleg: Steimbeck, Emily Dickinson, Eugene O'Neil, Arthur Miller, Virginia Woolf, James Joyce. Sunt intrigată de faptul că Stephen Daedalus[1] lasă totul în urmă într-un moment de nebunie, într-un gest măreţ, ţara, familia, religia, iubirea. Vrea să fie liber să se regăsească.

Vreau să mă prefac în pasăre, ca fata pe care el o vede pe plajă. Vreau să devin pasărea din metafora lui James Joyce. Să zbor la dragostea mea din munţi, să-l surprind în zori, să fugim peste munţi şi peste mări. Vreau să zbor lângă dragostea mea.

Soldaţii români din faţa Ambasadei Americane mă privesc cu ochi inexpresivi. Mă uit la ei fără jenă, ca şi cum aş vrea să îi fac să le fie ruşine de ceea ce fac ei acolo, adică să informeze despre fiecare persoană care intră în ambasadă. Odată m-am dus la un film la Biblioteca Americană, *Zbor*

1 Personajul principal al romanul *Portret al artistului la tinereţe,* de James

deasupra unui cuib de cuci. Încep o discuţie pe tema filmului şi a jocului lui Jack Nicholson cu bibliotecarul american, cu toate că nu avem voie să stăm de vorbă cu străinii. Un bărbat în civil, însă cu siguranţă că este informatorul care-l supraveghează pe bibliotecar, mă priveşte fix şi ţine mâna dreaptă în sacou ca şi cum ar fi pe punctul de a scoate pistolul. Bibliotecarul, un tip înalt cu mustaţă grizonată, mă complimentează pentru „engleza mea excelentă[2], eu roşesc şi îi mulţumesc. Plec de la bibliotecă bucuroasă de dialogul purtat în engleză, dar ameninţată de bărbatul cu mâna în sacou.

Pe cei periculoşi din punct de vedere politic îi trimit în spitale mai rele decât cele din filme. Oamenii dispar la spitalul de nebuni dacă nu cumva sunt călcaţi de vreo maşină pe trotuar. Li se dau medicamente până nu mai ştiu cine sunt şi până vor spune tot ceea ce li se cere să spună. De obicei, nu mai sunt văzuţi niciodată.

Mihnea, psihiatrul care e prieten cu tata, a fost împotriva internării suspecţilor de „trădare politică” şi a fost arestat, apoi eliberat după o lună, ameninţat că va fi închis pentru mai multă vreme dacă se mai împotriveşte. Trebuie să le dea pacienţilor tranchilizante, dar uneori foloseşte apă. Le spune pacienţilor să se prefacă apatici şi amorţiţi şi să nu spună nimic compromiţător. Unii dispar şi aşa. Nu poate face prea multe, până la urmă, îi spune tatei.

Acum am propriul meu securist, un individ tânăr şi înalt care mereu poartă costum şi cravată şi care stă în acelaşi cartier cu noi. Securiştii sunt chiar

---

2[2] Joyce. (n.trad.)

eficienţi. Probabil că din cauza frecventelor mele vizite la Biblioteca Americană şi a discuţiilor cu Ralph, bibliotecarul american. Poate că ei cred că am de gând să-l seduc ca să plec în America, deşi el poartă o verighetă lată şi mi-a povestit despre Sally, soţia lui. Nu vreau să plec în America şi precis nu vreau să mă mărit cu un american numai ca să plec din ţară. Vreau numai să vorbesc cu Ralph în engleză şi să-l aud vorbind despre Chicago El stă la Chicago sau în apropiere, în ceea ce el numeşte suburbie. Îmi povesteşte despre Chicago Skyline şi Lacul Michigan şi despre cea mai înaltă clădire din lume, Sears Towers. Nu prea pot să-mi imaginez cum arată Chicago lângă un lac mare. Mereu am crezut că Chicago este un oraş de temut, colcăind de gangsteri, cu urmăriri de maşini în viteză de peste o sută de km la oră. Ralph râde din toată inima când aude ce spun eu despre gangsterii din Chicago şi despre urmăririle de maşini şi-mi spune că nu tot oraşul este aşa. Bărbatul cu mâna în haină ascultă de fiecare dată conversaţiile noastre stând într-un colţ în sala de lectură. Uneori se preface că citeşte o carte, dar sunt convinsă că nu ştie o iotă de engleză.

Securistul meu personal locuieşte în blocul de peste drum de noi, aşa că am „norocul“ să fiu sub supravegherea lui 24 de ore din 24. Când ies din casă, el aşteaptă afară. Uneori mă urmăreşte. Alteori dă din cap ca şi cum m-ar saluta, şi îmi zâmbeşte.

Într-o seară vine în vizită la noi. Aduce un buchet imens de garoafe roşii. Sună la uşă şi aşteaptă cu florile în mână. Eu şi părinţii mei stăm în prag şi ne uităm la el.

Îşi drege vocea şi spune răguşit:

— Bună seara, sunt sergent Dimitriu, vecinul dv. Sper că nu vă deranjez. Pot să intru un minut?

— De ce? întreabă tata.

— Să stăm de vorbă puţin. Dacă nu-i momentul potrivit, pot să vin mai târziu. Am cumpărat florile astea pentru frumoasa dv. Fiică.

Şi se uită la mine peste capetele lor, întinzându-mi buchetul de garoafe roşii.

— Nu-i momentul potrivit, spune tata.

Eu şi cu mama ne uităm speriate una la alta.

— Intraţi, vă rog. Nu e niciun deranj, spune mama.

Ţin garoafele la distanţă de mine ca şi cum ar fi otrăvite. Iau vaza de cristal de pe biroul de mahon şi pun florile în ea, fără apă.

Sergentul Dimitriu intră, iar mama îl invită cu un gest să ia loc. Se aşază chiar pe scaunul ei. Tata stă în picioare în mijlocul sufrageriei. Eu mă aşez faţă în faţă cu sergentul.

— Tovarăşe Manoliu, mă scuzaţi, dar… dacă nu vă deranjează aş dori să vă pun câteva întrebări.

Îl întreabă pe tata dacă ştie ceva despre nişte manifeste care au fost împrăştiate la Universitate şi pe Lipscani. *Reacţionari naivi,* îi numeşte el. *Huligani.* Spune că nişte colegi de-ai lui se întrebau dacă nu cumva, din moment ce tata e profesor, ştie pe cineva care ar putea fi implicat. Studenţi, sau chiar…

— Şi cine sunt colegii dumitale? întreabă tata.

Sergentul Dumitriu râde ca de o glumă bună.

— Colegii mei, ştiţi dv… cei de la serviciu.

— Tovarăşe Dumitriu, nu doriţi nişte dulceaţă de nuci? Şi nişte apă rece? întreabă mama şi pleacă la

bucătărie să aducă dulceaţa făcută de tanti Matilda.

Tata e încordat şi strânge din dinţi. Îşi aprinde o ţigară. Sergentul Dumitriu se relaxează în scaun, bucuros ca s-a schimbat subiectul.

— Da, vă rog. Dulceaţa de nuci este preferata mea. Şi bunica obişnuia să facă.

Mă uit la tata, apoi la Dumitriu, îngrozită că ar putea să pună vreo întrebare capcană la care eu să nu ştiu să răspund. Ca de exemplu ceva legat de bibliotecarul Ralph.

Se lasă o tăcere stânjenitoare şi singurul zgomot e acela când tata trage cu putere din ţigară. Apoi îl priveşte pe sergent prin norişorul de fum şi spune:

— Aveţi câteva manifeste să-mi arătaţi şi mie?

— Nu, domnule, nu am niciunul la mine, dar am văzut câteva. Gunoaie, pur şi simplu gunoaie.

Mama revine cu dulceaţa de nuci şi un pahar cu apă. Dumitriu mănâncă tacticos şi îi face complimente mamei. Spune că este la fel de bună ca dulceaţa făcută de bunica lui. Tata stinge ţigara în scrumiera de pe biroul de mahon şi-şi mai aprinde una.

— Poate ştie d-ra Mona, fiica dv., spune el către mine zâmbind. Poate că dumneata ai auzit ceva discuţii despre asta, printre prietenii de la şcoală.

Mă priveşte cu un zâmbet ciudat. Mă trec fiori pe şira spinării. *Sper că idiotul nu-i îndrăgostit de mine,* mă gândesc şi îl privesc la rândul meu aproape cu fascinaţie.

Ochii tatălui meu scapără de mânie la auzul numelui meu rostit de acest individ. Tonul lui familiar mă dezgustă şi mă sperie totodată.

— Fata mea nu ştie nimic despre manifeste, în

afară de tovarăşii Marx şi Engels, desigur, spune tata. Ea studiază poezia. A, tocmai a citit Manifestul simbolist de la 1886? Spuneţi-mi, tovarăşe sergent, continuă el, vă plac simboliştii francezi?

— Nu prea, domnule profesor. Eu sunt ofiţer. Mă tem că nu avem timp de aceşti domni simbolişti cum îi numiţi dumneavoastră.

— Da, sigur că da. Şi totuşi am un fost student care este şi el ofiţer, colonel cred, şi care era foarte bun la cursul de simbolism. Chiar de curând mi-a făcut plăcere să mai stau de vorbă cu el pe tema asta. Tovarăşul Petrescu, poate îl cunoaşteţi.

Zâmbetul sergentului păleşte instantaneu.

— Doamnă Manoliu, vă mulţumesc pentru dulceaţa de nuci, a fost excelentă. Poate voi avea plăcerea să vă mai vizitez, cât de curând, dar acum trebuie să plec.

Dumitriu se ridică să plece, sărută mâna mamei mele şi îi mulţumeşte din nou pentru dulceaţă. Întinde mâna către tata, dar el rămâne în picioare, nemişcat, fumând, zâmbind cu aceeaşi privire dispreţuitoare. Sergentul se preface că nu observă refuzul tatălui meu de a da mâna cu el, apoi salută din cap către mine şi îmi urează noapte bună. Ochii lui mai zăbovesc pe faţa mea şi gura i se strâmbă într-un rânjet.

— În ziua de azi te interoghează elegant, remarcă tata, imediat ce Dumitriu iese pe uşă. Acum îţi aduc şi flori!

Apoi se trânteşte pe vechiul lui scaun, iar veioza luminează pieziş. Mâna îi tremură atât de tare încât se chinuie să stingă ţigara în scrumiera plină de mucuri din faţa unui vraf de cărţi. Se uită la

buchetul de garoafe lucind roşu obscen în faţa veiozei. Le priveşte fascinat ca şi cum ar fi de foc. Mă aşez la biroul de mahon cu sticlă deasupra şi privesc pe peretele din faţa mea pictura cu un bătrân care merge pe un câmp acoperit de zăpadă. De când mă ştiu acest tablou se află acolo, şi întinderea albăstruie de zăpadă cu bătrânul obosit, îmbrăcat cu o haină veche şi cu un toiag, traversând la infinit câmpul, mereu mi-a dat o senzaţie de calm. Sticla de pe birou îmi răcoreşte braţele iar zăpada din tablou pare delicios de rece. Sunt îmbujorată şi transpirată după vizita lui Dumitriu.

— De ce o fi adus flori? şopteşte tata.

Ideea că florile ar putea ascunde un microfon ne vine în minte deodată, ca într-o nebunie colectivă. Începem să rupem florile petală cu petală, frunză cu frunză, rupem şi tulpinile până când podeaua e plină cu petale roşii şi tulpini. N-am găsit niciun microfon, dar tata e sigur că trebuie să fie pe aici pe undeva, numai că nu ştim noi unde.

— În ziua de azi sunt în stare de orice, şopteşte tata.

Vorbim prin semne şi în şoaptă. Desfacem hârtia în care au fost învelite florile şi o rupem bucăţele. Mai verificăm odată răsfirând cu degetele petalele rupte şi bucăţile de hârtie lăsându-le să cadă la loc pe covor. În timp ce ninsoarea moale şi roşie se adună la picioarele noastre, auzim un clichet metalic slab.

Ne uităm unii la alţii şi scormonim iarăşi prin grămada de petale, frunze şi hârtii.

— Aha! Uite-l. Ştiam eu! spune tata.

Şi ridică de jos un obiect foarte mic de metal

care arată ca un ac, dar mai fin, ca o sârmă de argint. Ne uităm miraţi la obiectul acela. Tata îl striveşte sub picior apoi îl îndoaie cu degetele, încercând să-l rupă. Mama îi spune că a înnebunit, că probabil e o capsă, ori ceva care a căzut de undeva, de la vreo broşă, de la bricheta lui, de oriunde.

Tata e roşu la faţă.

— Tu eşti nebună, şuieră el. Tu habar n-ai cât de departe pot ei să meargă. Eu *ştiu.*

Tata pune obiectul în palma făcută căuş şi îl dă în veceu trăgând apa.

— Să mai asculte şi acum! spune el satisfăcut.

Privim dezordinea de pe covor. Mama se duce la fereastră şi se asigură că draperiile sunt bine trase. Continuăm să vorbim, în şoaptă şi prin semne, fără să ne putem debarasa de senzaţia că suntem ascultaţi.

Tata se uită cum mama se aşază în genunchi şi adună petalele rupte cu făraşul şi o măturică.

E extenuat.

— Şi erau aşa de frumoase, spune ea.

Apoi ne uităm unii la alţii şi izbucnim în râs. Mamei îi stă atât de bine râzând. Rareori o vedem aşa, cu dinţii ei frumoşi, cu părul ei blond închis cu reflexe roşcate acoperindu-i umerii, cu ochii albaştri, strălucitori. Tata o prinde de după umeri şi, râzând, se rostogolesc amândoi pe covor. Toţi trei ştim că râdem pentru că sperăm că suntem auziţi undeva, de acei securişti cu microfoanele lor secrete băgate în petalele florilor. Râd şi închid ochii imaginându-mi norii violet de deasupra oraşului Bisericii Negre, imaginându-mi că plutesc deasupra a tot, sub forma unei creaturi mari cu

aripi albe.

„E doar o lună de hârtie…”

Muzica a început, noi suntem îmbrăcaţi cu ce avem mai bun, dansăm un slow. Îi simt mâna fermă pe spatele meu. Fiecare muşchi e încordat. Sunt fericită. Port o rochie de satin de culoarea piersicii; e Anul Nou. Un nou deceniu începe de mâine. Anii optzeci. Suntem plini de speranţă. Avem confeti colorate. Poate că preşedintele nostru va muri şi lumea se va schimba. Avem mâncare pregătită de părinţii fiecăruia pentru petrecerea noastră, mâncare pentru care au stat zile întregi la coadă. Avem celebra piftie, sarmale, mere şi gogonele murate. Cine spunea că în România se moare de foame? Cel mai mult *mă interesează muzica. Avem destulă muzică de dans?* Oricum, gelatina aia tremurătoare şi grasă, n-o sufăr. Tot ceea ce mă interesează e să dansez şi dacă *avem destul vin*? De-abia a început petrecerea şi suntem deja pilіţi de la vinul roşu de Murfatlar, exportat peste tot în lume dar atât de greu de găsit în România, pentru că statul vinde vinul nostru, pielăria noastră şi tractoarele pe valută.

Ferestrele sunt larg deschise şi Ella Fitzgerald cântă cântecul nostru special. *Spune că-i doar o lună de hârtie, navigând pe o mare de carton. Dar nu ar fi o închipuire, dacă ai avea încredere în mine.*

Cele trei afişe cu marxiştii bărboşi şi al patrulea, *părintele naţiunii noastre,* arată chiar umani în seara asta, pentru că suntem ameţiţi de valorosul

vin românesc care a scăpat cumva dintr-un transport spre America. Cele patru gigantice chipuri care se ivesc sus, pe clădirea de peste drum, par cam melancolice aşa cum ne privesc de sus, cum dansăm deşănţat pe sunetul muzicii capitaliste.

Toată lumea se sărută, se pipăie, dansează. Acum dansăm pe muzica românească a celebrei Maria Tănase. Cântă despre darurile pe care i le dă iubitul: cercei, eşarfă, un şirag de mărgele. Apoi iubitul o vede fără daruri, şi blestemă pe acela care îi va mai cumpăra ceva, să se spânzure cu eşarfa şi cu mărgelele. E un blestem ciudat, mă gândesc, pentru că omul blestemă pe cel care a cumpărat toate astea, în loc să o blesteme pe femeia care l-a trădat. Sar la melodiile ritmate şi mă unduiesc la cele lente, lovindu-mă de scaune şi mese. Apoi mai vine un cântec despre un blestem de dragoste, pentru cel care-şi părăseşte iubita să se târască precum şarpele şi să poarte povara furnicii, şi apoi iar să se târască. Toate cântecele de dragoste româneşti sunt cu blesteme; nici nu-i de mirare că suntem nervoşi tot timpul.

Toată lumea se leagănă şi cântă odată cu muzica, pe voci ameţite de băutură. Aerul rece al iernii pătrunde în cameră prin ferestrele deschise şi ne răcoreşte sudoarea şi corpurile pline de viaţă. E miezul nopţii şi aruncăm confeti. Eu şi Mihai ne tot sărutăm în mijlocul camerei. Slavă Domnului că melodia cu blesteme s-a terminat! Urmează un cântec de petrecere, despre cât de bine e să bei cu cineva frumos. Vinul roşu ghiurghiuliu să-l bei cu un om frumos. Încă ne mai sărutăm şi ne spunem unul altuia că ne vom iubi mereu. Avem şi artificii

colorate! Suntem atât de tineri – simt tinereţea noastră, speranţele noastre şi trupurile noastre atât de transpirate şi de pline de dorinţă. Ne vom iubi mereu, nu-i aşa? Da, mereu.

Spunem bancuri de toate felurile. Bancuri politice şi despre cât de prost e Ceauşescu. Pleacă la vânătoare, prinde un iepure şi îl ţine strâns şi îi spune: „Recunoaşte! Recunoaşte că eşti mistreţ!” Spunem bancuri porcoase cu eroul nostru naţional, Bulă, care se însoară şi nu ştie ce să-i facă nevestei, aşa că taică-său îl învaţă să-şi *bage ce are el mai lung în gaură.* Două ore mai târziu Bulă este în baie cu un picior blocat în veceu. Apoi altcineva spune bancul cu Bulă şi cu bunică-sa după cutremur, *care încă se ţinea bine pentru vârsta ei,* ţeapănă şi atârnată de o grindă.

Dansez pe masă. Dansez charleston pe masa de bucătărie, lângă piftia de porc şi lângă murături. Avem atâta speranţă în noi, de acest Revelion, că se va schimba ceva în mai bine, că totul va fi frumos şi proaspăt ca aerul cristalin al iernii cu miros de zăpadă şi plin de sclipiri, şi că Mihai şi cu Mona vor fi fericiţi orice s-ar întâmpla. Prietenii noştri vorbesc despre cum fug unii din ţară, despre cei care au plecat, cunoscuţi de-ai noştri, de-ai lui Mihai. Au plecat prin Turcia sau prin Iugoslavia, trecând Dunărea înot, trecând graniţa noaptea sau ascunşi în trenuri de marfă. Mă aştept ca Mihai să se enerveze, întotdeauna se enervează când aude asemenea istorisiri. Spune:

— Şi cine naiba o să mai trăiască aici dacă toată lumea pleacă?

Scutură din cap a frustrare şi pleacă în camera lui.

Ca niciodată, ne facem planuri de viitor. În curând va fi inginer. Anul viitor va lua diploma apoi va încerca să găsească de lucru în Bucureşti. Sunt extrem de fericită. Vrea să rămână cu mine, să-şi petreacă viaţa alături de mine. O să-mi termin şi eu facultatea şi el va fi inginer în Bucureşti. Eu voi scriitoare, actriţă şi profesoară. Vreau să fiu de toate! Ideile îmi vin în minte ca nişte nuferi plutind pe apă. Idei rotunde, mătăsoase, opulente, ca nuferii.

Auzim şuieratul ascuţit al unui tren plecând din gară. E trecut de miezul nopţii şi ne uimeşte. Judecând după oră şi după fluierul lung, tânguitor, trebuie să fie trenul de Trieste. Simt o tristeţe amestecată cu bucurie. Fruntea lui Mihai e brăzdată de o cută lungă, adâncă.

— Ai să mă părăseşti într-o zi, nu-i aşa? spune el deodată.

Mă mir de întrebarea lui. Scutur vehement din cap.

— Bineînţeles că nu. Ai înnebunit?

Marx, Engels şi Lenin ne privesc ţeapăn de pe clădirea de peste drum. Doar Nicolae Ceauşescu pare să zâmbească.

— Nu, n-o să te părăsesc niciodată, spun hotărâtă.

Ne ţinem de mână. Ne privim în ochi, aşa, ca doi bătrâni care au trecut prin multe. De dincolo se aude din nou cântecul cu blestemul de dragoste *Cel ce iubeşte şi lasă, Dumnezeu să-i de pedeapsă, târâişul şarpelui...*

— Hai să punem altă muzică, spun ridicându-mă de lângă el. Hai să dansăm. Hai să dansăm, iubirea mea.

Spune că-i doar o lună de hârtie, navigând pe o *mare de carton...*

Dansăm mai uşor ca niciodată în acest Revelion cristalin. Rochia mea satinată mi se lipeşte de corp. Aerul cu sclipiri de gheaţă care pătrunde în cameră ne mai răcoreşte. Vrem atât de mult să sperăm, să credem că totul se va adeveri.

Dar nu ar fi o închipuire, dacă n-ai crede...

O iapă sălbatică pe zăpadă

În prima zi de Anul Nou mergem acasă la Radu, prietenul lui Mihai, a cărui barbă groasă, roşcată, mă zgârie pe faţă când mă îmbrăţişează, îmi face cu ochiul şi îi dă una lui Mihai pe spate şi ne urează un An Nou Fericit! Locuieşte în Scheii Braşovului, la poalele muntelui, şi în apropiere de cimitirul unde e îngropată străbunica mea, Paraschiva. Străzile sunt abrupte şi înguste, iar casele au ziduri groase de piatră ca nişte fortăreţe şi porţi mari de fier. Dansăm, ne certăm, ne învârtim. Dansăm tango, vals, rock şi polca. Apoi dansăm o horă românească, şi iar rock. Fulgii de zăpadă fac piruete la fereastră. Mă simt languroasă şi ameţită în timp ce mă uit la ei şi mă unduiesc pe toate dansurile din lume. Poate că deceniul ăsta ne va aduce ceva bun, să nu mai fie cartele, ci doar *mâncare* şi să nu mai fie securitatea.

Sunt cam beată şi spun lucruri prosteşti şi insulte numai pentru că e prima zi de Anul Nou. Simt că aş dansa neîncetat şi aş sparge totul.

Ies afară, iar Mihai mă duce pe dealul din spatele casei. Brazii sunt plini de zăpadă. Miroase a zăpadă proaspăt căzută şi a sobe în care ard lemne.

Perdele de nea cad pe mine când ating o ramură şi mă învăluie ca un giulgiu transparent. El mă trage şi mai sus, apoi mă trânteşte la pământ. Panta e acoperită de zăpadă şi simt solul tare, rece, îngheţat. Mihai face dragoste cu mine printre fulgii care cad peste noi, unduindu-se sub fusta mea, de-a lungul coapselor. Mă uit la cerul cenuşiu de iarnă de deasupra, brăzdat de crengile goale ale stejarilor şi de vârfurile ascuţite, verde închis, ale brazilor. În această primă zi a anului ne învăluie perdele de zăpadă în furia şi în dragostea noastră. Genele lui se zbat pe obrajii mei. Coapsele mele sunt reci, dar şi fierbinţi în nepreţuita zăpadă.

Seara, facem iar dragoste în apartamentul lui. Amândoi suntem încinşi şi băuţi. Ne rostogolim în aşternuturile albe şi apretate unde carnea mea urlă şi şopteşte şi izbucneşte în jerbe de lumină. Când plec din casa lui alunecând fericită pe zăpadă, o umbră vine după mine şi mă urmăreşte prin întuneric. Nu-mi plac umbrele şi nu-mi plac paşii care se aud în urma mea. Mereu am crezut că scap de umbrele urmăritoare aici în munţi, că de vreme ce am plecat din Bucureşti totul este normal şi limpede. Alerg ca o nebună până la colţul blocului unde locuieşte mătuşa mea, dar deodată paşii se înteţesc în spatele meu şi o mână mă înşfacă înainte de a putea respira din nou şi mă răsuceşte.

Umbra e a unei femei sfrijite, o femeie brunetă cu buze subţiri şi gura foarte lungă. Îmi dau seama că nu mi-e teamă – sunt furioasă. Vreau s-o lovesc şi să ţip la ea. *Ce naiba crezi că faci*? Am avut de-a face cu obsedaţi sexuali pe stradă în adolescenţa mea. Bărbaţi care mă urmăreau când ieşeam de la

şcoală. De fiecare dată reuşeam să-i sperii, ori ţipând la ei în mijlocul drumului, ori lovindu-i peste cap cu ghiozdanul.

Dar femeia asta nu pare nicio hoaţă, nicio obsedată sexual. E foarte aproape de mine şi îi simt răsuflarea pe obraz. Miroase a ţigările alea greţoase, *Carpaţi.* Mă ţine strâns de braţ. Mă priveşte drept în ochi şi îmi spune printre dinţi, furioasă şi totuşi cu o urmă de milă în voce:

— E securist, proasto! Fereşte-te de el, proasto! Fereşte-te de el!

Apoi îmi dă drumul şi pleacă grăbită prin zăpadă în direcţia gării.

Îmi muşc buzele şi mă pişe de mână ca să văd dacă nu visez, dar sunt trează. Mă simt ca într-un coşmar, luptându-mă să mă trezesc şi să strig în aerul îngheţat al nopţii de Anul Nou. Buzele simt muşcătura iar palmele simt pişcătura, iar picioarele îmi sunt reci. O greaţă neagră, teamă şi tristeţe, se revarsă în inima mea care o ia razna să-mi spargă pieptul, pentru că o femeie arătând ca vrăjitoarea din povestea lui Hansel şi Gretel a strigat la mine.

Mă grăbesc spre tanti Nina acasă şi reiau în minte toată scena, un delir în zăpada strălucitoare. Femeia era adevărată. Ştiu că totul a fost real, pentru că-mi arde braţul de cum m-a ţinut ea strâns şi pentru că sunt urmele paşilor ei pe zăpadă. Poate că era o nebună care m-a confundat cu altcineva? i-o fi pronunţat numele, a zis „Mihai“ sau „el“? Nu-mi aduc aminte! Dar ceva în vocea ei mă obliga să-i dau atenţie şi să-i iau avertismentul în serios. Îi văd chipul, privirea furioasă, sau îi era şi ei teamă, şi încerca să scape de cineva? De ce m-ar fi apucat în felul ăsta pentru ca apoi să fugă

atât de repede? Acum în amintirea mea persistă gândul că şi ea era urmărită. Încerc să ascult ecoul distinct al unor paşi greoi prin aerul rece, ecou care prin zăpadă se aude ca într-un uriaş clopot alb.

Cum ajung până la urmă la colţul blocului mătuşii mele şi intru, simt încă o umbră lunecând pe lângă mine şi dispărând. E cineva cu mâinile în buzunare, sigur pe el, sigur de teama pe care o produce, în zăpadă. Alerg mai repede către apartamentul mătuşii mai repede ca oricând fără să mă gândesc la altceva decât să încui uşa, să mă bag în pat şi să uit de umbre. Mă gândesc la poveştile familiei mele, poveştile alea sângeroase cu câmpuri pline de cadavrele soldaţilor morţi şi cu doi fraţi căutându-se şi chemându-se pe nume în amurgul tare se lasă milos peste trupurile ce zac în noroi. Scenele astea îngrozitoare din poveştile familiei mele mă fac să mă simt pervers de bine în timp ce tremur sub aşternuturi, lângă verişoarele mele, cu gândul la umbre şi la femeia cu buze subţiri care mă face proastă.

Alunec repede în somn imaginându-mi că Mihai îmi taie gâtul după ce am făcut dragoste. Fantezia mea se topeşte într-un coşmar. Face dragoste cu mine foarte tandru şi suntem înconjuraţi de zăpada scânteietoare în amurgul metalic al iernii. Apoi Mihai ia un cuţit frumos meşteşugit, cu lama lungă şi lucioasă şi îl înfige în zăpadă apoi spune: *Trebuie să fac asta, dragostea mea, pentru binele tău. Trebuie să te eliberez.* Apoi încet, cu multă grijă, îmi despică gâtul. Eu mă transform într-o iapă sălbatică albă, o iapă mare, care aleargă cu coama în vânt ca şi cum ar avea aripi. Dar nici ca iapă

sălbatică nu sunt pe deplin liberă. Sunt prinsă în capcană într-un luminiş mic, frumos, acoperit de zăpadă şi înconjurat de brazi întunecaţi, copaci negri ca zăbrelele unei închisori. Alerg înnebunită în cerc, cu coama mea albă în toate direcţiile, gâtul mă arde iar inima mă doare şi se sfărâmă în milioane de bucăţi, cu un zgomot ca de sticlă spartă, pentru că inima mea în trupul iepei s-a prefăcut într-un sloi de gheaţă care se sparg cu zgomot.

Dimineaţa e mai cenuşie decât oricare din rochiile gri ale mamei, iar eu prefer visul meu cu iepe sălbatice şi gâturi tăiate în zăpadă, decât această dimineaţă cenuşie în care mă trezesc cu senzaţia că îmi scapă ceva, că e ceva greşit în mintea mea şi în lume. Îmi ia un timp să-mi amintesc ce, apoi imaginea femeii oprindu-mă în noapte îmi apare foarte clar în minte. Am senzaţia neplăcută că o tuse puternică stă să-mi iasă din gât şi că un lucru important îmi scapă. Mihai e securist? Nu se poate una ca asta. Şi totuşi nu pot să ignor cuvintele aruncate în noapte ca o mustrare de conştiinţă. Oare de ce nu pot să le ignor? De ce nu mă pot duce la Mihai acum, să facem dragoste iar, să dansăm iar, şi să mergem la o plimbare prin zăpadă iar, şi să facem dragoste şi tot aşa şi de la capăt?

Ştiu de ce nu pot ignora. Dacă există cea mai mică şansă ca femeia să mă fi avertizat pe mine, şi să nu fi fost doar încă o schizofrenică hoinărind noaptea pe străzi, atunci Mihai ar dori informaţii despre tata, de la mine. Mihai ar încerca să afle unde se duce, ce face, ce scrie, cu cine se întâlneşte. Şi dacă are *ţigări Kent,* mă gândesc şi

râd de mine însămi. Ce i-am spus deja lui Mihai în clipele cele mai intime când capul şi trupul îmi sunt pline de jerbe de lumină?

Mihai. Mihai. Vreau să-i strig numele care deja îmi sună străin. Numele lui mi se răsuceşte în gând până când îmi vine în minte Mata Hari. Am văzut cândva o fotografie de-a ei într-o revistă veche de-a tatii, legendara spioană din Primul Război Mondial purtând o rochie lungă, mătăsoasă, cu ochii negri, conturaţi cu dermatograf, cu o floare albă înconjurată de părul negru ca pana corbului. M-am îndrăgostit iremediabil de un bărbat Mata Hari care-l va trimite pe tata la închisoare. Proasto, proasto!

În dimineaţa asta cenuşie ies la o plimbare prin împrejurimi, gândindu-mă că aerul rece al iernii mă va ajuta să-mi limpezesc gândurile. Dau peste Cristina, care e înfăşurată în şaluri şi pare ameţită. Ochii ei căprui strălucesc mai tare ca de obicei şi îşi muşcă buzele cărnoase. Când mă vede, zâmbeşte cu zâmbetul ei inocent, cald, pe care îl are neschimbat de când era mică. Dar aspectul ei uşor neîngrijit şi felul ei repezit de a fi mă fac să mă gândesc că ceva nu e ordine. Mă apucă de braţ şi mă roagă să merg în oraş cu ea.

— Hai, fată, hai să mergem! De când ai un iubit nu ne-am mai văzut deloc, rosteşte ea pe un ton jucăuş, bosumflându-se.

Obrajii îi sunt roşii din cauza frigului, iar cozile ei castanii, de obicei îngrijit aranjate în jurul capului, atârnă despletite pe umeri, şi se văd lălâi de sub şaluri. Sunt tentată să merg cu ea. Acum, ca stau lângă ea îmi dau seama cât de mult îmi lipsesc plimbările noastre lungi prin centrul oraşului,

şuşotelile noastre despre băieţi, sex şi menstruaţie, şterpelitul vişinatei de la părinţii ei şi hohotele de râs ameţite de băutură. Însă zilele mele de vacanţă cu Mihai sunt mai de preţ şi mi-e foame tot timpul de el. Mi-am neglijat toţi prietenii din copilărie numai să nu sacrific o dimineaţă sau o după amiază alături de el în aşternuturile lui albe.

Dar întâmplarea ciudată de aseară şi visele încâlcite despre Mihai îmi strepezesc gândurile. Ar fi bine pentru mintea mea dezorientată să mai aud şi vocea Cristinei, râsul ei cristalin în aerul limpede, şi să nu mă gândesc la Mihai preţ de câteva ore. Ne petrecem dimineaţa plimbându-ne prin centru către piaţa dinspre Biserica Neagră, vorbind şi râzând aşa cum făceam altă dată. Mergem la cofetăria unde mergeam şi când eram mici, după ce puneam deoparte destui bani ca să cumpărăm o prăjitură şi s-o mâncăm pe din două. Rafturile sunt pe jumătate goale acum, iar casieriţa stă la casă, adormită şi deprimată. Cumpărăm prăjitura noastră preferată, cataif cu tăiţei prăjiţi şi cu multă frişcă spumoasă. Mai este un bărbat în palton gri la celălalt capăt al cofetăriei, care stă cu spatele la noi. Un cuplu de tineri cu o fetiţă care mănâncă ultimul ecler de pe raft, stă la masa de lângă noi. Deodată Cristina începe să vorbească despre Mihai.

— Şi, cum este? mă întreabă ea.

— Cum să fie ce? mă prefac eu că nu înţeleg.

— Ştii tu, la pat, rosteşte repede, roşind.

Înainte să mă îndrăgostesc de Mihai şi să experimentez ce înseamnă *la pat,* îmi plăceau discuţiile noastre despre dragoste şi sex, din moment ce totul era în imaginaţia noastră. Dar

acum simt o timiditate stranie să vorbesc despre asta, chiar şi Cristinei. Dar nu vreau s-o dezamăgesc.

— Este… râd. Este ca şi cum ai uita de tine şi… E într-adevăr bun, îmi simt faţa arzând şi simt că e roşie şi fierbinte ca un homar fiert.

Apoi Cristina nu mă mai întreabă nimic în plus. Deodată devine serioasă.

— Fii atentă, spune ea privind în jos la şerveţelul de hârtie albă. Doar… Fii atentă, bine?

— A, nu-ţi fă griji, îi răspund. Nu suntem inconştienţi. De fiecare dată mă spăl cu oţet, ştii tu. În felul ăsta nu rămâi însărcinată.

— Nu, nu asta am vrut să spun, intervine ea deşi acum doar ea mai roşeşte. Vreau să spun… tu… Ei, ştii tu.

— Nu, nu ştiu. De fapt, habar nu am despre ce vorbeşti, spun eu ridicând vocea.

— Fii atentă ce spui.

Mai rosteşte şi îşi umple gura cu cataiful plin de zahăr.

Rămân cu gura căscată iar bucăţile de tăiţei prăjiţi îmi cad pe masă, ca unui copil care a mâncat destul şi nu mai vrea. Femeia, umbra, visul cu Mihai care îmi taie gâtul toate îmi revin în minte şi mi-e teamă să nu leşin. Nu mai înţeleg nimic.

Încerc să mă adun şi mă şterg la gură cu un şerveţel.

— De ce vorbeşti aşa, Cristina? Ce ai auzit?

— Sunt îngrijorată, atâta tot. Sunt speriată tot timpul. E altceva să visezi că faci dragoste, să-ţi pierzi complet capul de iubire, aşa cum faci când eşti copil. Uită-te în jurul tău, Mona. Deschide ochii.

Mă priveşte cu o intensitate pe care n-am mai

văzut-o la ea. E obosită şi foarte palidă. Îşi muşcă buzele din nou.

— Nu mai poţi avea încredere în *nimeni,* spune ea adunând nişte firimituri de pe masă.

Faţa ei e foarte aproape de a mea şi pot vedea strălucirea pielii ei, pe care am admirat-o mereu.

— Da, am încredere în tine, spun eu pe nerăsuflate.

Ea clipeşte des strivind lacrimile care izvorăsc brusc din ochii ei căprui.

— Poate că n-ar trebui, spune ea. Şi mă cunoşti de când aveam doi ani, ăţi aminteşti? îmi cunoşti familia. Practic suntem ca două surori. Dar, Mona, de când îl cunoşti pe Mihai? Ce ştii despre familia *lui*?

Ştiu că amândoi lucrează într-o fabrică, îmi spun în gând. *Ştiu că mama lui găteşte bine. Pune gogonele la murat şi castraveţi şi face dulceaţă de trandafiri.* Dar cel mai adesea când merg la Mihai ei sunt la lucru şi abia dacă am schimbat două vorbe cu ei.

— Şi ce-i cu asta? întreb eu sfidător. Şi ce dacă nu-i cunosc părinţii, sau bunicii şau străbunicii şi verişorii? Şi ce dacă s-a aflat că o fată are iubit, şi a fost călcată de o maşină pe trotuar? Şi ce, şi ce, *şi ce?* Asta înseamnă că nu mai pot avea încredere în nimeni, că nu mai pot iubi? Asta vrei?

Ridic tonul iar şi lacrimile se amestecă cu bucăţele de cataif şi probabil arăt ca o idioată. Cei doi de la masa alăturată ne aruncă priviri dezaprobatoare în timp ce fetiţa chicoteşte lângă eclerul ei.

— Las-o baltă, spune ea. Eşti îndrăgostită. Mă bucur pentru tine. Pe când nunta?

Niciodată n-am văzut-o pe Cristina atât de tristă. Atât de îmbătrânită. Acolo, în cofetăria cu cinci prăjituri obosite pe raft, nu vreau decât să-l iubesc pe Mihai. Să nu-mi pese de rest.

Apoi Cristina mă trage către ea de gulerul hainei şi îmi şopteşte:

— Mă întâlnesc cu cineva... un străin! Nu ştiu ce să fac. Dar sunt teribil de îndrăgostită!

Înţeleg acum pentru prima dată că într-adevăr Cristina e speriată şi are motive serioase să fie. Faţa îi străluceşte şi are o sclipire sălbatică în ochi. De ce dintre toate lucrurile din lume s-a îndrăgostit de un străin? Asta mai poate însemna că plănuieşte să plece din ţară.

— De ce? e tot ce pot să întreb, conştientă că întrebarea mea sună stupid şi că femeia tristă de la casă îşi ridică privirea din registru şi ne priveşte pentru câteva clipe. Poate că şi ea e informator. Cristina are dreptate, nu mai poţi avea încredere în nimeni.

Cristina chicoteşte uşor şi spune pe nerăsuflate, în şoapte scurte:

— De ce? Cum poţi să întrebi aşa ceva? Aşa se îndrăgosteşte lumea, nu ştii niciodată de unde vine! E tunisian student la politehnică. Mona, sunt nebună după el, dar ştiu că sunt urmărită peste tot. E îngrozitor, nu pot suporta.

Dă din cap repede în direcţia uşii către bărbatul cu palton gri şi înţeleg. *Noi* suntem urmărite. Acum, că se întâlneşte cu un student străin iar eu sunt cea mai bună prietenă a ei, bineînţeles că sunt pe lista de suspecţi. Nu am nicio şansă la o viaţă normală, printre manifestele tatei, Europa Liberă, povestea de iubire dintre Cristina şi

studentul tunisian şi ideea că Mihai ar putea fi informator al securităţii. Simt că sunt prinsă într-o capcană şi că mă învârt în cerc, într-un luminiş îngust fără posibilitatea de a ieşi vreodată din el. Cândva eram cu toţii nişte copii jucându-ne printre gălbenelele şi macii din parcul din faţa blocului mătuşii mele şi îl ascultam pe Mihai cum cânta baladele munteneşti la vechea lui chitară.

Mă uit la Cristina şi văd două râuleţe de lacrimi pe faţa ei. Cozile ei castanii sunt despletite şi pe buze are frişcă albă, ca o fetiţă. Vreau s-o ţin în braţe şi s-o protejez. Îmi *este exact* ca o soră. În afară de sora ei mai mare, Simona, nu mai are pe nimeni pe lumea asta. Mama ei a murit anul trecut, la numai un an după tatăl ei care a murit de ciroză. Este orfană şi toţi vecinii şuşotesc cuvinte de milă ori de câte ori o văd trecând. Sunt copleşită de impulsul de a fi mama şi sora Cristinei, de a fi familia ei. O mângâi pe obraji şi îi şterg lacrimile de pe faţă.

Când ne ridicăm să plecăm, bărbatul cu palton gri de la masa din colţ ne priveşte pieziş. E mic şi sfrijit şi arată ca un rozător. Mă bate gândul să fac ceva răutăcios, copilăreşte, să-i arăt rozătorului că nu dau nici doi bani. Aşa că scot limba la el în timp ce ies afară cu Cristina. Se uită urât la mine şi am senzaţia ciudată că l-am mai văzut undeva.

0Trag de mână pe Cristina şi încep să fug pe strada acoperită de zăpadă, alunecând, în timp ce Cristina aleargă după mine aşa cum făceam când eram mici, arunc cu bulgări în ea şi mă dau pe derdeluşul de pe stradă. Alerg şi râd şi refuz să cred că trăim într-un asemenea loc. Alerg ca iapa albă din vis, cu credinţa că există un loc pentru

mine unde să iubesc şi să mă joc în zăpadă. Cristina îmi ţine isonul şi încearcă să mă dea jos trăgându-mă de guler, aşa cum făcea altă dată. Stăm pe mijlocul străzii, ude de la zăpadă, îmbujorate la faţă, cu lacrimi în ochi, agăţându-ne încă puţin de copilărie.

Iubitul meu Mata Hari

Oricât de mult aş încerca nu pot să mă prefac că seara în care femeia care a ţipat la mine în stradă şi umbra care m-a urmărit n-au existat. Totul devine confuz, ambiguu, dublu. Fiecare clipă alături de Mihai este sfâşiată între confuzia dureroasă de a nu şti cine este şi imposibila iubire pe care o simt pentru el.

Facem dragoste cu şi mai multă furie. Închid ochii şi muşc cu putere din carnea lui. Gânduri despre Mata Hari îmi vin în minte, gânduri că eu sunt la fel ca bărbaţii pe care ea îi seducea ca să afle secrete. Ori de câte ori îl pomeneşte pe tata, încerc să-i ghicesc în ochi. Mă întreabă despre cursurile pe care le predă tata şi despre cartea la care lucrează. *Încă mai e anticomunist?* mă întreabă. Poate că m-a întrebat despre tata şi mai înainte. Nu-mi amintesc. Nu mai ştiu ce să-mi amintesc. Îmi adaptez amintirile ori ca să le potrivesc cu suspiciunile mele ori ca să le şterg de tot. *Nu, nu m-a întrebat niciodată de tata. Nu i-a păsat niciodată de el.* Sau, *da, adesea mă întreba despre el şi spunea mereu că îl admiră mult, aşa că ce mare brânză că întreabă şi acum?* Nu-i spun lui Mihai adevărul despre tata. Îi spun că e un bătrân prăfuit şi ţicnit, pierdut în cărţile lui despre

limbi moarte. *Copil, bătrân, barză, hârleţ.* Cele paisprezece cuvinte dacice. Cum poate cineva să scrie atâta *rahat,* îl întreb pe Mihai în timp ce fumăm amândoi aceeaşi ţigară, despre paisprezece cuvinte? Devin rece şi reticentă şi aproape timidă. Uneori, devin răutăcioasă. Se întreabă şi el ce-i cu mine.

Îl întreb ce crede despre Mata Hari. Ştiu că mă mişc încet, dar sigur pe tărâmul iraţionalului. Îl întreb dacă ar putea deveni vreodată un spion ca Mata Hari, să seducă oamenii ca să le afle secrete. Dacă m-ar folosi vreodată şi dacă s-ar preface că mă iubeşte, iar în realitate m-ar spiona şi m-ar trăda ca Mata Hari.

Se uită la mine cu ochi surprinşi şi mari, de parcă aş fi beată sau aş avea halucinaţii. Apoi spune:

— Cine te crezi? Te crezi atât de importantă încât vreo Mata Hari s-ar deranja să te seducă pentru a afla ceva de la tine?

Mă priveşte ca şi cum aş fi nebună.

— Ce fel de secrete ai putea să ştii tu?

— Informaţii foarte importante, îi spun alene. Din întâmplare ştiu secretul cel mai mare din lume despre toate bombele din lume şi nicio Mata Hari nu l-ar putea scoate de la mine.

Se preface că e spion. Se joacă cu mine de-a spionul englez care încearcă să mă seducă. Râd când mă gâdilă pe gât şi când îmi şopteşte la ureche cu îngrozitorul lui accent englezesc iar eu mă lupt şi îl bat în joacă să-l fac să înceteze. Încep să plâng, apoi râdem amândoi. Cred că-mi pierd minţile de tot şi până la urmă n-o să mai pot face diferenţa dintre fantezie şi realitate.

Apoi, ceva în vocea sa, într-un gest

nesemnificativ, aşa ca atunci când îmi dă părul pe după ureche sau când mă priveşte trist, când îi spun că în curând trebuie să plec acasă, mă face să înnebunesc de tristeţe. Dorinţa şi iubirea îmi pulsează prin inimă şi prin trup. Îl muşc şi îl ling şi îl sărut ca să uit totul. Vreau să mă îmbăt de mirosul cărnii lui. Vreau să bat şi să ucid suspiciunea şi teama, să păstrez iubirea noastră într-un cocon fierbinte de ceţuri şi să arunc asupra lui văluri de zăpadă albastră, scânteietoare. Vreau să o apăr de femeia rea care ţipă în noapte, să o apăr de umbra ameninţătoarei a Matei Hari în rochia ei lucioasă, mătăsoasă.

Aceasta este iarna primului an al deceniului. Sunt din ce în ce mai fascinată de Mihai. Cred că sunt exact ca generalii care fuseseră cu Mata Hari, care-şi deconspirau secretele pentru o atingere, un sărut, o şoaptă sau ca să-i simtă părul negru cu orhideea albă. Găsesc că faţa lui e mai albă, iar părul mai negru, iar buzele mai roşii şi mai proaspete. Găsesc că atingerea lui e mai dulce şi mai respingătoare în acelaşi timp. Mă scufund într-o atracţie adâncă, fără scăpare, ca şi cum o băutură puternică mi-ar curge prin vene şi mi-ar amorţi conştiinţa.

Sunt fericită când vine luna ianuarie şi trebuie să merg iar în capitală. Mă urc voioasă în tren, gândindu-mă că mă eliberez de acest chin de iubire amestecată cu teamă, de fascinaţie şi suspiciune. Voi fi iapa liberă alergând sălbatic pe câmpia albă, fără zăbrelele negre ale brazilor. Doar câmpia albă.

În următoarele două săptămâni mă scutur de toate chinurile, de iubire şi de ură pentru că învăţ

pentru examenul de admitere la facultate. Citesc la lumina şi la căldura aragazului din bucătărie, pentru că avem căldură numai două ore pe zi şi uneori nu avem deloc. Statul şi partidul economisesc iar pentru a-şi plăti datoriile externe şi pentru a ajunge la utopia socialismului unde toţi vom fi la fel de săraci şi de nenorociţi. Tremur îmbrăcată în palton, în casă. Dau drumul şi la cuptor, sperând să fie ceva mai cald. Într-o seară pe la sfârşitul lui februarie îl aud pe tata spunând cu voce tare că tocmai a reuşit să audă fără bruiaj vocile îndepărtate ale celor de la Europa Liberă, la radioul lui, Grundig. Aflăm că în sediul de la München al postului de radio tocmai a avut loc o explozie provocată de un ucigaş plătit de Ceauşescu, pentru a opri transmiterea ştirilor despre generalul Pacepa. Tata e întors pe dos şi fumează ţigară după ţigară, înjurând fără încetare:

— Ticăloşii, criminalii, aş vrea să… şi se opreşte, dar privirea lui sălbatică spune totul.

Continuă să asculte Europa Liberă şi ştirile despre atac. În ciuda bruiajului de la paraziţi care creşte în zilele următoare, el reuşeşte cumva să găsească exact lungimea de undă potrivită şi să capteze vocile rezonante care parcă sună altfel, mai accentuate şi mai reale decât orice post de radio sau de televiziune local care transmite ştiri despre realizările partidului: o nouă normă în producţia de piese de buldozer, sau o nouă vizită a tovarăşului Ceauşescu la cooperativele agricole din nordul Maramureşului.

Urmează încă o după amiază cenuşie de iarnă în timp ce eu sunt cufundată în lectura lui *Tess of the D'Urbervilles* de Thomas Hardy iar părinţii mei

discută despre situaţia financiară problematică şi se aude un ciocănit în uşă. Nişte voci puternice de bărbaţi strigă să deschidem. Tata ne spune să plecăm în dormitor şi să stăm acolo.

Deschide uşa şi aud bărbaţii intrând în apartament şi mutând mobilier, deschizând sertare, lovind scaune. Sunt înmărmurită şi mă gândesc iar la povestea din anii cinzeci cu duba neagră care ia oameni. Mă gândesc că a venit timpul să ne ia şi pe noi. Parcă totul merge înapoi către anii cinzeci. O ţin de mână pe mama şi am impresia că aud sunetul unor pumni care lovesc în carne. Mama strânge din buze şi priveşte către perete. Îl aud pe tata înjurând apoi sunetul a ceva care sparge o fereastră.

Îl aud pe unul dintre bărbaţi urlând:

— Unde sunt? Unde dracu sunt manifestele? Ştim totul despre tine şi prietenii tăi anarhişti!

Mă ghemuiesc pe pat şi mă legăn. Cuvintele bărbatului mă lovesc, tu şi prietenii tăi anarhişti. *1 Le repet de câteva ori în gând încercând să le înţeleg. Mi-e teamă pentru noi toţi. Mă gândesc la Cristina şi la prietenul ei tunisian, la Ralph, bibliotecarul, la fiţuicile care cer un nou lider de partid aruncate deasupra bazarului turcesc, la femeia din noaptea de iarnă care mă avertizase în legătură cu Mihai. S-ar putea să lucreze pentru oameni ca ăştia care-l bat pe tata.

Mirosul de hârtie arsă umple casa. Bărbaţii probabil îi ard cărţile şi manuscrisele tatei ca să vorbească despre manifeste. Apoi îmi amintesc de maşina de scris Zinger ascunsă în cuptor şi că în seara asta am dat drumul la cuptor fără s-o scot de acolo, ca de obicei. Se pare că e mare agitaţie

dincolo, apoi unul din ei spune:

— Foc! Arde undeva! Arzi operele tovarăşului Ceauşescu, nu? Ştim noi ce faceţi.

Îmi amintesc cu un fior de teamă noutăţile pe care tata ni le-a spus la cină acum câteva seri: doi fraţi pe nume Pavel au fost condamnaţi la 15 ani de închisoare pentru că au pus pe foc volumele lui Ceauşescu în fundul curţii. Tata şi prietenii lui se gândeau cum să facă să ajungă ştirea asta la Europa Liberă. Poate că tata înnebunise de-a binelea şi chiar arde cărţile lui Ceauşescu în cuptor. Dar singurul volum de-al lui Ceauşescu pe care îl avem în casă este cel pe care îl am eu de la şcoală. Mă reped la raftul cu manuale să-l caut şi mă simt uşurată când îl găsesc: o carte groasă cu steagul roşu al partidului pe ultima copertă şi cu poza lui Ceauşescu zâmbind fals pe prima copertă.

Mama şi cu mine ieşim din dormitor şi îl vedem pe tata sprijinindu-se de uşa biroului cu o dâră lată de sânge curgând din nas şi din gură. Din cuptor iese fum. Probabil am uitat în maşina de scris scrisoarea pentru Mihai. Mama strigă să chemăm pompierii. Tata spune să nu-i chemăm, să aruncăm cu apă pe cuptor. Îmi dau seama că şi el e îngrijorat că o fi uitat vreo scrisoare neterminată sau vreun manifest în maşina de scris. Eu ţin volumul lui Ceauşescu în mâna dreaptă ca pe un trofeu. Cei doi bărbaţi care l-au bătut pe tata acum câteva minute îl ţin de braţe şi sunt fioroşi. Ridic cartea şi mă aud vorbind cu o voce pe care nu mi-o recunosc:

— Aici sunt discursurile tovarăşului Ceauşescu! Poftiţi, tocmai învăţam din ele!

Ochii tatălui meu licăresc de mândrie şi de

mulţumire, aşa cum stă privindu-mă şi curgându-i sânge din nas. Ştiu că e mândru de prezenţa mea de spirit.

Un vecin probabil a chemat pompierii pentru că doi pompieri tineri năvălesc în apartament şi încep să stropească toată bucătăria cu apă. Unul din ei întreabă:

— Ce găteaţi acolo, hârtie sau altceva?

— Da, spune tata, mâncăm hârtie, aşa de disperaţi suntem. În felul ăsta ne căcăm mai puţin şi nu trebuie să stăm la coadă la hârtie igienică.

Unul dintre pompieri râde de gluma lui tata. Mama se înroşeşte la faţă. Cei doi bătăuşi ai securităţii îl saltă pe tata. Arată amândoi la fel de parcă ar fi gemeni: scunzi şi îndesaţi, cu fruntea îngustă şi poartă amândoi costume negre care sunt prea strâmte pe şolduri. Unul din ei poartă ochelari cu rame negre iar celălalt pălărie cu boruri. Mă uit la ei fascinată şi mă întreb unde găseşte partidul indivizii ăştia.

Tata stă în faţa aragazului şi nu-i lasă pe pompieri să se apropie, îngrijorat că vor dori să-l deschidă şi vor vedea maşina de scris şi-l vor denunţa. Într-adevăr unul dintre ei vrea să treacă de tata, să se uite în cuptor.

Tata spune:

— Vă mulţumim, totul e în regulă. Focul s-a stins. Acum vom muri de foame. Nu mai avem nicio budincă de hârtie pentru seara asta. Mulţumim. Vă mulţumim foarte mult.

Apoi tata continuă, luându-şi încă odată avânt şi încearcă să-i intimideze pe securişti:

— Cum îndrăzniţi să mă acuzaţi de aşa ceva, că ard lucrările tovarăşului Ceauşescu? Sunt profesor

universitar şi am predat din aceste discursuri, ţipă el luându-mi cartea din mână şi fluturând-o pe sub nasurile lor.

Cei doi se uită la tata, apoi la pompierii cu stingătoarele lor roşii, apoi la mine şi la mama, cântărind situaţia. După care cel cu pălărie spune rânjind cu răutate:

— Punem noi mâna pe tine, profesore, într-o zi.

Face o pauză apoi zâmbeşte din nou:

— Eu m-aş feri, să fiu în locul tău.

Îi face un semn colegului şi pleacă amândoi cu paşi hotărâţi, ca să demonstreze că nu sunt nişte proşti.

Pompierul încearcă să-l dea la o parte pe tata ca să se asigure că flăcările s-au stins de tot în cuptor. Însă îi vede privirea sălbatică şi sângele curs din nas şi din gură şi se dă înapoi. Brusc par amândoi că nu vor să mai aibă de-a face cu noi, că şi aşa au văzut prea multe. Se retrag către uşă cu spatele şi ies afară cât pot de repede.

— La revedere, domnule. Chemaţi-ne dacă mai aveţi vreo problemă, domnule.

Pleacă amândoi trântind uşa în urma lor. Stăm toţi trei în bucătărie cu ochii către cuptor. Mama îl deschide să vadă dacă maşina de scris s-a stricat. Este cenuşă peste tot înăuntru, dar vechea Zinger e neatinsă, puţin înnegrită de la flăcări, dar întreagă.

— Lucru nemţesc, nu are moarte, spune mama.

În casă e mai cald de la incendiu, dar fumul ne face să tuşim. Sufrageria arată la fel ca după marele cutremur: cărţi, scaune, hârtii aruncate peste tot pe podea, în dezordine. Mă cuprinde dorinţă nestăvilită să-l strâng în braţe pe Mihai şi

să-l sărut. Mă întorc la lectura lui *Tess of the D'Urbervilles,* încercând să-mi potolesc foamea cărnii şi să-mi liniştesc inima în povestea frumoasei eroine tragice.

Luceafăr şi roşii coapte

Tocmai am luat examenul de admitere la Universitatea Bucureşti, după patru zile de examene istovitoare, orale şi scrise, în căldura apăsătoare a verii bucureştene. La examenul scris îmi pică două dintre subiectele mele preferate, *Discipolul diavolului,* de Bernard Shaw şi *Tess* a lui Thomas Hardy. Sunt pe ciclu şi scriu cu repeziciune pagină după pagină, despre paradoxul personajului principal al lui Shaw şi despre societatea intolerantă în care trăieşte şi despre Tess ca o victimă sacrificată, despre scena de la Stonehenge când adoarme pe una din pietrele templului preistoric, ca o prevestire a morţii ei. Sângele şi cuvintele ies din mine în acelaşi timp, în flux continuu. Sunt palidă şi lipsită de putere şi am slăbit zece kilograme luna trecută. Tuşesc tot timpul. Parcă aş fi bolnavă de tuberculoză şi mă simt frumoasă.

Nu aştept rezultatele examenului, ci mă urc în trenul de Braşov chiar în ziua următoare. Îl găsesc pe Mihai într-o stare de spirit proastă, e distant şi maliţios, în timp ce se aşază pe scaunul lui vechi şi eu mă trântesc pe pat.

— Ce înseamnă asta, să înveţi ca o apucată şi să ajungi în halul ăsta? mă întreabă el.

— Ce hal? întreb şi eu.

— Uită-te la tine, rosteşte privindu-mă de sus

până jos. Arăţi ca şi cum ai fi supravieţuit foametei. Ce rost are?

Sunt fiartă, sângerez şi sunt transpirată de la examene şi de la cele trei ore de mers cu trenul de la Bucureşti într-un compartiment supraîncălzit. Îi arunc în faţă cu o enormă satisfacţie şi cu un sentiment de uşurare toate felurile de înjurături care-mi vin în minte, un şir neîntrerupt de obscenităţi. Zâmbeşte şi îmi vine să-i trag o palmă. Mă ridic să plec, dar mă opreşte şi mă sărută. Îşi schimbă starea de spirit şi devine tandru şi iubitor cât ai zice peşte.

După ce facem dragoste iar are de comentat ceva despre cât de slabă arăt. Apoi îmi spune că e prea greu să mă tot aştepte, şi că *al naibii distanţa asta dintre noi,* ce-ar fi dacă s-ar întâlni cu o altă fată, că *mai sunt şi alte femei pe lume!* Nu prea îmi dau seama la ce se referă. Poate că m-a înşelat şi ăsta e modul lui de a-mi spune noutatea. Chipul lui e întunecat şi impenetrabil ca atunci când se gândea la Mariana şi la accidentul de pe munte din prima noastră vară împreună. Poartă pantalonii lui în carouri şi o cămaşă albă îngrijit călcată. N-am mai văzut cămaşa asta la el şi nu l-am mai văzut niciodată cu o cămaşă călcată. Cămăşile lui erau întotdeauna şifonate. E mai chipeş aşa, şi totuşi mai străin. Chiar, e aproape ca un străin. Îi cer să-mi explice cum stă treaba cu distanţa şi cu cealaltă femeie. Se uită la mine cu o privire ironică pe care nu i-am mai văzut-o şi îşi aprinde o ţigară, un Kent de data asta, nu o greţoasă de Carpaţi. Mă întreb cum de fumează Kent acum. Poate că e o favoare pentru că lucrează pentru securitate. Poate că e un străin care se preface în cineva complet diferit în

clipa în care părăsesc Braşovul. Un om periculos pe care nu-l mai cunosc. Sau pe care nu l-am cunoscut niciodată prea bine.

— Mona, nu ştiu ce să zic, rosteşte trăgând din ţigară. Suntem la sute de kilometri unul de altul şi trăim în lumi atât de diferite. Poate că ţie ţi-ar trebui unul din băieţii aceia cu fire de artist, din Bucureşti, acum că eşti studentă la universitate, mai spune şi stinge ţigara în scrumiera plină.

De ce vorbeşte aşa? Răstorn scrumiera şi scrumul se împrăştie pe tot patul, pe covor şi pe haine. Se ridică încercând să se apere de furia mea. Mă ridic şi eu şi îl lovesc cu pumnii. Îl lovesc la coaie iar el cade în genunchi gemând. Îl scuip în faţă.

Mă dezgustă. Nu vreau să mă atingă. Îi spun că e un prefăcut, că nu-i decât un *rahat de informator* şi un trădător şi un şobolan. Îmi spune să ies afară din casă, ceea ce şi fac trântind uşa cât pot de tare.

Plec înapoi la mătuşa mea şi plâng în braţele ei, apoi ea face varză şi ciorbă de cartofi pentru mine. Unchiul meu aduce un pepene uriaş, iar verişoarele mele joacă rummy cu mine. Tanti Nina are chipul cel mai dulce şi mai liniştitor din lume. Ochii ei mari, rotunzi şi zâmbetul ei mă fac mereu să mă simt în siguranţă. Îmi place s-o privesc cum găteşte proverbiala ei ciorbă de varză, în timp ce buclele ei castanii cad peste faţa ei, iar ea gustă din când în când ciorba să vadă dacă e destul de sărată. E ca o a doua mamă pentru mie, îi spun asta. E inginer silvic şi pleacă zilnic pe teren în diferite locuri. Mereu înjură camioanele şi tractoarele cu care lucrează.

Ştie totul despre istoria Europei şi, mai mult, ştie despre marele gol de câteva secole din istoria României. Spune că între secolele al treilea şi al nouălea nu se cunoaşte nimic despre poporul nostru.

Părerea ei este că în perioada aceea nu eram decât nişte hoarde de barbari care luptau cu alţi barbari şi că nimic nu merită a fi menţionat de atunci.

Simt o curiozitate sălbatică atunci când vorbeşte despre perioada goală a istoriei noastre. Vreau să fiu un barbar aşa ca românii din perioada aceea medievală misterioasă, şi să călăresc pe un cal prin câmpii, să vânez şi să înjunghii animale ca să mănânc şi să vin prea obosită seara ca să mai fac şi altceva în afară de a mă culca pe pământul tare sub stelele de acum o mie cinci sute de ani. Vreau să alerg prin gaura neagră a istoriei României unde România nu există, ci există doar barbari care vânează, care se împerechează şi care dorm pe pământ şi despre care cărţile de istorie nu scriu nimic.

— Ce ne-a adus bun istoria? Uite cum ne separă istoria şi cum ne chinuie, îmi spune ea.

În dispoziţia neagră în care mă aflu, sunt perfect de acord cu ea.

— Nu-i mai umple capul cu prostiile tale, spune unchiul. Nu vezi că devine melancolică? E tânără, las-o în pace.

Îmi mai tai o felie de pepene. Mătuşa mea continuă cu lecţia de istorie a României şi se face că nu-l aude pe Ion.

Unchiul meu se ridică în timp ce ea vorbeşte şi o sărută drept pe gură, de faţă cu toată lumea, aşa

cum face de fiecare dată. Mătuşa mea spune:

— Încetează! Ai înnebunit?

Dar după cum zâmbeşte îmi dau seama că îi place să fie sărutată aşa.

— Uită-l, îmi spune în timp ce mănânc pepenele şi scuip seminţele.

Se referă la Mihai.

— Nu te-a meritat. Doar uită-l. Unchiu-tău are dreptate. Eşti aşa de tânără. O să găseşti altul mult mai bun şi care să te merite, când o să începi cursurile la universitate.

Asta încerc să fac: să-l uit şi să mă prefac că miresmele verii şi luna portocalie nu mă sfâşie pe dinăuntru de durere. Mă prefac că nu mă gândesc la el şi că nu-i aştept telefonul. Chiar dansez cu verişoarele mele, toate cântecele pe care le-am dansat împreună cu el. Mă prefac că sunt cât se poate de fericită şi că lacrimile care-mi udă perna în fiecare noapte nu sunt decât expresia unei *indispoziţii existenţiale*, ca voma metafizică a lui Sartre sau mai bine, precum cuvântul românesc *dor.* Mă prefac până la urmă că am atins în fine o înţelegere perfectă a acelei stări de melancolie care se presupune că ne defineşte pe noi, românii.

Mă prefac că mi-e dor de ceva necunoscut, de cineva necunoscut, ca fata din Luceafărul lui Eminescu. Îmi spun că experimentez acel gen de dor, pentru o creatură mitică.

După zece zile de agonie poetică îl întâlnesc pe Mihai pe când mă plimbam prin cartier. Atunci inima mea e gata să explodeze în bucăţi atât de multe ar acoperi întreaga stradă. Mă îndrept către el încercând să par calmă. El începe să vorbească, mă ia în braţe, îmi sărută lobul urechii, îmi dă părul

pe spate şi care mi-a spus că mă va iubi mereu, că aşa va simţi mereu, şi mă roagă să-l iert, dar îl pot ierta când a fost atât de rău? Şi când nu mă mai prefac şi încep să plâng cu sughiţuri în braţele lui şi ţip la el *de ce nu m-ai sunat? m-ai fi sunat dacă nu mă întâlneai azi?* Şi *putem merge undeva să fim numai noi doi?*

Mă duce la periferia oraşului unde locuieşte o mătuşă de-a lui. E plecată în concediu vreo două săptămâni şi i-a lăsat cheia de la casă. Are o grădină de legume şi una de flori, şi un gard înalt care desparte casa de stradă. Facem dragoste printre roşii, păstârnaci şi busuioc la umbra unui vişin. Mâncăm roşii şi vişine acre, încălzite de soare.

— Mă poţi ierta? Ştii că nu te pot minţi, că n-aş iubi pe alta niciodată! Am vrut să te tachinez, asta-i tot, spune el mai plin de remuşcări ca niciodată. Uneori sunt disperat şi nu ştiu ce să fac. Trec lunile fără tine…

Priveşte melancolic şi îşi aprinde un Carpaţi. Mă simt uşurată când văd că nu e iar un Kent.

— Ar trebui să mori de ruşine! strig cât de tare am pot, spărgând liniştea grădinii însorite.

— Hai să uităm, Mona. Uite, ia o roşie. N-ai mai mâncat aşa nişte roşii.

Muşc lacomă din roşia zemoasă şi coaptă, plină de seva pământului şi de soare. Adorm în braţele lui, acolo, în grădina de legume, ascultând zgomotul maşinilor şi autobuzelor care trec pe stradă. Alunecând încet în somn, îmi imaginez că sunt Tess of the d’Urbervilles şi că-mi omor iubitul şi fug departe şi trăiesc într-o pădure adâncă, într-un loc unde în loc de fragi şi de flori sălbatice sunt

butuci uriaşi de viţă de vie cu roşii pe ele. Pământul e acoperit de pătrunjel iar eu plâng noapte şi zi până vine Mariana şi-mi spune să-l uit, să uit tot ce are legătură cu el.

— Ai făcut bine că l-ai ucis, îmi spune ea în fantezie. Acum putem trăi amândouă în pădure şi putem mânca roşii şi păstârnac.

Mă trezesc încălzită, arzând de la soarele de după amiază. El se uită la mine. Mă ţine în braţe şi vrea să mă liniştească din vis. Îmi aduce nişte apă rece într-o cană de tablă.

— Poftim, bea. E de la izvorul din spatele casei. Cea mai curată apă din lume.

Mă răcoresc, judec mai limpede şi… îl iubesc aşa cum îmi dă apă din cana de tablă şi mă mângâie pe păr. Tremur de iubire pentru el, pentru braţele lui frumoase, pentru ochii lui languroşi. Mă ţine în braţe aşa, multă vreme, până când se lasă amurgul şi ne învăluie. Avem o singură viaţă scurtă, minusculă, nu una fără sfârşit, ca luceafărul din poveste. La naiba cu luceafărul! Clipa asta e la fel de plină ca o roşie coaptă în soare.

Nu există viaţa de apoi

În drum spre casă, venind de la casa mătuşii lui cu grădina de legume, ne întâlnim cu Cristina şi cu o femeie pe care n-o cunosc. Le văd de la depărtare, mergând şi discutând aprins. Sunt obosită şi sleită de căldura după amiezii, de ceartă şi de făcut dragoste, şi nu prea am chef să stau de vorbă cu nimeni, nici chiar cu Cristina.

Când mă vede, îmi face din mână bucuroasă şi se grăbeşte către noi. Mă încearcă o senzaţie

neplăcută în timp ce ele se apropie. Când ridică privirea îndreptând-o spre mine, o recunosc. E slabă cu buzele subţiri şi cu părul negru, lins.

Paşii care mă urmăresc prin zăpadă, senzaţia irealităţii, teama şi confuzia. Ce face Cristina cu femeia asta? De unde o cunoaşte? Discuţia noastră din cofetărie, în dimineaţa aceea friguroasă şi cenuşie de ianuarie, de anul acesta, îmi apare rapid în minte. Aşadar ele două se cunosc, amândouă ştiu ceva. Cristina se apropie de mine cu braţele desfăcute să mă îmbrăţişeze. Mă sărută pe obraji apoi mă prezintă celeilalte femei.

— Ea este Anca, Anca Şerban. S-a mutat aici de curând. Merge la politehnică. Ştii tu, pe deal, la fel ca toată lumea.

Într-adevăr, parcă fiecare om în România merge la Institutul Politehnic, pe un deal la periferia unui oraş, ca să devină inginer. Ştiu de Cristina că e fericită pentru că iubitul ei tunisian e student la aceeaşi facultate, dar ce-i cu Anca asta, apărând de nicăieri, din nou în viaţa mea?

— De unde e? o întreb pe Cristina ca şi cum femeia ar fi invizibilă.

— Din Bucureşti, răspunde Anca. Sunt fată de oraş, ca şi tine, spune zâmbind.

Vocea ei e foarte înceată şi joasă, nu mai are nimic din timbrul pătrunzător din noaptea friguroasă de ianuarie. Cred că mă înşel, că memoria îmi joacă o festă. Şi totuşi buzele ei sunt inconfundabile, şi părul şi privirea sălbatică din ochi.

— Cred că ne-am mai întâlnit, îi spun zâmbind.

— Zău? Şi unde v-aţi mai întâlnit? întreabă Mihai. Bucureştiul e un oraş mare.

— Nu cred, spune Anca apăsat.

În clipa în care-o spune ştiu că minte şi mai ştiu că fiecare din cei trei care stau lângă mine în drum, în după amiaza asta de iulie apăsător de caldă, îmi ascunde ceva. Fiecare îmi ascunde altceva.

— Vă cunoaşteţi? îl întreb pe Mihai, cu un nod în gât.

El se întoarce către Anca.

— Cred că te-am văzut pe deal odată sau de două ori în vara asta, după examenul de admitere, spune Mihai.

Reiau în minte întâmplările din ultimele săptămâni, răutatea lui când m-a văzut prima dată, gelozia mea, scuzele lui, după amiaza de azi din grădina cu roşii. Nodul din gât mă sufocă şi e gata să explodeze într-un şuvoi de lacrimi.

— Anca e în an cu mine în toamna asta, spune Cristina fericită.

Nu înţeleg deloc entuziasmul Cristinei. Dar bineînţeles că aici viaţa merge înainte şi în absenţa mea. Deodată mă simt ca o străină faţă de oamenii şi de locurile astea. Cine ştie ce se petrece aici în februarie sau în martie şi în mai? Cine ştie ce se petrece între toţi aceşti oameni în timp ce eu învăţ ca o maniacă la Bucureşti şi-mi fac griji pentru familia mea acuzată de a fi pus pe foc discursurile lui Ceauşescu, sau despre prizonieri ai conştiinţei duşi la azilul de nebuni, sau despre fiţuicile compromiţătoare aruncate de pe schele în centrul Bucureştiului. Poate că Cristina are de gând să plece din ţară şi să se mărite cu iubitul ei tunisian. Poate că Anca şi Mihai sunt iubiţi. Sau poate că amândoi sunt „tovarăşii” securişti şi iarna trecută

Anca doar a încercat să mă îndepărteze de Mihai. Poate Cristina cooperează cu securitatea pentru că a fost prinsă cu iubitul ei tunisian.

Probabil că Mihai se culcă cu amândouă. Nu ştiu dacă asta e politică sau dragoste, sau ambele. Sau doar o mare harababură politică amestecată cu complicaţii sentimentale aşa cum se poate întâmpla doar în ţara asta tulbure şi idioată. Pentru că nici dragostea nu mai poate fi dragoste. Totul este întunecat şi putred. Cum soarele de după amiaza târzie mă bate în cap, fantazez despre Mihai care se culcă o zi cu Cristina, o zi cu Anca, sau poate cu amândouă în acelaşi timp. Îi urăsc pe toţi. Vreau să le tai gâturile la fel cum Mihai mi-l taie pe al meu în vis. Vreau să-i văd pe toţi trei zăcând morţi pe asfalt. Aşadar de asta Cristina mă tot avertiza în legătură cu Mihai când mâneam prăjitura aceea turcească, doar ca să-l aibă numai pentru ea. Ah, totuşi nu chiar numai pentru ea ci şi pentru Anca, noua ei prietenă.

— Nu-i fain că mergeţi toţi trei la aceeaşi facultate? întreb eu având senzaţia că gura mi se strâmbă într-un zâmbet şi că ultimul strop de autocontrol e pe cale să cedeze. Sper că v-o trageţi unul cu altul pe dealul acela al politehnicii.

Cuvintele nu par să fie ieşit din gura mea.

Urmează o tăcere jenantă. Cele două femei se uită una la alta iar Mihai izbucneşte în râs.

Anca vorbeşte cu un licăr în privire:

— Acum, că ne-ai spus, *chiar* mi se pare o idee bună. Cred că o să încercăm odată.

Mă înfig în părul lung, negru şi lins al Ancăi şi trag de el cu toată puterea. Mă privesc din afară şi nu-mi vine să cred ce fac, trăgându-mă de păr cu o

altă femeie. Parcă ne mişcăm cu încetinitorul iar corpul meu nu mai e al meu, până când Mihai se bagă între noi şi ne desparte. Mă trage brusc mai încolo şi le alungă pe amândouă spunându-le ceva ce nu înţeleg de furioasă ce sunt.

Mergem până la el acasă, unde mă ţine în braţe multă vreme, vorbindu-mi în şoapte şi mângâindu-mă j) e păr în timp ce lumina fierbinte a verii se revarsă prin ferestre. Îmi vorbeşte atât de dulce de parcă aş fi un copil bolnav.

Mihai îmi spune să mă liniştesc şi să am încredere în el. Nu-l cred? Nu ştiu ce să spun. Nu mai înţeleg nimic şi nu mai am încredere în nimeni. Inima mă doare aşa de tare că simt că se frânge şi inima mea chiar se va frânge. În curând voi fi toată numai praf şi pulbere. Vreau să fug. Îmi aduce apă rece. O văd aievea pe străbunica mea Paraschiva în patul lui Vania bând apă rece dintr-o cană de tablă, acum mai bine de o jumătate de secol, imediat după ce şi-a revenit din delir, imediat după ce era aproape să moară din cauza febrei, la inundaţii. Eu sunt ea, înconjurată de ape şi de teamă, privindu-l pe bărbatul care pare un străin şi totuşi îmi este cunoscut, pe care-l iubesc şi de care mi-e frică şi în voia căruia mă las. Beau apă rece dintr-o cană de tablă.

Vara aceea trece printr-o frenezie de căldură, suspiciune, certuri împletite cu momentele în care facem dragoste prin poiene umbrite, în patul răcoros al lui Mihai, în secret, în întuneric, în grote umede de apă calcaroasă. Uneori îl ascult fără să crâcnesc, îl cred când spune că ştie ce face, orice ar fi, că nu are cum să mă trădeze, că totul e un vis urât, o greşeală.

Mă trezesc în unele dimineţi plină de furie şi de neîncredere. Când îl văd pe Mihai ţip la el şi îi spun că e un trădător. Vreau să ne despărţim. Vreau să fug. Vreau să-l omor pe Mihai chiar după ce facem dragoste. Vreau să mă răzbun. Vreau să-l fac pe Mihai să urle de durere. Vreau să cobor în adâncurile istoriei româneşti şi să fiu un barbar care ucide animale şi alţi oameni, poate cu numai una, două clipe de poezie primitivă noaptea, când adorm pe pământul tare, sub bolta întunericului de nepătruns, ţintuit cu milioane de stele.

Cum de m-am nimerit cu un bărbat care poate fi securist *şi* care mă înşală? O s-o termin măritându-mă cu un profesor amabil şi plicticos şi o să-mi petrec zilele ca o sărmană eroină franţuzoaică dintr-un oraş românesc de provincie, privind pe fereastră şi sperând că viaţa mea se va schimba într-o zi. Tata ar fi până la urmă omorât de un securist sau dus într-un spital de nebuni, iubitul meu îşi va da arama pe faţă cât de curând iar cariera mea universitară va fi dată la gunoi de către securiştii care mă urmăresc din cauza tatei care lucrează pentru Radio Europa Liberă. De ce nu mă ajută Europa Liberă să devin liberă? Care-i scopul tuturor acelor activităţi prosteşti dacă devenim pe zi ce trece tot mai puţin liberi?

Mă răsucesc în patul din casa mătuşii mele şi transpir abundent lângă verişoarele mele care dorm până când vine vremea să mă trezesc şi să-i mint iar pe toţi că mă întâlnesc cu Cristina sau că merg pe munte cu nişte prieteni. Cam asta le spun ori de câte ori mă duc la Mihai. Eu însămi sunt prinsă într-un păienjeniş de minciuni. Inventez excursii pe care nu le fac niciodată şi tremur la

gândul că tanti Nina s-ar putea întâlni cu Cristina şi ar putea să o întrebe cum a fost în ultima drumeţie pe munte. Cu toţii trăim în propriul nostru desiş de minciuni. De ce aş fi atât de sigură de Mihai, când, la urma urmei, toată lumea minte şi toată lumea merge la defilările în cinstea lui Ceauşescu şi a partidului, când până şi mătuşa şi unchiul meu a trebuit să cedeze la presiunile de la serviciu şi să se înscrie în partid de teamă să nu fie daţi afară, când probabil că şi eu va trebui să cedez şi să devin membră de partid dacă vreau să-mi menţin poziţia la Universitate? Tata avea dreptate când spunea că „suntem cu toţii colaboratori, într-un fel sau în altul; numai că unii sunt mai mult şi alţii mai puţin.“

O săptămână mai târziu, pe 23 august, ziua noastră naţională, Cristina este găsită moartă în patul ei. Din moment ce este orfană, nimeni din familia ei, nici chiar sora ei, Simona, nu cere o autopsie. Dacă ar fi fost călcată de o maşină, cel puţin aş fi fost sigură.

— Cum de se trezeşte cineva mort din cauze necunoscute la douăzeci de ani? îl întreb pe Mihai.

Vreau să-l întreb pe Mihai dacă ştia ceva de iubitul tunisian al Cristinei, dar mi-e teamă de ce aş putea afla. Bănuiesc că Cristina nu i-a spus lucrul acesta lui Mihai. Ce ar crede dacă ar afla? Nici la mormântul cuiva drag nu putem avea încredere în altul.

— Poate era bolnavă de inimă şi nu ştia. Sau poate s-o fi otrăvit, spune el posomorât.

Mihai fumează ţigară după ţigară şi pare sincer trist. Ne jucam cu toţii împreună când eram mici, iar Cristina fusese cea mai bună prietenă a

Marianei. Îşi împleteau părul una alteia şi au învăţat să fumeze una de la alta. Văd lacrimi curgând din ochii lui Mihai. Din nou mă simt străină de această lume: de când cu *Tess of the D'Urbervilles* şi *Discipolul diavolului* în Bucureşti, şi de când tata avea de lucru cu Europa Liberă şi era arestat de securişti, mi-au scăpat prea multe lucruri.

— Eşti nebun? De ce-ar fi vrut Cristina să se otrăvească? întreb.

Îmi amintesc ce fericită era, în ziua aceea la cofetărie, când mi-a spus că s-a îndrăgostit.

Mihai zice că-i pare rău. Atât. Îi pare foarte rău, şi o spune iar şi iar încercând să mă îmbrăţişeze. Îl dau la o parte.

În ziua înmormântării Cristinei găsesc destul curaj să-l întreb pe Mihai:

— Crezi că s-a sinucis?

— Nu ştiu, spune gânditor şi răspunsul lui pare sincer de data asta.

Poate că m-am înşelat mereu în legătură cu Mihai. Poate că de vină e atmosfera generală de suspiciune şi de confuzie care ne pătrunde pe toţi.

Mă uit la el şi încerc să citesc ceva în ochii lui verzi umbriţi de gene lungi şi arcuite după care am fost atât de înnebunită veri şi ierni la rând. Dar ochii lui sunt impenetrabili. Vechea senzaţie cu Mata Hari revine şi îmi vine să-i trag o palmă.

Plâng atât de tare la înmormântarea Cristinei, în cimitirul de pe deal de la marginea oraşului, încât Mihai mă scoate din mulţime, pe alee, cât mai departe de mormânt. În timp ce încerc să mă calmez şi mă uit la oamenii din jurul mormântului, îl văd pe individul care era în cofetărie iarna

trecută când eu şi Cristina am mâncat câte un cataif. Anca Şerban stă într-un colţ, plângând încet. Apoi, pe partea cealaltă a mormântului remarc un bărbat chipeş cu păr negru cârlionţat şi cu mustaţă, privind drept către mormânt cu ochii strălucind de lacrimi. Trebuie să fie iubitul Cristinei, mă gândesc, şi nu sunt deloc surprinsă că era atât de tare îndrăgostită de el. Parcă-i văd unul lângă altul, ea cu părul castaniu strălucitor iar el cu ochii negri, languroşi, formează un cuplu perfect. După aceea mă uit de jur împrejur şi văd cel puţin încă trei bărbaţi pe care nu-i cunosc şi pe care-i suspectez a fi securişti. Cu un student străin prin preajmă, probabil că locul musteşte de ei. Mă trec fiori pe şira spinării în ciuda soarelui fierbinte. Mă uit din nou în mulţimea din jurul mormântului, în direcţia prietenului Cristinei şi nu-l mai văd nicăieri. Mă întreb dacă am visat cu câteva secunde în urmă, dar chipul bine conturat cu trăsături delicate şi păr negru cârlionţat îmi stăruie în memorie. Aş fi vrut să-l cunosc, să-i vorbesc despre Cristina, dar se pare că trăiesc într-o lume unde oamenii apar şi dispar ca prin farmec. Halal magie!

Mi-o amintesc pe Cristina curăţând zăpada de pe gulerul meu, cu faţa roşie de frig încadrată de cozile-i castanii desfăcute. Cât de singură şi de disperată era, cât de încolţită din toate părţile trebuie să se fi simţit dacă s-a hotărât într-adevăr să se sinucidă. Aş fi vrut să fiu mai aproape de Cristina. Aş fi vrut să menţin viu impulsul pe care l-am avut în iarna trecută, să fiu familia ei şi s-o protejez. Dar Mihai parcă mi-a schimbat percepţia timpului, simţul realităţii din jurul meu. Ca şi cum aş fi trăit în iubirea aceasta ca într-un balon cu aer

cald care pluteşte deasupra a toate şi toţi. Habar nu am avut de viaţa Cristinei din ultimii doi ani, cu excepţia câtorva întâlniri fugare şi a discuţiei avută cu ea în iarna trecută. Apoi vara a venit în goană şi ea a murit. Era atât de vulnerabilă şi atât de zăpăcită, semăna atât de mult cu un copil pierdut şi fără părinţi, cu frişca albă rămasă pe buze şi foarte entuziasmată că era îndrăgostită de cineva străin, cineva din Tunisia, din vechea Cartagină, unde Dido a murit din iubire pentru iubitul său Eneas. Mă întreb dacă a suferit mult. Dacă este vreo posibilitate ca ea să se fi otrăvit, oare ce-o fi luat? O supradoză de somnifere ar fi fost suficient. Până la urmă a strigat după ajutor, când era prea târziu? I-a fost teamă? Mariana şi Cristina, două prietene din copilărie, moarte în decurs de trei ani, înainte de a avea măcar timp să crească. Poate că locul acesta este blestemat şi oglinda magică a străbunicii mele şi-a etalat toate farmecele.

Mă simt înfrântă şi obosită. Vreau să mă întind pe un mormânt proaspăt acoperit de petunii şi de gălbenele şi să adorm pentru totdeauna. Vreau să fug. Nu aparţin acestei lumi. Nu o înţeleg şi nu-mi place. Mihai parcă e iar un străin. Nici măcar nu mă mai sperie bărbatul slăbănog în geacă de piele care e cu ochii pe noi. Mă întreb de ce oare securiştii poartă geci de piele chiar dacă e vară şi cald. M-am obişnuit cu absurditatea acestor lucruri. Dar nu vreau să continui aşa. Este ca şi cum ai îngheţa de tot, să fii amorţit de-a binelea şi totuşi să ai destulă încăpăţânare să rezişti. Vreau să fug, vreau să fug, vreau să fug. Asta îmi tot repet în timp ce privesc cum lumea pleacă de la mormântul Cristinei.

A doua zi după înmormântare mă hotărăsc să nu merg la Mihai ci să stau acasă şi să-mi petrec timpul cu verişoarele mele. Miruna şi Riri aduc cărţile de joc. Pentru prima dată, de la o vreme încoace, observ că amândouă au crescut. Chipul Mirunei e mai palid şi mai alungit iar ochii ei albaştri au o nuanţă mai închisă. E un copil mai liniştit acum, în timp ce Riri se face înaltă şi pare mai neastâmpărată ca niciodată. Amândouă vor să afle cum a fost la înmormântare. Spun că este trist că a murit Cristina aşa de tânără. Se va întâlni cu mama ei pe lumea cealaltă, spune Miruna, cu ochii mari, umezi şi albaştri ca floarea de cicoare.

— Nu există viaţă după moarte, îi spun eu.

— *Ba da,* există! spune Riri.

— Nu, nu există. Sunt doar nişte poveşti idioate despre cum ajungi în rai şi toate aiurelile alea, spun eu.

Miruna începe să plângă şi Riri aruncă o piesă de rummy în mine.

— Eşti marxistă sau ce-i cu tine? ţipă Riri roşie la faţă şi cu ochii ei negri scăpărând de furie.

Mă întorc către jocul de rummy şi lovesc piesele.

— Nu sunt nimic! Spun şi încep să plâng. Nu sunt marxistă. Nu sunt creştină. Urăsc totul!

Mă prăbuşesc în faţa verişoarelor mele care nu m-au mai văzut niciodată aşa. Îşi pun braţele în jurul meu şi încearcă să mă consoleze. Îmi spun că le pare rău de Cristina şi că nu-i nicio problemă dacă eu nu cred în viaţa de apoi. Miruna îmi dă o bucată de gumă de mestecat iar Riri pune piesele de rummy la locul lor.

Mihai sună în seara aceea să vadă dacă vreau să ies la o plimbare. Nu prea am chef. Mă simt bine cu

verişoarele mele şi cu tanti Nina şi unchiul Ion. Mătuşa mea a făcut o oală de porumb fiert iar Ion a tăiat un pepene imens. Amândoi râd şi se tachinează unul pe altul.

— Da, vreau să ies la o plimbare, mă aud spunându-i lui Mihai. Unde ne întâlnim?

— Vin eu jos în zece minute, spune el.

E o raritate ca Mihai să vină să mă ia de la blocul mătuşii. De obicei ne întâlnim undeva la jumătatea drumului sau în parcul de la capătul străzii. E proaspăt bărbierit, poartă o cămaşă gri, curată, care se asortează la ochii lui.

— Am căpătat serviciu în Bucureşti, anunţă el. La fabrica de piese pentru tractoare. Încep peste o lună. Vezi? Mi-am ţinut promisiunea, nu-i aşa? spune el cu mândrie.

M-a lăsat fără grai. Sunt copleşită. M-am înşelat. Mihai nu m-ar trăda niciodată. Am fost paranoică să cred că mă înşală şi că e securist din cauza atmosferei generale de neîncredere. Şi pentru că am citit prea multe romane englezeşti şi franţuzeşti. La urma urmei Mihai vorbeşte adesea despre tatăl meu cu admiraţie. Numai că vine dintr-o altă lume decât mine. Părinţii lui sunt muncitori iar el locuieşte într-un oraş de provincie, dar asta îl face mai interesant decât băieţii pretenţioşi şi răsfăţaţi din Bucureşti. Îşi iubeşte ţara şi pur şi simplu nu vrea ca toţi românii deştepţi să plece. Doar ce mi-a spus alaltăieri bancul despre ultimii români care pleacă din ţară că „trebuie să stingă lumina, ca să economisească electricitatea". Apoi a spus trist că numai proştii şi ăia prea leneşi ca să plece vor rămâne. Îl văd din nou în Mihai pe eroul pe care mereu am vrut să-l

văd în el, aşa cum stau în faţa blocului mătuşii mele în această după amiază de august. Inima îmi bate atât de repede că-mi vine ameţeală de la căldura soarelui. Toate miresmele primei noastre veri umplu aerul şi vreau doar să mă uit la cerul albastru şi să admir capricioşii trandafiri galbeni pe care i-a plantat vecinul de la parter şi macii roşii care împânzesc tot parcul. Mihai se va muta la Bucureşti. Eu voi începe cursurile şi ne vom căsători şi dacă lucrurile vor merge prost, într-o zi voi putea să-l conving pe Mihai să plecăm amândoi undeva în lume. Vom fugi în Elveţia sau în Canada, ori într-o altă ţară unde să fie munţi frumoşi şi lacuri glaciare, unde să putem în sfârşit să ne iubim liberi.

Colonie proastă

Sosesc fericită în Bucureşti, în ultima săptămână din august. Mihai va fi în curând cu mine şi va începe noul lui serviciu, iar eu voi începe primul meu an la Universitatea din Bucureşti, ca studentă la literatură engleză. Dar fericirea mea e repede năpădită de teamă şi greaţă. Sergentul Dimitriu, securistul care mi-a adus garoafele roşii, e din nou pe urmele mele. Sună insistent, vrea să ne întâlnim numai noi doi şi îmi cere „să-l ajut cu câteva informaţii despre colegii mei de la universitate”.

Îmi cere să ne întâlnim în Piaţa Universităţii, chiar în faţa celor patru statui. Ne întâlnim în faţa statuii lui Mihai Viteazul, pe calul lui uriaş, cu sabia lui înfricoşătoare gata de luptă. Mă gândesc că probabil Mihai Viteazul este îngerul meu păzitor şi zâmbesc când îl văd pe Dimitriu apropiindu-se plin

de importanţă. Ia zâmbetul meu drept un semn de bucurie că-l văd şi se repede să-mi sărute mâna. Miroase puternic a colonie ieftină. Devin rigidă şi distantă la atingerea lui şi pe ascuns îmi şterg mâna de fustă. Pornim la plimbare în direcţia hotelului Intercontinental, cu moderna sa arhitectură concavă de piatră albă profilându-se deasupra oraşului. Mă îndepărtez cu câţiva paşi de Dimitriu, uitându-mă îngrijorată în jur, să nu fiu din întâmplare văzută de careva cunoscut alături de acest securist. Mă împiedic şi el se repede să mă prindă. Îmi trag braţul plină de repulsie iar el spune rânjind:

— Domnişoară Mona, nu muşc, să ştii că în adâncul sufletului sunt un tip de treabă!

Îmi vine să râd auzind expresia „în adâncul sufletului”, dar încerc să mă arăt serioasă şi reţinută. Mă întreb cât de *adânc* trebuie să caute cineva ca să găsească ceva bun într-un om care e responsabil de pierderea serviciului oamenilor, de arestări, de spălări de creiere în spitale de nebuni, sau chiar de omoruri.

Începe să vorbească în timp ce ne pregătim să traversăm strada.

— Nu e nimic ruşinos, domnişoară Mona, spune înainte de a traversa. Ai face un mare serviciu, şi ţării şi partidului. Şi cel mai important, ţi-ai face dumitale o mare favoare. Doar să fii atentă la ce spun unii dintre colegii dumitale, atâta tot, să fii atentă. De exemplu, dacă întâlneşti pe cineva cunoscut la biblioteca americană, sau dacă vreunul dintre colegi are cunoştinţe printre străini. Lucruri din astea nevinovate, zău!

Se şterge de transpiraţie pe frunte cu o batistă

pe care o scoate din buzunarul de la pantaloni. Inima îmi bate cu putere când aud de biblioteca americană şi îmi amintesc de conversaţiile mele cu Ralph, bibliotecarul, şi de bărbatul în costum negru care stătea mereu la o masă îndepărtată prefăcându-se că citeşte.

— În schimb, continuă el fără să-mi dea ocazia să răspund, ne vom asigura că vei avea un serviciu bun după absolvire, ceva în domeniu, aici, în capitală, de exemplu la biblioteca americană sau la cea britanică. Ştim cât de mult îţi place să citeşti.

Trecem acum de grandioasa clădire a Teatrului Naţional cu treptele sale late de marmură care duc la faţada modernă de sticlă şi cărămidă. Inima mea bate atât de tare că aproape nu mai pot respira. Mă uit înapoi la statuia lui Mihai Viteazul şi îmi pare rău că am plecat de lângă ea, pentru că nu mă mai poate proteja. Simt cum se preling pe nas picături de sudoare de pe frunte şi hainele îmi par grele şi voluminoase. Sandalele mă rod şi degetele sunt umflate şi roşii. Mă opresc pe mijlocul trotuarului şi îi spun foarte calmă şi cu multă fineţe:

— Vă mulţumesc, domnule Dimitriu pentru amabila dv. Ofertă. Dar eu vreau să predau după ce termin facultatea. Nu vreau să lucrez la Ambasada Americană, vreau să predau engleză. Mă scuzaţi, am întârziat la cursuri.

Las doi tineri care se ţin de mână să treacă între noi şi profit de acest avantaj ca să încep să o iau la goană. Alerg pe trotuarul fierbinte al Bucureştiului fără să mă uit înapoi. O iau pe străzile laterale pe care le ştiu atât de bine şi ajung în faţa blocului mătuşii Matilda. Mă reped în holul răcoros şi închid cu zgomot uşa grea de fier. Ca să-mi trag

răsuflarea mă aşez pe treptele de marmură care duc la uşa apartamentului Matildei. Încă se mai văd pe pereţi crăpăturile de la cutremur şi mă cuprinde o puternică senzaţie de uşurare la gândul că mă desparte doar un etaj de casa mătuşii Matilda, care se arată mereu surâzătoare, cu dulceaţa de trandafiri şi de nuci în cămară. Mă reped pe scări şi intru direct înăuntru, ca de obicei, pentru că Matilda lasă mereu uşa descuiată, în afară de cazul în care pleacă de acasă sau se culcă. „Dumnezeu mă ajută”, spune ea, „Dumnezeu şi Fecioara Maria”. Stă şi citeşte la masa lungă din lemn lustruit de sub candelabrul de cristal. N-am fost niciodată mai fericită s-o văd pe tanti Matilda, ca acum, când am fugit de Dimitriu şi de oferta lui neruşinată. O rog să-mi dea o porţie mare de dulceaţă de trandafiri, amintindu-i că e preferata mea.

Încerc să îmi rezolv treburile de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic: cursurile de literatură, întâlnirea cu vreo două prietene la o cafea sau la o bere la cafeneaua de lângă Institutul de Arhitectură, în centru. Uneori, în drum spre facultate, îl zăresc pe Dimitriu într-un autobuz aglomerat, în spatele cuiva prefăcându-se că se uită în altă parte. Odată l-am observat la celălalt capăt al autobuzului cu care merg acasă, autobuzul 88. Se uită la mine cu fascinaţie sau poate cu dorinţă. Gândul mă umple de dezgust. Aş prefera mai mult să mă urască şi să mă urmărească din motive pur politice. Nu suport gândul că mă place un securist, cineva care de fapt îşi spune „ofiţer”. Şi nu pentru că ar fi în armată.

Într-o noapte mă întorc acasă după ce am învăţat

până târziu la bibliotecă. Aud paşi în urma mea, genul acela de paşi care-ţi dau fiori. Te opreşti tu, se opresc şi ei; reiei mersul, merg şi ei în spatele tău. Înainte să-mi dau seama sunt împinsă pe uşa unui bloc întunecos şi pusă cu spatele la perete de un individ înalt mirosind a transpiraţie şi a colonie proastă. Îmi vorbeşte la ureche. E dat cu aceeaşi colonie ca şi Dimitriu în ziua aceea. Trebuie să fie o marcă specială de colonie, folosită de securişti, gândesc. Mă surprinde că nu sunt speriată deşi e unsprezece şi jumătate noaptea şi nu e nimeni pe stradă. Poate că din cauza coloniei totul mi se pare o glumă. Oamenii ar trebui să miroasă a tutun când atacă pe cineva noaptea pe stradă. Îl lovesc cu genunchiul şi scuip pe el. Se face covrig o clipă, de-ajuns pentru ca eu să încerc să fug, dar îşi revine şi mă prinde trântindu-mă iar de perete cu un braţ în timp ce îşi şterge saliva de pe faţă cu celălalt.

— Eşti bătăuşă? spune el rânjind.

Nu vreau să vorbesc. Nu vreau să ţip sau să vorbesc. Vreau doar să scap. Într-un fel ştiu că nu e un atac sexual. Deodată mă înfurii pe toată lumea, inclusiv pe tata şi pe Mihai. Toată lumea pune preţ pe ceva ce pe mine nu mă interesează, dar eu par să fiu aceea care plăteşte încercările de eroism şi de aventură ale oricui. Traiul nostru nu e mai bun din cauza tărăboiului cu manifestele şi cu Europa Liberă şi toate întâlnirile despre cenzură au loc în mansarde întunecate sau în subsoluri mizere. Stăm la aceleaşi cozi stupide pentru fiecare bucăţică de mâncare şi nici măcar nu putem vorbi în public. Nu simt teamă ci doar valuri de ură şi furie către întreaga lume. Chiar şi faţă de rudele mele moarte

care mă lasă baltă.

— Ce face tatăl tău, mai exact? Şi cine-i sunt cei mai buni prieteni? mă întreabă el. Dacă tăticul tău continuă în felul ăsta, o s-o sfârşeşti şi tu ca micuţa ta prietenă, îmi şopteşte individul în ureche. Sau mai rău.

Găsesc caraghios să spui că se poate termina mai rău decât mort şi râd. Apoi tremur la auzul cuvintelor „micuţa ta prietenă" în gura lui. Aşadar, probabil Cristina *a fost* omorâtă, până la urmă. În orice caz, chiar dacă a fost atât de disperată încât să se sinucidă, e ca şi cum ar fi fost omorâtă. Moartea ei a fost doar încă un mod, mai pervers, de a fi omorât.

— Crezi că e amuzant, nu? întreabă bărbatul apăsându-mi încheieturile ambelor mâini de perete până mă dor. Dar e adevărat. Sunt şi lucruri mai rele decât să fii mort.

— De ce vorbeşti în şoaptă? îl întreb eu. De ce te ascunzi ca un şobolan în întuneric, durule?

Moartea Cristinei a rupt ceva în mine. Nu-mi mai pasă de nimic cu adevărat.

— VREI SĂ MĂ AUZI VORBIND TARE? ţipă el, la câţiva centimetri de urechea mea. PERFECT, POT SĂ FAC ASTA.

Ecoul vocii lui se aude în josul străzii pustii. Încerc să-mi răsucesc capul într-o parte, dar mă pişcă de obraz cu o mână şi îmi împinge faţa către faţa lui.

— Mă auzi foarte bine acum, nu? şi îmi bate de două ori, tare, în tâmplă cu degetul.

Resimt ca pe nişte ciocane în creier pocniturile degetului lui.

— Aici, spune el. Aici mă auzi, bine? ţipă el.

Iar ecoul repetă *bine, bine, bine.*

— Da, îi spun supusă.

Este important să ştiu că doar *acţionez* supusă.

Mă apucă de bărbie, îmi ridică capul în aşa fel încât să-l privesc.

— Bravo, spune el şi dă drumul bărbiei.

Când aud că-mi spune „bravo“ încep să tremur şi ştiu că nu mai acţionez în niciun fel. Acum îmi *este* teamă pentru viaţa mea şi a tatălui meu. Cuvintele lui îmi amintesc brusc de fata care a fost călcată în mod suspect. Poate că şi ea era doar o piesă într-un joc de puzzle pe care ei au folosit-o ca să aibă la mână pe altcineva: părinţii sau iubitul, cine ştie. Sau poate că iubitul ei era în spatele poveştii. *Cine ştie, cine ştie,* aud cuvintele răsunându-mi în cap ca un psalm. Poate că Mihai este un securist bun, ca fostul student al tatei, poate că mai sunt şi câţiva cu suflet nobil printre ei care lucrează acolo ca să-i submineze pe cei răi. Sunt sigură că Mihai n-ar lăsa pe nimeni să-mi facă vreun rău, să mă ia de bărbie şi să mă pună la perete în miez de noapte. Dar *cine ştie, cine ştie.* Ţi se spune mereu să ai încredere în intuiţie. Poate că ar trebui să am încredere în suspiciunea pe care am avut-o prima dată când am venit să-l văd pe Mihai în iarna de după vara în care ne-am îndrăgostit, când pe neaşteptate mi s-a părut ca un străin, cu geaca lui de piele şi făcându-mi morală din cauza atitudinii mele anticomuniste. Cum ar putea să existe un securist bun?

Bărbatul cu faţa rotofeie mă slăbeşte din strânsoare şi se dă un pas înapoi. Apoi pleacă ridicându-şi gulerul de la geacă. Se uită în sus la blocuri ca şi cum ar fi strada lui.

Picioarele mele cedează iar eu alunec de-a lungul peretelui până ajung să stau pe vine. Tremur toată. Sunt obosită, nu neapărat de la efort ci din cauza fricii. Închid ochii şi mă văd plutind pe Nistru în 1918, înconjurată de cadavre plutind şi de coteţe de păsări iar muzica din cutia muzicală a oglinzii, cântă un şir neîncetat de note care mă poartă prin apele demente. Mă urc într-un copac şi aştept. Cânt şi eu melodia din cutia muzicală, Fur Elise, iar şi iar. Apoi mă trezesc după o săptămână în casa unui bărbat necunoscut, bând apă rece dintr-o cană de tablă pe care o ţine la gura mea. Are păr negru, moale, pieptănat îngrijit pe spate, un nas fin şi un chip elegant, surâzător. Ştiu că ne vom căsători. O să pun lavandă în grădină ca să acopăr mirosul de cadavre în putrefacţie şi de fecale de la râu. Casa mea o să miroasă mereu a lavandă. Iar colonia ieftină va fi interzisă din cartierul meu pentru totdeauna.

Alegeri

Mama şi cu mine ne temem în fiecare seară când se face opt jumătate şi tata n-a ajuns încă acasă. Stăm pe canapeaua din sufragerie sub care se află o cutie cu toate păpuşile mele de când eram mică. Ne ţinem de mâini şi stăm cu ochii la uşă. Uneori îmi vine să deschid cutia de sub canapea, să iau păpuşile şi să le pun în jurul meu şi să vorbesc cu ele. Daniela, cea blondă, Mihaela, cea brunetă, şi Tania, păpuşa rusească pe care mi-a adus-o Ana din URSS. Cozile lungi ale Taniei mă făceau să mă gândesc că oamenii care spuneau lucruri urâte despre ruşi se înşelau.

Aştept să se întâmple ceva groaznic în orice moment, să fiu călcată de o maşină, să fiu strangulată în somn, să mi se dea îngheţată otrăvită de către femeia slabă în rochie galbenă de la chioşcul din colţ.

Mama face în fiecare seară mâncare de praz. Acum până şi pâinea e pe cartelă şi mergem la toate alimentarele din cartier căutând cafea. Când nu găsim, mama face ceai negru foarte tare. Îl bem strâmbând din gură, neîndulcit, pentru că am terminat raţia de zahăr pe luna asta, fără lămâie pentru că de doi ani nici nu mai ştim cum arată o lămâie.

Într-o seară tata vine supărat, cu părul său grizonat în dezordine şi cu ochii albaştri aproape în lacrimi, şi ne anunţă că a fost transferat de la Universitatea Bucureşti la cea din Ploieşti. Un alt coleg de la catedra de literatură comparată a fost de asemenea transferat la un liceu.

— Se presupune că sunt norocos, spune el cu un zâmbet amar.

Mama îi spune că ar fi trebuit să se aştepte la asta, având în vedere nebunia lui fătişă legată de manifeste şi de Radio Europa Liberă.

— Eşti într-adevăr norocos, continuă mama subţiindu-şi buzele într-o expresie aspră. Puteau să te ducă la un azil, aşa cum au făcut şi cu alţii.

Cuvintele sună dur în gura ei. Îmi dau seama că deşi a fost alături de tata şi de activitatea lui, de fapt a urât tot ce făcea pentru că ne-a pus pe toţi în pericol. S-a purtat de parcă nimic nu se schimbase, predând în continuare la Conservator, stând la coadă după ore pentru o sacoşă de cartofi sau ca să ia raţia de ulei şi zahăr, şi dorind ca tata

să nu mai fie implicat în ceva. Scria poezii noaptea ca să uite de grijile de peste zi.

Tata pleacă acum în fiecare dimineaţă la ora 4 şi merge cu un tren neîncălzit, cu ferestrele sparte la noul lui serviciu de la Institutul din Ploieşti. Predă studenţilor străini din Africa, care învaţă la noi în ţară pentru că Ceauşescu a călătorit acolo încercam să aducă mai multă valută în ţară. Pentru a uita durerea provocată de transferul lui, tata citeşte din nou toţi poeţii români, fără nicio ordine: Eminescu, Minulescu, Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu, romanticii, transcendentalii, folcloriştii, simboliştii, moderniştii, toate numele noastre cele mai mari. Uneori recită poeziile pe de rost, mergând prin casă. Poeziile melancolice despre a fi îngropat de viu în zăpadă, poeziile vesele despre primăvară şi despre mugurii roz şi albi şi despre valsul trandafirilor, poeziile pasionate de dragoste în care personajul se plimbă toată noaptea disperat pe sub ferestrele iubitei, sub o lună rece de tot.

Când e într-o dispoziţie mai veselă şi este entuziasmat de studenţii africani care învaţă limba română, tata ne spune bancuri politice la cină, când mâncăm stufatul de praz. Îmi place în mod deosebit acela despre doi bărbaţi într-un compartiment de tren când începe să plouă. Unul din ei spune, *Uite, plouă iar.* Celălalt răspunde, *Ştiu, lua-i-ar naiba!* Tata râde atât de tare că se îneacă cu prazul şi îi dau lacrimile. Tresărim ori de câte ori auzim paşi pe holul de afară. Tresărim ori de câte ori telefonul sună. Uneori tata spune „Nu răspunde, lasă-l să sune.“

Tata mă surprinde într-o zi când îmi spune că

trebuie să mă gândesc să plec.

— Devine periculos pentru tine să rămâi aici, îmi spune în şoaptă, mă tem pentru tine, adaugă şi mă mângâie trist pe păr.

Mă întreb dacă ştie ceva despre individul cu faţă rotundă care m-a ameninţat în noaptea aceea, sau poate că şi el a fost ameninţat că mi se va întâmpla ceva.

O văd pe mama furioasă. Ştiu că e furioasă pentru că el ne-a făcut asta şi acum o să-şi piardă fiica. Dar nu spune nimic şi-mi dau seama că au vorbit despre asta. Acum e alegerea mea: trebuie să mă gândesc să plec.

Sunt atâtea moduri de a fugi din ţară, tot ceea ce ai nevoie este energia de a merge mai departe şi de a încerca unul din ele. Oamenii fug tot timpul. Cum fac? Mă tot întreb. Va trebui să găsesc o cale, pe mare, pe fluviu, cu trenul, cu avionul. Mergând, înotând, călărind, târându-mă peste graniţă. Oricum. Cel puţin din acest punct de vedere alegerile par a fi numeroase.

Cum stăm aşa, aproape unul de altul şi vorbim în şoaptă despre fuga mea, mi se pare că pericolul vine din toate direcţiile. Sunt dezorientată şi detaşată în acelaşi timp de uriaşa ironie că Mihai se mută la Bucureşti tocmai când eu mă gândesc să fug din ţară. Nu mă pot gândi şi la una şi la alta, aşa că mă ridic de pe canapea şi mă duc la bucătărie ca să caut ceva de mâncare. În frigider nu mai e nimic altceva decât un castron de salată verde cu roşii rămasă de ieri. O iau şi mănânc salata muiată cu ultima felie de pâine din raţia pe săptămâna asta.

Într-o seară, când peste Bucureşti se lasă frigul şi

ploaia, şi când toate umbrelele sunt deschise, şi când frunzele moarte se răsucesc în aer ca în poza cu toamna pe care o aveam în abecedarul de la şcoală, soţia prietenului psihiatru al tatălui meu vine pe la noi, toată udă şi tremurând. Spune că trei generali de-ai lui Ceauşescu au fost executaţi şi că oricine este suspectat de orice „activităţi ilegale” este vânat. Mama păleşte pentru că tata n-a venit încă acasă, e deja ora opt şi trebuia să fie acasă de trei ore, după ce termina cursurile de la Institutul din Ploieşti. Îşi aprinde o ţigară din pachetul lăsat de tata pe masa de lângă patul lui, alături fiind o grămadă de fişe pentru dicţionarul de neologisme la care lucrează. Îi spune Lilianei să-şi scoată haina şi să ia loc, o întreabă dacă vrea o cafea amestec, a găsit ieri la băcănia de lângă biserica rusă din centru. Nu, Liliana vrea doar un pahar cu apă. Apoi mama o întreabă dacă ştie ceva de tata.

Liliana spune că se ascund cu toţii. Uneori se întâlneau în mansarda casei ei, şi recunoaşte că i-a mai ajutat cu dactilografiatul şi cu ţinerea evidenţei celor care au dispărut şi a mai păzit maşinile sau însoţitorii celor care erau sus la întâlniri. Mă deranjează că ne spune nouă asta. De ce acum? De ce nu s-a prefăcut că nu a fost niciodată acolo? Nu vreau s-o aud şi nu vreau să-i adresez niciun cuvânt.

— E de rău, spune Liliana. Se spune că sunt bărbaţi şi femei de toate vârstele, şi o mulţime de studenţi.

Dar până la urmă, cine ştie? Jumătate din ei ar putea fi informatori. Apoi într-o zi îi înconjoară pe toţi şi fiecare arată spre altcineva, pentru că aşa

suntem noi, noi Românii. Şi de când cu fuga lui Pacepa, lucrurile au devenit şi mai confuze. Îşi frânge mâinile. Liliana e atât de mică şi de grasă că de abia atinge pământul cu picioarele când stă pe scaun. Are o voce aspră şi pietroasă de parcă zgârie cu vârful unui ac. Soţul ei Mihnea deja şi-a petrecut şapte ani prin închisorile politice din anii cinzeci. S-a întâmplat să fie la o petrecere unde cineva a recitat o poezie transcendentalistă şi într-o noapte a dispărut într-o dubă neagră. A reapărut după şapte ani, aproape de nerecunoscut chiar de către fiul său şi de propria soţie.

Liliana îşi tot frânge mâinile. Vocea ei enervantă şi ropotul ploii pe geam sună ca o prevestire de catastrofă şi mizerie. Mă gândesc că poate ajung cumva în Italia. Poate ajung în însorita Italie doar luând trenul de Trieste, cumpărând un bilet şi trecând graniţa.

Tata apare la uşă ud leoarcă şi semănând cu un evadat. Îi spune mamei să împacheteze ceva haine de-ale lui. O să vină unchiul Ion să-l ducă la ţară, la nişte rude de-ale lui. Îl duce în nordul Moldovei, acolo unde oamenii încă beau apă de la fântâna satului şi îşi luminează casele cu lumânări, pentru că este doar o singură priză pe care o folosesc în cazuri de urgenţă. Nu că securitatea nu i-ar găsi şi în gaură de şarpe, vorba tatei. Dar ar câştiga timp şi ar permite lucrurilor să evolueze, şi poate chiar i-ar păcăli pe securişti pentru o vreme. Acum tata crede că securiştii nu sunt chiar atât de deştepţi şi că tot sistemul de teroare se bazează pe prefăcătoria oamenilor, că ştiu totul aşa încât toată lumea e intimidată şi paralizată.

— Dacă toată lumea ar rezista şi ar face ceva, nu

am fi în rahatul ăsta în care suntem acum. Da' aşa-i românul, spune nervos stingând ţigara cu un gest brutal.

Liliana întreabă nerăbdătoare dacă tata a auzit de Mihnea, soţul ei, iar el îi spune ca „Da, e în siguranţă". Ea nu mai întreabă nimic; ştie că asta e tot ce-i poate spune, tot ce ştie. Tata îi dă mamei numărul de telefon al fostului student care e colonel de securitate şi l-a mai ajutat odată. Va trebui să-l întâlnească. Poate că îi va spune ce să facă pentru ca tata să fie scos de pe lista neagră.

Nu înţeleg de ce unii securişti sar în ajutor. De ce are tata încredere în astfel de oameni? A spus că ştie, că are intuiţiile lui. Colonelul Petrescu n-o să-l trădeze. Mă bucur că e plină lumea de foşti studenţi de-ai tatei. Va fi în siguranţă şi poate că şi eu voi găsi protecţie. Apoi mă gândesc la Mihai şi acum vreau să cred că Mihai este într-adevăr securist, cineva care ne poate ţine departe de închisoare, care ne poate ţine în viaţă. Vreau să am încredere în el chiar dacă e unul dintre ei. Vreau să-l sun şi să-i aud vocea spunându-mi că va avea grijă de mine. Vreau să-i spun totul.

În timp ce mama împachetează nişte haine şi ceva de mâncare, el ne spune un banc. Un bărbat aleargă pe stradă şi se întâlneşte cu un prieten care îl întreabă *De ce alergi?* Acesta răspunde *N-ai auzit? împuşcă orice cămilă!* Iar primul zice *Da, dar tu nu eşti cămilă! De ce fugi?* Iar bărbatul răspunde *Ştiu că nu sunt cămilă dar tipii ăştia mai întâi trag şi după aia verifică.*

Râd de bancul tatii cu toate că nimeni nu mai râde. Mă îmbrăţişează şi-mi spune să fiu cuminte, să nu stau noaptea târziu pe afară, pentru că *nu se*

ştie niciodată. Aşa m-am săturat de expresia asta, că-mi vine să explodez. Credeam că tata ştia mereu totul. Însă descopăr că e mai dezorientat ca oricând şi chiar faptul că se ascunde în munţi mi se pare naiv şi lipsit de sens. El era cel care-mi spunea mereu că dacă ei vor să te găsească, te găsesc oriunde-ai fi, chiar şi-n gaură de şarpe, chiar şi în locul cel mai ascuns de pe pământ. Poate că exagera, aşa cum face el de obicei. Poate că doar se joacă de-a v-aţi ascunselea cu securitatea. Sau poate că are dreptate când spune că nici măcar securiştii nu sunt atât de invulnerabili şi de deştepţi pe cât vor să pară.

Unchiul Ion soseşte târziu în seara aceea, gata să-l ducă pe tata în nordul Carpaţilor unde rudele lui îl vor ascunde într-un beci sau într-un grajd laolaltă cu vacile şi porcii şi găinile ouătoare. Spun bancuri politice şi beau ceai negru fără zahar. Râd zgomotos de parcă dintr-odată nu ar mai avea nicio importanţă acest fapt. În seara asta sunt invidioasă pe tatăl şi pe unchiul meu şi pe soţul Lilianei. Par să joace într-un film de aventuri şi pe neaşteptate, simt că vreau şi eu un rol în acest film.

Nu ştiu pe care cale să apuc. Simt de parcă aş fi forţată să fac o alegere pe care nu mi-am dorit-o niciodată. Poate că ar trebui să mă alătur studenţilor care se întâlnesc în subsoluri şi să încerc să schimb ceva. Dacă viaţa mea este oricum în pericol, ar putea fi la fel de bine în pericol şi pentru ceva ce fac eu însămi, pentru o cauză importantă, nu pentru ce face tata sau iubitul meu. Şi după aceea? Mă gândesc iar la Cristina şi la cât de disperată trebuie să se fi simţit pentru că era

prinsă în capcană. Nu vreau să fiu o Cristină, vreau să iubesc, să trăiesc, să învăţ, să fiu cineva. Vreau să fug şi mai vreau să fiu cu Mihai. Inima mi se frânge din nou de greutatea unei alegeri imposibile.

În noaptea asta ploioasă de noiembrie stând în casa părinţilor mei în timp ce tata pleacă să se ascundă în creierul munţilor, încep să fantazez despre cum trec graniţa în Italia, şi găsesc din nou un refugiu gândindu-mă la Mihai. În curând el va fi în Bucureşti. Dar chiar şi acest gând liniştitor pare otrăvit de îndoieli şi de griji. E ca un vierme care roade totul. Toate sunt impregnate de teroare, tot ce facem şi tot ce nu facem, prietenia cu cineva sau despărţirea. Cel puţin tata şi oamenii asemenea lui, care fug şi se ascund în noaptea asta, împărtăşesc aceeaşi teroare.

Visez la golul din istoria României despre care mătuşa mea vorbeşte mereu. Acel loc al non-istoriei, întunecat şi misterios ca un pântece fecund, unde m-aş putea răsuci ca un fetus şi aş putea uita totul şi aş putea să plutesc în lichidul cald şi gelatinos al uitării, aşteptând.

Iarnă tristă în cizme bulgăreşti

Mihai şi-a ţinut promisiunea. S-a mutat în Bucureşti. Lucrează ca inginer undeva într-o jalnică margine de oraş, într-o fabrică de subansamble pentru tractoare care sunt exportate pe valută. Locuieşte într-o cameră închiriată în altă parte a oraşului, aproape de zona în care străbătușă mea Nadia, locuia cea care a căzut moartă pe podea cu cartea poştală galbenă în mână. Aici străzile sunt

largi şi mărginite de castani iar clădirile sunt de la începutul secolului, cenuşii şi pline de funingine. Camera lui Mihai e micuţă, uşa şi patul scârţâie, iar noi facem dragoste seara în timp ce oameni coboară şi urcă scara imobilului, care scârţâie şi ea. E atâta scârţâială în jur că uneori ne aşezăm şi ascultăm, apoi râdem, pentru că amândurora ne este dor de aşternuturile apretate şi de aerul curat de munte venind pe fereastra camerei lui Mihai din casa părinţilor lui. Scârţâiala ne face să ne gândim la bătrâneţe şi la trecerea timpului, uitându-ne la crăpăturile rămase în pereţi de la marele cutremur.

Totul pare să se liniştească o vreme. Pun evenimentele anului trecut într-un sertar al memoriei de care nu trebuie să-mi amintesc. După ce se întoarce din ascunzătoarea din nordul Moldovei, tata devine mai tăcut ca de obicei şi adesea cade pe gânduri. Rareori pleacă de acasă, ceea ce mă face să cred că grupul lui s-a risipit şi că toată lumea se teme. Poate că unii au dispărut sau sunt închişi în spitalul lui Mihnea.

Gândurile cu Mata Hari pe care le-am avut, mi se par prosteşti acum, când îmi petrec zilele între universitate şi clipele de dragoste cu Mihai în cămăruţa lui cu mobilă veche. Sunt fericită că ne plimbăm pe străzile lungi mărginite de stejari şi că ne târşim picioarele prin covorul de frunze veştede ca nişte bătrâni.

Merg în fiecare zi la cursuri în timp ce Mihai este la fabrică. Citesc zeci de piese americane şi englezeşti, piese medievale, de Shakespeare, din timpul Restauraţiei, de Tennessee Williams şi de Arthur Miller şi mă gândesc la toate personajele care iubesc, se deghizează şi mor, sau ucid sau se

sinucid şi la figurinele din sticlă pe care le colecţionează femeia din *Menajeria de sticlă* şi la Pădurea din Arden unde iubirea joacă cele mai sălbatice feste.

Troleibuzele cenuşii care îşi unduiesc corpurile de vierme uriaş pe bulevardele Bucureştiului par mai suportabile şi chiar dau o pată de culoare. Oamenii trişti, cu chipurile parcă prăfuite şi ridate, care vin de la serviciu cu sacoşele de cartofi şi cu raţia de zahăr şi ulei, împrumută parcă o anume nobleţe. Nu-mi place în mod special personajul din *Moartea unui comis voiajor.* Mi se pare banal şi lipsit de importanţă să te sinucizi pentru asigurarea de viaţă. Cel puţin în comunism avem un plan bun de pensii. Ai motive mai bune să te sinucizi pentru că nu ai reuşit la facultate sau pentru că te-a prins securitatea, sau pentru că munceşti zi de zi într-o fabrică de tractoare.

În unele seri îi spun lui Mihai că am de învăţat pentru examene, şi mă duc la teatru, în centru. Mă simt bine când mă plimb de-a lungul coridoarelor de marmură cu candelabre de cristal, uitându-mă la lumea elegantă care vine la teatru, femei în rochii de catifea neagră şi bărbaţi cu papion.

Mă duc să văd *Iphigenia,* o piesă tristă despre o fecioară sacrificată de propriul tată ca să-i asigure gloria armatei sale în războiul Troian. Mi se pare nobilă şi melancolică, aşa cum este îmbrăcată într-o rochie lungă, albă şi sclipitoare. Are un monolog despre singurătatea în care trebuie să se sacrifice. Mă revolt pe dinăuntru împotriva acelor bărbaţi care sunt atât de lacomi după victorie, cu preţul vieţii ei. Şi apoi cum consideră asta ca pe sacrificiul *lor,* al celor mai preţioase averi al lor

— Femeile, fiicele, surorile, mamele. Cum Clitemnestra plânge pe veşmintele ei cu părul despletit de disperare, încercând în zadar să-şi salveze fiica de la sacrificiu. Eu nu voi fi o Iphigenie mergând către altarul de sacrificiu în robă albă, îmi spun mie însămi, aproape cu voce tare, în sala întunecată. Voi lupta pentru viaţa mea. Cine vrea eroism, acela să fie eroul.

Cel mai mult îmi place *Maestrul şi Margareta.* Valeria Seciu joacă rolul Margaretei. Apare pe jumătate dezbrăcată la o fereastră, cântând pasiunea şi revolta ei. Diavolii care plănuiesc să fure sufletul artistului sunt deopotrivă amuzanţi şi înfricoşători. Mă duc cu gândul la securiştii care cumpără sufletele oamenilor, doar că aceşti diavoli sunt mai coloraţi şi au nişte cozi caraghioase, lungi şi roşii.

Nu-mi doresc nimic mai mult în viaţă decât să montez piese ca aceasta, cu pasiuni mistuitoare şi cu poezia curgând în cânturi languroase pe scenă, cu bărbaţi şi femei mişcându-se ca prin vis, cu chipuri grotesc machiate sub reflectoarele roşii, violete şi galbene.

Când ies de la teatru străzile lucesc de burniţa de noiembrie. Îmi pare rău pentru Mihai, că stă singur în camera lui cu chirie unde totul scârţâie şi miroase de parcă ar avea o sută de ani.

Mihai pare mai mic fără munţii lui întunecaţi şi fără aleile ascunse printre pini. Nu-şi găseşte locul aici, cenuşiul toamnei bucureştene
i se potriveşte ca o haină de împrumut cu mâneci prea scurte.

E duminică după amiaza, în acest noiembrie în care facem o fotografie amuzantă pe care o numim

tocmai evadaţi dintr-un lagăr de refugiaţi, prin ploaie, lângă gară. Eu, cu detestabilele mele cizme bulgăreşti şi cu o pălărie ridicolă cu boruri largi, iar Mihai cu un palton verde şi o căciulă mare, rusească. Ne uităm drept la aparat. Mihai schiţează un zâmbet ştrengăresc, eu nu zâmbesc oricum. Sunt rigidă şi furioasă şi îl ţin de braţ. Se văd siluete în spatele nostru, oameni cu umbrele, iar strada luceşte uşor de la ploaie.

Îmi îngheaţă picioarele în cizmele mele bulgăreşti. Ninge fără milă iar Bucureştiul pare aproape sărbătoresc sub mantia de zăpadă. Port un şal de mohair alb pe cap.

Într-o seară iau două tramvaie şi două autobuze ca să găsesc fabrica de tractoare unde lucrează Mihai. Îl aştept la poarta înaltă metalică de la intrare la ieşirea din schimb. Îl văd de la distanţă, mergând încet, aproape şchiopătând, uşor încovoiat sub ninsoare. Mă tem că Mihai pe care îl cunosc, bărbatul care m-a purtat pe potecile ascunse ale Carpaţilor, care ştia fiecare cotitură secretă, care ştia numele la fiecare floare şi copac, o să dispară încet sub căciula aceea ridicolă, rusească, printre muncitorii de la marginea Bucureştiului unde s-au construit fabrici din motive pe care nimeni nu le înţelege cu adevărat.

Ştiu că nu este nicio speranţă. El nu va reuşi. Noi nu vom reuşi. E o iarnă tristă, tristă. Urăşte totul, iar eu îl urăsc pentru că urăşte totul.

Până la urmă mă vede prin perdeaua de fulgi. E furios că mă vede. Rânjeşte către paznicul de la poartă care strigă *Hei, Romeo* apoi redevine ursuz. Dar când mă sărută în plină ninsoare dincolo de poarta de metal, simt deodată că încep să cresc,

devenind imensă în şalul meu alb. Mă simt ca Regina Polului Nord. Nu contează că n-o să meargă. Mă simt albă şi mare ca un urs polar şi nu mă pot stăpâni să nu mă umflu şi să nu zbor aşa ca *Mary Poppins* care nu se poate să nu plutească spre tavan, în timp ce râde. Mă gândesc la serile mele de teatru şi la reflectoarele galbene şi mov, cu actori recitând poezii în ritm languros. Merg alături de el atingând pământul, umflându-mă în pene.

Mergem acasă la el, în camera lui, şi ne aşezăm pe scaunele care scârţâie de la masa lui de lucru uitându-ne unul la celălalt o vreme. E nebărbierit şi îl întreb dacă are de gând să-şi lase barbă.

— Poate. Nu vrei să fiu la fel ca hipioţii bucureşteni, sau precum colegii tăi? Nu poartă cu toţii barbă şi păr lung?

— Nu am prieteni hipioţi. Îmi placi şi cu şi fără barbă, îi spun.

Se scarpină pe faţă, îşi ţine capul în mâini, ridică bărbia şi se uită fix la mine. Îmi spune că nu se poate adapta în oraşul acesta. Nu-i place la fabrică şi nici în cartierul industrial unde lucrează.

— Încerc, ştii doar, încerc din răsputeri… de dragul tău. Dar nu ştiu cum poţi trăi în oraşul ăsta.

Îşi aprinde o ţigară şi se învăluie în fumul albastru, uitându-se în tavan. Îl găsesc chipeş într-un fel nou, cu începutul de barbă, cu expresia de tristeţe şi de angoasă. Aud paşi urcând treptele de lângă uşă şi ştiu cât de mult urăşte să audă mereu oameni urcând şi coborând scările acelea.

Îl iau de o mână şi o ţin pe faţa mea în timp ce el se uită adânc în ochii mei. Îi iau ţigara dintre degete şi trag câteva fumuri. Are gust amar şi

acru, totuşi gustul neplăcut se potriveşte cu atmosfera monotonă a camerei. Apoi mă prinde de obraji aproape cu violenţă şi mă sărută pe gură aşa cum a mai făcut de atâtea ori în cele mai delicate momente ale noastre: încet, fără grabă, apăsându-şi cu putere buzele de ale mele.

— Am vrut atât de mult să fim împreună, Mona, pentru totdeauna, spune el trist iar auzul numelui meu în gura lui mă face să mă înfior de plăcere.

Aş vrea să-l aud mereu spunându-mi Mona. Văd lacrimi în ochii lui şi mă mir de ceea ce văd. Mihai mă iubeşte într-adevăr ca un nebun.

— Dar mă simt sufocat. Şi mai sunt unele lucruri, lucruri care mă îngrijorează, lucruri pe care trebuie să le fac. Şi e mai bine să plec de aici, conchide el vag.

Pentru prima oară îl aud vorbind astfel, adică pomenind că face ceva în afară de munca lui şi de căţăratul pe munte. Inima începe să-mi bată cu repeziciune. Nu vreau să-l întreb ce sunt acele „lucruri” pe care le are de făcut. Nu vreau să ştiu despre asta. Chiar acum prefer să mă gândesc la Mihai ca la un prieten al studentului tatălui meu, al colonelului Petrescu, lucrând în securitate ca să submineze organizaţia din care fac parte. Mă sărută din nou şi mă las dusă de val.

Facem dragoste altfel, încet, fără grabă, şoptind cuvinte de iubire şi făcând jurăminte de credinţă veşnică, uitând de scârţâitul patului şi de lumea care urcă şi coboară treptele de afară. E întuneric de-acum; de-abia ne mai vedem unul pe celălalt şi plângem ţinându-ne în braţe. Pe la mijlocul lui februarie Mihai îşi dă demisia de la serviciul lui la fabrica de tractoare şi pleacă înapoi în munţii lui

dragi. Ne vom vedea în vacanţe, ca înainte, iar eu voi merge iar cu trenul ca să-l văd. Dar vara pare atât de departe şi iarna parcă nu se mai termină. Uneori iau autobuzul până la casa în care locuia. Mă plimb prin jurul clădirii murdare de funingine unde este cămăruţa şi treptele care scârţâie. Picioarele mi-au îngheţat în cizmele bulgăreşti.

Primăvară şi supă maro

Într-o seară după ce am înconjurat blocul unde locuia Mihai într-o agonie nostalgică la fel de cenuşie şi de opacă precum amurgul de februarie, văd o umbră pe celălalt trotuar, cu mâinile în buzunare, sigur pe el. Am senzaţia că umbra aceea mă urmăreşte. Vreau să fug, dar nu vreau ca el să se ia după mine. Vreau să ajung în însorita Italie, în Bermude, Valparaiso, sau chiar în Bulgaria – sau pe alt continent, sau pe altă planetă.

În loc să mă urc în autobuzul 99 care tocmai a oprit la colţul străzii, intru în clădirea cu scara care scârţâie. Pentru o clipă uit că Mihai nu mai locuieşte acolo. Mă reped la camera din stânga, care fusese a lui. Încerc zăvorul: nu e încuiat. Deschid uşa şi intru, ca şi cum aş şti că el e acolo şi mă aşteaptă.

Camera este slab luminată. În locul lui Mihai, la masa de lemn de la perete, lucrând la vreo diagramă de piesă de tractor, stă un bătrân care se holbează la mine cu ochi roşii. Ţine o lingură în mână. Un lichid maroniu îi curge pe barbă.

Încep să ţip. E un ţipăt pe care de mult voiam să-l scot, din noaptea aceea de după Revelion, când m-am întâlnit cu nebuna, cu umbra. Am ţipat într-

una iar bătrânul a scăpat lingura pe masă. Pare speriat şi îi tremură mâinile de panică. Mă roagă să nu-l raportez pentru că nu are cheie, e la altcineva, mă roagă să nu-l arestez. Începe să plângă.

Habar nu am cine, ce mai vrea de la mine. În clipa asta, cum stau pe scaunul camerei lui Mihai, cu bătrânul cu supă maronie pe barbă, nu ştiu decât că vreau să fug pentru totdeauna. Vreau să fiu în trenul de Trieste, să mă găsesc exact în clipa în care trenul trece graniţa către Italia, unde cresc măslini, unde pini catifelaţi, verde închis se profilează pe dealurile albastre şi ruinele romane, unde oamenii vorbesc veseli în fraze care seamănă cu ariile din opere şi spun cuvinte precum *mamma mia* şi *mascalzone.*

Mă ridic de pe scaun şi spun:

— Îmi pare foarte rău, domnule. Vă rog să mă scuzaţi că v-am întrerupt cina.

Bătrânul se uită la mine uşurat. Mă reped într-o clipă afară din clădire. Alerg fără să mă opresc. Nu iau autobuzul spre casă, ci alerg ca iapa sălbatică din visul meu, pe străzile Bucureştiului prin burniţa de februarie amestecată cu lacrimile mele calde.

Câteodată îl văd pe sergentul Dimitriu în mulţime, într-un autobuz, ca altădată. Uneori chiar mă salută ca şi cum am fi cunoştinţe vechi. A fost cel mai fidel *urmăritor* al meu. Dau nas în nas cu el când merg la cursuri. Îl recunosc pe stradă noaptea când mă întorc de la vreo piesă de teatru sau de la bibliotecă. Întotdeauna poartă costum şi cravată. Trebuie să arăţi respectabil când urmăreşti şi informezi despre cineva, nu? Nu simt că ar trebui să ştie şi tata câte ceva despre toate astea. De ce să-l mai împovărez şi eu cu grijile

mele, sau să-l incit să facă ceva necugetat şi violent ca să mă protejeze. De exemplu să-l bată pe Dumitiru în plină stradă, aşa cum a şi făcut odată când un tip brunet m-a acostat prin Bucureşti, când aveam 14 ani.

În unele nopţi în liniştea apăsătoare a străzii, aud paşi foarte aproape în spatele meu. Mi se pare că văd umbre pe la toate colţurile clădirilor. Dar din noaptea în care m-a pus la perete bărbatul acela şi a țipat la mine, trec prin viaţă ca şi cum nimic nu m-ar putea atinge.

Într-o după amiază, în timp ce merg pe jos până acasă, după cursuri, într-o zi de pe la începutul lui Martie când ţigăncile vând primele bucheţele timide de violete şi zambile şi când mi-am schimbat cizmele urâte, bulgăreşti, cu nişte mocasini ceva mai frumoşi, ungureşti, o văd pe Anca Şerban. O văd că se întâlneşte cu Mihnea, psihiatrul, prietenul tatălui meu, în faţa ruinelor fostei cofetării care s-a dărâmat la cutremurul din 1978. Acum se sapă de jur împrejur pentru o nouă construcţie, iar trotuarul este mereu mai aglomerat în faţa ruinelor pentru că e mai îngust şi plin de muncitori. De aceea probabil că se întâlnesc aici, ca să treacă neobservaţi. Şi cine, Doamne iartă-mă! este femeia asta fantomă care-mi bântuie existenţa şi care e deodată în Bucureşti, dându-i lui Mihnea un pachet pătrăţos învelit în hârtie maro, lui Mihnea, care lucrează la un spital unde securiştii îi aruncă pe toţi cei care sunt suspecţi de „delicte politice”, să putrezească de nebunie în cămaşa de forţă, amorţiţi şi tranchilizaţi?

Încerc să trec neobservată pe celălalt trotuar al străzii întorcându-mă către o florăreasă din colţ ca

să cumpăr un buchet de zambile. Mă uit la Mihnea cum ia pachetul şi vorbeşte câteva minute cu femeia care m-a acostat în noapte. Mihnea arată ca un spectru, are ochii bulbucaţi şi inexpresivi şi e slab de parcă ar fi făcut greva foamei.

Cumpăr florile, le miros, şi mireasma lor primăvăratică îmi pătrunde în trupul obosit în timp ce o rafală îmi ridică fusta în aer.

Zâmbesc femeii şi îi mulţumesc pentru flori în timp ce-i pun banii direct în mâna ei, rece şi umedă. Alerg spre casă ştiind că nici acolo nu sunt în siguranţă şi neurmărită. Dacă tata încă mai este implicat în activităţi ilegale şi încă mai are legături cu grupul său de prieteni disidenţi, atunci viaţa mea este la modul serios în pericol. Dacă Mihai are cea mai mică legătură cu securitatea, atunci viaţa tatălui meu şi chiar a mea sunt încă şi mai mult în pericol. Matematica asta e foarte simplă şi eu o înţeleg perfect. Viaţa mea este oricum în pericol, pentru lucruri pe care nu le-am făcut. Nu mi-am dorit să-mi fie periclitată viaţa în acest mod incert şi înnebunitor. Nu era mai bine să fi fost bombe, ca în timpul războiului, sau foamete? Luptai pentru supravieţuire. Supravieţuiai bombei sau nu. Pluteai pe râuri revărsate, scormoneai după rădăcini prin pământ ca să nu mori de foame, trăiai sau mureai, totul era dur şi clar.

Aş fi vrut să pot spune că bunicii mei şi străbunicii mei şi străbunicii mei şi străb

stradă, după cursuri, în drum spre casă. Însă îi invidiez. Mă gândesc la bunicii din partea mamei din fotografia sepia făcută înainte să meargă la un bal, pe timp de război, un mare bal, bunica mea, Vera e în rochie neagră lucioasă, are un şirag de perle la gâtul frumos sculptat şi o floare în păr, iar bunicul Victor, elegant, cu o flore la butonieră, gata de dans, sperând că după război o să fie pace şi totul va fi bine.

În luna aprilie odată cu florile galbene de forsiţia şi inflorescențele roz pal ale castanilor, fata unui prieten de-al tatălui meu e călcată de o maşină care n-a oprit la semafor. Tata zice că lucra la ambele capete. Nu fusese atentă. Nu mai înţeleg nimic. Ori una, ori alta, dar de ce să ai *două* vieţi secrete? De ce? îmi pare rău pentru fată, pentru corpul ei zdrobit şi pentru părinţii ei îndureraţi. Poate că şi Mihai face la fel, duce două vieţi secrete. Oare la asta s-a referit când a spus că „are nişte treburi de făcut“? Scrisorile lui erau mai distante ca de obicei, ca nişte rapoarte scurte despre noul lui serviciu la fabrica de tractoare din Braşov şi câteva rânduri scurte despre cât îi este de dor de mine şi cum aşteaptă vacanţa de vară. Nici măcar nu spune că pe *mine* mă aşteaptă, ci vacanţa.

Sunt speriată acum. Merg pe lângă zidurile clădirilor şi ocolesc mult ca să evit să traversez vreo stradă. Iau autobuzul şi plec de lângă oricine ar vrea să stea mai aproape de mine sau împinge cu coatele încercând să-şi facă loc în autobuzul aglomerat. Câteodată în câte un autobuz, îmi găsesc liniştea privind la câte o femeie sărmană hrănind un copilaş dolofan, cu buzele de coral, care

sug la sânul perfect rotund.

Într-o seară mirosind a flori de primăvară şi a pomi în floare de pe fereastra apartamentului nostru din Bucureşti, discutăm toţi trei despre plecare mea din ţară. Tata e mai explicit şi mai hotărât în privinţa asta decât în alte dăţi.

— Vezi şi tu ce-a păţit Rodica. Orice ţi se poate întâmpla, orice ai face, spune tata.

Mama dă din cap. Amândoi şoptesc şi se uită peste umăr afară, în noaptea înmiresmată.

— În plus, aici n-ai niciun viitor, Mona. Lucrurile vor merge din ce în ce mai rău, spune tata.

Ştiu că asta e hotărârea care va schimba totul din temelii, hotărârea care, odată luată, va schimba în mod dramatic totul, către ceva ce familia mea nu a cunoscut niciodată până acum. Ceva ce înseamnă mai mult decât războiul, Stalin, sau Ceauşescu.

Ştiu că sute de oameni, mii, au făcut-o deja. Ştiu că în fiecare zi cineva trece graniţa tânjind după o viaţă normală. În fiecare ceas, în fiecare zi, cineva face un plan. Mulţi reuşesc. Trenuri, vapoare, avioane, toate au câte un român disperat încercând să ajungă dincolo, cu orice risc, lăsându-se dus de valul uitării totale către alte ţărmuri, mai libere. Ştiu asta, şi nu-mi pasă pentru că nu aşa mi-am dorit să fie viaţa mea atunci când am scris compunerea despre felul în care îmi iubesc ţara. Credeam că lucrurile vor merge înspre mai bine când am cunoscut un bărbat misterios de la munte şi am descoperit dragostea cea mare în văile înmiresmate ale Carpaţilor, pe covorul de mure şi zăpezi vrăjite.

Nu-mi dau seama cum de s-a schimbat totul.

Acum nu mai e cale de întoarcere. Viaţa a devenit o alergătură constantă. Fug de umbre şi tresar la fiecare şoaptă, la fiecare pas. Vreau să distrug totul şi să-i împuşc pe toţi securiştii şi apoi, în sfârşit, să-l împuşc pe tiranul care a inventat o asemenea reţea de teroare. Vreau să împuşc pe oricine distruge tot ce este frumos şi bun în viaţă. Vreau să merg încet către ei, purtând o rochie de mătase roşie mulată pe corp şi o pereche de ochelari de soare şi vreau să-i împuşc exact în mijlocul inimii lor negre. Şi apoi, *buuuum* – o explozie mare şi colorată să şteargă totul şi să înceapă o nouă viaţă.

Mă ţin de mână cu părinţii mei şi aşteptăm câteva minute. Ascultăm freamătul străzii. Clipele trec. Poate că a trecut un înger în clipa asta de linişte. Poate o prezenţă nevăzută, un mesager de-al strămoşilor noştri pluteşte prin cameră lăsând uşor o lumină aurie peste sufletele noastre.

Tata rupe tăcerea. Începem să ne facem planuri pentru plecarea mea. O să plec în curând, foarte curând, cu trenul de Trieste. În vara asta.

La stânca noastră, pentru ultima oară

Nu era chiar trenul spre Trieste. L-am numit noi aşa pentru că mergea până în orăşelul românesc de la graniţa cu Iugoslavia, numit Jimbolia, de unde puteai ajunge la Trieste – dacă luai trenul de Belgrad şi convingeai autorităţile sârbeşti că trebuie să ajungi la Trieste pentru că altfel vei fi omorât dacă te trimit înapoi în România. Te ţineau în arest câteva zile, apoi îţi dădeau drumul, dacă aveai noroc. Erai pe cont propriu, luai alt tren dacă

aveai destui bani să-l mituieşti pe conductor şi apoi pe poliţişti să te lase să treci în Italia. Aşa au făcut unii oameni. Sau cel puţin aşa am *auzit* că ar fi făcut, de la rude, prieteni sau cineva care ştia de la altcineva.

Alţii au trecut Dunărea înot şi au ajuns în Iugoslavia sau în Bulgaria, vecinii comunişti mai moderaţi ai României. Alţii au înotat prin Marea Neagră până pe ţărmul Turciei. Alţii s-au târât pe sub sârma ghimpată de la graniţa cu Iugoslavia, noaptea, dacă au putut să mituiască grănicerii să se uite în partea cealaltă. Sau pur şi simplu au riscat, încercând să-i păcălească pe grăniceri, aşteptând să se întoarcă cu spatele şi apoi târându-se dincolo pe sub sârma ghimpată între două ronduri. Grănicerii erau cunoscuţi pentru cruzimea lor, trăgeau în tot ce mişca. Şi totuşi unii oameni reuşeau să ajungă în Iugoslavia.

Planul meu era ruta prin Trieste. Aveam de gând să încerc să ajung la Belgrad ca turistă. Asta n-ar fi atras atenţia; mulţi Români mergeau la Belgrad cu vize turistice, din moment ce era mai uşor să călătoreşti în alte ţări comuniste. Românii erau atât de disperaţi să iasă, să mai vadă şi ceva de dincolo de graniţă, încât făceau excursii de o zi în Bulgaria sau de o săptămână în Rusia, numai ca să poată spune că *ruşii stau mult mai rău decât noi. Găseşti fără probleme chiloţi, sau coliere de chihlimbar. Dar oamenii practic mor de foame.* Dacă nu puteai merge la Paris sau la Roma, măcar puteai merge la Belgrad.

Un fost student de-al tatei s-a căsătorit cu o iugoslavă pe nume Biljana care mereu purta pantaloni de mătase şi avea un ruj roşu închis.

Trecea graniţa să-şi viziteze soţul odată pe lună în timp ce el lucra la teza de doctorat la Universitatea din Bucureşti. Mama îmi spune că deja a încercat să ia legătura cu Nora, prietena ei care a reuşit să fugă în America mai demult, şi a cărei poză, surâzând într-un portocal, se mai află pe biroul nostru de mahon. Dar Nora nu e de găsit nicăieri, nu a răspuns la niciuna din scrisorile mamei, probabil a plecat în altă parte, în Canada, sau în Australia. Sau poate că scrisorile mamei au fost cenzurate şi reţinute la graniţă, este ceva obişnuit. Se pare că Biljana este singurul meu bilet către libertate.

Avea să mă aştepte în micul oraş românesc de la graniţă şi apoi aveam să ne urcăm amândouă în trenul de Belgrad. Apoi... de acolo înainte totul părea incert: trebuia să vorbim cumva cu autorităţile sârbeşti să mă lase să trec graniţa, şi trebuia cumva, în mod miraculos, să mai trec o graniţă către vest şi să mă stabilesc în Italia.

Mai erau şi cazurile acelea pe care autorităţile iugoslave pur şi simplu le returnau autorităţilor româneşti, care probabil că te trimiteau la închisoare. Aşa că prezenţa sârboaicei făcea ca planul să fie mai credibil pentru autorităţile române şi sârbeşti: voiam numai să vizitez Belgradul şi să stau cu Biljana.

— Atâta tot, asta-i tot ce ai de spus când îţi vor cere actele, spune mama, încercând să-şi ascundă teama şi gândul chinuitor că s-ar putea să nu mă mai vadă niciodată.

Îmi petrec cea mai mare parte a acestei ultime veri în Carpaţi. Paşaportul meu nu a ieşit şi e deja august. S-ar putea să nu iasă niciodată, şi o parte

din mine nici nu vrea asta. Sunt în braţele lui pe un pat din frunze pe care l-a făcut special pentru mine la umbra unor brazi, şi îmi dă să mănânc afine sălbatice şi îmi spune cum se numesc florile sălbatice. Ce mi-aş mai dori de la viaţă? Dar *vreau* mai mult. Şi cealaltă parte din mine aşteaptă cu înfrigurare paşaportul. Aş putea fi călcată de o maşină pe stradă, sau Mihai se putea dovedi a fi de cealaltă parte a spectrului politic. E mai ursuz ca de obicei şi adesea e cu gândul în altă parte. Odată când am spus „Lua-l-ar naiba pe Ceauşescu, sper să moară în dureri", s-a uitat numai la mine şi în mod surprinzător a spus:

— De acord cu tine, nu e decât un idiot.

Ceva în vocea lui suna straniu şi fals. Aşa fac securiştii, bănuiesc, se pretează la o înjurătură sau la un banc, o critică la adresa partidului şi a preşedintelui pe care o spune cineva, ca să scoată şi mai mult de la acela, ca să-l provoace şi apoi să vadă cât de departe va merge cu atitudinea anti-guvernamentală.

Acum sunt şi mai circumspectă decât atunci când Mihai apăra numele preşedintelui de înjurăturile mele. Am senzaţia de pericol iminent. Trebui să plec de aici, îmi spun în timp ce îl văd pe Mihai acordându-și bătrâna lui chitară în camera lui. Trebuie să ies de aici, cu cât mai repede cu atât mai bine. Apoi el cântă pentru mine o melodie veche iar eu nu mai ştiu bine ce vreau.

Inima încă îmi sângerează de fiecare dată când el se uită drept în ochii mei cu expresia aceea adorabilă pe care o ştiu atât de bine. Nu mai contează dacă îl place pe analfabetul nostru preşedinte sau dacă îl dispreţuieşte. Ne apropiem

cu fiecare clipă care trece de ultima clipă când îl voi mai ţine în braţe şi când îl voi mai săruta şi când mă voi uita la el, pentru ultima dată. Într-o seară oftez auzind trenul de Trieste fluierând la plecarea din gara de lângă casa mătuşii mele. Mihai mă ţine în braţe ca şi cum aş fi bolnavă, ca şi cum aş fi pe moarte.

E ultima zi din august când împachetez ca să plec înapoi în capitală şi la facultate; mă sună mama să-mi spună că şi-a luat nişte pantofi roşii. E codul nostru, îmi spune de fapt, că mi-a sosit paşaportul, îngheţ, ca şi cum aş fi fost pusă la congelator şi acum mă transform în gheaţă. Trebuie să mă întorc acasă a două zi. Nu-i pot spune lui Mihai de ce plec din Braşov cu două săptămâni mai devreme ca de obicei. Părinţii mei m-au pus să le promit că nu voi sufla un cuvânt nimănui. „Chiar la nimeni“, a zis tata, şi am ştiut că s-a referit să nu-i spun nici măcar lui Mihai.

Mergem ţinându-ne de mână. E lună plină iar regina nopţii îşi răspândeşte mireasma îmbătătoare peste tot. Îmi revin şi valuri de căldură îmi cuprind trupul, iar tristeţea mă inundă, mă arde, mă cutremură, în toate formele şi elementele posibile. Tremur aşa cum am văzut-o pe femeia epileptică de la parter când eram mică, şi ea tremura şi se zvârcolea pe jos. Nicio putere omenească n-o putea linişti odată ce atacul se declanşase până când a intrat într-un somn care dura vreo câteva zile. Mă simt scuturată la fel pe dinăuntru, iar Mihai mă priveşte cum mă ghemuiesc în mijlocul trotuarului. Doar stă lângă mine aşteptând, aprinzându-şi încă o ţigară. Îmi place atât de mult felul în care el îşi aprinde ţigara,

grăbit, cu mâna ţinută ceaşcă în faţa flăcării, apoi trăgând din ea cu furie, două sau trei fumuri la rând. Cât de mult o să-mi lipsească fiecare din aceste gesturi mici pe care le ştiu pe de rost.

În miezul acestui cataclism personal al meu simt aşa, ca un fir subţire şi strălucitor de raţiune şi de putere. E mătăsos şi moale şi puternic, iar eu reuşesc să mă calmez.

Îi spun că trebuie să plec mai devreme decât am plănuit pentru că Ministerul învăţământului ne trimite la practica agricolă la „cartofi şi la ceapă" înainte de începerea anului universitar şi că trebuie să facem asta în Bucureşti, în oraşul în care învăţăm. Urmează să încep anul doi de facultate. Guvernul forţează studenţii să muncească vreo câteva săptămâni pe vară la strâns cartofi şi ceapă pe lângă Bucureşti. Trebuie să sortăm cartofii buni de cei răi, şi cepele mari de cele mici. Asta face parte din *educaţia* noastră *civică.* Cântăm cântece de Beatles şi spunem bancuri fără perdea în timp ce sortăm cartofii şi cepele. Unii dintre noi care cunoaştem bine o limbă străină, vorbim câteodată în engleză sau franceză aşa încât tovarăşul care ne supraveghează să nu înţeleagă. Vorbim în româneşte doar când ajunge în dreptul nostru şi spunem lucruri de genul „hai să mai vorbim în engleză că acuşi începe şcoala" după care comentăm în engleză prostia şi urâţenia şi mintea îngustă a tovarăşului care se plimbă încolo şi încoace printre grămezile de ceapă şi cartofi. La un moment dat prietena mea Ioana spune:

— Ce păcat că guvernul nu-i învaţă pe ăştia vreo câteva cuvinte într-o limbă străină, după care râdem isteric.

Uneori facem bătăi cu cartofi apoi suntem scrişi în caietul special al tovarăşului că am avut comportament necivilizat la practică. Alteori scrie şi despre faptul că vorbim în altă limbă.

Stau în faţa lui Mihai şi îi spun că trebuie să mă întorc mai devreme decât am plănuit ca să merg la practică la cartofi. Îmi spun în gând că nu prea mint, pentru că dacă era să încep anul la facultate, de fapt, exact asta s-ar fi întâmplat. Este noaptea noastră, ultima noastră noapte. Îi spun:

— Hai să mergem la piatra noastră. Te rog! Hai să vedem piatra noastră la lumina lunii.

El nu e surprins, aproape că se aştepta la asta.

— Dar nu eşti îmbrăcată de mers pe munte, îmi spune.

— De când este asta o piedică? râd eu.

— O să te duc în braţe, dacă trebuie, spune el.

La fel ca prima dată, îmi spun în gând.

Luăm ultimul autobuz până la capăt de linie, la poalele muntelui, acolo unde începe pădurea. Începem urcuşul în noapte. Mână lui e puternică şi hotărâtă, nu-mi dă drumul.

Stânca noastră luceşte maiestuos la lumina lunii. O recunosc, dar e cu totul altfel decât în după amiaza când ne-am sărutat pentru prima oară deasupra norilor. Tremur un pic pentru că mă împinge uşor până ajung cu spatele de piatră, apoi mă ia în braţe şi mă sărută sub luna de deasupra oraşului cu Biserica Neagră. Mă poartă în braţe până la micuţa grotă de sub piatră şi facem dragoste încet, pe îndelete, ca într-un vis, în aerul nopţii înmiresmat de răşină, sfâşiat doar de ţipătul unei bufniţe şi de lătratul vulpilor. Trupul meu se preface într-o uriaşă regină a nopţii, pulsând în

noaptea sălbatică a Carpaţilor unde am învăţat să iubesc, unde voi dori mereu să revin, de care-mi va fi dor mereu.

A doua zi dimineaţa mă mai duc pentru un ultim minut să-mi iau rămas bun. Mihai nu e acasă. Nu e de găsit. Merg în spatele casei unde mă uit, prin fereastră, în camera lui. Mă caţăr pe o bucată de ciment din apropiere ca să văd dincolo de pervaz. Patul e făcut. Camera lui arată suspicios de curată, ca şi cum ar fi plecat într-o excursie. Pantalonii în carouri şi bocancii de munte care erau mereu într-un colţ al camerei nu se văd pe nicăieri. Împing uşor geamul şi descopăr că nu e pusă piedica. Împing geamul şi îl deschid larg. Mă caţăr pe marginea geamului în camera lui, aşa cum făceam în prima noastră vară. Mă uit după cizmele şi pantalonii lui peste tot, în debara şi sub pat, dar nu le găsesc. Sub pat găsesc un furou vechi pe care îl pierdusem de mult. E un furou roşu cu dantelă pe care mi l-a dat Mihai de Crăciun în anul acelei petreceri de Revelion. Este singurul cadou pe care mi l-a făcut vreodată, altceva decât flori sau conuri de brad sau fructe de pădure. Mirosurile noastre, prezenţa noastră, ecourile gemetelor noastre de iubire toate sunt în aer.

Mă aşez pe pat şi mă uit de jur împrejur prin camera unde am petrecut sute de ore de plăcere, deliciu şi durere. Camera unde ne-am făurit un univers al nostru. Am o senzaţia ciudată, ca o gaură neagră în stomacul meu. Gândul că n-am să-l mai văd niciodată pe Mihai este de nesuportat, şi se transformă într-o durere ascuţită în stomacul meu, în muşchi.

Nu înţeleg de ce nu este aici. Îmi spusese să mă

opresc pe aici dimineaţă, înainte de a pleca la Bucureşti, să-i spun la revedere. Dar simt că s-a întâmplat ceva şi că va lipsi o vreme. Peste o oră am tren către Bucureşti. Apoi, dacă totul merge conform planului, urmează să mă urc în trenul de Trieste în câteva zile şi să-mi încep călătoria.

Aş putea să stau aici şi să-l aştept să văd ce i s-a întâmplat. Aş putea să pierd trenul şi toate celelalte trenuri şi să uit de fuga din ţară. Cum aş putea să plec fără să-mi iau la revedere de la Mihai, fără să-l mai văd o dată? O să-i spun totul despre planul meu de a fugi din ţară. Iar el o să-şi dezvăluie toate secretele: de ce peste tot sunt oameni care mă urmăresc, de ce Anca m-a avertizat că e securist, de ce Mihai se poartă atât de ciudat uneori ca şi cum mi-ar ascunde ceva... o să-i cer să-mi spună adevărul, şi de data asta va trebui să-mi spună tot adevărul. Strâng furoul roşu în mână. Îmi amintesc că l-am încercat imediat ce mi l-a dat, doar ca să mi-l scoată după câteva clipe.

Pun furoul roşu pe pat. Îl desfac cu grijă şi mă uit la el ca şi cum ar fi trupul meu pe pat. Ies din cameră tot pe geam, lăsându-l deschis larg. Camera are nevoie să fie aerisită.

Mă urc în tren şi mă uit la pădurile întunecate ale Carpaţilor care se derulează prin faţa ochilor. Este ultima mea călătorie spre Bucureşti; următorul tren mă va duce departe de el, pentru totdeauna. Trenul de Trieste, care de fapt nu merge la Trieste.

Pe tren îi scriu lui Mihai o scrisoare de despărţire. Vreau să ştie tot ce a însemnat el pentru mine, şi tot ceea ce va însemna mereu, îi reamintesc de cărările noastre secrete de pe munte şi de cuibul

pe care l-a făcut odată pentru mine la umbra unui stejar bătrân, la marginea celei mai înguste cărări acoperite de mure şi flori de munte, îi spun că mereu îmi voi aminti vocea lui joasă şoptind la urechea mea şi părul lui negru mereu răvăşit. Îi spun cum l-am iubit şi l-am dorit cu o iubire imposibilă ca o lupoaică flămândă, ca o ţărancă stând pe pământ, pe pământul tare acoperit cu mure şi cu flori sălbatice, îi scriu că puteam fi amândoi undeva la capătul lumii, în Patagonia sau Valparaiso, îşi mai aminteşte cum glumea într-o zi că vom pleca în Patagonia sau Valparaiso să vedem jaguari? Semnez cu numele meu întreg şi inutil, Mona Maria.

Cum cobor din tren alerg spre prima cutie poştală ca să pun scrisoarea. Stau câteva secunde în faţa cutiei, uitându-mă la oameni care se întâlnesc şi se despart pe peroanele gării. În ultimul moment mă răzgândesc şi nu pun scrisoarea la poştă. Nu trebuie să ştie nimeni de plecarea mea. Nici chiar Mihai, sau mai ales Mihai. Rup scrisoarea în bucăţele care cad pe peronul gării iar eu alerg în stradă.

Trenul de Trieste

În ultimele două zile, mă aflu într-o stare de irealitate. Încerc să mă rup de tot şi să absorb tot. Mama şi cu mine împachetăm valiza noaptea pe întuneric, cu draperiile trase bine, aşa încât Dumitriu, securistul de peste drum să nu poată vedea ce facem noi şi ce punem în valiză. Vorbim în şoaptă în caz că suntem ascultaţi. Împachetatul bagajului mă îmbolnăveşte de tristeţe.

Vreau ca totul să mi se imprime pentru totdeauna în sânge, pe retină, în carne.

Când urc în trenul de Trieste de la Bucureşti într-o după-amiază de septembrie – ultimul meu tren, ultima mea trecere prin Carpaţi

— Singura imagine cu Mihai pe care mi-o pot aminti este cu el nebărbierit, posac, ducându-mă la gară, înainte de a pleca la Bucureşti, la sfârşitul vacanţei.

Mă uit la munţi şi amintirile îmi năvălesc în minte eliberate parcă dintr-odată: Carpaţii, cu văile lor abrupte şi culmile, platourile lor de catifea verde, acoperite cu păşuni, unde pasc oile, unde cascade şi râuri se rostogolesc şi gonesc sălbatic prin păduri de brazi, stejari şi fagi, unde se aud ecouri. Suntem adolescenţi. Ne jucăm cu ecourile în fiecare drumeţie. *Miruna, runa, na, aaa... Cristina, tina, ina, aaa... Radu, adu, du, uuu... Mihai, hai, ai, ai, iii... Mona ona, ona aaaa...!* Numele noastre se aud în văile largi şi se întorc multiplicate în multe sunete clare, distincte şi rotunde ca picăturile de apă de la spuma cascadelor. Ne aruncăm ecouri unii altora şi sunetul numelor noastre ne prind în mreje şi ne urmăresc.

Uneori ecourile rămân blocate într-o vale şi se lovesc unele de altele până în zori. Asta e ceea ce ne spun măicuţele bătrâne cu broboade negre pe cap. Ele ne spun că nu trebuie să plecăm de pe munte până ce nu se topesc toate ecourile, altfel ele rămân blocate şi bântuie valea în timpul nopţii. Bebeluşii vor plânge noaptea şi iubiţii sunt blestemaţi, ne spun ele tricotând la porţi. Ecourile numelor noastre se îmbrăţişează fără încetare dincolo de oile care pasc şi de râpele stâncoase.

Mona, Ona, onaaa... Mihai, ihai, ha, ina, ai, o, mi, mo, ha, Na, aaa...

Sunt singură în acest tren care traversează munţii în drum spre frontiera îndepărtată şi spre lume. Ecouri ale unui copil plângând în tren răzbat în noapte. Insistentă şi ciudat de dulce, chiar lângă mine şi totuşi atât de departe, mama doarme. Capul i se mişcă dintr-o parte într-alta în eşarfa care-l acoperă. Când nu suge, copilul plânge şi femeia se trezeşte, oferindu-i sânul din nou. Plânsetul de copil încetează. Eu absorb totul prin fiecare por.

Mi-ar fi plăcut să am şi eu un copil al meu în această călătorie, fructul primei mele iubiri. Sunt lacomă, şi-mi doresc ca acest copil care plânge să fi fost al meu, în trenul mirosind a sudoare şi usturoi şi oboseală, cu capetele bălăbănind pe geamurile aburite. Dar *n-a fost să fie,* cum ar spune măicuţele bătrâne tricotând la nesfârşit în porţile lor, în satele de munte româneşti. Sau cine ştie, mă gândesc că poate în ultima noastră noapte, am fost neglijentă, şi acum port în mine copilul lui Mihai, şi îl voi lua cu mine în lumea largă. O să am o parte din Mihai cu mine mereu. Dar în aceeaşi clipă mă îngrozesc la gândul ăsta, cum aş putea să mă descurc, oriunde m-aş afla printre străini, gravidă şi apoi cu un copil nou născut.

Plânsul copilului din tren îşi pierde farmecul şi devine enervant. Număr zilele până la ciclu în minte: doar cinci zile mai sunt, n-ar trebui să rămân gravidă. Nu vreau să am un copil, nu acum, poate cândva, în viitor. Gândul de a avea un copil în viitor mă face şi mai nervoasă, pentru că mă gândesc cu cine voi avea un copil, de vreme ce

Mihai nu mai face de-acum parte din viaţa mea. Nu mai face parte din viaţa mea, repetă gândul, şi iau bagajele şi mă mut în următorul compartiment, unde nu este niciun copil plângând.

Nu am apucat să-mi iau rămas bun şi să-i mai văd odată chipul. Şi eu îmi amintesc de o mare tulburare, de parcă mintea mea nu se gândea decât la rău, ca şi cum mintea mea era o pictură de Dali: membre dezordonate, pământul şi cerul îngemănate şi o furnică roşie urcându-se pe un ceas. Totul în dezordine, totul într-un galben de ceaţă. Vrei să ţipi şi nu poţi. Persoana care te urmăreşte e tot mai aproape, şi deschizi gura cât de mult poţi dar nimic nu iese, şi dispari în întunericul terorii propriului tău coşmar. Şi înainte să ştii, stai la coadă la un colţ de stradă, în speranţa că va mai fi un pachet de vată şi pentru tine.

Sunt îmbrăcată într-o rochie roz cu dungi albe care mă face să arăt chiar mai tânără decât sunt, şi stau pe locul de la fereastră, sorbind fiecare colţ de peisaj care trece pe lângă mine. Ascult ce discută oamenii, atentă la sunetul cuvintelor lor, la vocalele rotunde şi la consoanele dulci sau dure. Limba mea, primele mele cuvinte, jucăuşe, supărate, nu pentru mult timp. În curând voi auzi limbi străine, şi mă voi uita la locuri străine şi la chipuri străine. Se spune că dintre toţi refugiaţii, românii se usucă de dorul locurilor natale şi a limbii lor materne. Asta e ceea ce au spus oamenii care au vorbit cu persoane care au vizitat persoane care au părăsit ţara. Se spune că atunci când un român din străinătate se întâlneşte din întâmplare cu un alt român şi aud limba lor maternă, se opreşte şi

plânge chiar acolo, în public, într-o piaţă din Paris sau din Roma.

Unii mănâncă pâine cu cârnaţi. Vorbesc despre cum au fost în stare să găsească unt şi brânză şi chiloţi în capitală. Duc totul înapoi în orăşelul lor ca pe nişte trofee. Văd că mai sunt şase ore de călătorie prin noapte până să ajung la oraşul de frontieră unde trebuie să o întâlnesc pe Biljana, care mă va duce la Belgrad, şi apoi mă va ajuta să ajung la Trieste. Am sandvişuri cu unt şi castraveţi făcute de mama, încercând să nu plângă, gândindu-se că atunci când voi mânca aceste sandvişuri voi fi departe şi cine ştie când ne vom mai vedea vreodată din nou.

Am de asemenea, un plic mic cu fotografii în poşeta pe care o ţin în poală pe tot parcursul călătoriei. Am carnetul de note de la universitate ca să pot să transfer creditele şi să-mi termin studiile oriunde aş ajunge.

Am o iconiţă de lemn şi de argint a Maicii Domnului pe care tata mi-a dat-o cu o seară înainte de plecare. A fost a tatălui său şi i-a adus mereu noroc, mi-a spus el, în timp ce şi-a trecut degetele prin părul lui alb, un pic mai sus de cicatricea pe care o mai are de la ultimul interogatoriu la securitate. Nu-mi place Fecioara Maria, cu toate că port numele ei. E *imposibil* de pură. Ţin, totuşi, iconiţa din lemn. Am băgat mâna în poşetă în şi o ating, şi apoi îmi plimb degetele pe fotografii şi mai trag cu ochiul la ele.

Încerc să nu mă gândesc la Mihai. Mă gândesc la tot ce a fost urât şi dureros în aşa fel încât prezenţa mea printre oamenii care mănâncă cârnaţi cu usturoi şi care vorbesc despre coada la

pipote şi rânze de pui, în acest tren care se grăbeşte spre graniţa cu Iugoslavia, să aibă un sens.

Trenul opreşte într-o haltă. Văd luna deasupra Carpaţilor şi adulmec aerul de seară. Aerul de munte, tare, cu miros de răşină de pin, îmi răcoreşte faţa. Nu pot să mă mai gândesc la ceva urât. Întregul inventar de lucruri urâte – **cozi la alimente, cenuşiul clădirilor, fişele cu** *părintele naţiunii,* **oamenii morţi sub moloz sau călcaţi de maşini pe trotuar** – încă nu este suficient ca să facă plecarea mai puţin dureroasă. Las totul în urmă… cu excepţia persoanei mele. Îmi amintesc de cartea de la Biblioteca Ambasadei Americane, *Portret al artistului la tinereţe.* Mă gândesc cum Stephen cum vrea să lase totul ca să scrie în libertate, ca să se poată regăsi pe el. Pentru a-mi calma gândurile, pentru a face ca haosul din mintea mea să dispară, mă prefac că sunt Stephen Daedalus părăsind ţara.

În câteva minute, trenul va ajunge la destinaţia sa finală. E o agitaţie cu bagajele şi cu conductori care dau ordine. Câteva minute mai târziu trenul încetineşte. Îmi iau valiza cu hainele împachetate de mama pe întuneric, haine pentru vreme rece, vreme caldă, şi pentru vreme potrivită. Ţin strâns geanta. Inima îmi bate mai repede. Simt aerul de munte prin fereastră şi mă ating pe faţă ca şi cum aş dori să mă asigur că toate acestea sunt reale, că eu sunt reală.

Cobor din tren şi mă uit după Biljana. Este trecut de miezul nopţii şi mă aflu în Jimbolia, oraşul de graniţă cu Iugoslavia. N-am mai fost în această parte a ţării. Oamenii care aşteaptă pe peron au un

alt accent; cuvintele lor sună mai elastic şi rotund. Sunt ţărani şi ţigănci, în fuste lungi, colorate. Nu o văd pe Biljana, şi un fior de teamă trece prin inima mea. *Toată aventura mea s-a terminat aici,* îmi spun eu. *Acum va trebui să mă întorc înapoi.*

Apoi îmi dau seama că nu vreau să mă întorc înapoi. Vreau să merg înainte. Vreau să călătoresc pe creasta valului toată noaptea şi să mă trezesc mâine pe nisip, ca un personaj Shakespearean, trezit din somn, pentru a mă regăsi pe un ţărm cu totul nou, luminos şi necunoscut, tocmai când zorii încep să sclipească pe marea care a supt trecutul în pântecul ei verde şi fremătător. Uită de linişte şi de claritate, uită de Stephen Daedalus şi femeia lui pasăre. Vreau să-mi trăiesc aventura.

Mireasma de parfum franţuzesc mă învăluie, şi ea mă atinge uşor pe umăr. Rujul ei este atât de roşu că aproape luceşte în întuneric. Biljana poartă pantaloni de mătase, ca de obicei, şi o bluză de mătase roşie, cu buline mici albe care flutură elegant peste sânii ei mici şi talia subţire. Simt recunoştinţă şi bucurie la vederea ei. Arată ca o zână. O îmbrăţişez şi aştept să-mi spună ce am de făcut. Sunt gata să o urmez la fiecare pas. Nu mă gândesc la nimic altceva, decât la trecerea frontierei, la partea cealaltă.

Îmi dă biletul de Belgrad.

— Ai paşaportul? mă întreabă ea.

— Da, da, sigur, şoptesc pe nerăsuflate, nerăbdătoare.

Vorbim în şoaptă pe peronul gării. Îmi ia mâna într-a ei de parcă aş fi o fetiţă şi mă conduce prin mulţimea de călători şi familiile lor, la alt peron, pentru trenul de la Belgrad. Urcăm în tren o

jumătate de oră mai târziu, şi de-acum auzim vorbindu-se o altă limbă: o limbă slavă cu atât de multe consoane că nu ştiu cum pot oamenii ăştia să le potrivească pe toate în gura lor. Mă ţin aproape de Biljana mergând pe coridor către compartimentul nostru. Grămada de consoane străine mă fac să mă simt singură şi înfrigurată. Limba mea este plină de vocale lungi, rotunde, melodioase, de diftongi şi triftongi. Avem chiar şi un cuvânt care nu are nicio consoană, doar un şir de patru vocale: *oaie.* Repet cuvântul *oaie* în gând, să mă protejez de la avalanşa de consoane dure din jurul meu.

Compartimentele trenului iugoslav sunt mai elegante decât cele româneşti. Ne aşezăm la fereastră, faţă în faţă, şi Biljana îmi spune să nu-mi fac griji, că totul va fi bine. Simt că mi se taie respiraţia ca atunci când m-am dat într-un montaigne russe în parcul de distracţii de la Mare, şi am fost cuprinsă de o mare frică şi plăcere în acelaşi timp.

La scurtă vreme după ce ne-am aşezat în compartiment, aud vameşii români începând controlul. Am o bancnotă de o sută de dolari pe care tata a reuşit să o cumpere pentru mine de la un student senegalez de la Institutul din Ploieşti. Mama a cusut-o în interiorul sacoului pe care-l port peste rochia roz cu dungi albe. Românii nu au voie să aibă valută când trec graniţa. Dacă autorităţile descoperă valută, poţi să fii trimis la închisoare. Dacă ies vie din închisoare, n-aş mai putea niciodată să plec din ţară iar, nici măcar la Belgrad sau în Bulgaria, nici măcar în Uniunea Sovietică pentru a schimba un kilogram de salam de Sibiu pe

zece perechi de ciorapi.

Ajung şi la noi în compartiment. Doi vameşi români şi conductorul sârb verifică biletele şi paşapoartele. Constat cu surprindere că vameşul român vorbeşte sârbeşte iar vameşul sârb, româneşte. Cuvintele dure, de neînţeles din limba slavă amestecate cu propria mea limbă mă fac să mă simt iar singură şi îngrijorată. Vameşii români ne cer să dăm jos valizele şi le deschid. Toată lumea din compartiment dă valizele jos; e plin de bagaje şi pachete. Biljana are doar o poşetă de umăr pe care a pus-o lângă ea. Este o geantă mare, elegantă, din piele şi mă întreb ce-o fi având Biljana în ea, în timp ce încerc să-mi distrag atenţia de la grijile cu privire la valiza mea. Cobor valiza de pe plasa pentru bagaje şi simt cum picături de sudoare mi se preling pe gât.

Unul dintre vameşii români îmi spune să-i dau haina şi geanta. Tata mi-a spus să pun totul în geantă. *Caută mai rar în cele mai la vedere locuri,* spunea el. Dar acum mi se pare că a greşit. Când îmi găsesc actele de la universitate, pozele de familie, iconiţa cu Fecioara Maria, cu siguranţă îşi dau seama că nu am de gând să mă mai întorc. Mă vor da jos din tren şi totul se va termina aici.

Pun valiza pe scaun, dar ezit să le dau haina şi poşeta, poate vor uita de sacou după ce controlează valiza. Trebuie să mă gândesc ce să dau mai întâi: haina, care conţine suta de dolari – de care am nevoie pentru mită, sau geanta cu fotografii, carnetul de note şi iconiţa. Cum unul dintre ei începe să cotrobăie prin valiza mea, cu degetele lui boante umblând prin lucrurile pe care mama le-a împachetat cu atâta grijă şi iubire, prin

lenjeria mea de corp şi prin hainele mele, celălalt cere din nou haina şi poşeta. Am să-i dau poşeta, dar ţin haina în mâini, nehotărâtă dacă să i-o întind sau nu.

Deschide geanta şi începe să scotocească prin ea. Ia plicul cu fotografii. Carnetul de note este alături, dar el nu pare să îl observe. Se uită la fotografii, deschide plicul şi le răsfoieşte. Se opreşte la una, derutat. Mihai şi cu mine, la Bucureşti, aproape de gară, o fotografie alb-negru într-o o zi ploioasă de noiembrie. Este acea *tocmai eliberaţi din lagăr.* Mihai, cu căciula lui rusească, eu, cu pălăria cu boruri largi, amândoi nervoşi şi posaci în ploaia de noiembrie. Vameşul o ţine în mână şi râde. O arată şi colegului. Amândoi râd. Transpiraţia mi se prelinge pe gât în jos.

— Iubitul tău, da? mă întreabă şi apoi râd.

— Da, într-un fel… mă bâlbâi şi mă înroşesc.

Îmi dă geanta. Simt o uşurare. Dar nu, acum devine serios şi întinde mâna după haină. Pocneşte din degete. O ţin ca şi cum aş fi uitat că era în mâinile mele.

O dă celuilalt ofiţer român şi îşi îndreaptă atenţia către bagajele altcuiva. Acesta arată mai tânăr, cu faţa subţire şi nasul lung. Îşi plimbă mâna de-a lungul hainei, strângând ici şi colo. O atinge exact acolo unde mama a cusut suta de dolari. O simte şi îi cere colegului un briceag. Mă şi văd într-un subsol rece, într-o închisoare pentru deţinuţi politici şi „trădători de ţară.“ O ceaţă neagră mă cuprinde şi nu pot vedea foarte bine în jurul meu. Mi se pare că aud zgomotul roţilor pe şine şi aud sunete dure într-o limbă pe care nu o înţeleg, parcă mă lovesc în cap ca nişte pietricele,

consoane dure lipsite de vreun înţeles. Chiar şi sunetele propriei mele limbi în gura acestor lucrători vamali par dintr-o limbă necunoscută, plină de consoane. Repet *oaie* în gând, cuvântul care are numai vocale, limpezi ca un râu de munte.

Nu găseşte briceagul cu care să-mi desfacă haina în interior, vameşii sunt agitaţi, iar semnalul de plecare tocmai a sunat. Celălalt îmi ţine haina şi o pipăie. Se uită drept în ochii mei şi mă întreabă:

— Ce este aici, ce-ai aici?

Pare ca şi cum e gata să o rupă cu propriile mâini. Nu-mi vine niciun cuvânt. Nu scot un sunet. Şi brusc, apare un strop de noroc: un ţipăt, ascuţit, penetrant. Nu e al meu, deşi parcă ar fi al meu. Un ţipăt de femeie se aude în tot trenul şi pe peron, intră prin ferestrele deschise şi merge înapoi ca o săgeată. Un alt conductor sârb vine şi spune ceva celor doi vameşi şi exact când ei sunt pe cale să iasă afară din compartiment, Biljana îl întreabă ceva, în sârbeşte, pe conductorul iugoslav. În gura ei, pe buzele ei roşii şi strălucitoare, chiar şi consoanele cele mai dure sună melodios. Sunt exasperată că a trebuit să le atragă atenţia lor şi să-i mai reţină acolo. Omul răspunde ceva în grabă şi pleacă cu toţii, lăsându-mi haina pe banchetă, lângă mine.

Trenul pleacă încet. Aş vrea să prindă viteză, ca un ţipăt roşiatic străpungând noaptea. Ţipătul care mi-a salvat viaţa! Ca un miracol, aproape ireal. Nu pot să rezist curiozităţii aşa că rămân în picioare şi deschid geamul. Văd o femeie îmbrăcată în rochie de vară uşoară şi multicoloră, fugind peste şine. Apoi un alt tren trece şi dispare odată cu femeia în rochie de vară. E o noapte tăcută şi fără lună. Am

senzaţia acută că femeia care a trecut peste şine este cea care a ţipat mai înainte; a ţipat intenţionat, pentru mine. Am un sentiment şi mai straniu că o cunosc pe femeia aceea, era ceva în figura ei şi în felul în care alerga peste şine, cu paşi mari, repezi. Dar nu pot fi, totuşi, sigură de nimic. Numai trenul în care mă aflu în noapte e real. Eu şi bătăile inimii mele sunt reale.

Trenul prinde viteză şi lacrimi mari îmi curg pe obraz ca nişte râuleţe pe care nu le pot opri. Plâng ore întregi. Mă gândesc la compunerea aceea despre cum îmi iubesc ţara pe care am scris-o când aveam
10 ani şi despre cum mi-am imaginat, ca să o pot scrie, cât de greu mi-ar fi să-mi părăsesc ţara şi mama, pe amândouă în acelaşi timp, şi părea că mi le pierdusem deja. Aşa am scris compunerea care a câştigat locul întâi la un concurs naţional: m-am transpus în starea în care am simţit că sângerez, că mi se frânge inima, în care am simţit durerea pierderii atât a mamei cât şi a ţării, într-o singură clipă.

Acum, în acest tren care mă duce departe de tot ce-mi este cunoscut, simt la fel ca atunci când doar mi-am imaginat. Numai că este mai rău, pentru că se petrece în timp ce altcineva ţipă în noapte, în trenul de Trieste, care nu merge chiar la Trieste, iar eu nu mai am cuvinte în mine să descriu ce simt.

Belgrad

Belgradul pare un oraş urât cu fabricile şi clădirile cenuşii care seamănă cu construcţiile

comuniste din marginile îndepărtate al Bucureştiului. Mă gândesc la părţile frumoase ale Bucureştiului, la „Micul Paris din Balcani", cu marile parcuri şi bulevarde, cu şirurile de castani şi tei de-a lungul şoselelor largi. Şi, deşi de atâtea ori am fost plictisită de oraşul meu natal pentru că tânjeam să mă duc în munţi cu Mihai, acum, că traversez Belgradul într-un taxi lângă o femeie care mă ajută să scap pentru totdeauna, îmi dau seama că Bucureştiul este minunat. Într-o sclipire, îmi aduc aminte de femeia care vindea crizanteme şi trandafiri la colţul străzii mele, în după amiaza când am plecat spre gară. Îmi amintesc de faţa ei luminoasă şi eşarfa roşie legată strâns în jurul capului, de ochii ei căprui strălucitori care priveau drept în ochii mei.

Sunt obosită. Rochia mea de bumbac roz cu alb miroase a transpiraţie. Parcă aş fi mers cu trenul zile întregi. Tremur toată şi sunt istovită. Îmi închipui că merg acasă la Biljana şi că dorm, apoi, mă trezesc în patul meu din apartamentul din Bucureşti. O aud pe mama cum bate la maşina de scris interzisă, cum îşi scrie poeziile despre lebede, zăpezi şi moartea care pluteşte ca petalele de trandafir şi ca aripile de pasăre. Şi când mă voi trezi voi găsi în mână un ruj de-al Biljanei. Mă voi gândi că a fost un vis, dar cum de am rujul în mână? apoi tata va veni în cameră şi îmi va povesti despre articolul la care lucrează, despre folosirea pronumelor relative în poezia lui Eminescu şi îmi va spune că până şi securiştii sunt doar un vis urât, că nu există organizaţii secrete care se întâlnesc în mansarde şi în subsoluri, sunt toate doar visuri urâte.

Mă va mângâia pe creştet, aşa cum face întotdeauna când este mândru de mine. Vor fi garoafe roşii peste tot în apartamentul nostru, fără microfoane ascunse, iar noi ne vom uita la ele şi vom râde, amintindu-ne ce proşti eram când, smulgeam pe rând, petalele din aceste flori. Nu e chiar atât de rău, lucrurile nu sunt atât de rele, la urma urmei. Vom râde mult şi o rază de lumină se va strecura prin perdeaua transparentă şi va forma dâre de praf colorate în aer.

Mă trezesc, dându-mi seama că am adormit în taxi în faţa unei clădiri albe cu glastre cu flori roşii la pervazuri într-o zonă rezidenţială, elegantă a Belgradului. Îmi văd chipul în oglinda retrovizoare şi cobor din taxi. Arăt ca un peşte, ochii îmi sunt umflaţi, buzele îmi sunt umflate, totul pe mine este umflat, dar nu mă deranjează. Nu vreau să arăt ca ieri. Nu voi mai arăta niciodată la fel. Urc pe casa scării de marmură din blocul Biljanei cu faţa mea cea nouă. Foarte bine că arăt ca un peşte.

În noaptea aceea, în apartamentul Biljanei m-am tot trezit din somn. În dormitorul meu este o petrecere mare şi oamenii vorbesc despre politică şi râd. Unii dintre ei chiar stau pe patul meu. Ei spun că Ceauşescu va cădea, că zilele îi sunt numărate. Nu mă pot mişca, nu pot vorbi şi toţi se poartă ca şi cum eu nici nu aş fi în cameră întinsă pe pat, cu o faţă rotundă, de peşte. Apoi toţi oamenii care vorbesc şi râd se transformă în jeleu şi camera devine umedă. Înainte ca ei să dispară, se uită toţi la mine şi râd şi îmi spun: *„Ştii, nu trebuie să pleci. Dacă ai avea mai multă răbdare!“*

Apoi îl văd pe Mihai. Mă ţine în braţe şi îmi şopteşte ceva la ureche, îmi dă cu grijă părul după

ureche, apoi mă sărută. Îmi spune că întotdeauna, întotdeauna mă va iubi. Chiar şi când voi fi cu părul alb şi voi fi bătrână, mă va iubi şi atunci. Deodată pare speriat şi îmi spune că trebuie să plece. Înainte să se ducă, îmi cere să ne întâlnim la locul nostru într-o oră. Dar nu îmi pot aminti unde este *locul nostru.* Alerg ore în şir pe străzi. Ştiu că nu îl voi vedea niciodată, dar continui să alerg pe străzi, apoi mi se pare că îl zăresc la un colţ de stradă. O ia după colţ. Alerg după el, dar strada dispare. Un vârtej negru mă soarbe. Cu siguranţă că am ţipat pentru că Biljana stă pe marginea patului încercând să-mi dea să beau nişte apă rece.

Îmi dau seama ce am făcut şi ceea ce urmează să fac. Până acum sunt doar o turistă prin Belgrad. Aş putea să vizitez Belgradul pur şi simplu, să stau cu Biljana până ce îmi expiră viza, apoi să mă întorc. Nimic nu este bătut în cuie. Dar este. Ştiu că nu este cale de întoarcere. Astăzi trebuie să mergem la ambasada sârbă, îmi spune Biljana. Are acolo cunoştinţe. Trebuie să mă târguiesc cu ei să îmi dea viza pentru Italia, apoi trebuie să cumpărăm biletul. Îmi dă un foarfece şi mi spune să scot banii ascunşi în haină, pentru viză. Pare simplu. Aproape că aş vrea să fie mai complicat, ca să am o poveste mai dramatică de povestit. Îmi sugerează să le spun totul.

Mergem într-o clădire cu multe birouri care seamănă cu poliţia din Bucureşti unde am fost ca să aplic pentru viza pentru Belgrad. Biljana cere să vorbească cu domnul Marish şi ni se cere să aşteptăm în hol. După mai mult de jumătate de oră, un bărbat care seamănă cu un actor de film, cu părul grizonat la tâmple, trăsături osoase şi ochi

albaştri, pătrunzători vine spre noi şi o sărută pe Biljana pe ambii obraji. Ei vorbesc în sârbă mai mult timp. Uneori vocile lor sunt foarte joase. În timp ce-i privesc, am impresia că ei nu vorbesc despre mine, despre viza mea pentru Italia, ci despre ceva mult mai personal. Mă gândesc la studentul tatălui meu care s-a căsătorit cu Biljana şi îmi pare rău pentru el. Se gândeşte să se mute la Belgrad peste câţiva ani şi să trăiască fericit până la adânci bătrâneţi alături de Biljana. Dar poate mă înşel. Poate e doar o căsătorie de formă între Biljana şi studentul tatălui meu, ca să poată pleca din România. Secretara de la birou şi-a încetinit viteza de bătut la maşină ca să audă ce vorbesc ei. Apoi deodată o aud pe Biljana spunându-mi numele. E atât de ciudat să-mi aud numele, numele meu întreg, cu tot cu numele de botez, Maria, pronunţat de un ofiţer de poliţie din Belgrad. Cele două nume împreună, *Mona Maria,* par o glumă. Râd când îmi aud propriul nume. Prietenul cel drăguţ al Biljanei îmi face semn să îl urmez. Biljana vine şi ea.

Marish vorbeşte foarte frumos engleza, cu accent britanic. Mă întreabă dacă îmi place Belgradul şi eu spun că *da, foarte mult.* În birou este un bărbat sfrijit care miroase a usturoi şi care se pare că nu vorbeşte engleza. Pare rigid şi nervos. Biljana îmi face semn să îi dau bărbatului plicul cu suta de dolari. El îl strecoară în buzunarul interior al hainei fără niciun cuvânt.

Toţi trei vorbesc în sârbă o bună bucată de vreme. Continui să aştept să fiu întrebată ceva, cineva să mi se adreseze în vreun fel, dar ei continuă să vorbească în sârbă, apoi râd. Apoi,

scoate o ştampilă din buzunar şi îi face semn lui Marish să îmi ceară paşaportul. Pune ştampila în câteva locuri pe paşaport şi mi-l dă înapoi.

Marish o sărută din nou pe Biljana pe obraz înainte să plecăm. Afară, Biljana mă îmbrăţişează şi îmi spune că este în ordine acum în ceea ce priveşte autorităţile sârbe. Am acum viza de ieşire din Iugoslavia care îmi permite să trec graniţa spre Italia.

Totuşi nu înţeleg cum ajung în Italia – nu am nevoie e o viză italiană? îmi închipui graniţa ca o crăpătură în pământ, asemeni celor făcute după cutremure. În capul meu gândurile sunt ca nişte fire încâlcite. Ce s-a întâmplat cu limpezimea minţii mele? încerc să mă agăţ doar de câte un singur gând odată. Pot pleca din Iugoslavia. Pot pleca din acest oraş fără să fiu nevoită să mă întorc vreodată.

În timp ce mergem, o întreb pe Biljana dacă urmează să mergem la ambasada italiană.

— Cu paşaport românesc? râde ea. Nu, nu are rost. Italienii vor şti dintr-un foc ce ai de gând. Nu mai vor alţi emigranţi în ţara lor. Toţi s-au săturat de emigranţi.

— E altfel când ai ajuns acolo, spune ea. Odată ce a găsit o cale să ajungi în Italia, ei te ajută. Ce pot ei face, să te trimită în lanţuri înapoi la comunişti? Nu au de ales decât să îţi ofere azil, la urma urmelor e o ţară liberă.

Ne întoarcem cu taxiul acasă la Biljana. Belgradul pare mai frumos în dimineaţa asta decât în prima zi când am sosit aici. Dunărea străluceşte în soarele dimineţii şi marile catedrale gotice şi clădirile medievale se reflectă în ea. Pe străzi este

un aer proaspăt nou pentru mine: maşini străine, femei elegante. Unele bulevarde îmi amintesc de Bucureşti, dar clădirile sunt mai deschise la culoare, străzile mai puţin murdare, pe pervazurile ferestrelor sunt ghivece de flori. Când trecem prin portul aglomerat, îmi dau seama dintr-o dată că mă uit la aceeaşi Dunăre care curge prin România şi se varsă prin delta plină de pelicani şi cormorani în Marea Neagră. Sunt tentată să o rog pe Biljana să mă mai lase să stau o zi cu ea ca să văd mai mult din oraş şi să mă uit la Dunăre, să mă plimb puţin pe străzi.

Dar imediat ce ajungem în apartamentul ei, ea îmi spune să mă pregătesc pentru că este un tren spre Trieste chiar în seara aceea.

— Sunt gata, spun eu.

Mai avem doar să cumpărăm biletul de tren spre Trieste. Biletul pentru *adevăratul* tren spre Trieste.

— Dar nu am viză, spun încăpăţânată, uitându-mă la Biljana. Ce voi face când îmi vor cere actele?

Ea râde.

— Ce crezi că fac ceilalţi?

— Nu ştiu. Ce fac?

Oftează exasperată. Mă întreb dacă nu cumva a ajuns într-un impas.

— Se urcă în tren şi aşteaptă. Când ajung la Trieste şi vin vameşii italieni să verifice paşapoartele, îi aşteaptă pe hol şi îi roagă să îi lase fără viză pentru că încearcă să scape. Sau nu spun nimic, aşteaptă doar şi speră că vameşii sunt ocupaţi şi nu vor verifica toate actele. Ştiu o grămadă de oameni care au scăpat în felul acesta.

Mă simt prea obosită şi mi-e frică să îi rog pe vameşi să mă lase să intru în ţară fără viză. Dacă

nu îi pot convinge? Dacă mă trimit înapoi la Belgrad cu acelaşi tren, apoi în România însoţită de poliţie?

— Sunt două puncte de control a paşapoartelor, unul pe partea iugoslavă pentru ieşirea din ţară, iar celălalt pentru intrarea în Italia. Deja ai trecut de primul. Poate că italienii vor presupune că eşti în regulă, ridică din umeri Biljana. Trebuie să găseşti o cale, insistă ea. Multă lume face asta, insistă ea. Poţi încerca să te ascunzi în baie sau poţi sări din tren când acesta opreşte sau…

Nu o mai ascult pe Biljana. Oboseala mi se răspândeşte în corp ca o otravă lentă. Mi-e somn. Nu înţeleg de ce m-am hotărât să plec. Ştiu că acum, dacă am început, trebuie cumva să ies din asta şi să continui până ajung la destinaţie. Dar care este destinaţia mea? Ar putea fi încă atâţia kilometri, atâtea puncte de control, atâtea abisuri înaintea mea, până să încep din nou, până să pot începe noua călătorie.

Fiatul galben

Gara din Belgrad ne aşteaptă ca un monument cu zidurile sale, cu ornamente sculptate, cu poarta de fier forjat şi cu ceasul neiertător. A plouat peste noapte şi părţi din faţadă se reflectă în bălţi şi sclipesc în soarele după-amiezii, asemenea unor piese misterioase dintr-un puzzle. Mulţimi de oameni intră şi ies din gară într-un ritm constant. Tocmai când era să traversăm strada, o maşină a poliţiei sârbe a parcat în faţa gării. Ne uităm cum doi ofiţeri în uniformă conduc un bărbat şi o femeie în jos pe scări şi îi bagă în maşină. Îşi ţin mâinile în

jos. Aş vrea să ştiu dacă sunt români, dar ştiu că nu are importanţă. Mă întorc spre Biljana. Faţa îi este palidă, buzele ţepene.

Văd trecând câteva maşini cu număr de Italia. Zâmbesc la gândul meu şi mă simt trează pe deplin. Am poşeta într-o mână şi valiza cu haine pentru toate anotimpurile în cealaltă. Ştiu că trebuie să aleg. Ştiu că poşeta este mai preţioasă, dar ce voi face fără haine, doar cu cele pe care le am pe mine?

Arunc valiza mai încolo. Păşesc de pe trotuar pe stradă, îmi scot jacheta de pe mine şi o pun aruncată pe umăr, ca şi cum aş fi la plimbare. Cu o mişcare rapidă îmi scot funda din tafta albă care îmi prinde părul în coadă de cal. Îmi las părul pe spate. Simt confortul senzual al părului ce îmi vin pe faţă, pe gât şi pe umeri. Simt o undă de energie sălbatică ce îmi cuprinde trupul, ca şi cum aş fi iapa sălbatică din visul meu. Mă năpustesc peste graniţe, cu coama de culoarea grâului săltând în aer. Muşchii mei de pe spate, pulpele, umerii încordaţi şi simt furnicături, ca înainte de o partidă de sex. Maşinile trec pe lângă mine şi unele mă claxonează ca să mă dau deoparte din drum. Văd faţa încurcată a Biljanei. O iubesc atât de mult. Ea este cu adevărat zâna mea din poveşti. Văd un Fiat galben mic, cu plăcuţe de înmatriculare italiene, atât de galben că străluceşte. Încerc din răsputeri să văd cine este la volan. Este un bărbat de vârstă mijlocie, cu părul cărunt, cu ochelari, costum şi cravată. Nu mi-e frică.

— Fă-o, spune Biljana, înţelegându-mi imediat gândul sălbatic.

Stau în mijlocul străzii şi flutur jacheta alb ca un

steag. Totul se întâmplă în câteva secunde. Ca prin minune, el opreşte. Nu am făcut autostopul niciodată în viaţa mea. Mor de emoţie. Întreb:

— Trieste?

Maşina se opreşte şi tot ce strigă el prin geam este *„senza la valiggia.“* Ştiu ce înseamnă, sună aproape româneşte. Sunt aşa de bucuroasă că înţeleg italiană, *„senza la valiggia.“* înseamnă fără valiză. Maşina lui este foarte mică şi este deja plină de bagaje.

O îmbrăţişez pe Biljana şi văd lacrimi în ochii ei. Mă uit la valiză şi îi spun să o ia ea, valiza pe care mama mi-a făcut-o cu atâta grijă, punând chiar şi o carte de poezie românească printre hainele pentru toate anotimpurile.

— Ai grijă, spune Biljana şi îmi strânge mâna pentru ultima dată.

Mă urc în maşină lângă el şi nu mi-e frică. Nu sunt obosită. El accelerează prin Belgrad spre autostrada care ne va duce la Trieste. Gândul că el mă va duce în altă parte îmi trece prin minte o dată sau de două ori în primele momente de linişte ale călătoriei. Nu vreau să mă gândesc la asta şi când zăresc pe degetul lui o verighetă mă simt uşurată. El este primul care începe conversaţia.

Aşa învăţ să vorbesc italiana: adaug O cuvintelor româneşti şi repet cuvintele când mă corectează. Pun unele lângă altele cuvinte pe care le-am auzit la bărbaţii italieni de la mare, pe plajă. Simt italiana delicioasă în gura mea. Ca un fruct copt, dulce – acrişor. Inima îmi bate cu putere. Mă concentrez în acest moment în Fiatul galben, lângă bărbatul italian de vârstă mijlocie care mă va trece cumva graniţa. Nici măcar nu-mi fac griji în

legătură cu asta, când îl văd că schimbă vitezele şi turează motorul când intră pe autostradă. Numele lui este Mario, îmi spune.

— *E Lei, come şi chiama?* Mona, Mona Maria. *Ah, che bello!*

Am auzit despre bărbaţii italieni că sunt cu toţii nişte gigolo şi Don Juani, că nu se gândesc la altceva decât să seducă femei. Dar Mario îmi vorbeşte despre soţia lui, *mia moglie* şi îmi oferă un sandviş pe care spune el că l-a făcut soţia lui. Trebuia să vină şi ea, explică el, dar s-a răzgândit. *Le donne,* ridică el din umeri. Femeile. Îmi zâmbeşte. Încetul cu încetul aflu că este comis voiajor, dar nu îmi închipui ce vinde. Călătoreşte mult şi a fost chiar şi în România. Îmi spune că ţara mea este *molto bello, molto, molto bello,* dar Ceauşescu este *pazzo,* luând mâna de pe volan ca să deseneze cercuri cu degetul la tâmplă.

Mă gândesc la Biljana cu tristeţe. Nu aş fi în drum spre Trieste dacă nu ar fi fost ea. Mă gândesc la vocea ei moale şi liniştitoare, la moliciunea şi zâmbetul ei. Mă liniştesc în scaunul vechi al Fiatului şi încep să moţăi în bâzâitul micului său motor. Îmi imaginez trenul spre Trieste. Este un tren pe care niciodată nu va trebui să îl iau, un şarpe negru care dispare în munţi.

Trecem prin noapte cu Fiatul galben pe lângă păduri şi fabrici, şi alte păduri şi alte fabrici şi puţine sate şi câmpii şi oraşe ale căror nume sunt înghiţite de consoane, cum ar fi *Sremska* şi *Bijelnja.* Ajungem în zori la graniţa italiană. Adormisem în maşină şi îmi deschid ochii să văd primele raze ale soarelui care străpung norii. Aud voci vorbind în italiană, mă întorc şi mă uit la Mario

care scoate două paşapoarte şi le întinde ofiţerului vamal. În starea mea semiconştientă îmi amintesc că Mario mi-a spus că soţia lui se răzgândise în ultimul moment şi probabil că are ambele paşapoarte, trebuie să trec drept soţia lui. Vameşul se uită la primul paşaport în timp ce schimbă nişte cuvinte încâlcite în italiană, apoi i le dă înapoi pe amândouă. Îmi ţin în braţe geanta, e tot ce am. Carnetul de note, icoana, un teanc de fotografii.

Apoi deodată aud şi simt ceva nou, ceva ce nu îmi amintesc să fi auzit sau simţit vreodată. O uşurare, un val de prospeţime, în felul în care vameşul spune *Grazie,* în vocile fără grijă ale oamenilor care vorbesc şi râd, în zâmbetul încrezător al lui Mario în timp ce pune în buzunar cele două paşapoarte. Îmi ţin capul întors de la ofiţerul vamal care nu arată nici cel mai mic semn că s-ar îndoi că eu sunt soţia lui Mario.

— *Siamo în Italia,* spune Mario. Suntem în Italia.

Probabil că aşa se simte libertatea, acesta este mirosul ei, sunetul ei. Este pur şi neaşteptat. Chicoteşte şi pluteşte în aer. Nu găsesc termen de comparaţie, nicio metaforă care să descrie această libertate. Nu am mai trecut prin asta niciodată, doar am auzit. Mi-am imaginat-o: asemeni unei creaturi sălbatice cu păr ciufulit. Dar nu e aşa. Este sunetul râsului, o inflexiune în voce, în felul în care Mario a spus grazie.

Tutto Sara Bene

Îmi petrec următoarele două săptămâni în casa lui Mario. Mă dă în grija soţiei sale, Luciana, şi a cumnatei sale, Letizia, ca şi cum aş fi în

convalescenţă, un pacient cu cancer, în vindecare. În prima zi ambele femei mă primesc cu braţele deschise, ca şi cum exact asta ar fi aşteptat, o refugiată din România cu toate lucrurile într-o poşetă şi mirosind a transpiraţie să le apară la uşă. Îmi dau să mănânc supă cu legume. Sunt aşa de obosită şi dezorientată, că încep să plâng deasupra castronului cu supă. Lacrimile îmi cad peste supa de legume, împreună cu părul când îmi aplec capul peste farfurie cu un suspin. Nu am mai mâncat supă de un an, când mătuşa mi-a făcut una delicioasă de roşii şi varză. Plâng şi mai tare pentru că e ridicol să plângi aplecată peste o farfurie de supă. Nu sunt flămândă, dar parcă aş fi. Este prea greu să recunosc faptul că îmi era aşa poftă de supă.

Îmi amintesc mâncarea şi fructele atât de delicioase încât amintirea îmi aduce un nou val de lacrimi. Fructe de pădure mici de toate culorile, fructe de pădure cu care Mihai m-a hrănit în păduri. Roşii coapte în soarele de munte şi prăjitura „televizor” ascunsă în dulap când eram mică. Brânza specială de oaie făcută de ciobani la munte, unde păşunile alpine se întind fără sfârşit, iar iarba este o lumină verde de catifea printre stâncile albe şi clopoţeii albaştri. Dar pe acestea nu le-am mai gustat de atâta timp... plâng pentru că îmi este foame şi nu vreau să recunosc asta în faţa mea sau a italiencelor care vorbesc în trilurile lor de operă şi îşi fac griji pentru mine.

Timp de două săptămâni, în Trieste, în casa Lucianei, a Letiziei şi a lui Mario mănânc şi dorm într-un ritm constant, încercând să mă conving că sunt într-o vacanţă şi încercând să nu mă gândesc

la ce am de făcut în continuare. Ciudat, dar nu vreau să văd oraşul, cu excepţia doar a clădirii Berlitz, unde James Joyce a fost profesor cât a trăit aici. Mario şi Luciana îmi spun unde este clădirea, întrebându-se de ce nu vreau să vizitez şi restul din frumosul lor Trieste.

Am văzut Trieste în zori, în dimineaţa când am venit aici în Fiatul galben, cu mintea undeva pe creste, între foame de nedescris şi o emoţie ameţitoare. Nu mă aşteptam la un oraş frumos, cu canale, cu clădiri renascentiste roz şi portocalii şi pizzerii unde oamenii stau şi vorbesc voioşi. Reflecţii ale clădirilor vechi şi ornate se unduiesc leneş pe suprafaţa ca oglinda ale canalelor strălucind în soarele dimineţii. Mă gândisem că Trieste este un orăşel cu clădiri mici construite în grabă la frontiera cu Iugoslavia pentru a-i întâmpina pe refugiaţii care au trecut graniţa. Într-un fel, am văzut oraşul în mintea mea ca un loc de trecere unde oprea trenul spre Trieste, apoi trecea prin oraşe adevărate, ca Veneţia sau Roma. Dar nu era deloc aşa.

M-a durut să descopăr că este un oraş frumos pentru că ştiam că excursia mea nu se poate sfârşi aici. Trebuia să ajung cel puţin la Roma. Aşa a spus Mario. Trebuia să îmi reîncep viaţa, să trăiesc undeva, să mă duc la şcoală, să îmi găsesc un serviciu, să câştig bani, să îmi fac prieteni, să obţin un act de identitate, un început nou pe un teren virgin, după ce am fost aruncată pe culmea unul val şi salvată de un bărbat într-un Fiat. Când l-am întrebat pe Mario în acea primă dimineaţă în maşină dacă el crede că aş putea să mă stabilesc în Trieste, în primul oraş unde am simţit libertatea

în aer, în urechi. El a râs şi a spus *Non e possible* scuturându-şi capul. Este greu pentru refugiaţii din Italia, mi-a explicat Luciana. Să înţeleg că nu sunt bineveniţi?

— Guvernul este sătul de refugiaţi. Trebuie să mergi la Roma, îmi spune ea. Trebuie să ceri azil politic, apoi să mergi în America.

Nu mă gândisem să merg atât de departe, până în America. Tot ce voiam era să scap de securişti şi să mă asigur că am cel puţin două graniţe între mine şi toată acea nebunie ca să nu dea peste mine din întâmplare, dar în mod intenţionat, în Piaţa Universităţii. Italia era destul de bună pentru mine. Înainte de a pleca din România am studiat ore în şir o carte despre un băiat care a crescut într-un loc magic din Italia, numit San Michele. Era un orăşel cu străzi abrupte şi înguste, case albe, frumoase, aliniate una lângă alta şi o vilă în vârful unui munte cu un balcon plin de trandafiri agăţători albi şi roz. În fundal erau dealuri albăstrii înceţoşate. Da, Italia era destul de bună pentru mine. Nu mă gândeam că valul meu mă va purta peste ocean. Nu ştiam că refugiaţii erau ca o ciumă pe care europenii încercau să o ţină în afara graniţelor lor. Nimeni nu îmi spusese nimic despre asta. Deodată nu mai vreau să văd nimic din Trieste. Care-i rostul, de ce să mă ataşez de un alt loc frumos când tocmai m-am îndepărtat de propria mea ţară şi familie, de toate locurile frumoase şi de toţi cei iubiţi de câte cineva sau ceva? Nu mă mai pot despărţi încă o dată de ceva.

Dar Letizia insistă că trebuie să vizitez Trieste, măcar în trecere. Luciana este de aceeaşi părere şi adaugă că le-ar întrista foarte tare dacă nu vreau

să fac un tur al oraşului lor mult iubit. Nu vreau să le supăr pe gazdele mele, aşa că le răspund că mă voi duce cu siguranţă să vizitez Trieste. Într-o dimineaţă luminoasă cu cerul atât de albastru încât pare violet, aşa cum nu am mai văzut niciodată în viaţa mea, ne pornim să vedem portul, bisericile, Piaţa Italiei Unite, Castelul Miramare, şi să ne plimbăm pe chei, de-a lungul Mării Adriatice. Piaţa Italiei Unite este la fel de maiestoasă ca şi numele ei: clădiri de marmură în stil baroc, un grup statuar ce sugerează unitatea, chiar în mijloc, palate portocalii şi roşii. Toate se deschideau spre Marea Adriatică. Doar că nu vreau să le văd. Nu vreau să simt nimic din toate acestea. Nu-mi pasă că mă plimb de-a lungul aleilor care se întind de-a lungul mării mov argintii. Pentru un moment mă imaginez pe mare, uitându-mă spre Piaţa Italiei Unite de pe o navă în mişcare, până când ţărmul pare ca o ceaţă, ca un vis – o amintire. Presimt că mă va cuprinde tristeţea. Trieste ar fi putut fi destinaţia finală în călătoria mea, nu doar un punct de trecere. Mă aflu în mijlocul oraşului Trieste: o inimă care bate în linişte, pentru că sunt deja departe pe mare. *E la nave va* şi vasul merge mai departe. Sunt propriul meu vas de înstrăinare şi dezrădăcinare.

Le spun Lucianei, Letiziei şi lui Mario că m-am răzgândit în legătură cu Berlitz şi James Joyce şi următorul lucru pe care vreau să îl văd este gara. Luciana îşi scutură cârlionţii negri şi râde de această idee, Letizia îşi loveşte palmele a dezacord dar toţi iau în seamă dorinţa mea şi luăm un autobuz spre gară. Vreau să văd unde aş fi ajuns dacă aş fi luat trenul spre Trieste. Adevăratul tren

spre Trieste care vine de la Belgrad, aşa cum ar fi vrut Biljana.

Sunt cuprinsă de un amestec de tristeţe şi surpriză când văd construcţia elegantă în piatră de culoarea piersicii care seamănă cu un castel. Aş fi putut coborî aici pe acest peron şi aş fi mers prin această sală de marmură strălucitoare. Aş fi alunecat pe sub coloanele corintiene şi pe sub tavanele rozii ale acestei gări, cu geanta în care aveam toate lucrurile mele, în zori. Apoi m-aş fi uitat la ceasul mare din partea stângă şi aş fi observat că deja a trecut o zi, e ora şapte dimineaţa, începând totul într-o lume liberă. În Trieste. Şi apoi? Ce aş fi făcut pe urmă, unde m-aş fi dus, fără să ştiu nici măcar un suflet în acest oraş de graniţă care mă surprinde dureros cu frumuseţea lui melancolică şi canalele languroase spre Marea Adriatică? Poate totul a fost cum trebuie, pentru că astfel am ajuns să îi ştiu pe Mario, Letizia şi Luciana şi faptul că îi ştiu e mai preţios decât să fi alunecat în zori pe marmura acestei gări. Şi am simţit şi am auzit libertatea când m-am trezit în maşina lui Mario la vamă. A fost şi acesta un mod bun de a ajunge în Trieste.

Un bărbat mai în vârstă cu părul alb şi îmbrăcat ponosit stă sprijinit de una dintre coloanele groase de marmură în mijlocul sălii principale a gării ţinând în mână un radio cu tranzistori. Îmi aminteşte de tatăl meu, doar că el este mai în vârstă şi mai ponosit, poate că e o persoană sărmană din Trieste. Deodată o muzică cerească umple gara din radioul lui mic: o voce de soprană care cântă în italiană cu atâta dor, încât inima mea aproape se opreşte din bătut. O amintire slabă mă

cuprinde pe furiş. Îmi amintesc de dimineaţa de duminică de la Ateneu unde mergeam la concertele de muzică clasică când eram în liceu şi un student al mamei mele de la Conservator a cântat aria Susanei în grădină din *Nunta lui Figaro.* Mă mişcă acum când îi pot prinde pe deplin frumuseţea. Susana este nerăbdătoare în aşteptarea lui Figaro. Vrea să îl păcălească. Se deghizează în contesă şi se preface că îl aşteaptă pe conte şi cântă pentru el, dar în secret îl cheamă pe Figaro. Îi vorbeşte despre plăcerile dragostei în aerul proaspăt. Stau transpusă în mijlocul sălii şi nu mă pot mişca. Tot ce am lăsat în urmă şi nu voi mai vedea şi nu voi mai atinge vreodată străluceşte dureros în mintea mea: macii roşii şi gălbenelele portocalii din faţa casei mătuşii Nina, pinii şi brazii din Carpaţi şi lanţul lor albastru fără sfârşit, apele verzi violet ale Mării Negre cu scoicile cu perle. Mama cu gesturile ei delicate, care întotdeauna şi-a făcut griji, tata cu fruntea lui înaltă şi cu ochii albaştri pătrunzători şi cu felul lui tandru de a-mi mângâia creştetul capului.

Şi în centrul tuturor, Mihai stă pe stânca noastră albă, privindu-mă în ochi cu adorare. Mă ţine în braţe într-o noapte răcoroasă de vară la fel ca cea despre care cântă Susana. Îmbrăţişările noastre înflăcărate pe câmpii şi la malul izvoarelor noaptea, înconjuraţi de cântec de greier şi de strălucirea hipnotică a licuricilor. De ce a trebuit să părăsesc toate acestea şi să mă rup de tot? Niciodată nu vor mai veni înapoi. Vocea Susanei se unduieşte, se ridică şi coboară în triluri ademenitoare pe când îl aşteaptă pe Figaro, dar pentru mine totul s-a terminat. Măcar dacă aş fi

ştiut ce însemnau toate acestea în noaptea când m-am urcat cu nerăbdare în trenul către Trieste. Stau şi mă uit la bărbatul cu radio. Luciana, Letizia şi Mario mă înconjoară, încercând uşor să mă facă să mă mişc.

Faţa îmi este udă şi o aud pe Luciana spunând *poverina,* biata fată. Mario îmi atinge geanta încet şi îmi spune *dai, dai,* să merg, iar Letizia mă apucă de umeri, mă priveşte în ochi şi îmi spune hotărât: *Corraggio ragazza, che e fatto, e fatto!* „Curaj, fetiţo, ce a fost, a fost!“ Apoi Luciana îmi spune că îmi va face o supa cu legume când ajungem acasă şi că supa de legume vindecă toate durerile de inimă din lume. Mă forţez să mă opresc din plâns şi încerc să mă gândesc doar la supa de legume. Îmi frec ochii şi îmi promit că nu voi mai avea niciodată căderi din acestea în mijlocul unui loc public. Ce a fost, a fost. Îmi întorc capul şi mă uit la bătrânul cu radio. Aria Susanei este gata şi Figaro a venit.

În autobuz la întoarcere Luciana arată spre Castelul Miramare: *Guarda, guarda che bello. Uită-te cât este de frumos.* Mă uit la castelul alb maiestuos ce se ridică în zare spre Adriatica. Îi spun Lucianei că este *molto bello,* de fapt *bellissimo,* şi aştept răbdătoare să trecem pe lângă el, să trecem pe lângă canale biserici şi străzile înguste şi să ajungem la casa Lucianei şi a lui Mario. Refuz să mai părăsesc casa cât timp rămân în Trieste. Luciana îşi tot face cruce şi repetă *poverina* şi *Madonna mia,* Letizia este mândră de mine pentru că sunt puternică şi Mario le spune la amândouă *lasciatela în pace per l’amor di Dio, lăsaţi-o în pace, pentru numele lui Dumnezeu.*

Luciana şi Mario au prieteni în Roma care mă vor

ajuta. Mă vor duce acolo unde trebuie şi mă vor ţine la ei acasă, într-o suburbie a Romei, până când voi primi răspuns. Totul va fi bine, *tutto sara bene,* mă asigură Luciana şi Mario. Mă trimit la drum cu un bagaj mic cu câteva haine noi şi nişte sandvişuri cu şuncă şi mozzarela. Îmi fac cu mâna de pe peron în timp ce trenul pleacă. Îmi scot capul pe fereastra trenului şi le fac semn cu mâna până când par trei puncte colorate în amurgul ce învăluie gara din Trieste.

Roma, Amore Mio!

Prietenii din Roma ai Lucianei şi ai lui Mario sunt un cuplu frumos, cu o fetiţă de şase ani, Roxana, care are părul negru şi ochii verzi. Mi-o arată pe păpuşa ei Ninneta, şi îmi spune că este *cattiva,* adică păpuşă răutăcioasă şi că muşcă. Mă prefac că păpuşa m-a muşcat şi Roxana râde, arătându-mi noul ei dinte. Apoi Roxana spune foarte repede nişte propoziţii pe care eu nu le înţeleg şi mă simt pierdută şi încurcată pentru că nu înţeleg o fetiţă de şase ani. Mama ei Mariana îmi traduce că Roxana vrea să o ajut să-i facă Ninettei baia de seară, apoi să o ducă la culcare.

Aflu că trebuie să am grijă de Roxana când Mariana şi soţul ei Vittorio sunt la serviciu. Când, peste câteva săptămâni va începe şcoala, va trebui să o iau de la şcoală şi să am grijă de ea până vin părinţii ei acasă. Se pare că voi sta o perioadă aici în Roma, înainte să merg mai departe. În timpul zilei trebuie să fac curat în casă şi uneori să fac cumpărăturile.

Mă întreb ce aveau de gând să facă cu Roxana şi

cu cumpărăturile înainte ca o refugiată din România să apară la ei acasă. Nu întreb; încă nu am învăţat destulă italiană ca să formulez această întrebare complicată. Spun *şi, si*a la aproape tot şi *grazie* înainte să mănânc *spaghetti con vongole.* Încerc din greu să înghit pastele şi mă simt înecată de singurătate şi confuzie de fiecare dată când mă aşez la masă cu ei, în apartamentul lor mic, dintr-o clădire cu balcoane imense, într-o suburbie a Romei, între dealuri albăstrii şi pini.

Noile mele gazde sunt arhitecţi şi pleacă la serviciu foarte devreme în fiecare dimineaţă. Mariana are propriul ei dulap pentru încălţăminte, un perete întreg de pantofi de toate formele şi culorile. Ea spune că încălţările sunt principalele accesorii ale unei femei, chiar mai importante decât hainele şi niciodată nu poartă aceeaşi pereche de pantofi două zile la rând. O privesc fascinată cum încearcă mai multe perechi până se decide şi cum Vittorio se enervează, se agită şi se preface că pleacă fără ea. Mă gândesc la cizmele mele bulgăreşti şi la pantofii ungureşti. Mi se pare ciudat că are acelaşi nume cu

Mariana, fata care a murit pe munte înainte ca povestea de dragoste dintre mine şi Mihai să înceapă. Nu ştiu dacă e un semn bun sau rău, sau dacă măcar cred în seme. Dar mă agăţ de fiecare coincidenţă sau detaliu cunoscut. Prima dată când ies în balconul imens este prima zi când simt ceva care seamănă cu incitarea. Dealurile care înconjoară oraşul în care locuiesc Mariana, Vittorio şi Roxana sunt albăstrii precum dealurile pe care le-am văzut în cartea despre San Michelle. Pinii întunecaţi, drepţi şi de un verde catifelat se

proiectează pe cerul roziu al dimineţii, iar acoperişurile sunt roşii şi strălucesc în soare. Clădirile din jurul nostru sunt de diferite culori pastelate: portocaliu, mov, galben. Aud glasuri ce cântă arii din operete, dar de fapt ele spun: *Mută-ţi maşina din drum,* sau *Domnişoara Rinaldi s-a dus la Roma să cumpere paste pentru astăzi. Şcoala va începe în curând.* Sunt fermecată de sunete şi culori şi încerc să înţeleg şi repet în minte fiecare cuvânt pe care îl aud de la balcoanele oamenilor sau din stradă. Îi fac semn cu mâna femeii de peste drum care îşi întinde hainele la uscat în balcon. Totul este foarte colorat. Este ca şi cum aş fi trăit într-un film alb–negru înainte să vin în Italia, doar cu câteva puncte colorate, cum ar fi strălucirea Mării Negre, zmeura roşie, sau brazii de un verde închis din Carpaţi.

Îmi spun că trebuie să o iau încet, să iau lucrurile aşa cum vin, că totul este bine. Sunt, la urma urmei, în Italia, în Roma. Aventura mea n-a avut deloc un start rău, şi sunt norocoasă că i-am găsit pe oamenii aceştia gata să mă găzduiască, să îmi dea de mâncare şi să mă ajute, ca şi cum aş fi fost prinţesa călătoare din povestea pe care mi-a citit-o odată mama mea. A bătut la nişte uşi, oamenii au primit-o şi i-au dat să mănânce şi au trimis-o mai departe. În final ea ajunge pe un tărâm magic unde o aşteaptă prinţul visurilor ei, într-o trăsură de aur înconjurată de porumbiţe albe. Numai că eu am lăsat dragostea vieţii mele în urmă, fără să ştiu dacă este prinţ sau căpcăun.

Zilele trec aproape pe nesimţite cât am grijă de Roxana. Ea se agaţă de mine şi adesea vrea să mă joc cu păpuşile ei, vrea să îi desenez, să îmi

pieptene părul. Uneori vreau doar să mă odihnesc şi să mă gândesc sau să fac o plimbare cu Roxana prin împrejurimi, dar părinţii ei mi-au spus să nu o scot niciodată la plimbare fără ei. Ei spun că nu cunosc oraşul, că am putea să ne rătăcim, că s-ar putea întâmpla ceva rău.

A trecut deja o lună şi este încă vreme de vară, chiar dacă e octombrie. Vittorio îmi spune că a doua zi mergem la autorităţile italiene, îmi spune că mai întâi trebuie să mergem la poliţie să-mi declar statutul, să declar că nu mă întorc, să îi asigur că nu am de gând să mă stabilesc în Italia.

— Nu mai vor alţi emigranţi în Italia, spune Vittorio, dar te vor ajuta să te duci în Canada, în Australia sau în State.

În dimineaţa următoare îl rog să mergem întâi pe la Colosseum şi apoi la poliţie şi în celălalt loc legat de azilul politic. Vreau să vă Colosseumul pe care romanii l-au construit în setea lor feroce pentru glorie. Romanii care apoi i-au invadat şi colonizat pe daci, le-au furat cuvintele şi i-au lăsat cu numai paisprezece din ele şi au dat naştere poporului meu! Poporul meu chinuit, violent, dat peste cap, poetic, de care am fugit întotdeauna. Mă alină ideea că originile mele sunt aici, în acest oraş ameţitor. Nu sunt chiar atât de departe, la urma urmelor. Vittorio zâmbeşte fermecător şi este de acord. Pare mai relaxat şi mai vorbăreţ ca altă dată, ceea ce îmi dă încredere. Port o rochie de un roşu strălucitor pe care mi-a cumpărat-o Luciana din Trieste, prima mea rochie roşie şi o pereche de pantofi pe care mi i-a cumpărat Mariana. M-a dus dintr-un magazin într-altul până când a ales o pereche anume – albi cu fundă din material negru.

Sunt cei mai frumoşi pantofi pe care i-am avut vreodată, dar mă strâng.

Stau în faţa Colosseumului şi mă simt de parcă aş putea să mă ridic în aer, să alunec şi să plutesc deasupra oraşului. Privesc la zidurile vechi ce se curbează în jurul pieţei uriaşe. Briza călduţă de septembrie îmi ridică rochia şi îmi mângâie părul.

Vittorio mă duce la cele mai frumoase locuri ale Romei. Pieţe unde oamenii strigă şi se ceartă şi râd printre picăturile de apă care ţâşnesc în jeturi puternice din carafe ţinute de satiri şi nimfe. Maşini micuţe şi colorate se învârt în jurul parcurilor şi a pieţelor, a fântânilor şi statuilor şi mă învârt şi eu odată cu ele prin oraş. Lumea este deodată larg deschisă pentru mine şi sunt lacomă să o am toată. Pot să fac tot ce îmi pun în minte. Vreau să fac totul. Sunt tânără şi drăguţă în rochia mea cea roşie şi pantofii albi cu funde negre.

Vittorio îmi oferă o masă delicioasă cu paste mici rotunde, umplute cu brânză şi ciuperci şi apoi comand cea mai mare îngheţată pe care am mâncat-o vreodată, o îngheţată cu multe culori, precum casele pe care le pot vedea din balconul Lucianei şi al lui Vittorio: fistic verzui, afine mov, zmeură rozie. Mă înec într-un vârtej de gusturi, sunete şi imagini colorate. Mă simt uşoară ca vata de zahăr.

Poliţiştii italieni zâmbesc tot timpul, mai ales când aud că nu cer azil politic în Italia. Mă servesc cu cafea şi prăjiturele şi îmi spun că sunt *una bella ragazza.* Vittorio mă corectează când italiana mea dă greş. Îmi arată locurile unde trebuie să semnez, un teanc de hârtii şi cu fiecare semnătură pe care o pun pe hârtie, simt cum Roma, frumoasa,

grandioasa, ameţitoarea Romă, se îndepărtează de mine. Îmi imaginez cum termin studiile la Università degli Studi Roma şi devin jurnalistă sau actriţă sau ambele, dar imaginile devin ceţoase şi dispar. De ce încearcă toată lumea să mă trimită atât de departe, de parcă poveştile cu securişti şi raţii de mâncare şi acţiunile dizidenţilor pe care le povestesc au atras un blestem asupra mea? Trec peste tristeţea mea ca prinţesa hoinară din poveste şi merg în următoarea staţie din călătoria mea: organizaţia care ajută refugiaţii politici din Europa de Est.

Toată lumea din această organizaţie este serioasă şi vorbeşte pe un ton jos. Aud în jurul meu vorbindu-se engleză, franceză şi rusă în vechiul birou dezordonat. Din nou sunt o grămadă de hârtii de completat, în care să explic de ce am fugit din ţară şi de lângă părinţii mei, ce am făcut în România, cum am ajuns în Italia. Vittorio îmi scrie răspunsurile în italiană, completând uneori spusele mele cu ceea ce îşi aminteşte el din poveştile pe care i le-am spus. Răspund la toate întrebările lui încercând să nu zăbovesc prea mult în mintea mea asupra feţelor şi evenimentelor. *Minimum,* spune Vittorio. *Aceşti oameni înţeleg.*

Transpir şi mă simt foarte obosită. Totul pare obositor, fără sfârşit, încurcat. Sunt atâtea lucruri care încep să mă îngrijoreze: cum voi trăi în America unde nu cunosc pe nimeni, ce voi face acolo, cine îmi va da acolo un colţ de pâine, atât de departe, pe un continent străin?

Apoi o femeie cu ochelari prinşi cu un lanţ după gât mă duce într-un birou îngrijit şi mă intervievează. Îmi spune că îi pare rău că nu

vorbeşte româneşte şi că translatorul nu este astăzi la birou, încercăm alte limbi şi ne hotărâm să vorbim în engleză. Mi se pare că acesta este un test şi trebuie să dovedesc că ştiu engleză înainte să fie de acord să îmi găsească un loc unde să stau în America. Mă întreabă despre perioada în care tatăl meu a stat în închisoare şi despre planurile mele de viitor. Încerc să fiu clară şi să nu vorbesc prea mult, dar ea schimbă subiectul de discuţie atât de rapid încât mă ameţeşte. Nu am vorbit atâta în engleză de când aveam cursurile de literatură engleză la universitate şi deodată mă întreb câtă engleză ştia profesorul meu şi dacă engleza mea sună ca dintr-o carte veche. Mă întreabă de momentul când bărbatul acela m-a prins în uşă noaptea pe strada pustie şi mi-a spus că sunt lucruri mai rele decât moartea, pentru că povestea pe care nu am spus-o nimănui, nici măcar părinţilor mei, este scrisă în formular. Engleza mea pâlpâie ca o lumânare şi buzele încep să îmi tremure. Ea închide dosarul din poala ei şi spune:

— E bine, cred că ajunge.

Îmi spune paşii următori: trebuie să găsească un sponsor pentru mine în America, pentru că în formularul pe care tocmai l-am completat, cel cu trei căsuţe, una pentru Australia, una pentru Canada şi una pentru Statele Unite, eu am bifat-o pe cea pentru Statele Unite. Fiecare refugiat trebuie să aibă un sponsor, o persoană care va răspunde pentru el, până când refugiatul o poate porni la drum şi să aibă grijă de el. Totul pare foarte bine organizat, dar cumva îngrijorător. Cine ştie peste ce sponsor voi da şi în ce oraş? îmi

spune că cel mai bine ar fi să spun un oraş unde cunosc pe cineva, ori unde alţi oameni pe care îi cunosc au plecat, ca să poată să îmi găsească mai uşor un sponsor acolo. Întregul proces poate dura chiar şi câteva luni, aşa că trebuie să am răbdare. Apoi, când ei vor găsi un sponsor şi când toate formularele vor fi completate în întregime, agenţia asta din Roma îmi va plăti biletul de avion şi *te va trimite acolo,* spune femeia.

— Vreau să merg la Chicago, spun repede, într-o suflare, ca şi cum m-aş fi temut să nu mi-o ia altcineva înainte şi să îmi ocupe locul într-un rând imaginar.

Este singurul oraş american cu care am o oarecare legătură datorită lui Ralph, bibliotecarul de la Ambasada Americii din Bucureşti. Vreau să văd the Chicago Skyline şi Sears Tower.

Femeia notează. Spune că va face tot ce îi va sta în putinţă.

— Chicago este o alegere bună, spune ea.

Simt că asta a fost cea mai lungă zi din viaţa mea. Sunt acum un refugiat politic în drum spre America. Asta voi fi eu pentru tot restul vieţii mele.

Aceasta este ziua în care oamenii vor începe să caute peste tot prin gigantica ţară ca să găsească persoana potrivită care mă va susţine şi se va asigura că am ce mânca şi mă va ajuta să ajung să fiu pe propriile mele picioare.

Aceasta este ziua în care văd Colosseumul şi Fontana di Trevi. Când mănânc îngheţata ca un curcubeu, îmbrăcată în rochia mea roşie şi cu pantofii albi cu fundă neagră.

Vittorio mă aşteaptă lângă sala de interviu. Pare obosit şi cred că a aţipit. Mă întreabă ce vreau să

fac în după amiaza care a mai rămas. Ne mai plimbăm sau mergem acasă că sunt prea obosită?

— Luciana ne aşteaptă cu masa, spune el.

Este surprins când spun că vreau să merg la coafor să mă tund. Pare supărat.

— De ce să te tunzi? mă întreabă el.

Îi spun că acum sunt o altă persoană. Îi spun că părul meu lung este fără sens şi ridicol şi nu-l mai vreau aşa.

Priveşte, cu regret şi amuzament totodată, cum şuviţele de păr cad pe podeaua salonului în care am intrat. Privesc în oglindă cum părul îmi dispare, buclele blonde ca ale mătuşii Nadia care a murit din dragoste cu o vedere îngălbenită în mână şi cu pisica mieunându-i pe umeri, ca ale străbunicii Paraschiva plutind pe Nistru în 1918. Acesta este părul în care Mihai şi-a îngropat faţa atât de des în momentele noastre de pasiune şi pe care l-a dat după ureche cu un gest tandru. Îl privesc cu satisfacţie cum cade pe podeaua strălucitoare de marmură roz. Când frizerul se opreşte şi ţine o oglindă ca să-mi pot vedea ceafa îi spun: şi mai scurt. Îmi amintesc de visul pe care l-am avut, în care Mihai îmi spintecă uşor gâtul şi eu mă transform într-o iapă albă. Mai bine să ai părut tuns decât gâtul spintecat, mă gândesc eu.

Îmi văd trecutul românesc în minte, toate pasiunile şi temerile, toţi oamenii, toate sunetele şi gusturile împachetate în celofan ca un pachet pe are să îl duc cu mine înspre viitorul meu. Îmi văd trecutul românesc aşa cum am văzut Trieste în acea primă dimineaţă, oglindindu-se cu susul în jos în oglinzile strălucitoare ale canalelor.

În timp ce aştept ca organizaţia pentru refugiaţi

să îmi găsească o persoană sponsor şi să îmi spună când formularele de emigrare sunt gata mă ataşez de rutina zilnică cu Roxana, Vittorio şi Mariana, ca şi cum aş fi fost din familie. Îmi place să mă trezesc cu priveliştea caselor colorate şi munţii albăstrii în lumina dimineţii, să beau cafeaua Marianei, să mă uit la ea cum încearcă duzini de pantofi şi în cele din urmă cum alege o pereche: cei bej, cu cataramă metalică sau cei roşii cu toc înalt sau cei gri moi. Imediat ce pleacă mă apuc să fac curat în casă, să strâng ceştile de cafea din care au băut Mariana şi Vittorio, să pun la loc pe raft pantofii pe care Mariana îi încercase înainte să se hotărască, apoi trebuie să o iau pe Roxana de la şcoală, îmi place să fiu ocupată şi să mă simt utilă cât trăiesc printre atâtea culori.

La o petrecere pe care o dau Mariana şi Vittorio în apartament, îl întâlnesc pe unul dintre clienţii lor, un italian a cărui soţie a murit cu un an în urmă. Stă în faţa mea şi îi simt ochii atât de insistenţi pe mine încât mă fac să vreau să îmi ascund chipul. Îl privesc peste masă când îşi bagă friptură în gură. Îl privesc cum ridică paharul de vin spre buze şi soarbe din el, când muşcă din felia de pâine, când scuipă un sâmbure de măslină în furculiţă. Mă uit la părul din urechi, la părul cărunt de la tâmple, la stropul de sânge de pe bărbie, unde sigur s-a tăiat când se bărbierea.

Începe să îmi facă tot felul de complimente: felul în care vorbesc italiana, culoarea părului şi a ochilor, până când Mariana îi spune:

— Vincenzo, bestie ce eşti! Nu o mai necăji pe fată! Nu vezi că o faci să se simtă prost?

— Nu mi se pare aşa, spune el.

Mă uit din nou la el până clipeşte.

În timpul mesei beau două pahare de Chianti şi mi se dezleagă limba. Vorbesc în râuri de cuvinte în italiană şi mă mir de abilitatea mea. Fac chiar şi o glumă, un joc de cuvinte. Mă simt acasă, ca şi cum aş fi trăit în Italia întotdeauna.

Când ceilalţi oaspeţi pleacă, văduvul italian mă opreşte pe hol şi mă întreabă dacă poate să mă invite să îmi arate Roma a doua zi. Îi spun că *şi, certo.* Ce altceva am de făcut decât să aştept ca unul dintre milioanele de oameni din Chicago să se hotărască dacă are de gând să ajute o refugiată?

În următoarele săptămâni Vincenzo mă duce peste tot. Uneori îmi vorbeşte despre soţia lui şi despre cât de mult a iubit-o, dar şi despre cum şi cu câte femei a înşelat-o când trăia. Încep să mă gândesc că este un colecţionar de femei, aşa cum Mariana e colecţionară de pantofi, toate aranjate în şir, după culoare, formă şi ocazia în care îi vor face să arate cel mai bine. Mariana şi Vittorio îmi spun să am grijă cu Vincenzo. Roxana este geloasă când ies seara în loc să îi fac părul sau să joc cărţi cu ea, sau să mă joc cu păpuşa ei cea rea, Ninetta. Îmi spune că Vincenzo este un om rău şi că şi-a ucis soţia. Mariana şi Vittorio o ceartă că vorbeşte aşa şi o trimit la culcare.

Într-o seară Vincenzo îmi propune să mă căsătoresc cu el. Îmi spune că nu îmi va lipsi nimic, că mă va trata ca pe o prinţesă. Vom merge în croaziere, vom călători oriunde vreau. Suntem într-un restaurant în aer liber pe un deal deasupra oraşului. Muzica italiană se răspândeşte în aer.

Simt un fior romantic care nu seamănă a dragoste sau nostalgie. Imaginea lui Mihai şi a

ochilor lui verzi umbriţi de genele închise la culoare prinde contur în mintea mea cu mai multă claritate decât oricând, din seara când am făcut dragoste în peşteră sub stânca noastră albă. Mă uit la bărbatul acesta care tocmai m-a cerut de nevastă, al cărui chip este atât de cunoscut încât nu mă simt ruşinată, nimic din ce ar spune sau ar face el nu m-ar face să mă simt stingherită. În schimb, ştiu că îl pot face să clipească oricând. Îi pun că nu vreau să fiu o prinţesă. Vreau să fiu jurnalistă sau actriţă sau amândouă. Poate el să facă asta pentru mine? îi spun că mă duc în America, la Chicago, nu vreau să merg în nicio croazieră.

Îi spun că deja am un iubit, un *fidanzato,* o mare, mare dragoste în România. Vom fi împreună din nou într-o zi când voi fi la Chicago. Ne vom căsători acolo, în Statele Unite. Îmi dau seama că este pentru prima dată când am avut acest gând.

În plus, îl întreb câte alte femei ar avea odată ce am fi căsătoriţi de un an, sau poate numai de o lună?

Îmi spune că toate acestea ar înceta, că mi-ar fi credincios şi că m-ar iubi doar pe mine. Aceasta îmi pare drept cea mai mare minciună de când *Părintele naţiunii noastre* ne-a spus că trăim într-un paradis al muncitorilor.

— Mulţumesc, Vincenzo pentru cererea ta în căsătorie şi e foarte drăguţ din partea ta să te oferi să îmi fii credincios, spun în cea mai elegantă italiană. Dar nu pot accepta.

— Eşti o femeie pe cinste, Mona. Vei ajunge departe, nu am nicio îndoială. Dar poate într-o zi îţi vei aminti de mine şi vei regreta decizia pe care ai luat-o.

Pentru un timp, Vincenzo continuă să mă scoată în oraş şi să îmi ofere mese scumpe, sperând că mă voi răzgândi. Într-o zi îmi cumpără o poşetă roşie. Pun în ea paşaportul şi fotografiile pe care le-am adus din România, când agenţii vamali aproape au găsit suta de dolari cusută de haină. Scot tot ce aveam în Fiatul galben când am venit în Italia şi ţineam strâns la piept când ofiţerul vamal a controlat paşaportul lui Mario şi a crezut că sunt soţia lui. Pun totul cu grijă în noua mea geantă roşie. Arunc geanta veche într-un coş de gunoi lângă Piaţa Spaniei. Mă opresc la capătul treptelor de marmură ce duc spre o catedrală magnifică înconjurată de flori târzii de toamnă şi cafenele mici unde poţi să bei expresso care îţi curge prin vene şi poţi mânca îngheţată şi mici porţii de pizza cu anşoa.

Muzicanţi cu chitare şi mandoline cântă piese care îţi frâng inima. Un tânăr spune că e îndrăgostit de iubita sa brunetă cu un trandafir roşu în păr, dar apoi se supără şi o părăseşte când aceasta îi spune că nu îl iubeşte.

Într-o noapte foarte târziu îi sun pe părinţii mei din apartamentul Marianei. Mama mea răspunde şi vocea îi tremură de emoţie şi lacrimi. Îmi dau seama că tocmai am trezit-o. O altă zi întunecată începe în micul apartament din Bucureşti: făcutul cafelei din năut, mersul cu autobuzul supraaglomerat până la serviciu, privitul înapoi peste umăr ca să vezi dacă te urmăreşte cineva. Mă întreabă timid dacă sunt bine. Îi spun că *da, sunt foarte bine.* Tata vine la telefon şi mă simt uşurată că nu este arestat sau nu se ascunde pe undeva. Este acolo, lângă mama, care probabil că

are bigudiuri în păr. Îl aud cum fumează în timp ce vorbim, cu pufăituri scurte şi furioase. Nu putem vorbi prea multe pentru că presupun că telefonul lor este ascultat. Nu pot da nume sau adrese. Spun doar că *începe să se facă frig aici.* Le mai spun că mi-e foarte dor de ei. Închidem telefonul. Stau pe scăunelul de lângă telefon în casa Marianei. Îmi dau seama pentru prima dată cât de mult din mine s-a dus pentru totdeauna.

Este frig, umed şi plouă în Roma. Beau caffe latte sau expresso în fiecare zi în baruri micuţe sau cafenele pentru a mă încălzi. Într-o zi stau în faţa Colosseumului şi mă uit la zidurile sale de piatră nobile, vechi şi curbate. Vincenzo stă lână mine tremurând, în trenciul său, sperând că poate frigul şi ploaia mă vor face să am mai puţină încredere în viitorul meu şi că îmi voi schimba părerea în legătură cu cererea lui în căsătorie. Vântul suflă prin mine şi prin haina de lână albă pe care mi-a dat-o Mariana, una din hainele ei vechi. Stau în faţa Colosseumului şi mi-e frig.

În ziua următoare primesc vestea că agenţia mi-a găsit un sponsor în Chicago *un cuplu mai în vârstă,* şi mai am o săptămână până când pleacă avionul. Plâng când părăsesc faţa fină de porţelan a Marianei, cea cu mulţi pantofi şi pe Vittorio cel visător şi agitat care mi-a arătat Colosseumul pentru prima dată, m-a ajutat să devin refugiat politic şi m-a privit cum mă tundeam. Ştiu că niciodată nu voi putea răsplăti pe aceşti oameni din Trieste şi din Roma care s-au întâmplat să îmi treacă prin cale ca fiinţe magice şi care m-au ajutat, m-au susţinut şi m-au hrănit doar pentru plăcerea de a o face. Ştiu că ei nu aşteaptă nicio

recompensă şi că sunt trişti că plec.

La prânzul de adio, Vincenzo mă duce la un restaurant cu muzicanţi pe Via Venetto. Dansăm pe muzica lui Adriano Celentano. Mă cuprinde nostalgia când aud cântecul *Azzurro* cântat de un cântăreţ italian care încearcă să îl imite pe Celentano. Vincenzo mă mai cere o dată în căsătorie şi eu îl refuz din nou în timp ce ne unduim pe podeaua de marmură a restaurantului.

La aeroport Roxana plânge şi îmi spune că vrea să vină să mă viziteze la Chicago. Îi îmbrăţişez pe Mariana şi pe Vittorio şi o ţin în braţe pe Roxana încă o dată. *Tutto sara bene.* În depărtare, după un grup de turişti americani îl văd pe Vincenzo îmbrăcat cu trenciul lui şi fumând. Îmi face semn cu mâna şi îmi trimite sărutări. Înaintez prin mulţime şi ajung la avion, primul meu avion din viaţa mea. O familie cu copii trece prin faţa Marianei, Roxanei şi a lui Vittorio, apoi nu-i mai văd deloc. Intru în panică şi vreau să alerg după ei să-i mai îmbrăţişez încă o dată, să-i implor să mă ajute să mă stabilesc în Roma, *Roma amore mio.* Să mă lase să mai rămân măcar un anotimp. Dar deja sunt la rând la controlul paşapoartelor şi o femei în uniformă care pare ofiţer de poliţie a aeroportului mă împinge şi îmi strigă să înaintez *Dai, dai, presto.* Ţin strâns poşeta roşie şi mă mişc repede.

Partea a doua

Într-o suburbie din Chicago: o luptătoare pentru libertate

L.ei doi care m-a ajutat să vin la Chicago sunt Gladys, o femeie de vreo 50 de ani, şi Ron, un bărbat cam tot de 50 de ani. Amândoi au părut alb.

Gladys are o expresie încordată, de parcă i-ar părea rău de ceva, iar faţa lui Ron este roşie şi rotundă. Lucrează la o societate de asigurări. Merge cu maşina toată ziua, nu chiar ca să muncească pentru bani, dar se întâlneşte cu alte femei şi lucrează ca voluntare pentru biserică, apoi pregăteşte cina pentru Ron. Descopăr că au aflat de mine, şi de nevoia mea de a fi sponsorizată ca sa vin în America, prin intermediul bisericii lor. Aceasta mă uluieşte. În micile biserici ortodoxe intram numai când aveam nevoie să-mi liniştesc gândurile şi să scap de imaginile cu *părintele naţiunii* şi cei trei *zei marxişti* bărboşi, pentru că acolo erau doar preoţi bătrâni cu bărbi lungi, albe şi femei, îmbrăcate în negru, sărutând icoanele şi închinându-se la altar. Sfinţii de pe fresce şi icoane se uitau la tine derutaţi, cu privirea fixă. Înţeleg că

sunt o operă de caritate pentru Gladys şi Ron. Acesta este motivul pentru care mă iau cu ei peste tot, la petreceri şi la biserică şi la mese festive, şi mă prezintă drept *domnişoara din România.*

Ei locuiesc într-o suburbie din Chicago, nu printre clădiri înalte şi trafic infernal cum am sperat, ci într-un mic sat aproape de Chicago, unde sunt case enorme şi străzi pustii. De fiecare dată când spun că merg la o plimbare, Gladys şi Ron se uită unul la altul amuzaţi. Nimeni nu se plimbă pur şi simplu, pe-aici. Trotuarele sunt doar nişte benzi înguste la marginea drumului. Uneori trebuie să mergi pe mijlocul străzii, şi oamenii trag cu ochiul la mine din maşinile lor. Uneori, câte un şofer se opreşte şi mă întreabă dacă m-am rătăcit, dacă mă poate ajuta cu ceva.

La petrecerile lor, toată lumea vorbeşte despre cele bisericeşti apoi despre subiecte precum vremea sau afacerile cu asigurări, despre cina pe care au de gând să o pregătească de Ziua Recunoştinţei când toată lumea mănâncă curcan şi piure de cartofi, apoi discută iar despre vreme.

Toţi îmi pun întrebări politicoase despre ţara mea şi părinţii mei. Mă întreabă ce limbă se vorbeşte în România, şi dacă există McDonald’s în ţara mea. Când le spun că nu există, ei răspund că precis România este o ţară frumoasă, dar ei nu ar putea trăi acolo fără McDonald’s. Toată lumea râde la gluma lui Ron pe seama lipsei de hamburgeri în ţara mea. Nu sunt sigură de ce acest lucru este amuzant, dar pentru a fi politicoasă merg mai departe cu gluma şi spun că nu pot să cred cum am supravieţuit în toţi aceşti ani, fără să mâncăm un hamburger. Toată lumea râde şi de gluma mea.

Într-o zi, Ron mă duce la un McDonald’s aproape de casa lor ca şi cum ar fi un mare eveniment. Îmi cumpără un dublu Mac şi mi-l dă ca pe un trofeu. În timp ce mănânc sandvişul muiat în ulei şi chifteaua uscată, pe care aş mânca-o cu o furculiţă şi un cuţit, nu ca pe un sandviş ca Ron, sunt uimită. Îi spun lui Ron că e grozav, dar de fapt mă gândesc că e ciudat cum în America, peste tot unde te uiţi, sunt munţi de mâncare cu un gust nu prea bun, pe când în ţara mea aproape murim de foame şi totuşi atunci când facem ceva de mâncare, chiar dacă e vorba de cartofii prăjiţi ai mamei şi o salată de roşii cu castraveţi sau o felie de pâine cu unt, întotdeauna are gust bun. Sau poate că numai eu sentimentalizez totul pentru că sunt atât de departe de ţară şi un vechi proverb românesc spune că fie pâinea cât de rea, tot mai bine în ţara mea, îşi dobândeşte sensul său adevărat acum. Mihai îmi spunea acest proverb uneori, atunci când discutam despre cei care pleacă din ţară. O amintire ca un flash apare în mintea mea: Mihai şi cu mine mâncând pâine cu roşii, el sărutându-mă, atingerea mâinilor lui pe spatele meu dansând în braţele sale, în rochia mea de satin de culoarea piersicii, la petrecerea de Anul Nou atunci când am început noul deceniu. Îi văd faţa zâmbind trist şi de fapt *nu* spune proverbul, sau orice altceva, atunci când ceilalţi musafiri povestesc întâmplări despre plecarea din ţară. Apoi sunt îngrozită că mă vor năpădi amintirile şi că-mi va fi dor de fiecare şi de toate aşa cum mi s-a întâmplat în gara din Trieste. Înghit furioasă hamburgerul într-un efort disperat de a închide uşa, care s-a deschis periculos de mult în mintea mea, ca să ascund toate amintirile,

pentru moment. Ron ia gestul meu ca pe un semn că mi-a plăcut foarte mult hamburgerul şi se oferă să-mi mai cumpere unul.

— Nu, mulţumesc, îi spun cu gura plină.

Îmi vin gânduri urâte la petrecerile şi cinele lui Ron şi Gladys şi la mesele de duminică. Spun lucruri şocante precum *sunt oameni care mor de foame pe străzi în Bucureşti* şi *unii chiar ar ucide pentru mâncare.* Le spun că am fost o luptătoare într-un grup ilegal. Când se uită uimiţi la mine, ridic din umeri şi spun că am scăpat din România într-o pătură de camuflaj într-un camion care transporta carne de vită pentru Turcia, pentru că România este una dintre cele mai mari exportatoare de carne de vită din Europa. De aceea mor oamenii de foame şi ucid pentru un pic de carne de mărimea celei de la McDonald’s.

Dar chiftelele noastre de carne de vită sunt mai gustoase, le spun, când reuşim să punem mâna pe aşa ceva. Apoi spun că am lucrat ca actriţă în cel mai mare teatru din Bucureşti şi că am studiat Ştiinţele Politice şi Economice la Universitatea din Bucureşti. Toată lumea este derutată de faptul că universităţile şi sălile de teatru funcţionează încă, în timp ce oamenii vânează porumbei şi pisici pe străzile Bucureştiului pentru carne.

Pe parcursul acestor petreceri mă apucă o mare plictiseală, şi mă simt insuportabil de tristă. Cele mai rele sunt dimineţile de duminică în care toată lumea ascultă predica despre cum să nu faci păcate şi despre cum să ne încredinţăm viaţa noastră şi sufletele Domnului Iisus Hristos. Când aşteptam în Italia ca sponsorul meu să apară ca să pot merge la Chicago, mi-am imaginat viaţa într-o

mie de posibilităţi. Dar în niciun caz nu mi-am imaginat că o să fie aşa. Nu m-am gândit niciodată că o să fiu dusă la biserică să ascult tot timpul predici despre Iisus, şi că lumea o sa fie atât de politicoasă încât mă sperie, şi că-mi vor da broşuri cu fotografii de fetuşi ciopârţiţi şi plini de sânge, cu titluri mari în care scrie că *avortul este crimă.* Habar nu am ce legătură are avortul cu toate celelalte. De ce oamenii vorbesc din senin despre un astfel de lucru ca avortul? De ce, din toate posibilităţile în lume, am ajuns să fiu găzduită şi hrănită de nişte oameni care îl folosesc pe Iisus Hristos şi avortul în aceeaşi frază mereu?

Mă sperii cu adevărat, atunci când Ron şi Gladys îmi cer să mă convertesc la religia lor şi să-l accept pe Iisus Hristos în viaţa mea, şi când mă iau la reuniunile lor în subsolul bisericii unde vorbesc despre avort şi despre cum negrii şi evreii sunt anticrişti şi corup ţara cu droguri şi avorturi şi homosexualitate. Vorbesc despre o conspiraţie evreiască.

Spun că puterea va fi preluată de comunişti. Îl venerează pe preşedintele Reagan. Eu nu ştiu nimic despre o conspiraţie evreiască, dar toate ciudăţeniile astea de la subsol cu siguranţă că mi se par un fel de conspiraţie bisericească. La televizor se dau ştiri despre bombardarea unei clinici pentru avorturi de cei pe care prezentatoarea îi numeşte „activişti pro-viaţă.“ *Explozia,* spune zâmbind prezentatoarea excesiv machiată, ca şi cum ar anunţa construirea unei noi şcoli sau sosirea echinocţiului de primăvară, *a dus la moartea unui doctor şi la rănirea gravă a mai multor asistente medicale şi a altor membri ai*

personalului clinicii. Cum ne uităm la ştiri în sufragerie, Ron şi Gladys se uită unul la celălalt cu o privire ciudată, aproape un zâmbet. Expresia „activişti pro-viaţă“, în asociere cu ştirile despre atacul de la clinică, uciderea şi rănirea unor oameni, mă lasă fără replică. Mă întreb ce apucau să facă în America oamenii care nu sunt „activişti pro-viaţă“?

Mă simt la fel de îngrozită ca atunci când securitatea mi-a cerut să devin informator, dar este chiar mai rău acum, pentru că ar fi trebuit să încep aici o viaţă nouă, să merg liberă pe jos pe străzile din Chicago, să ascult jazz şi să învăţ ca să devin jurnalistă. Asta ar trebui să fie experienţa mea de libertate.

Într-o zi, Gladys îmi spune să merg cu ea să *răspândim vestea cea bună.* Mă întreb dacă cineva din familia ei tocmai s-a căsătorit sau are un copil sau i s-a dat un loc de muncă la Casa Albă. Mă bucur pentru şansa de a ieşi la o plimbare, chiar dacă e doar în jurul micului oraş cu străzile goale. Poate dacă am noroc, o să întâlnesc oameni noi. Dar Gladys ia Biblia şi o grămadă de broşuri. Începe să bată pe la uşile oamenilor şi le spune să-l accepte în inima lor pe Iisus şi că avortul este crimă. Oamenii îi închid lui Gladys uşa în nas. Destul de repede ea are o privire jalnică, de parcă toată lumea ar fi împotriva ei. Merge pe drum ţinând strâns la piept Biblia şi broşurile. Pentru o clipă aproape că îmi pare rău pentru Gladys. Mă întreb ce-a greşit atât de mult în viaţă ca să-şi dorească atâta umilinţă. Dar mila dispare rapid atunci când mă gândesc la propria mea jenă de a fi cu ea. Vreau să mă topesc în asfaltul negru al

străzii doar ca să fiu oriunde în altă parte, dar nu aici. Aş vrea să fiu mai degrabă înapoi la Bucureşti cu toată securitatea.

Cel puţin acolo am simţit o anume incitare auzind paşi în spatele meu şi apoi gustul victoriei când am ajuns la apartament, am închis uşa în spatele meu, şi m-am aşezat jos cu mama şi tata în jurul mesei din bucătărie, peste tocana de praz sau cartofii fierţi vorbind despre poezia metafizică. Totul aici pare aşa de plicticos şi de jenant. Mă simt lipsită de orice speranţă şi mă gândesc la Hamlet: *lumea întreagă este o închisoare.* Chicago, este chiar mai rău decât Danemarca lui Hamlet, unde cel puţin au existat crime, sinucideri, pasiuni, şi castele întunecate, bântuite. America acestei suburbii pare afundată într-o clisă otrăvitoare care se răspândeşte ca o mlaştină. Nicio măreţie, nicio frumuseţe, niciun fel de viaţă trepidantă.

O urăsc pe Gladys. De ce ea şi Ron a trebuit să facă un caz de caritate din mine? Mă întreb dacă organizaţia de la Roma are idee de ce fel de sponsori au pentru oameni. Nu cred că ştiu, amintindu-mi de femeia cu ochelari pe un lanţ în jurul gâtului, sunetul atâtor limbi şi culorile ţesăturilor şi obiectelor făcute manual în diferite ţări, de pe pereţi. Vreau să le scriu să se ferească de *cupluri drăguţe,* ca să se asigure că refugiaţii nu ajung în grupuri religioase ciudate în loc de a fi corect sponsorizaţi, oferindu-li-se castron de supă şi un pat unde să doarmă.

Gladys mă ia furioasă de braţ şi se întoarce acasă, mormăind ceva despre decăderea morală. Trebuie să fug, trebuie să fiu liberă. Am să iau trenul de Chicago, pe care de fapt nu l-am văzut

încă. Trebuie să găsesc de lucru, să văd oameni mergând pe stradă, să văd clădiri înalte, şi să mă curăţ de predici despre negri şi evrei şi avorturi.

Într-o seară, la cină, le spun lui Gladys şi lui Ron că sunt evreică şi că am făcut sex cu poştaşul cel negru în timp ce ei nu erau acasă, şi acum cred că sunt gravidă. Îi întreb unde pot să fac un avort. Poate că aşa, mă vor da afară din casa lor împodobită cu tapet floral şi cu tapiţerie bleu deschis pe canapea. Dar sunt drăguţi şi miloşi. Ei mă cred când le spun despre faptul că sunt gravidă, şi spun că Iisus Hristos mă va ierta, şi că ar trebui să dau copilul spre adopţie. Spun că Iisus Cristos va accepta şi un evreu, dacă mă căiesc.

Ştiu că ar trebui să simt măcar recunoştinţă faţă de Gladys şi de Ron pentru că m-au ajutat să ajung la Chicago, dar chiar nu pot să simt nimic altceva decât greaţă şi plictiseală şi teamă, senzaţii pe care nu le-am mai simţit niciodată în această combinaţie.

Într-o zi, atunci când Gladys pleacă cu maşina la munca ei voluntară, plec de-acasă şi merg în gara unde opreşte trenul de Chicago. Am câţiva dolari din alocaţia pe care mi-o dă Gladys. Cumpăr un bilet dus-întors la Chicago pentru o zi.

Trenul mă lasă undeva în locul numit la *the loop,* printre clădiri gigantice şi un labirint de străzi suspendate. E un întreg vacarm în jur, abia aştept să ajung undeva, să urc până la cerul cenuşiu de noiembrie care se vede printre ameţitoarele clădiri. N-am mai văzut atât de mulţi oameni de diferite culori într-un singur loc, cu excepţia unei cărţi de geografie de la şcoală, din România. Avea o pagină cu un mare cerc de oameni care dansează în jurul

globului, toţi îmbrăcaţi diferit şi cu diferite culori ale pielii, pentru a arăta că toate rasele trăiesc în armonie.

Presupun că trebuia să reprezinte o utopie comunistă în care toată lumea trăieşte laolaltă în pace şi armonie sub steagul roşu al Partidului Comunist. În România, singurii oameni cu o culoare a pielii uşor diferită, sunt ţiganii care trăiesc în tabere la ţară sau în clădiri urâte, de la marginea oraşului. Toată lumea îi înjură. Câteodată, studenţi din ţări africane, la fel ca studentul senegalez al tatălui meu care a schimbat bani româneşti pentru suta de dolari pe care o aveam la mine în trenul de Trieste. Toată lumea îi înjură şi pe negri, pentru că sunt şi mai întunecaţi decât ţiganii.

O senzaţie puternică mă năpădeşte, că acesta este oraşul unde trebuia să mă nasc, că sunt victima unei greşeli cosmice, că nu am crescut aici, printre toate aceste zgomote şi culori. Dar apoi, gândindu-mă mai bine, cred că dacă aş fi trăit aici de la început nu aş purta în mine povestiri ale rudelor mele care au supravieţuit bombelor mâncând rădăcini şi plutind pe râuri cu oglinzi şi cutii muzicale. Nu aş fi cunoscut iubirea din Carpaţi pe covoare de fructe de pădure sau de zăpezi albastre. În toată învălmăşeala, în nepătrunsa aranjare a lucrurilor, probabil că totul este aşa cum ar fi trebuit să fie.

Mă simt ciudat de familiarizată cu Chicago, ca şi când aş mai fi fost aici înainte, ca şi cum aş mai fi văzut aceste străzi aglomerate mărginite de clădirile gigantice care arată ca nişte tablouri cubiste, undeva într-un vis, ca şi cum puzderia de oameni mergând cu paşi repezi şi cu hotărârea de

a scoate tot ce-i mai bun din cenuşiul acestei zile ar fi trecut prin subconştientul meu cândva, cu mult timp în urmă. Hoinăresc pe străzi cu o aprigă curiozitate şi bucurie. Sunt copleşită de Lacul Michigan. Mă uit la trecători, încercând să-mi întipăresc fiecare chip în memorie. Acesta este un oraş pe potriva lăcomiei mele.

Buenas Noches, Mi Amor!

După multe ore de mers pe jos prin Chicago, intru într-o farmacie cu un afiş pe care scrie *Căutăm ajutor.* Presupun că asta înseamnă că e un serviciu plătit, dar nu sunt sigură. Dacă am de gând să fug de la Gladys şi Ron, primul lucru de care am nevoie sunt banii. *Vezi Manager înăuntru,* spune afişul. Intru înăuntru şi îi spun unei femei care pune sticle de şampon pe un raft că vreau să vorbesc cu directorul, pentru că vreau să ajut. E o negresă într-un pulover roşu, şi-mi spune că ea este managerul. O întreb dacă plăteşte pentru ajutor.

— Dragă, fireşte că plătesc, spune ea.

Pentru prima dată, de două luni de când sunt în America, râd. Modul în care rosteşte cuvintele este încântător. Mă conduce într-o cameră în spate şi îmi ia un interviu de aproximativ zece minute. O cheamă Rhonda. E surprinsă când îi spun că sunt în America, de numai câteva săptămâni. Spune că engleza mea este excelentă, chiar dacă îmi ia mult timp pentru a completa formularul pe care mi l-a dat.

— Să-l aduci înapoi mâine, dragă, şi vom vedea ce putem face pentru tine, îmi spune ea.

— Vă rog, puteţi să-mi spuneţi acum, dacă am obţinut slujba? Pot începe imediat. Vreau să lucrez, pentru că am nevoie de un loc unde să stau şi pentru a merge la şcoală. Eu sunt refugiată politic, am statut de rezident permanent şi toate documentele mele sunt în ordine şi vă rog, pot să iau slujba? Mi-ar plăcea să lucrez într-o farmacie.

Rostesc totul pe nerăsuflate. Ea se uită la mine pentru câteva momente cu braţele încrucişate, şi aproape că-i pot auzi gândurile rostogolindu-se în mintea ei. Mă gândesc cum trebuie să-i par eu: o nebună dintr-o ţară ciudată, care rătăceşte pe străzile din Chicago, într-un soi de disperare. Ea nu are de unde să ştie că mă înec încet într-o mocirlă. Deschide gura într-un zâmbet mare, ca zâmbetul mare şi alb al prietenei mamei mele, Nora în poza în care stă într-un portocal, undeva în America, pe acelaşi continent unde sunt în chiar această clipă. Ar putea fi foarte bine pe Lună, pentru că nu am nicio adresă sau număr de telefon de-al Norei. Ştiu că trebuie să mă agăţ de oricine îmi arată bunătate, pentru că nu cunosc pe nimeni în Statele Unite ale Americii.

— Dragă, ai luat-o, spune ea cu o voce catifelată.

Sunt atât de uşurată că prind curaj şi o întreb dacă ştie vreun loc unde aş putea să stau, un apartament de închiriat. Îmi spune că se va gândi la asta, apoi mă duce la casieria farmaciei şi îmi face cunoştinţă cu Marta, care este din Mexic. Faţa rotundă a Martei îmi aminteşte de femeia frumoasă cu colier din monede de aur de la care am cumpărat bucheţelul de zambile în acea zi nemiloasă de aprilie. Când Ronda îi spune că tocmai am fost angajată şi caut un loc unde să

stau, Marta zice că, bine, poate o să mă ajute cumva.

Marta vorbeşte engleza altfel decât Ronda. Îl pronunţă pe r mai dulce, la fel cum îl pronunţăm noi, românii, şi transformă v-urile în *b.* Vorbirea ei este jucăuşă, delicată. Mă gândesc la mişcarea unei fuste, la mişcarea graţioasă a mâinii în aer într-un moment de entuziasm, ca acesta în care mă aflu acum, într-un amurg în Chicago, printre forme atât de colorate, într-o farmacie unde am obţinut prima mea slujbă şi un loc unde să fiu pe propriile mele picioare. Simt că încep să prind rădăcini în pământul acesta pietros din Chicago, primele rădăcini fragile.

A doua zi în timp ce Gladys este la biserică, îmi împachetez cele câteva lucruri pe care le am din Italia de la cele două familii la care am stat: rochia roşie, pantofii albi cu funde negre, două pulovere şi o fustă albastră. Scriu un bilet pentru Gladys şi Ron mulţumindu-le pentru ospitalitate, spunându-le să nu-şi facă griji pentru mine. Le spun că am găsit de lucru şi un apartament în Chicago şi că îmi iau rămas bun. Mă mai uit odată prin sufrageria cu tapiţerie bleu. Mă aştept să simt vreun regret sau tristeţe, dar nu simt nimic. Înainte de a ieşi pe uşă, mă întorc şi mai scriu pe bilet că le sunt recunoscătoare pentru tot ce au făcut pentru mine, pentru că m-au sponsorizat să vin în America. Mă gândesc să scriu la Organizaţia Refugiaţilor de la Roma şi să le spun că am ajuns cu bine şi să-i avertizez în legătură cu Gladys şi Ron.

Mă mut la Marta şi la fiica ei de 6 ani, Daniela, până mă mut într-o garsonieră din aceeaşi clădire unde locuieşte ea, care se eliberează la sfârşitul

lunii. Mirosurile iuţi şi condimentate de mâncare mexicană se ridică din bucătăria ei, şi a altora, şi umplu toată clădirea. Holul face ca râsetele şi certurile în spaniolă să se audă cu ecou. Uneori seara se aude muzică de undeva din clădire, muzică despre iubire şi moarte, *amor y muerte,* care mă umple de dor. Îmi aminteşte de muzicienii italieni care cântă despre iubire şi moarte prin pieţe, într-o altă limbă.

O ajut pe Marta să facă nişte avocado. Tai roşiile şi ceapa în ritmul muzicii mexicane. Fac un piure verde din fructul de avocado, verde închis şi în formă de ou. Mă delectez cu mirosul bucătăriei Martei şi cu gustul piureului verde.

Uneori Marta ia câteva înghiţituri de tequilla direct din sticlă. Gust şi eu, şi îmi amintesc de ţuica de prune. Ambele parcă îţi dau un şoc electric prin corp ca şi cum ai fi fost lovit de trăsnet. Uneori Marta şi cu mine dansăm în bucătărie pe muzică de *amor y muerte* iar Daniela ni se alătură, ţinându-se de fusta mamei. Marta o ia în braţe şi o sărută pe toată faţa şi dansează cu ea, în cercuri, în bucătărioara care miroase a ceapă şi a mazăre.

Dorm pe un pat de campanie chiar lângă patul în care Marta doarme împreună cu Daniela. Noaptea, pe când mă cufund în cel mai adânc somn pe care l-am avut de când eram copil, după o zi petrecută la farmacie şi apoi plimbându-mă prin vântul ascuţit din Chicago şi schimbând două trenuri, după ce am gătit alături de Marta şi am băut tequilla şi am dansat, le aud vorbind încet una cu cealaltă. Mi se pare ca un ciripit melodios în liniştea apartamentului din Chicago, misterios şi plăcut totodată: *buenas noches mi amor.*

Dimineaţa, Marta şi cu mine luăm trenul ca să mergem la lucru. În curând peste Chicago va veni iarna.

Iarnă la Chicago în sepia

Pe parcursul primei mele ierni la Chicago îmi degeră picioarele. Am un abces la un dinte. Sunt umflată la faţă şi arăt iar ca un peşte. Mă zvârcolesc de durere vreo trei zile până când abcesul se sparge şi durerea dispare, după care am un dinte mort în gură. Încă mai lucrez la farmacie, la casă. Mă înscriu la cursuri ca să-mi termin facultatea şi mă mut în schimbul de noapte ca să pot merge ziua la cursuri. Schimb două trenuri şi un autobuz ca să ajung la universitate. Sunt desenate graffiti pe trenuri, de genul *viaţa e o căţea şi după aia mori.* Cuvântul futu-i e peste tot. De pe pereţii acestor trenuri afli că *Jose o fute pe Maria.* Mă distrez în fiecare dimineaţă în tren în timp ce încerc să mi-i imaginez pe aceşti oameni care au aşa o viaţă sexuală intensă încât trebuie s-o ştie tot Chicago-ul şi sistemul regional de transporturi în comun. Câştig bani şi învăţ magazinele de pe State Street şi Michigan Avenue. Mi-e dor de Italia. Mi-e dor de bulevardele largi ale Romei, de luminile sale speciale, de pini, de cafeaua espresso de la barurile înguste. Nu mi-e dor deloc de ţara mea, doar de Italia. Dar nu e un dor mistuitor, e un fel de surogat, pentru că mi-e mai uşor să-mi fie dor de Italia decât de ţara mea cu toate persoanele şi lucrurile pe care le iubesc.

E cenuşiu şi frig la Chicago, atât de frig încât se pare că şi viaţa se va opri şi toată lumea de pe

stradă va îngheţa pur şi simplu ca nişte manechine, pentru totdeauna. Femeia de afaceri în haină de blană neagră şi adidaşi va îngheţa în timp ce caută prin poşetă după cheile maşinii. Bărbatul care cântă la saxofon în faţa unei pălării goale va îngheţa aşa, cum ridică saxofonul către cerul întunecat al oraşului. Boschetara va îngheţa cu mâna în coşul de gunoi; poliţistul de la circulaţie va îngheţa în trafic cu mâna ridicată. Totul, taxiurile, limuzinele, copilul care aleargă în urma mamei sale – care duce câte o sacoşă de la băcănia Dominic în fiecare mână – va îngheţa în timp ce încearcă s-o ajungă din urmă. Aşa văd eu oraşul Chicago în iarna asta rece: în imagini statice alb-negru. Ştiu că ar trebui să simt ceva, dar nu simt. Nu las să mă învăluie niciun sentiment care m-ar putea distrage de la a răzbate prin această iarnă.

Îmi place micuţa mea garsonieră mobilată. Le vizitez des pe Marta şi Daniela, când mă simt singură, când ea se simte singură. O ajut pe Marta să facă guacamole, şi gustăm câte un pic de tequilla direct din sticlă. Într-o zi Marta mă duce la colegiul unde a absolvit acum mai mulţi ani, în partea de nord a oraşului, lângă parcul Lincoln, şi mă prezintă celor de la Biroul de Administraţie şi Ajutor Financiar. Mă ajută să mă înscriu cu jumătate de normă. Până când pot obţine ceea ce ea numeşte „taxa de şcolarizare şi ajutor financiar" şi până mă pot înscrie cu normă întreagă.

Învăţ până noaptea târziu: literatură engleză, religie şi filosofie. Platon, Leibnitz, Biblia, William Butler Yeats. Merg la şcoală foarte devreme dimineaţa în aşa fel încât să stau în bibliotecă şi să iau orice carte vreau şi să mă uit la alţi studenţi şi

la profesorii care merg la bibliotecă. Profesorii mei sunt uimiţi că am citit toată opera lui Shakespeare şi că pot recita pasaje întregi pe de rost. Am citit şi *Tristam Shandy.* Nu sunt sigură că cei de aici vor înţelege asta, că pentru noi acasă e o problemă de supravieţuire, să citeşti până devii euforic. Ei nu ştiu că oamenii se aruncă pe fereastră sau se spânzură în sufragerie dacă nu pot trece examenul de admitere la facultate. Uneori am scurte conversaţii particulare cu profesorii de la cursuri. Nu m-am simţit niciodată atât de importantă. Inima mea o ia razna doar ce discut despre Ms. Dalloway cu profesorul meu în timp ce alţi studenţi se uită invidioşi la noi.

Merg zilnic la Biroul de Ajutor Financiar ca să completez formulare pentru burse, formulare de venit şi pentru venitul părinţilor. Completez multe zerouri, rotunde şi grase, în fiecare rubrică în care se cere venitul, câştigurile şi declaraţia de venit. Nu înţeleg conceptul de declaraţie de venit. Îi spun femeii de la birou că sunt refugiată şi că nu am bani – adică nu am bani, cu adevărat – ca să plătesc cursurile şi că părinţii mei sunt persecutaţi în România. Îi povestesc până şi cum am fugit din ţară cu trenul de Trieste care nu era chiar trenul de Trieste, şi cum am reuşit să trec graniţa în Italia doar cu poşeta.

— Nu aveam bani, îi spun. Doar poşeta şi foaia matricolă de la facultate şi nişte poze.

Face ochii mari.

— Aveţi foaie matricolă? mă întreabă. Adică o traducere? Aţi făcut facultatea în România?

Ştiu că toate femeile din acel birou vor discuta despre mine după ce plec.

Câteva zile mai târziu, ajung să vorbesc cu decanul facultăţii, care este foarte amabil şi plin de admiraţie. Mi se pare că visez, toată lumea mă ia atât de în serios şi este atât de amabilă. Au tradus toate notele din foaia mea matricolă, de zece şi de nouă, şi un singur şase, la economie politică. Decanul îmi dă un document oficial cu mulţi de *A* şi un C.

— E foarte bine, îmi spune decanul. Suntem mulţumiţi să te avem printre noi.

Ştiu că lui tata nu i-ar veni a crede când i-aş spune despre toate astea. Ar fi atât de mândru că toate notele mele româneşti înseamnă atât de mult în America. Ar spune *Uite ce bună este educaţia din România! Ce păcat că ticăloşii ăştia şi-au bătut joc de ţara asta!*

Nu-mi mai place munca la farmacie. Îmi place să fiu cu Marta şi cu Ronda. Îmi place să mă distrez pe seama clienţilor în timp ce luăm prânzul toate trei în cămăruţa din spatele magazinului. Dar nu am stare, vreau să mă mişc, să fac ceva ieşit din comun, cum ar fi să scriu o piesă care să devină celebră, să-mi iau doctoratul şi să fiu profesor universitar. Vreau să fiu şi să fac ceva care ar face să merite toată munca mea în America, ceva care să justifice pe deplin faptul că m-am rupt de ţară şi de familie. Uneori, chiar înainte de a merge la culcare, mă gândesc ce-ar fi să-l sun pe Mihai chiar acum, că e ziuă în România. Dar ce să-i spun, cum să-i explic totul, plecarea mea fără un cuvânt? Şi dacă ar fi rece şi distant la telefon, ar fi mai rău decât să nu-i mai aud vocea. Nu am avea nimic să ne spunem în afara vidului de peste oceanul Atlantic. M-am rupt de el şi de dimineaţa în care

am stat singură în camera lui uitându-mă la pat şi la furoul roşu întins pe el, şi m-am hotărât definitiv să ies pe fereastră şi să alerg la tren.

Nu-mi place când lumea mă întreabă de accent şi de unde vin şi cum am plecat de acolo. Nu înţeleg de ce, când spun că sunt din România mi se răspunde întotdeauna cu *Ooo, ce interesant!* sau *Vai, ce grozav!* Cred că nu e nimic măreţ în a fi dintr-o ţară sau alta. Totuşi, nu am spus-o niciodată. Poate când o să am 40 de ani o să spun doar *Şi ce-i aşa de grozav să fii din România sau Albania sau Patagonia sau de oriunde altundeva? nu e treaba voastră de unde sunt!* numai ca să văd cum reacţionează lumea. Dar acum zâmbesc doar şi spun mulţumesc ori de câte ori îmi spune cineva că am un accent *aşa de drăguţ.* Dacă le-aş pune că am fost securistă în România americanii ar spune *Vai, ce grozav. Îmi place accentul tău.*

Uneori cineva a auzit de Nadia Comăneci sau de Dracula, sau cineva spune că mai cunoaşte un român şi că poate o să-l cunosc. Înţeleg că ţara mea e cunoscută pentru gimnastică şi vampiri. Nu vreau să cunosc alt român. Puţinii pe care i-am întâlnit vorbesc numai despre cum să facă bani şi să-şi cumpere apartament. Amestecă trei cuvinte româneşti cu cinci englezeşti, prefăcându-se că au uitat limba maternă. Până acum n-am întâlnit niciun sentimental care să plângă pe mijlocul străzii când aude vorbindu-se româneşte. Poate că voi întâlni, într-o zi, dar chiar nu-mi pasă.

Îmi place să hoinăresc prin Chicago şi să observ oamenii, să mă uit la vitrine. Câteodată mai intru în vreun magazin şi cumpăr câte ceva inutil cu banii pe care îi câştig la farmacie – o curea de

piele naturală neagră, sau o cutie cu trandafiri pictaţi care se deschide când apeşi un buton şi înăuntru este pudră de faţă pe o parte şi o oglindă pe cealaltă. Sau merg la câte un restaurant şi comand o masă cu denumire lungă, de exemplu *cordon bleu de pasăre* şi mănânc în timp ce citesc o carte. Fiecare zi e o aventură, chiar şi munca de la farmacie şi vântul rece şi teama că nu-mi vor rămâne destui bani până la plata următoare.

Uneori se aude o muzică dulce în tunelul de la metrou, curgând unduitoare ca un geamăt de iubire, ca o lacrimă ce cade pe faţa unui îndrăgostit. Omul cu saxofonul cântă şi când este inuman de frig pe State Street, iar muzica seamănă cu tânguirea şi tristeţea cuvântului *dor.* Aşa mi se pare mie, aşa înţeleg exact ce înseamnă acest cuvânt intraductibil. Asta spune el cu saxofonul său. Stau şi îl ascult după cursuri, dacă nu trebuie să mă grăbesc la lucru. Într-o zi îi spun ce minunat cântă şi că ar trebui să cânte într-o sală de concerte. Râde atât de tare încât se aude de la un capăt la celălalt al tunelului, şi spune că n-o să cânte niciodată într-un rahat de sală de concert, ci numai pe mama ei de State Street. Spun că nu e chiar aşa de rău, pentru că toată lumea îl aude aici, iar el răspunde *Yeaaah!*

Încet, în frigul din Chicago, învăţ cum să mă descurc în libertate, îmi fac un locşor al meu în imensitatea ei sălbatică. Şi iată-mă, ca o piesă mică în mozaicul american. Mă vezi? sunt aceea cu haină maro luată de la un second hand şi cu cizme gri, prea strâmte pentru picioarele mele degerate. Sunt chiar aici, pe State Street, între rusoaica aceea care vinde mere şi banane şi mexicanul cu

taraba de hot dog. Acum mă vezi? Sunt atât de entuziasmată că aş putea să strig chiar aici, pe mijlocul străzii State, aşa de tare încât să se audă până în

România, până în bucătăria mătuşii unde lumea mănâncă gogonele murate şi se întreabă pe unde o mai fi şi Mona acum?

Tot ceea ce am nevoie acum este să mă descurc în timpul iernii, în unele dimineţi, în secundele dintre somn şi trezie deplină, mă năpădesc violent imagini amestecate din trecutul meu: părinţii mei vorbind în şoaptă lângă farfuria de tocană de praz, Mihai în camera închiriată din Bucureşti privindu-mă cu ochii în lacrimi, trupul lipsit de viaţă al Cristinei în cimitirul de la poalele muntelui. Am senzaţia foarte clară că visez şi sunt trează în acelaşi timp.

În acele momente sinistre, un sentiment copleşitor de pierdere mă topeşte. Mai am încă o oră până să trebuiască să mă ridic şi să încep o nouă zi în Chicago, aşa că mă culc la loc. Când ceasul ţârâie prin somnul meu de dimineaţă, mă ridic instantaneu şi îmi impun un program neiertător de uitare pentru psihicul meu. Exact ca un regim: nu mâncăruri prăjite, nu mă gândesc la părinţii mei, nu dulciuri, nu am fantezii cu Mihai şi cu ce ar putea să facă în acest moment, nu cărnuri semipreparate şi nu-mi amintesc de visul avut cu numai o oră mai devreme. Mă bucur de duşul fierbinte de dimineaţă şi nu-mi permit să mă gândesc că părinţii mei probabil nu au apă caldă, sau că mama mi-ar spune să nu ies din casă cu părul ud, în frigul de afară, îmi spun că sunt norocoasă că pot să fac un duş fierbinte în fiecare

zi. Îndes toate cărţile de şcoală în geanta purtată pe care mi-a dat-o Marta şi ies din clădire în vântul care-mi suflă în faţă. Reuşesc eu să trec de iarna asta. Totuşi câteodată nu mă regăsesc. În zilele în care nu mă gândesc la trecutul meu, mi se pare că am inima îngheţată ca şi picioarele în cizmele ieftine pe care le port.

Trebuie să mă gândesc la ce-am lăsat în urmă, trebuie să mă agăţ de ceva şi să încerc să nu mă pierd în aglomeraţia rece din Chicago. Trebuie să mă ţin de ceva şi să supravieţuiesc.

Mă gândesc la naşterea mea. Vara în Bucureşti, când străzile sunt pline de miros de tei, atât de puternic şi de dulce încât ai vrea să te mai naşti odată, iar şi iar, pe o noapte ca asta, plină de parfumul de tei. Pe frigul din Chicago încerc să-mi amintesc o clipă din acea vară din Bucureşti când sunt în pântecul mamei, lacomă după lumină, pregătită, speriată, nerăbdătoare să fiu în lume. Mi-o imaginez pe mama plină de lichid amniotic, stând cuminte pe marginea patului în singura ei rochie de doliu pe care a purtat-o la înmormântarea mamei ei, cu o lună înainte. Aşteptând dimineaţa. Aşteptând să mă nasc.

Ca să nu mă pierd în acest oraş al străinilor, port o ţară întreagă în mintea mea. Amintirile părinţilor mei au devenit ale mele, ca şi cum eu aş fi trăit copilăria lor, adolescenţa lor. Am adunat şi amintirile mătuşilor şi unchilor mei, şi ale verişorilor, şi amintirile personajelor din cărţile pe care le-am citit. Râd când îmi amintesc cum alergam la cea mai apropiată cabină telefonică într-o noapte de vară plină de miros de tei în Bucureşti, trăgându-mi pantalonii, încercând să-mi

aprind şi o ţigară, în acelaşi timp. În rolul mamei mele Dorina, sunt derutată de propria mea seninătate, stând pe marginea patului aşteptând dimineaţa în care se va naşte copilul meu. Ţip, nu de la contracţiile travaliului, ci pentru că mama mea Vera, tocmai a murit acum o lună şi n-am apucat s-o mai văd odată. Sunt bunica, sunt mama, sunt eu. Ne naştem fiecare aşa cum o jelim pe fiecare din noi în noaptea mirosind a tei din vechiul Bucureşti.

America, America – ţara mea de refugiaţi

Deja nu mai lucrez la farmacie când vine vara. Fac cursuri de vară şi am o slujbă în Uptown, predau engleză la refugiaţii din Cambodia, Laos şi Vietnam. Ei îmi spun domnişoara *profesoară* şi îmi aduc mărgele să le pun la gât şi farfurii de tăiţei şi mici broderii roşii şi albastre cu oameni şi păsări la munte. Aceste tapiţerii sunt brodate de femeile Hmong din munţii Laosului. Deşi modele diferă destul de mult, nuanţele strălucitoare de roşu şi albastru îmi amintesc de feţele de masă şi carpetele de perete cusute de ţărăncile din România. Aşez tapiseriile Hmong în jurul patului ca să fie primele lucruri pe care le văd dimineaţa când mă trezesc: broderii colorate cu oameni şi maimuţe, animale exotice şi păsări printre munţi stilizaţi şi copaci.

În Chicago vara izbucneşte cu o căldură umedă şi ameţitoare, cu muzică răsunând pe străzi, cu alarme de maşini, cu yachturi albe aliniate de-a lungul Lacului Shore Drive. Lucrez seara pentru că toţi studenţii mei muncesc în fabrici ziua. Unii au

18 ani, alţii au 50 sau 60. Câteodată vin la ore cu copii. Câteodată aţipesc la oră şi toată lumea râde, arătând cu degetul către cel care mişcă din cap şi ţine gura deschisă. Participii trecute, *ring rang rung, sing sang sung,* adjective posesive, *aceasta este geanta mea, acela este creionul tău.* Cuvintele sunt dulci şi amuzante în gura mea, iar studenţii le primesc ca pe nişte daruri preţioase, cu încredere în engleza mea de refugiat.

Conduc un Oldsmobile mare şi cafeniu pe care l-am cumpărat cu 800 de dolari din primul meu salariu de profesoară. Prietenii mei americani îmi spun că ar trebui să fiu atentă când merg pe jos prin cartierul acela noaptea. Mă simt aşa de bine după fiecare oră că nu-mi este frică să merg până la maşină. Mă simt ca regina cartierului Uptown, transpirată de cursul de patru ore, cu mărgele colorate, ieftine, care se leagănă la gâtul meu. Uneori câţiva studenţi merg cu mine până la maşină, şi atunci, fiecare cuvânt e un motiv de râs. Râdem în plină noapte de maşinile noastre vechi şi urâte în timp ce sirenele poliţiei vuiesc ritmic în aerul tare al verii.

Am auzit de Vietnam când eram mică, ascultând ştirile şi pe părinţii mei şi prietenii lor vorbind despre războiul din Vietnam. Ştiam de Cambodia că era un loc unde oamenii o duceau şi mai rău decât în România şi unde celebrul scriitor francez Andre Malraux a făcut nişte săpături arheologice şi a furat nişte statuete Khmere. Am învăţat despre Laos la orele de geografie – încă o ţară asiatică unde oamenii de asemenea o duceau mai greu decât la noi şi despre care mama spunea, când nu voiam să mănânc toată ciorba de fasole: „Sunt

copii care mor de foame în Laos şi în Cambodia care ar da orice să aibă farfuria asta de ciorbă.“ Tata şi toţi prietenii lui poeţi şi artişti au deplâns întotdeauna preluarea puterii de către comunişti în aceste ţări îndepărtate şi îşi doreau mult ca America să câştige războiul din Vietnam.

Aflu cu mare surprindere de la prietenii mei absolvenţi că soldaţii americani au făcut tot felul de atrocităţi în Vietnam, că au omorât femei nevinovate şi copii şi că au devastat satele vietnameze. În ciuda cunoştinţelor mele de literatură europeană, mă simt atât de naivă şi de ignorantă în legătură cu multe alte lucruri şi sunt aproape jenată acum că am avut noroc şi am venit în America, cu istoria sa recentă de atrocităţi. Vreau să pot jongla cu conceptele şi cu argoul politic aşa cum fac prietenii mei când vorbesc despre politica externă imperialistă a Americii. Dar, culmea ironiei, toţi mă avertizează că e periculos să ieşi noaptea în cartierul de la periferie, unde locuiesc atâţia săraci şi refugiaţi. Dacă ei sunt alături de toţi săracii şi refugiaţii din toate ţările, mă întreb cum se face că le este frică să meargă pe jos şi nu au serviciul în aceste cartiere. În aceeaşi zi trebuie să îmi scot două dintre măsele de minte, dar nu vreau să-mi anulez orele. Niciodată nu anulez orele. Port o rochie roz strălucitor de bumbac, iar părul meu proaspăt spălat şi uscat stă înfoiat în toate direcţiile, ca blana pisicilor din desenele animate, care şi-au băgat coada în priză. Intru în clasă cu pansamentul însângerat în gură. Încerc să predau lecţia: condiţionalul. *Dacă aş fi bogat, aş călători în toată lumea.*

— Dacă aş fi bogat, mi-aş cumpăra o maşină nouă şi aş aduce-o pe mama din Cambodia în America.

Simţind gustul sângelui care iese din cele două găuri din gingia mea, proaspăt şi acru, după ce înghit sângele spun:

— La dracu’ cu condiţionalul. Hai să vorbim despre voi!

Ei râd şi spun:

— Aha, profesoara spune dracu’!

Aflu de la studenţii mei că soldaţii lui Pol Pot tăiau inimile celor prinşi că voiau să fugă din ţară prin junglă, de fapt, le spintecau pieptul şi scoteau inima pe viu, şi unii dintre ei au membri ai familiei care au avut o aşa soartă îngrozitoare. Spun că ei sunt norocoşi. Nu ştiu cum să sfârşesc această lecţie care trebuia să fie despre modul condiţional. Spun că „nu am mâncat niciodată un fruct de mango“. Câţiva se oferă să-mi aducă un mango a doua zi.

— Mango e foarte bun, spun ei.

Ştiu că le place să ofere cadouri.

Câteodată vreau să fur ţara altcuiva şi să-mi fie dor de ea. America înseamnă numai refugiaţi, din câte îmi dau seama. Dar nu pot fi o refugiată româncă autentică şi să-mi fie dor de propria ţară. Conversaţiile telefonice cu părinţii mei sunt forţate şi întrerupte de pauze lungi pe parcursul cărora nu mă gândesc decât la întinderea oceanului care ne separă. Oceanul mişcător în imensitatea lui verde: rechinii fioroşi, delfinii argintii, algele şi miriadele de peşti coloraţi plutind ca nişte curcubee. Îmi revin din reverie când mama mă întreabă ceva simplu ca de exemplu „îţi plac orele?“ Ceva parcă

îmi stă în gât. Îmi ia ceva timp să-i răspund pentru că nu vreau să plâng la telefon în timp ce vorbesc cu mama care probabil că face acelaşi lucru, încearcă să nu plângă. Întrebarea cod: „Ţi-ai luat pantofii roşii?“ care înseamnă *ai putut obţine paşaportul pentru America?* primeşte de fiecare dată acelaşi răspuns şoptit, negativ, din partea mamei mele.

Marta spune:

— Fato, ar trebui să cauţi biserica românească şi să te întâlneşti cu ai tăi. Să ştii că ţi-ar face mult bine să vorbeşti pe limba ta.

Dar eu vreau să stau deoparte de cei pe care ea îi numeşte „ai mei“, pentru că mi-e într-un fel teamă că dacă m-aş apropia de ei, aş fi împinsă la loc în vârtejul coşmarurilor mele şi aş sfârşi pe un trotuar murdar din Bucureşti, uitându-mă la tractoare într-o vitrină.

Îi spun Martei că *ea* este de-a mea şi râdem amândouă.

Într-o zi merg în centru înainte de ore ca să le vizitez pe Marta şi Rhonda la farmacie. Dar nu mai ajung niciodată în Walgreens colţ cu Michigan şi Chicago, pentru că trec pe lângă magazinul Marshall Fields din clădirea maiestuoasă de marmură Water Tower, şi mă simt deodată atrasă de sclipirea rafturilor de cosmetice şi mă hotărăsc să vizitez raionul acela ca şi cum ar fi un muzeu.

Femeile strălucitoare care încearcă să atragă clienţii şi să vândă produsele Clinique şi Estee Lauder arată ca nişte păpuşi mecanice: au obraji perfect machiaţi cu roz lucios, buze roşii strălucitoare, gene lungi şi negre care par ca nişte fluturi derutaţi când clipesc şi păr care luceşte. În

faţa acestui spectacol am o ciudată senzaţie de bine, ca şi cum deodată aş fi intrat să văd o piesă de teatru, versiunea americană a piesei *Maestrul şi Margareta,* şi în orice clipă o splendidă Margaretă americană se va da jos într-un coş de flori din tavanul sculptat în auriu, pe jumătate goală, cântând, cu voce guturală, jazz, un cântec despre consumul american şi despre „iubi“ al ei care n-o mai iubeşte. Însă în loc de asta, una dintre femeile păpuşă se apropie de mine şi mă întreabă dacă nu vreau un „makeover[3]”. Stau în mijlocul magazinului şi mă uit nedumerită la ea pentru că în toate piesele, poeziile şi romanele englezeşti şi americane pe care le-am citit, nu am întâlnit niciodată cuvântul „makeover“ şi nu vreau să par ca o refugiată consternată, ceea ce de fapt şi sunt.

Aşadar spun:

— Sigur, mulţumesc! gândindu-mă că „makeover“ probabil înseamnă atunci când ţi se dă o poşetă mică plină cu mostre de parfumuri şi creme gratuite, cum am văzut că au alţi clienţi. Mă duce la tejgheaua lucioasă plină de parfumuri şi creme pentru fiecare parte a feţei şi cu atât de multe farduri de pleoape câte arome de îngheţată am văzut în gelateria din Roma unde am mâncat prima mea îngheţată italiană cu Vittorio în ziua în care am cerut azil politic.

Începe să-mi cureţe faţa cu nişte feşe de bumbac şi cu diferite loţiuni astringente apoi aplică strat după strat de creme şi de fonduri de ten şi farduri de obraz şi de pleoape. Mă relaxez; mişcările moi ale fetei pe faţa mea mă fac să mă simt atât de tulburată cum de mult nu am mai avut timpul sau

3 Şedinţă demonstrativă de machiaj, (n. trad.)

starea necesară. Mă gândesc că nu am mai făcut sex cu nimeni de multă vreme, şi că nu am pe nimeni cu care să fac sex şi că nici nu voi avea pe cineva, prea curând. Sunt singură în acest oraş cubist şi nimeni nu mă iubeşte. Chipul languros al lui Mihai, aşa cum arăta mereu după ce făceam dragoste, cu şuviţe de păr negru pe frunte şi cu sclipirea unui zâmbet apărea în ochii mei de dincolo de suprafaţa apoasă în care l-am împins cândva, de mult, în acea după amiază în Roma, când m-am dus la un bărbier să mă tund.

Un dor copleşitor mă cuprinde până încep să mă cutremur. Produsele Clinique şi Estee Lauder se perindă prin faţa mea şi intru în panică de teamă că acest sofisticat machiaj mă va costa toţi banii pe care îi am la bancă până la sfârşitul acestei luni. Deodată lacrimile încep să-mi curgă şiroaie pe obrajii mei consistent machiaţi iar femeia păpuşă se uită la mine înspăimântată că tocmai i-am distrus munca asiduă de jumătate de oră.

Reuşesc să şoptesc aproape de neauzit:

— Cât costă?

Specialista în makeover spune că e gratuit. Nu-mi mai pot controla şuvoiul de lacrimi care strică machiajul deşi sunt în extaz la auzul cuvântului „gratis“. Vreau să cumpăr un produs ca să îmi arăt că apreciez amabilitatea femeii şi a companiei Marshall Fields. Nu mă pot hotărî ce să iau, mintea mea rătăceşte dureros de la un produs la altul şi mi se pare imposibil de ales. Râuri de fond de ten şi munţi de farduri colorate pentru ochi îmi dansează prin cap până când privirea îmi cade pe o sticlă de cremă de picioare. Costă 15 dolari, ceea ce este oricum mai mult decât îmi pot permite, dar

în fericirea mea, că nu trebuie să dau tot salariul pentru un machiaj, suma mi se pare aproape nesemnificativă.

Ies din magazinul Marshall Fields cu pachetul ca un trofeu. Simt o apăsare pe piept şi un şuier ciudat răzbate din gât. Marta şi cu Rhonda mă ajută cu rândul să beau înghiţituri mici de sirop de ghimbir pe care îl scuip imediat. Şi mie mi-e dor de Marta şi de Rhonda, deşi se află chiar lângă mine. Mi-e dor de Mexico, de Laos şi de Vietnam şi de toţi munţii Indochinei şi de junglă. Văd menestreli mexicani cu eşarfe roşii la gât cântând cântece languroase la mandolină în timp ce inimile copiilor cambodieni atârnă ca nişte piersici în copacii junglei.

Mă aflu în apartamentul meu, arzând de febră şi pendulând între veghe şi somn. Uneori văd nişte tractoare în camera mea care se uită la mine cu ochi uriaşi, negri şi tăcuţi. Plutesc undeva peste oceanul verde şi sunt gata să mă avânt în apele sale adânci şi să mă las mâncată de rechini. Rămăşiţele trupului meu vor fi sfâşiate în bucăţele printre peştii multicolori. Cineva mă hrăneşte cu supă de pui. Cred că trebuie să fie Rhonda care mă tot strigă „dulceaţă". E singurul cuvânt pe care reuşesc să-l înţeleg. Dragă, dragă, dragă. Totul s-a tranformat într-o miere[4] dulce şi cremoasă în care mă scufund.

Poate că nici nu m-am născut în România ci doar aşa mi-am imaginat, după ce am citit atâta despre cultura românească într-o carte pe care am cumpărat-o cândva de la Barnes and Noble. Poate

4Joc de cuvinte în lb. engleză, *honey* înseamnă şi *dragă* şi *dulceaţă,* (n. trad.)

că de fapt sunt mexicană, din însoritul oraş Mexico City, unde străzile sunt mărginite de case tencuite şi de cactuşi înfloriţi. Marta era vecina de lângă mine şi am crescut împreună jucându-ne de-a v-aţi ascunselea pe după cactuşi şi agave. Poate că am crescut în Nairobi[5] printre milioane de scâşnete şi de culori şi de femei care vând în pieţe coşuri strident pictate. Merg printr-un tunel întunecos în care se aude muzică de jazz la saxofon şi apoi ies din tunel şi mă văd plutind pe Nistru cântând *Fur Elise.* Stau cocoţată într-un copac şi privesc apele murdare cum trec năvalnic pe lângă mine, numărând orele care mi-au mai rămas de trăit.

Gura îmi e uscată şi beau apă rece dintr-o cană de porţelan. Încet, camera mea începe să prindă contur şi îmi aduc aminte că mă cheamă Mona Manoliu, că m-am născut în Bucureşti într-o zi de vară şi că asta e camera mea cu chirie din Chicago, care acum este casa *mea.* Îmi aduc aminte că iubesc Chicago. Marta şi Daniela stau lângă mine pe pat. Rhonda vine de la bucătărie cu o farfurie de supă. Întreb unde este crema de picioare, iar Daniela mi-o dă spunând:

— Aici, Tia Mona.

— Ai ţinut-o mult timp în mână, de parcă îţi depindea viaţa de ea, adaugă Marta.

Toată lumea din cameră începe să râdă şi îmi vine şi mie să râd.

Dansând cu Tom

În câţiva ani de viaţă americană, visul avut cândva în timp ce eram la spectacolul *Maestrul şi*

5Capitala Keniei. (n. trad.)

Margareta într-un teatru din Bucureşti începe să devină realitate în timp ce urmez studiile postuniversitare de teatru la somptuoasa universitate de lângă lacul Michigan. Învăţ despre sistemul de iluminare şi despre cel de sunet. Învăţ un limbaj cu totul nou ca să creez lumi strălucitoare pe scenă, dialoguri şi mişcare scenică, universuri de sentimente şi gesturi în tonuri de galben şi violet. Intrare şi ieşire progresivă. Sunetul furtunii, a apei care curge, ţârâitul telefonului, plânsul copilului, mieunatul pisicii. Pot face orice. Pot să dau viaţă unui spaţiu gol, întunecat, fac lumea şi apoi *buuum!* Desfac şi refac lumea iar şi iar. Cu fiecare lucru nou învăţat, îmi dau seama că merită totul, că eu îl fac să merite.

Îl întâlnesc pe Tom Meelroy la fișierul bibliotecii căutând *Fraţii Karamazov* de Dostoievski. Are un profil chipeş, un nas acvilin, păr negru pieptănat pe spate şi o mustaţă sexy. Se întoarce şi se uită la mine în timp ce cărţile noastre sunt înregistrate. Observ culoarea ochilor lui: albaştri, un albastru închis. Ochii îi licăresc a joacă. N-am mai conversat cu un străin până acum, dar de data asta mă las în voia intuiţiei.

— Îmi place *Fraţii Karamazov.* E una dintre cărţile mele preferate.

— Iar mie îmi place teatrul occidental, spune el trăgând cu ochiul la cartea pe care o împrumut.

Vorbim o vreme la fișier despre literatura Rusă, cu aprindere, entuziasmaţi că amândoi am citit aceleaşi cărţi. Femeia de la ghişeu ascultă ce vorbim noi. El îmi spune că se dă o petrecere în seara asta pentru studenţii noi. N-am auzit de ea.

Nu ştiam că se dau asemenea petreceri. Mă întreabă, în caz că nu am un *rendez-vous,* dacă nu vreau să..?

— Ce este un *rendez-vous*? îl întreb.

— Atunci când ieşi pentru prima dată cu cineva care-ţi place, răspunde zâmbind. Ori, a doua oară.

Mă bucur că nu spune nimic despre accentul meu sau nu mă întreabă de unde sunt. Îl întreb dacă plănuieşte o a doua întâlnire.

Începe să râdă, şi apoi râd şi eu de râsul lui. Femeia de la ghişeu se încruntă.

La petrecerea studenţilor dansez ore în şir cu Tom, aşa cum n-am mai dansat de când eram cu Mihai la petrecerea de Anul Nou în camera lui. Trupul meu e plin de viaţă iar braţele şi pieptul lui Tom sunt puternice şi mă fac să mă simt bine în timp ce se unduieşte pe diferite ritmuri: rock’n roii, salsa, reggae. Ritmurile muzicii îmi vibrează în corp şi mă fac să uit de griji. Îmi dau seama că tânjeam după aşa ceva de multă vreme, să fiu ţinută în braţe şi rotită şi ţinută din nou, iar Tom Meelroy este exact omul de care aveam nevoie. Îi place literatura rusă, nu a spus nimic deocamdată despre Dracula sau Nadia Comăneci, îi place să danseze şi mă ţine în braţe de parcă m-ar ţine aşa toată viaţa. Îşi dă doctoratul în psihologie şi este consilier şcolar cu jumătate de normă, ca parte din instruirea lui.

După o lună mă mut la Tom, în apartamentul lui de o cameră dintr-o clădire de cărămizi roşii în partea de nord a oraşului, pe o stradă cu locuinţe, liniştită şi mărginită de arţari. Aproape de strada noastră este o mică zonă verde pe care Tom o numeşte parc, cu diverse structuri din lemn pentru

joacă şi pentru căţărat. Îmi place strada asta din Chicago şi vecinii de lângă noi, o familie de portoricani care au un băieţel de cinci ani care mereu spune *hola Senora*[6] apoi chicoteşte.

Către sfârşitul anului ne hotărâm să ne căsătorim în primăvară. E mijlocul anilor optzeci, mai am un an şi pot aplica pentru cetăţenia americană. Mă simt bine şi sunt mulţumită pentru prima dată după mai mult timp, poate chiar pentru prima dată până acum. Încep să port sacouri bărbăteşti şi pantaloni negri, strâmţi, de parcă nu mi-ar mai păsa de feminitate. Adopt siguranţa de sine şi nonşalanţa unui bărbat, a unui american. Cu asta explorez o nouă latură a mea: băieţească, cu părul zburlit, ireverenţioasă şi neîngrijită. Învelesc imaginea lui Mihai în folie de celofan şi o depun adânc în mintea mea, unde să nu-i pot vedea ochii verzi umbriţi de cele mai lungi gene din lume. Este bine ascuns la fundul pachetului unde ţin trecutul meu românesc.

Colindăm barurile din clădiri ferite în partea de sud a Chicago-ului, plini de curaj, de viaţă şi de ritm. Gătesc mâncare românească inventând pe măsură ce mă specializez, descoperind aproape cu pricepere plăceri casnice pe care nu le-am mai simţit. În goana noastră după raţia de făină şi zahăr, în umbra dansului cu securitatea, ! viaţa domestică din România era improvizată şi haotică, pendulând de la monotonia aceleiaşi mese sărăcăcioase de cinci ori pe săptămână, la plăcerea intensă de a fi găsit ceva nou după două ore de stat la coadă: două sute de grame de brânză, o cutie de sardele sau un kilogram de

6*Bună ziua, doamnă,* în lb. spaniolă, în original (nota trad.)

piersici. Apoi sunt vacanţele, în care întreaga familie se mobilizează să petreacă zile în şir stând la cozi, colindând prin oraş, doar ca să pună deoparte diverse ingrediente pentru cina de Crăciun sau pentru masa de ziua cuiva. Lui Tom îi place tot ce fac. Câteodată pregăteşte şi el masa, *caserole* din cartea de bucate sau reţete trimise de mama lui ori o specialitate irlandeză din cartofi numită forl care e galbenă şi seamănă cu mămăliga noastră. Între cursurile mele de teatru şi jobul lui, ritmul ameţitor al bluesului şi plăcerea modestă de a tăia ardei graşi şi roşii cot la cot cu Tom, simt cum firavele mele rădăcini pătrund şi mai adânc, înţelenindu-se cu o hotărâre de buruiană care încolţeşte pe trotuarul oraşului Chicago.

Tom şi prietenii noştri absolvenţi mă învaţă cum să fumez marijuana şi mă educă în legătură cu tot ce este mai rău în America: imperialismul capitalist al marilor companii petroliere, ura şi inegalităţile pe criterii de rasă şi sex. Îmi spun că libertatea presei este o iluzie. Sigur, poţi să-l înjuri pe preşedinte în piaţa publică, ei şi? Nu poţi schimba nimic, pentru că media este oricum în proprietatea marilor corporaţii. Descopăr muzica lui Bruce Springsteen şi a lui Stâng.

Într-o noapte, la o petrecere unde am fumat multă marijuana, execut un stând pe cap în mijlocul unei camere pline de oameni, cu fusta mea de satin albastru căzându-mi peste faţă. Gesturile îmi sunt discontinui, sacadate, cu mişcări de de marionetă, ca şi cum văd secundele şi minutele desfăşurate în fluxuri separate, ca floarea de la ora opt de pe mormântul bunicii mele

înflorind cu un pocnet. Mă văd când eram copil stând cu mama în roata mare din parcul cu lebede în care ne-am dus în ziua în care ruşii au invadat Praga, ca şi cum prin faţa ochilor s-ar derula un videoclip. Roata se învârte din ce în ce mai repede. Alte clipuri de acest fel nu mă afectează, dar cel care se tot reia la nesfârşit e cel în care Mihai conduce o maşină albă ca să mă întâlnească în Bucureşti în faţa Casei Scânteii, sediul ziarului *Scânteia.* Este principalul ziar al partidului despre care tata spune că-i plin de minciuni, pagină cu pagină. Stau în faţa enormei clădiri albe purtând o rochie galbenă cu buline, prea strâmtă şi scurtă şi Mihai conduce în cercuri în jurul meu fără să se oprească, doar flutură o eşarfă roşie pe geamul maşinii, apoi clipul se reia, iar camera e plină cu oameni care vorbesc despre preşedintele Reagan.

Îmi place cântecul „Inimă flămândă”, şi îl cânt cu capul în jos şi sângele în cap pentru că am cea mai flămândă inimă pe care ai văzut-o vreodată, ca Lady Lazarus în poemul Sylviei Plath – *Cu părul meu roşu mă voi ridica şi voi sorbi bărbaţii ca pe aer.* Voi mânca toate florile din cartier, ca atunci când aveam şapte ani şi vomitam bilă verde ca floarea de tei, şi-i voi mânca pe capitaliştii răi şi pe imperialişti şi pe reporterii incorecţi, şi îi voi vomita înapoi împreună cu fierea mea verde, ca lupul cel mare şi rău din poveste. Soţul meu zice că trebuie să plecăm acasă, că nu mă simt bine, dar eu zic că mă simt *foarte bine,* şi poate vom auzi „Inimă Flămândă*1 din nou.

Cetățenie

În cel de-al şaselea an al meu de rezidenţă în Statele Unite, mă pregătesc pentru interviul de obţinere a cetăţeniei, pentru a deveni un cetăţean american. Port cea mai bună rochie a mea, o rochie de mătase roşu cu albastru, pe care am cumpărat-o de la Carson Pirie Scott de pe State Street înainte ca eu şi cu Tom să mergem la o nuntă. Cred că trebuie să arăt bine şi prosper pentru interviu, pentru a arăta că merit: că sunt un rezident permanent respectabil. Tom se oferă să mă însoţească la Biroul de Imigrări din Daley Piaza, dar îi cer să mă lase să mă descurc singură.

Cum stau înaintea ofiţerului de la imigraţie, deodată îmi vine în minte mătuşa mea, Ana Kolţunov. Marea Neagră sălbatică şi verde, în acea după-amiază furtunoasă când ne-am rătăcit, îmi apare în faţa ochilor, chiar aici, la masa la care cer cetăţenia. Ofiţerul tocmai m-a întrebat ceva chiar de la sfârşitul chestionarului, că dacă aş lupta într-un război, în caz că Statele Unite ar fi implicată.

Întrebarea mă ia prin surprindere. Spun:

— De partea cui?

Ofiţerul se uită urât la mine şi-şi şterge sudoarea de pe faţa lucioasă şi inexpresivă înainte de a răspunde. Mă corectez şi îl întreb:

— Ce armă?

— Poftim? Puteţi repeta vă rog?

— Ce armă aş folosi? îl întreb. Ştiu cum se trage cu puşca. Am tras cu puşca în fiecare săptămână când eram la liceu făceam pregătire militară, şi pot face asta. Pot trage cu o armă.

Nu este atent la ce spun. Nu aşa trebuie să se desfăşore un interviu pentru cetăţenie.

— Asta înseamnă că da? Răspunsul la întrebarea

dv. E „da“, aţi merge?

Spre oroarea lui, îi spun:

— Oh, îmi pare rău. Nu, bineînţeles că nu aş merge la război. N-aş lupta într-un război dacă America ar fi implicată.

Răspunsul meu îl derutează. Mă irită că trebuie să pronunţ de trei ori cuvântul *război.* Mă gândesc la cei doi fraţi pe câmpul de luptă însângerat, rătăciţi şi căutându-se unul pe altul în timp ce soarele strălucea pieziş pe cadavre. Mă gândesc la Ivan luat ca prizonier de război şi dispărut timp de 25 de ani. Mă gândesc la mătuşa mea din Basarabia care m-a ţinut la piept pe ploaie şi la fiul ei, Petea, de care era atât de îngrijorată încât a uitat drumul spre casă.

Îi spun iar ofiţerului:

— Nu, nu. Nu aş lupta în război.

Apoi mă întreabă dacă aş ajuta în vreun fel, în caz de război „să ai grijă de răniţi. Să fii soră medicală, de exemplu.”

Când răspund pozitiv la această parte a întrebării, pare satisfăcut că am ajuns la o înţelegere.

Scena este lipsită de sens: camera pătrată, fără ferestre, neoanele, bărbatul cu faţa lucioasă şi inexpresivă care completează un formular şi îmi pune întrebări despre război şi răniţi. Mă gândesc la ce-mi istorisea tata despre război, când a fost ajutorul unei sore medicale în război, la 15 ani. A văzut creierele soldaţilor cu răni la cap. A văzut creierele pulsând prin craniile sparte.

Nu mai vreau să primesc cetăţenie. Oricum, cuvântul ăsta nu are niciun înţeles pentru mine, e

ca şi cum n-aş fi naturală[7]. Vreau să ies afară. Mă gândesc să-i spun că am rude care au fost în URSS şi s-au obişnuit cu populaţia de acolo, şi alţii care şi-au petrecut ceva timp în închisorile politice din România, şi încă alte rude care au căzut moarte pe podea doar pentru că au văzut scrisul celui drag pe o carte poştală şi că o ţigancă cu zmeură îmi era şi ea rudă – dacă aş fi spus toate astea, ar fi terminat interviul, m-ar fi deportat şi niciodată n-aş mai fi obţinut cetăţenie. Însă când mă gândesc care mi-ar fi soarta dacă aş fi deportată înapoi în România, îmi dau seama că este ceva atât de sumbru şi de înfricoşător că numai gândul ăsta mă face să tremur în faţa ofiţerului, simţindu-mă prea elegantă şi ridicolă.

Mă gândesc când l-am văzut ultima oară pe Petea, fiul Anei. Era acum mulţi ani, noaptea târziu, când s-a oprit pe la noi să întrebe dacă-l putem găzdui peste noapte. Era tras la faţă şi părea chinuit. Securitatea era pe urmele lui, dar nu ştia de ce. Ana Kolţunov a avut lacrimi în ochi tot restul vieţii. Mă gândesc la sergentul Dimitriu şi la umbrele care mă urmăreau în fiecare seară când veneam de la şcoală. Mă gândesc la bărbatul uscăţiv de la cofetărie, la bătrânul care avea supă maronie pe barbă şi la arestarea tatălui meu. Unde să fiu deportată? Unde să mă trimită? *Mona Manoliu,* îmi spun, e *mai bine să primeşti cetăţenie decât să fii deportată înapoi în coşmarul din care ai scăpat acum şase ani.*

Ofiţerul merge în camera de alături şi îl cheamă pe colegul său. Vorbesc în şoaptă o vreme într-un

---

7în limba engleză primirea cetăţeniei se numeşte *naturalization* adică naturalizare, (n.trad.)

colţ al biroului, şi apoi revin surâzând.

Primul ofiţer spune:

— Sunteţi un *conscientious objector.* Asta sunteţi.

Notează lucrul ăsta ca răspuns la ultima întrebare. Până la urmă primesc cetăţenie în calitate de *conscientious objector*[8]*.* Şirul lung al rudelor mele, cu poveştile lor de război şi de inundaţii, despărţiri şi împăcări prin gări, se uită încruntate la mine, un şir de chipuri încruntate, femei cu ochii verzi şi bărbaţi cu părul negru, reflectate limpede de oglinda bunicii mele.

Dezintegrare, reintegrare

Încep să apară probleme în căsnicia noastră. Tom devine mai distant şi mai iritabil, de parcă acum, că suntem căsătoriţi de vreo doi ani ne putem în sfârşit vedea de ale noastre şi putem aştepta să îmbătrânim ca doi străini. Nu pot să spun exact când a început Tom să se poarte cu mine ca şi cu o colegă de cameră în loc de soţie. Poate era în noaptea când m-am aplecat peste el să-l sărut iar el citea o carte de Karl Jung despre „subconştientul colectiv" şi m-a împins la o parte spunând că are mult de lucru. Examenul de doctorat bătea la uşă, nu ştiam asta? Până la urmă ne-am certat. Am mai spus că citindu-l pe Jung şi toate lucrurile alea despre vise şi sexualitate, despre masculin şi feminin ar trebui să-l facă să mă sărute mai des, apoi mi-a scăpat ceva despre

8 adversar al războiului, persoană care refuză să presteze serviciul militar di convingere politică sau religioasă, (n.trad.)

prima mea iubire din România, de când eram tânără. Atunci el a izbucnit că ar trebui să mă duc în România la iubirea mea. În acel moment am simţit ceva ca o ruptură neaşteptată. Eram singură, insuportabil de singură, în apartamentul nostru din Chicago. Voiam să-mi fac valiza şi să plec. Dar nu prea aveam unde sau la cine să mă duc. Aşa că nu m-am mişcat din fotoliu, dar m-am gândit să-i mai las timp lui Tom, că totul va fi bine.

Micile certuri care ne făceau să râdem şi care erau un pretext pentru a ne strânge în braţe şi mai tare – *îmi pare rău. Nu, e vina mea, uită,* – acum se prelungesc cu ore, cu zile uneori, de resentimente şi discuţii, de priviri ostile, ţipete şi tăceri. Mereu tăcere. Parcă ceva îmi scapă, parcă greşesc mereu sau ceva nu e la locul lui. Cuvintele sunt demodate, îşi pierd înţelesul şi devin nişte sunete goale. *Stinge lumina. Controlez contul. Scaunul de la toaletă. Tonul acela al vocii. Tu faci curat. Nu, tu. Curat, curat, curat.*

Cred că am făcut o greşeală. Nimic nu mai merge. Orice lucru devine motiv de ceartă. Cum s-a întâmplat asta, când a început? Sunt derutată pentru că nu văd cum pot rezolva situaţia. *Aceasta* este o căsătorie şi mă întreb cum o să supravieţuiesc încă 40, 50 de ani., sau chiar încă un an. Într-un fel, pare ceva mai greu decât să scapi din România sau din casa lui Ron şi Gladys. Soarta, nişte legi cosmice m-au pus în situaţiile astea. Însă *aceasta* este ceea ce am creat şi am planificat şi mi-am promis, cu inima curată şi cu mintea limpede.

Mi-e dor de primele luni cu Tom, când râdeam tot timpul, ascultam blues, tăiam zarzavat şi vorbeam

despre gloriile literaturii ruseşti sau ale teatrului avangardist. Nu înţeleg ce se petrece cu viaţa mea şi nici cum să o rezolv. Câteodată mă gândeam că totul urmează un fel de plan clasic, că după ce depăşeşti multe obstacole, prinţesa ajunge în sfârşit la destinaţie, în caleaşca de aur stă un prinţ înconjurat de porumbiţe albe, care o duce cu el în regatul lui paşnic. Un regat unde poate să se odihnească după toată hoinăreala ei şi să-şi dea licenţa în teatru şi să se bucure de micile plăceri casnice. Nu înţeleg toată această goliciune.

Uneori Mihai îmi apare în vise, cu spatele la mine, stând pe o bancă în faţa casei mătuşii mele, sau întors pe jumătate aşa încât îl văd din profil cum se uită undeva în depărtare, pe partea cealaltă a străzii. Mă trezesc în unele dimineţi şi nu ştiu unde mă aflu, şi mă uit la spatele bărbatului care doarme lângă mine, am iluzia, pentru o fracţiune de secundă înainte de a deveni pe deplin conştientă, că este Mihai, al cărui spate se mişcă uşor în sus şi în jos în ritmul respiraţiei. În sfârşit suntem împreună, nu mi-e clar în ce ţară şi în ce oraş, suntem suspendaţi undeva, în sfârşit ne trăim liberi iubirea, aşa cum am visat cândva.

Când Tom se răsuceşte sau spune *bună dimineaţa,* simt ceva ca o cădere bruscă, ca un ghiont în conştiinţa mea care aduce cu el o tristeţe fadă, o senzaţie monotonă de înstrăinare, totul e monoton, monoton, monoton ca o nuntă fără muzică.

Cam în perioada asta mă suna mama să-mi spună că au sosit pantofii roşii. Au venit actele de imigrare, au obţinut paşapoartele. Vor veni luna viitoare. Pare salvarea mea. Vor veni părinţii mei şi

vor face ca totul să fie bine, vor rezolva toate problemele din căsnicia mea şi Tom se va îndrepta.

Merg singură cu maşina până la aeroport. Nu vreau ca Tom să vină cu mine. Vreau ca reunificarea aceasta să aibă loc doar între noi trei, la fel cum şi dezmembrarea familiei s-a făcut tot între noi trei în acel aprilie crud cu zambile şi narcise în apartamentul nostru din Bucureşti. E luna mai în Chicago şi adie un vânticel dinspre Lacul Michigan unduind yachturile de curând scoase în port pe Lake Shore Drive.

Transpir şi mă trec fiori, ca nişte replici de după un cutremur uriaş. *Se aşază pământul,* auzeai oamenii spunând după cutremurul din '77 ori de câte ori se mai simţeau mici zguduituri şi eram gata să ne repezim pe scări sau să sărim pe fereastră.

Stau în faţa porţilor mari, automate, de metal de la terminalul Sosiri Internaţionale, alături de alte sute de oameni care-şi aşteaptă rudele din toată lumea şi care se uită insistent în direcţia porţilor. Rude din Polonia şi Senegal, din Vietnam şi Burkina Faso, din Italia şi Algeria, toată lumea e adunată aici, la porţile sosirilor internaţionale. Îmi vâjâie capul din cauza limbilor vorbite în jurul meu pe care le număr în româneşte, în gând, *unu, doi, trei, patru, cinci, şase,* numărând secundele până când îi voi vedea pe părinţii mei, nedorind să-mi iau privirea de la porţi nici măcar pentru a clipi, până când ochii mei lăcrimează de efortul de a nu clipi.

Îi văd înainte ca ei să mă recunoască. Apoi mă vede şi tata, iar chipul îi radiază. Părul este mai alb iar faţa mai lăsată. E slab şi bătrân. Mama e aproape neschimbată, deşi ochii ei mari şi albaştri

strălucesc mai albastru decât oricând. Scot un strigăt şi tata începe să plângă cu sughiţuri.

Primul lucru pe care-l spune tata este:

— Avionul ăsta aproape că s-a prăbuşit şi am căzut în ocean. Nu mai merg niciodată cu avionul, niciodată.

— Te-ai ţicnit. Nu-l asculta, exagerează, îmi spune mama. N-am avut decât nişte turbulenţe.

— Turbulenţe? întreabă tata. Era aproape să ne răsturnăm şi să cădem în ocean. Asta mai lipsea, după toate prin câte am trecut.

Râd cu lacrimi. Parcă am fi stat departe doar o zi, o zi lungă, lungă, în care eu m-am mutat de vreo douăsprezece ori, m-am măritat, mi-am dat licenţa şi am început să învăţ pentru încă una, mi-am luat o slujbă, apoi încă una şi am început să am probleme în căsnicie. Şi în aceeaşi zi lungă, părinţii mei au făcut cerere pentru reunificarea familiei potrivit legii celor care au rude de sânge de gradul unu în străinătate. Tata a fost dat afară de la Institutul din Ploieşti, la un mod foarte umilitor în faţa întregii universităţi şi tratat ca un trădător de ţară şi de partid, pentru că pleca să-şi reunească familia cu fiica din America. Părinţii mei au trebuit să supravieţuiască fără serviciu până când au sosit actele de imigrare, doi ani mai târziu. Tanti Nina, unchiul Ion şi tanti Matilda i-au ajutat să supravieţuiască şi să treacă de chinul aşteptării fără să aibă serviciu, fără să aibă bani. Tata târâie după el vechea şi enorma valiză de piele pe care o lua mereu când mergeam la mare, iar mama duce o valiză neagră, nouă, pe care n-o ştiu.

Vorbim fără încetare în maşină pe tot drumul spre casă, poveştile noastre se împletesc pe

măsură ce încercăm să spunem totul deodată.

— Securiştii sunt mai răi şi mai proşti ca oricând. De-abia mai avem ce mânca. Practic am făcut foamea timp de doi ani, am supravieţuit cu cartofi şi cu pâine, dar până şi astea erau greu de găsit. Ceauşescu construieşte o monstruozitate, Casa Poporului. Până şi robinetele sunt aurite şi bătute cu diamante, imaginează-ţi! E în ultima fază de nebunie, spune tata, clipind des din ochii lui albaştri ca oţelul.

— Securiştii mişună şi răscolesc totul ca nişte şobolani pe un vas care se scufundă, continuă el.

Apoi râde şi, ca şi cum ar spune cea mai bună glumă din lume, rosteşte:

— Până la urmă şi-au luat gheara de pe mine, tâmpiţii, după ce s-a aflat că urma să imigrez. Nu mai prezentam niciun interes pentru ei. Gata, adaugă întristat. Dar ceva o să se întâmple curând, spune în vechiul său stil profetic, ţine minte vorbele mele, ceva pluteşte în aer.

Întreabă ce veşti din România avem aici, în America şi e uluit să afle că nu prea se aude de România.

— Asculţi Europa Liberă? mă întreabă.

— Nu prindem Europa Liberă aici, spun aproape jenată. Însă avem sute de posturi de radio şi de programe.

— La ce bun dacă nu prinzi Europa Liberă? spune tata şi mă bucur să văd că anii de umilinţe din România la limita subzistenţei nu i-au stins furia şi verva.

— Uite, mamă! Acolo e Sears Tower, vezi? Şi uite, tata, acolo e limita oraşului Chicago, La Nord, vezi? Spun cu mândrie, ca şi cum oraşul ar fi al

meu.

— Oo, e atât de mare şi de modern, spune tata. Aşa arată tot Chicago?

— Nu, nu chiar. Este un oraş mare, mare, găseşti de toate în el.

— Pot găsi de lucru? în domeniul meu? întreabă tata.

— O să vorbim mai târziu despre asta, Miron, lasă fata să-şi tragă răsuflarea, spune mama.

Mă mir de întrebarea tatei şi de propria mea neputinţă de a-i da un răspuns măcar informativ. Ce să facă tata în Chicago, la vârsta lui, cu studiile lui de latină, literatură şi lingvistică românească fără să ştie o boabă engleză?

Tom ne aşteaptă la parter, făcându-ne din mână de la fereastră, îi fac şi eu semn, înghiontind-o pe mama care se uită prin parbriz.

Încearcă un zâmbet şi flutură şi ea din mână. Dar tata stă pe scaunul din faţă privind parbrizul fără să vadă nimic.

— Am lăsat totul pur şi simplu, o viaţă de om... am încuiat uşa şi am plecat cu câteva lucruri. Ticăloşii probabil că au şi intrat, au şi luat totul şi au sigilat la loc apartamentul. Mă gândesc la el, la biroul mamei, la cărţi... la tot.

Ochii îi sunt plini de durere, furie, teamă şi orice alt sentiment dur de pe faţa lumii.

Mama încearcă să fie politicoasă şi îl priveşte pe Tom care-şi mişcă braţele mereu şi zâmbeşte la fereastră.

— Termină cu astea acum, îi spune ea. Ce-a fost, a fost, tu ai vrut să plecăm mai mult ca orice, ţi-aminteşti?

Ce-a fost, a fost, exact aşa cum spunea Letizia în

gara din Trieste, că soarta ne e pecetluită, că rădăcinile sunt tăiate şi am lăsat trecutul în urmă. Îl îmbrăţişez pe tata. Îmi spune să nu plâng, acum suntem împreună cu toţii, pentru ce am plânge, la urma urmei nu era decât nişte mobilă. Tom vine să ne întâmpine şi să ne ajute cu bagajul.

Sosirea părinţilor mei nu a adus magia pe care o aşteptam pentru mariajul meu. Acum, părinţii mei locuiesc în apartamentul nostru şi dorm pe canapeaua extensibilă din sufragerie, până când îşi vor lua un apartament al lor, eu şi cu Tom suntem obligaţi să ne certăm în şoaptă, în dormitor. Tom este excesiv de amabil cu părinţii mei şi face tot ce-i stă în putinţă să-i ajute cu engleza, îi duce cu maşina prin împrejurimi şi le explică ştirile de la televizor.

Până la urmă tata cedează şi ia cursuri la acelaşi colegiu unde predau engleza ca a doua limbă străină. În fiecare zi ia trenul când se duce şi când vine de la cursuri, ţinând biletul pe care i l-a luat mama ca pe un obiect de preţ, la buzunarul de la piept al sacoului. Se îmbracă în cel mai bun costum de fiecare dată când merge la cursuri, ca şi cum el le-ar preda. Uneori luăm amândoi trenul, dar cel mai adesea eu merg la lucru direct după orele mele de doctorat de la universitate. Într-o zi fac nişte comisioane după orele de teoria actoriei şi ajung în Gara Howard unde toată lumea face transferul între Chicago şi suburbii. Aproape de casele de bilete văd lume adunată şi aud gălăgie. Îl văd pe tata în mijlocul mulţimii, luat pe sus de unul dintre conductori, iar ceilalţi privind la ei, în timp ce el ţipă în româneşte la conductor să fie lăsat în pace şi să se ducă la naiba cu toţii. E roşu la faţă,

fălcile îi tremură de furie sau poate că e gata-gata să plângă. A luat trenul într-o direcţie greşită ca să ajungă la orele de engleză, a folosit biletul şi încearcă să treacă de bariera rotitoare în direcţia greşită. E atât de disperat şi de neajutorat, părul lui alb e în dezordine iar transpiraţia i se prelinge pe faţă în ziua aceea arzătoare de septembrie.

Îi împing la o parte pe toţi cei din jurul lui, mă duc drept la el care se uită la mine uşurat ca şi cum l-ar fi văzut pe salvatorul său personal. Îi spun conductorului să-l lase naibii în pace pe tata şi să înveţe să fie mai politicos cu lumea pe viitor, îl iau pe tata de braţ şi îl duc la linia care trebuie. Tremură de furie şi de umilinţă şi-mi spune că nu are de gând să moară pe pământ american. Cum intrăm în tren şi găsim o banchetă liberă, ne aşezăm şi el îmi spune că vrea să fie îngropat alături de ai lui. Mă priveşte calm, apoi îşi pune biletul de tren la loc în buzunarul de la sacoul albastru închis.

Janusz, iubitul meu din Belgrad

E o vară în care confuzia mea loveşte mai tare ca niciodată. Sunt peste tot autostrăzi, iar eu merg pe ele, noaptea târziu, către casa iubitului meu, la o periferie a Chicago-ului. Încă îl iubesc pe soţul meu, în ciuda certurilor. Mă simt în siguranţă alături de el, dar ceva nu mai merge.

Dau vina pe diferenţele culturale. Dau vina pe prima mea iubire care nu mă lasă să iubesc din nou aşa cum ar trebui. El dă vina pe copilăria şi adolescenţa lui. Dăm vina unul pe celălalt, dăm vina pe noi înşine, pe părinţii noştri, şi tot aşa. Ne

luptăm, ne certăm, ţipăm, ne împăcăm. Sunt ca Emma Bovary: *Oh, Doamne, de ce m-am măritat*? Dar nu prea sunt o Emma. Am crescut într-o ţară marxistă, la urma urmei. Cea mai mare fantezie a noastră nu era iubirea, era uciderea preşedintelui nostru. Mi se pare amuzant că oameni care nu au trăit într-o dictatură încă mai găsesc modalităţi de-a-şi face viaţa mizerabilă unul altuia. Mi se pare amuzant că Tom este psiholog şi totuşi are el însuşi atâtea probleme. Marta îmi spune că este tipic, că mulţi dintre cei care vor să devină terapeuţi au multe probleme şi că de aceea aleg să lucreze în acest domeniu: ca să scape de propriile lor probleme. Îi spun Martei că are dreptate, dar eu nu vreau să am de-a face cu problemele lui Tom, el poate fi propriul lui terapeut.

Soţul meu e furios mereu fără motiv. Eu mă enervez din cauza lui. După aceea el spune că mă enervez prea uşor. Îi spun că asta se întâmplă pentru că am trăit într-un regim totalitarist şi acum sunt în exil. De ce n-aş fi întoarsă pe dos? Nu înţeleg ce vrea de la mine. Îmi spune că trebuie să învăţăm să comunicăm mai bine iar mie nu-mi place să „discut" discuţii. Certurile noastre sunt fără noimă şi îmi amintesc de certurile celor din *Dallas,* serialul pe care îl urmăream în România, marţea de la cinci la şapte. Deşi ne uitam fascinaţi la actori, la ţinutele lor superbe şi la maşini, mereu spuneam lucruri de genul *oamenii ăştia nu se ceartă pentru ceva interesant, au nevoie de o lună de comunism românesc, după aceea vor avea ce discuta.* Iar marţea următoare eram din nou cu toţii în faţa televizorului aşteptând ca Pamela sau Sue Ellen să-şi dea ochii peste cap şi să se certe cu JR

sau Bobby.

Mă *întâlnesc* cu altcineva. Ies din casă cu vreun pretext şi rulez pe bulevard nerăbdătoare să-mi văd iubitul. E un sârb, un antreprenor pe care l-am cunoscut pe ploaie într-o seară.

Mă plimb prin ploaie şi trec pe lângă o clădire de interes istoric care e în renovare, când mă împiedic de o grămadă de cărămizi. Înjur în româneşte, cu cele mai dure obscenităţi din limba română pe care le ştiu. Mă ajută să mă ridic şi îmi spune pe româneşte că am vorbit *foarte urât.* Apoi spune:

— Tu din România. Ştiu puţină româneşte. Eu din Iugoslavia.

Cuvântul *Iugoslavia* mă şochează puţin. O văd pe Biljana şi cele două zile în Belgrad, fuga mea cu autostopul care a început la gară. Totul mi se perindă prin faţa ochilor în timp ce stau în faţa acestui sârb cu faţă osoasă şi bronzată, puţin ridat şi asimetric dar irezistibil în felul lui, în timp ce îl aud rostind, cu accent sârbesc, cele câteva cuvinte româneşti pe care le spune. Engleza o vorbeşte cu un accent chiar mai puternic.

— Te duc acasă. Eşti bine? Te doare piciorul. Îmi pare rău. Lucrez aici, dar muncitorii nu fac treabă bună şi lasă materialele în stradă.

Îi răspund:

— N-am nimic, n-am nimic. Trebuie să plec. Noapte bună.

Dar el îşi face griji şi se oferă să mă ducă acasă. Îi spun:

— Mulţumesc. Mă simt bine, înţelegi? Te rog, mă aşteaptă soţul meu, şi mă îndrept spre casă.

În următoarele câteva zile, imaginea sârbului îmi tot revine în minte. Un dor uitat s-a deschis în

mine, o nostalgie ciudată şi neverosimilă pentru Blegrad, unde n-am petrecut mai mult decât câteva ore. În zilele care urmează mă tot învârt pe lângă clădirea în renovare sperând să-l întâlnesc. Ceea ce se şi întâmplă de câteva ori. De multe ori. Bem cafeaua pe care el o toarnă din termos, apoi într-o zi bem o cafea la cafenea. Apoi luăm un sandviş, apoi un prânz, apoi un pahar de vin. Îi spun povestea mea. E mândru că ţara lui a avut un oarecare rol în fuga mea din România şi că mi-a plăcut Belgradul, ceea ce de fapt nu e adevărat. Am spus asta numai ca să fiu politicoasă. Ceva în felul lui de a fi mă face să mă simt familiară cu el şi disponibilă. Un fior care ne străbate în timp ce stăm prin cafenele şi râdem de amintirile evenimentelor absurde de sub conducerile comuniste din ţările noastre şi ceva anume din felul în care flirtează cu mine şi îmi sărută mâna peste ceaşca de cappucino, mă face să-mi dau seama ce îmi lipseşte în relaţia cu Tom. Devenim amanţi în camera lui închiriată pe o străduţă de la celălalt capăt al oraşului, dincolo de multe bulevarde şi şosele de centură, şi destul de curând devin foarte ataşată de Belgrad.

Locuiesc într-o casă ciudată a oglinzilor. Cum stau pe canapeaua galben cu verde din sufragerie şi mă uit la Tom cum citeşte literatură rusă şi germană şi cărţi de psihologie, imaginile multiple ale oglinzilor reflectă multele mele vieţi în luciul lor apos. De fiecare dată sunt doi de Mihai. Unul are faţa întoarsă de la mine şi ştiu că este ursuzul, imprevizibilul Mihai, acel Mihai Mata Hari care mă trădează pentru că are afaceri dubioase cu securitatea şi care ne denunţă şi se foloseşte de

informaţiile despre tata pe care le transmite superiorilor lui securişti. Se culcă cu Anca Şerban şi probabil că este vinovat de moartea prietenei mele din copilărie, Cristina. Celălalt Mihai se uită la mine iar ochii lui strălucesc în soare ca smaraldele. Surâde cu cel mai ispititor surâs al său şi este un nobil disident care lucrează pentru o organizaţie ilegală, nepăsător în curajul lui.

Janusz vine spre mine dintre imagini şi mă invită la dans într-un restaurant rusesc slab iluminat. Facem piruete printre mese în ritmul fluid al unei melodii pop despre o femeie în roşu iar faţa lui asimetrică şi osoasă aduce cu aceea a unui actor hollywoodian. Un fel de Clint Eastwood sârb. Mă las în voia piruetelor pe ringul de dans alb cu negru. Sunt plăcut ameţită şi îndrăgostită lulea, în timp ce rochia mea roz din şifon mătăsos, luată de la un second hand de pe Hallstead Street se roteşte în cercuri largi dezvelindu-mi coapsele. După aceea mergem în camera lui închiriată din vestul îndepărtat al oraşului Chicago şi facem dragoste până la ora două dimineaţa. Bulevardele sunt umede când mă întorc la casa mea şi a lui Tom, luna are un luciu metalic iar farurile maşinilor mă avertizează intermitent ca nişte fluturi enormi. Sunt un ciob, la fel ca oglinda bunicii, iar cutia muzicală a încetat să mai cânte Fur Elise.

Lună portocalie deasupra autostrăzii

Aceasta este vara când rămân însărcinată cu fiul meu Andrei. O secetă nemiloasă se întinde peste America de Vest. Temperatura creşte la 40° şi cerul este ca un lipici alb în fiecare zi, fără nicio

speranţă de ploaie. La radio spune că nu ai voie să uzi iarba sau să îţi speli maşina. Parcurile sunt galbene precum lanurile de grâu, când trec în viteză pe lângă ele pe autostrada spre casa lui Janusz, iubitul meu sârb, un refugiat ca şi mine. Este confortabil să iubeşti pe cineva care nu este american, pe cineva a cărui engleză este plină de expresii ciudate pe care le traduce direct din limba lui slavă. Spune lucruri cum ar fi *îţi dau mâncare acum aşa ca în ţara mea.*

Nopţile fierbinţi de vară miros a iarbă aprinsă, a pavaj supraîncălzit şi a benzină. Luna are o nuanţă ciudată de galben aşa cum stă ea aproape de pământ, imensă, deasupra autostrăzii. Fiul meu este conceput în cea mai grea secetă a secolului, când acri întregi de lanuri parcelate de porumb, plante maronii fragile, înconjoară oraşul ca un deşert şi nimic nu vrea să crească. Cu excepţia nucii rotunde şi rozalii din uterul meu. O sămânţă încăpăţânată. Într-o seară mă cert foarte tare cu Tom, un alt nod psihologic pe care nu-l pot descurca. Este ceva în legătură cu lumina pe care să nu o stingem, fapt ce într-un fel atrage emoţii dureroase din copilăria sa. Mă plâng că întotdeauna eu fac curat şi totuşi e dezordine în casă.

— Soţ afurisit ce eşti!

Înjurăturile în engleză nu îmi vin prea uşor pe limbă, aşa că mă apuc să sparg porţelanurile. Compensez lipsa mea de engleză cu trântitul farfuriilor nespălate din chiuvetă.

Farfuriile zboară prin toată bucătăria şi una dinte ele trece razant pe lângă Tom, aproape nimerindu-i capul.

— Ieşi dracului afară din casă, caută-ţi un amant, sau ceva! ţipă Tom.

— Deja am unul, mulţumesc pentru sugestie. Şi sunt însărcinată cu el, ţip eu.

Chiar în secunda când pronunţ cuvintele, ştiu că aceasta este o greşeală foarte, foarte mare. Îmi amintesc imediat ce mi-a spus întotdeauna Vincenzo, văduvul italian care voia să mă căsătoresc cu el: *Aminteşte-ţi asta întotdeauna, Mona, chiar dacă soţul tău te găseşte goală făcând dragoste cu un alt bărbat, niciodată, dar niciodată să nu recunoşti asta. Să nu recunoşti că l-ai înşelat. Acesta este sfatul meu pentru tine, pentru viitorul tău.*

Mi-a spus de asemenea: *Chiar dacă nu vrei să te să te căsătoreşti cu mine, voi veghea asupra ta.* În momentul acela mi s-a părut amuzant, în timp ce îi ascultam pe menestrelii italieni cântând la mandolină cântece de dragoste, dar acum sfatul lui Vincenzo îmi sună în minte ca înţelepciunea lui Solomon şi gafa mea răutăcioasă răsună în marea ei prostie completă şi de neiertat. Sunt roşie toată de furie şi surprindere. Tom a rămas cu gura căscată şi împrejur este o linişte apăsătoare, fără sfârşit. Aş vrea să existe un mod de a-mi lua cuvintele înapoi, un mod convingător de a spune *Ce am spus? Las-o baltă. Am spus asta doar ca să mă întorc la tine.* Dar gura mea stă închisă şi îmi dau seama că de vreme ce cu adevărat sunt însărcinată, nu mai pot da înapoi. Suspiciunea este deja aici, otrava deja s-a împrăştiat peste noi, peste grămada de vase sparte de la picioarele noastre. Ce rost are să mai zic ceva?

Îmi pare rău pentru Tom când îl văd umblând

prin cameră ca un leu în cuşcă. Faţa lui este roşie şi acum strigă cele mai urâte cuvinte la care se poate gândi. Mă gândesc că poate ar fi fost mai bine să rămân în ţara mea comunistă stupidă, acolo unde îmi era locul. Nu aş fi intrat niciodată în viaţa acestui bărbat ca să îl dau peste cap.

Îi sună pe părinţii mei şi le spune să vină imediat. Le spune la telefon că sunt o târfă şi că vrea să divorţeze. Înainte să termine de vorbit, părăsesc casa ca să îmi limpezesc gândurile şi încerc să mă hotărăsc ce să fac. Mă trezesc că merg în direcţia apartamentului Martei lângă Ashland Avenue. Marta citeşte cu Daniela dintr-o carte cu poveşti mexicane. Ca întotdeauna, se bucură să mă vadă şi mă întreabă dacă vreau ceva de mâncare. Mirosul de fasole prăjită, a sosului de avocado şi a clătitelor *tortilla* mă întâmpină şi îmi trezeşte amintiri din prima mea iarnă în Chicago. Îmi face o băutură cu tequila Mărgăritä şi îmi încălzeşte un *burrito,* iar Daniela mă îmbrăţişează şi îmi spune: *pari tristă, tanti Mona.* Marta mă ascultă când îi povestesc ce s-a întâmplat.

— Drăguţă, spune ea, ai cam intrat în belele, dar un copil e un copil, dacă vrei să îl ai, bucură-te de el. Nu contează cine e tatăl.

Lucrurile se vor aranja de la sine. Şi Tom nu este un om rău, ştii asta. Va fi un tată bun.

Sfatul vag, dar pozitiv al Martei mă ajută să mă liniştesc şi, în timp ce stau pe pat în sufragerie, simt deodată un val de sentimente noi, un fel diferit de bucurie şi anticipare. Ca şi cum dorinţa ascunsă de a avea un copil, pe care am trăit-o în trenul spre Trieste, când îmi părăseam ţara şi ascultam plânsetul copilaşului şi îl priveam cum

suge la sânul mamei sale, s-ar fi trezit deodată din nou la viaţă. *Un copil e un copil,* repet cuvintele Martei în gând, acesta nu este un moment mai nepotrivit decât altul, părinţii mei sunt aici, cu mine şi căsătoria mea cu Tom poate încă fi salvată. Îmi continui studiile de doctorat şi în curând voi avea un post de profesoară. Nu mai sunt ciulinul răzleţ, fără ţintă care am fost odată. Mă grăbesc înapoi spre casă simţindu-mă mai bine şi pregătită să rezolv problemele cu Tom şi să fac planuri pentru bebeluş.

Dar când ajung acasă, Tom şi părinţii mei sunt aliniaţi pe sofa în sufragerie, ca la priveghi. Părul nepieptănat al tatălui meu se ridică fără noimă. Nu îndrăznesc să rup tăcerea apăsătoare. Mă uit la gleznele mele umflate. Apoi Tom începe să-mi spună *whore, whore*[9]*.*

— Ce-i aia *whore?* întreabă tata.

— Las-o în pace, îi spune mama, apoi se întoarce spre Tom. Calmează-te. Vom găsi o soluţie, spune ea cu voce joasă şi conspirativă.

— O soluţie? strigă Tom. Nu vreau nicio soluţie cu această târfă.

Apoi Tom începe să plângă. Îmi rod unghiile. Amândoi părinţii mei îşi aprind câte o ţigară. Tom plânge cu suspine adânci şi îmi spune:

— Cum ai putut? Am avut atâta încrede în tine, te-am iubit atât de mult – acum totul s-a sfârşit.

Încep şi eu să plâng şi mama îmi spune în română că orice s-ar întâmpla, ea mă va ajuta să-mi cresc copilul. Tata mă priveşte cu supărare adâncă în ochi, dar într-o străfulgerare, că aproape nu îmi dau seama, îmi face cu ochiul şi zâmbeşte

9 târfă, în limba română, (n.trad.)

ca şi cum mi-ar spun *Nu-ţi fă griji, totul va fi bine, te vom ajuta, indiferent ce va fi.*

— Să mergem la un consilier marital. Îmi pare foarte rău că te-am rănit, îi spun lui Tom.

Sunt atât de mândră de mine. Am învăţat toate cuvintele importante pentru situaţii ca aceasta. Sunt o americancă adevărată.

El îşi şterge ochii şi îmi spune:

— Pentru ce? Pentru ce ai făcut-o? Nu eşti fericită cu mine?

— Ba da, sunt fericită, dar tu te înfurii atât de des. Am vrut să văd cum este să fii cu cineva care nu este supărat tot timpul. Mă simţeam singură, lipsită de iubire.

El continuă să plângă şi spună că poate a meritat-o.

— Nu, nu ai meritat asta, îi spun eu. Sunt doar dezorientată. Dar vreau să fiu cu tine.

— Dar copilul? întreabă el.

— Îl vom avea şi îl vom creşte, asta-i tot, spun cu hotărâre.

Tata se duce spre Tom şi îl loveşte în glumă peste spate şi îi spune:

whore, apoi râde. De fiecare dată când tata învaţă un cuvânt nou, trebuie să îl repete de câteva ori. Mama îi spune să înceteze să mai pronunţe cuvinte prosteşti, aşa că tata îi cere să îi spună din nou ce înseamnă exact cuvântul *whore.* Mama roşeşte şi îşi întoarce privirea, apoi îi traduce cuvântul în română.

Tata îşi aprinde o altă ţigară pentru că nu îi place ca cineva să îi spună aşa fetei lui. Dar îl înţelege şi pe Tom şi îi pare rău pentru el şi de aceea preferă să fumeze decât, de exemplu, să-l pocnească. Cu

toţii suntem îmbujoraţi. Căldura din Chicago este de nesuportat. E cea mai lungă secetă a secolului. Încercăm să ne răcorim cumva, iar eu îmi simt trupul dilatat.

Tom hotărăşte să rămână. Spune că va încerca să uite ce s-a întâmplat. Ştiu că nu va uita niciodată. Dar ne continuăm rutina zilnică de parcă totul ar fi revenit la normal, indiferent ce ar fi însemnat această linie a normalităţii până acum. Sunt din ce în ce mai cuprinsă de mişcările şi ritmurile propriului meu trup. Găsesc o plăcere deosebită în noua apăsare greoaie a trupului meu şi în paşii mei grei pe pământ de parcă acum aş putea fi sigură că nicio rafală de vânt şi nici soarta nu mă vor putea da deoparte.

Pe măsură ce trec săptămânile, văd că tatăl meu nu este fericit în America şi faptul că nu sunt sigură cine este tatăl primului meu copil îmi roade creierul noaptea când încerc să dorm. Tata nu este mândru de mine. Dar nu mă ceartă. El este alături de mine pentru că ar fi fost alături de mine chiar dacă aş fi comis o crimă. Dar îmi dau seama că nu este mândru aşa cum a fost când am scris la şcoală compunerile acelea frumoase sau când am luat examenul de admitere la facultate, fiind între primii zece. Dintre toate lucrurile pe care le aştepta de la mine să le fac în America, faptul că voi avea un copil fără să ştiu cine e tatăl nu se număra printre ele. Mama predă toate limbile pe care le ştie în regim part-time la facultăţile din zonă: italiană, rusă şi franceză. Nu-i convine că mi-am bătut joc de viaţa mea. Îi spun repede că toată lumea îşi bate joc de viaţă în America, apoi merge la psiholog. Dar ea se înfurie din cauza atitudinii

mele frivole şi îmi spune că acesta nu este un motiv de glumă, că este vorba despre o altă viaţă pe care eu o aduc pe lume. Tata îi spune să înceteze. E supărat toată ziua pentru că nu are niciun comunist împotriva căruia să lupte şi pentru că nu este înconjurat de muzicalitatea limbii lui şi pentru că nu îi plac roşiile de la supermarket. Sunt toate roşii rele, fără gust, rele, rele. Uneori mă duc cu tata la cumpărături în magazine mici pe strada Clark sau Devon, unde indience în sariuri colorate sau ruşi şi rusoaice umplu strada. Cumpărăm un fel special de roşii care se cheamă hidroponice şi care sunt mai gutoase şi mai suculente decât cele din magazine normale ca Dominick's. În aceste ocazii chipul tatălui meu se luminează şi îmi cere să cumpăr lucruri neobişnuite pe care nu le-a văzut niciodată în viaţa lui, ca tulpină de palmier sau star fruit, sau alte lucruri după care *a* tânjit ani la rând, cum ar fi smochine, curmale sau salam italian. Îmi povesteşte despre ultimii lor ani în România despre cât de îngrozitor a fost totul.

— Dumnezeu ştie ce s-a ales de toţi oamenii aceia cu care am muncit, cine ştie, spune el, poate unii dintre ei continuă munca, poate că acum pregătesc ceva cu adevărat măreţ. Dar nu am de unde să ştiu, spune el dând din cap.

A simţit nevoia să rupă relaţiile cu toate cunoştinţele înainte să plece, să nu rişte să nu primească paşaportul.

— Tot ce am vrut a fost să vin să te văd, Mona, spune el.

Într-o zi când cumpărăm roşii dintr-o prăvălie de pe strada

Devon tata mă priveşte şi îmi spune că sunt aşa

de frumoasă însărcinată, apoi adaugă, fără nicio legătură:

— Băiatul acela, Mihai al tău, era un tip de treabă.

Aproape că scap din mână roşia de formă ciudată, cu două capete şi coşul plin de borcane de icre, curmale şi brânză feta. Mă uit la tata şi îl rog să îmi explice de ce spune asta acum, să îmi spună dacă l-a văzut pe Mihai de când am plecat, dacă ştie ceva despre el ce eu nu ştiu. Tata refuză să îmi răspundă. Doar repetă *Mihai a fost un băiat bun, asta-i tot.* Apoi face un alt comentariu. *Am o singură dorinţă. Vreau să îmi văd ţara încă o dat înainte de a muri.*

Lunile trec. Vine ploaia, iar vremea se răceşte. Mă simt călduţă, învelită în grăsime. Visez la eschimoşii care taie gheaţa la Polul Nord şi mănâncă ochii cruzi ai focilor pe care le vânează, aşa cum am văzut într-un documentar la televizor. Nu mă mai întâlnesc cu Janusz. I-am spus că s-a terminat. Uneori încă mă sună, dar îi spun să mă lase în pace şi că vom schimba numărul de telefon. Încerc din răsputeri să fiu fericită cu soţul meu american. El îmi spune că m-a iertat, că a fost şi vina lui, că nicio femeie nu se duce să îşi caute fericirea în altă parte dacă este fericită acasă, spune el. Aşa că el va face tot posibilul să mă facă fericită, spune el mângâindu-mă pe pântece.

Execuţia de pe State Street

Am nevoie de nişte daruri de ultim moment pentru Crăciun, aşa că mă duc, ca întotdeauna, pe State Street. E devreme în ziua de Crăciun şi sper

cu disperare să găsesc un magazin deschis, un butic cu electronice, de exemplu. Am o burtă imensă de la sarcină şi mă simt ca un ou uriaş în timp ce mă plimb pe trotuar, dar mă simt bine să ies în aerul înţepător. Îmi place să vad vitrinele de la Carson’s şi Marshall Fields decorate cu scenete animate mecanice. Un grup de copii bate la tobe africane în vântul rece *bud-um, bud-um, bum, bum.* Mă umple cu un sentiment de entuziasm, familiaritate şi lumină. De ce tobele africane care răsună pe State Street într-o după amiază rece de iarnă mă fac să mă simt ca acasă? Ca şi cum ţăranii români care aduc apă de la fântână în amurgul albăstriu au legătură cu Africa, cu căldura şi cu culorile sale de neimaginat, purtate jumătate de drum în jurul lumii de aceşti copii ce cântă în vântul ca un bici.

În timp ce merg pe State Street, mă opresc şi stau nemişcată în faţă la Woolworth’s. Preşedintele României, Nicolae Ceauşescu, este pe ecranul unuia dintre televizoarele deschise expuse în vitrină. În România cred că este după amiaza Crăciunului. Ceauşescu şi soţia lui stau de o parte şi de alta la un birou slab luminat şi neagă tot ce îi întreabă grupul care îi interoghează. Ceauşescu îşi loveşte pumnul de masă. Elena se uită derutată. Apoi sunt traşi amândoi afară în ceea ce pare o curte macabră şi sunt puşi în faţa plutonului de execuţie.

Acele figuri care ne priveau de sus de pe fiecare zid al fiecărei clădiri importante sunt acum speriate şi pustiite, implorând îndurare pentru vieţilor lor. Nişte oameni – românii mei – îi împing şi le leagă mâinile. Nicolae şi Elena, care ne-au privit în cele

mai intime momente ale noastre, a căror poliţie secretă ne-a ţinut supuşi sub teroare, acei doi omeni care ne ţineau adunaţi în pieţe şi ne făceau să stăm ore în şir în soare, în ploaie, în zăpadă ca să ne audă cum îi aclamăm, sunt târâţi de români supăraţi în ceea ce pare o curte împădurită, undeva la periferia Bucureştiului.

Copiii continuă să bată la tobe, *bud-um, bud-um.* E frig şi vânt pe State Street. Îmi amintesc de halucinaţiile mele din apartamentul Biljanei, în somnul meu fără linişte, în acea noapte în Belgrad, când toţi oamenii care stăteau şi vorbeau pe patul meu, spuneau că zilele lui Ceauşescu sunt numărate. Şi acum, Elena şi Nicolae sunt puşi la zid, înfricoşaţi, de oameni simpli care se roagă pentru vieţile lor. Un grup de soldaţi ochesc cu armele, urmează mai multe împuşcături la rând. Multe împuşcături, una după alta, ca şi cum soldaţilor nu le-ar fi ajuns cât i-au împuşcat pe Ceauşeşti. În vitrina de la Woolworth’s execuţia preşedintelui ţării mele este reluată iar şi iar. Acum ei sunt acolo pe pământ, o grămadă de corpuri răsucite şi haine însângerate. Apoi sunt pe CNN, zăcând într-o baltă de sânge, sângele lor în sfârşit.

Ce ciudat – în loc de satisfacţia maximă şi bucuria fără limite, pe care întotdeauna am crezut că le voi simţi când acest moment va veni, tot ceea ce simt este dezgust şi milă. Îmi ţin burta imensă şi simt cum copilaşul îmi dă cu picioarele, o izbitură încăpăţânată a vieţii.

Apoi văd imagini cu tancuri care trag în Piaţa Palatului din Bucureşti şi cu oameni care aleargă în toate direcţiile. Filmul de la CNN este făcut în aşa fel încât într-un minut vedem ultimul discurs al lui

Ceauşescu în marea piaţă, întrerupt de zgomotele mulţimii care strigă „Jos tiranul!“, apoi vedem mulţimi imense în stradă strigând împotriva partidului şi a lui Ceauşescu şi mergând mână în mână într-o masă imensă compactă şi aprinsă. În următorul moment vedem din nou oameni alergând să se adăpostească în timp ce alţii trag. Şi apoi din nou – execuţia lui Nicolae şi a Elenei şi corpurile lor zăcând pe pământul din grădină. O revoluţie sângeroasă reluată din nou şi din nou la televizor în vitrina de la Woolworth’s.

În ultimele zile mi-am petrecut majoritatea timpului în apartamentul părinţilor mei şi aproape imediat ce ajungem acasă la Tom îi sunam să vină şi să vedem împreună ştirile. „Acum România este la ştiri în toată lumea“ îi spun tatei mândră. Dar el nu părea să audă nimic din ceea ce i se spunea şi tot repeta ce mult ar vrea să se întoarcă în România dacă ar putea mama să îi ia un bilet chiar atunci. Era sigur că toţi vechii lui prieteni din grupul la care se alăturase pentru câţiva ani, când noi toţi locuiam în România, pregătiseră calea.

După o altă reluare a execuţiei, cum stau în faţa televizorului pe State Street, aud voci aproape imperceptibile ale comentatorilor care menţionează în trecere Braşovul ca pe unul dintre oraşele unde oamenii au luptat în stradă. O imagine cu centrul oraşului clipeşte rapid, cu oameni care aleargă pe lângă zidurile clădirilor pe care le cunosc atât de bine. Îmi simt inima ca şi cum ar fi pe cale să explodeze. Mă ţin de pântece cu mâinile ca şi cum mi-aş căuta echilibrul. Nu mă pot gândi decât la Mihai. Îmi imaginez filmuleţe scurte cu el: Mihai în camera lui meditând şi

fumând nervos Carpaţi, Mihai pe străzile Braşovului încălţat cu bocancii de alpinism, trăgând în cineva, Mihai pe străzile Braşovului din nou cu bocancii de alpinism, doar că acum se trage în el. Mihai plimbându-se pe străzi fără grijă, nepăsător, printre gloanţe.

Mă mai plimb puţin pe State Street şi mă opresc în faţa vitrinei de la Marshall Fields. Mă uit lung la sania moşului şi la renii care se mişcă în vitrină. Mă întreb ce e în neregulă cu mine, de ce nu pot să simt nicio uşurare. Tot ceea ce simt este supărare şi epuizare. Stau fără să mă mişc, cu mâna pe geamul rece de la Marshall Fields, în timp ce spiriduşii şi renii se rotesc şi se întorc mereu către sania aurită, în miniatură şi tobele bat un ritm susţinut.

Un nou destin

Sunt din nou în Bucureşti, pierdută într-un cartier industrial într-o după amiază gri de noiembrie. Nu sunt oameni pe străzi. În visul meu, am amintiri despre America, despre Chicago, vara la marginea lacului şi despre cursurile de la facultate, când stăteam în clasă şi ascultam cursul profesorului despre teatrul avangardist. Pot să văd lacul pe fereastră, mă simt liberă şi entuziasmată când briza trece prin clasă şi îmi atinge părul. Dar aceasta este doar o amintire şi ştiu că niciodată nu voi mai putea să plec din nou. Asta e, totul s-a sfârşit. Mă vor prinde acum. Nu voi mai putea pleca din nou niciodată. De ce, Doamne, m-am întors? Nici măcar nu ştiu de ce m-am întors la Bucureşti. Poate pentru a-mi lua foaia matricolă de

la universitate, sau poate ca să-l văd pe Mihai. Dar Mihai nu mai există. A fost strivit într-un cutremur, sub o clădire unde se fac eclere. Mă înec într-o gelatină gri şi ţip atât de tare încât mă trezesc. Tom e în pat. Sunt toată udă.

Mi s-a rupt apa şi îmi dau seama că s-a declanşat naşterea. Dar mi-e aşa de somn, sunt aşa de leneşă. Parcă nu prea îmi e să nasc acum. Cine poate să nască acum! Cine poate să nască la ora unu noaptea când se trezeşte dintr-un coşmar! Nu vreau să mă duc la spital. Mă duc la culcare. Mă voi simţi mai bine dimineaţă.

Tom deja se îmbracă şi îmi spune să mă îmbrac şi eu. Îi răspund că nu vreau, că vreau doar să dorm. Dar Tom insistă. Îl înjur. Apoi o crampă ascuţită mă taie prin burtă. Mă rostogolesc din pat şi încep să mă îmbrac.

Când contracţiile încep cu adevărat, mi se taie răsuflarea. Aţipesc zece secunde între dureri. Nu e nimic de zis, nu te gândeşti la nimic, nu e nimic ce poţi să îţi doreşti decât să se termine. Tom mă ţine de mână. Sora medicală mă întreabă dacă vreau o îngheţată Popsicle şi îi răspund:

— La dracu cu Popsicle!

Spatele, burta, toate mi se desfac. Nu ţip, ci doar suspin şi le spun tuturor să se ducă dracului. Tom râde.

Sora medicală spune:

— Acum poţi să împingi. Mai ai doar jumătate de oră.

Îmi simt ochii umflaţi de efort. În mod sigur vor exploda. Ochii mei, venele mele, gâtul meu, toate se deschid. Ceva mă taie în două şi apoi acel lucru iese afară, alunecând. În mai puţin de câteva

secunde, toată durerea încetează. Am un băiat. Am un băiat grăsuţ, perfect, lacom după viaţă şi lacom după laptele meu. Un întreg nou destin ce explodează pe pământ.

Sunt ameţită şi emoţionată, recunoscătoare că durerea a trecut. Părinţii mei vin tremurând de emoţie. Tata, care spera să fie fetiţă, este surprins că am un băiat. Spune că e un bebeluş frumos, ca un mănunchi de lumină şi spune că nu a văzut niciodată un asemenea copil.

— E normal? mă întreabă el.

Tom ţine copilaşul în braţe.

Îi dăm numele de Andrei, pentru că acest nume este frumos în toate limbile. După îngrijorarea devastatoare a ultimelor nouă luni, sper din tot sufletul ca Tom să fie tatăl copilului. Părul negru al bebeluşului mă liniştеşte. Dar, într-un fel, nu contează pentru că mă umflu ca un balon în mulţumirea mea. Sunt grasă şi tare şi acesta este băieţelul meu, născut în America, într-o zi de primăvară din 1990. Un nou deceniu, un alt copil. Îl ţin pe Andrei în braţe toată noaptea aşa încât, atunci când îi este foame, el trebui doar să deschidă gura. Suptul avid al gurii sale din sfârcul meu în timpul nopţii mă fixează în cel mai crud dar şi dulce colţ al realităţii.

Flamingo roz

Când verişoara mea Miruna soseşte din România la câţiva ani după Revoluţia din 1989, Tom, părinţii mei, fiul meu şi cu mine mergem să o întâmpinăm la aeroportul O’Hare într-o dimineaţă luminoasă de noiembrie. Părinţii mei rămân în urmă, iar noi

înaintăm pe sălile lungi de la terminalul internaţional. Andrei are doi ani şi a-l ţine sub control devine o adevărată bătălie, în timp ce aşteptăm avionul care în cele din urmă trage la poarta terminalului cu trei ore întârziere. Tresar când o văd pe Miruna venind dinspre poarta terminalului cu pas voios şi cu privire încurcată după mai mulţi ani decât pot număra. Zâmbeşte cu zâmbetul ei unic, ochii ei albaştri ca cicoarea sunt umezi şi pare mai mică decât mi-o amintesc eu. Imediat ce ne urcăm în maşină, cu Miruna înghesuită între părinţii mei, cu Andrei în spate, în scaunul lui de maşină şi Tom la volan, propun să mergem la grădina zoologică. Nu ştiu pentru ce motiv anume vizita aceasta devine foarte importantă pentru mine. Trebuie să mergem la grădina zoologică. Vreau ca Miruna şi Andrei să vadă urşii polari, cimpanzeii şi păsările flamingo. Am un milion de întrebări pe care abia aştept să i le pun. Cum a fost prima ei experienţă sexuală? Cine este el? Are un iubit? E adevărat că oamenii trăgeau pur şi simplu la întâmplare, sălbatic, pe străzi la revoluţie? Şi cel mai important lucru, voiam să o întreb dacă l-a mai văzut pe Mihai. Dar nu prea ştiu cum să încep după atâţia ani. În plus, sunt atât de mândră de copilaşul meu mic, grăsuţ, cu părul castaniu, încât vreau să o duc pe Miruna într-un loc care să fie mai mult al lui Andrei decât al nostru, unde copilul să se poată desfăşura, să râdă şi să folosească noile sale cuvinte, cum ar fi girafă, dovlecel şi zăpadă.

Îmi dau seama din privirea Mirunei că nu înţelege de ce insist să mergem la grădina zoologică, ochii îi sunt înceţoşaţi. E obosită de la zborul lung şi

tulburată de aglomeraţia de pe autostradă, dar văd altceva pe faţa ei: e sătulă de toate. Încet, încet, după ce ajungem acasă, începe să povestească. Îmi povesteşte cum în ultimii ani înainte de Revoluţie, când îşi termina studiile de ingineră în Bucureşti, lucrurile se înrăutăţiseră atât de mult, încât oamenii erau aproape de pragul înfometării. Ea a reuşit să supravieţuiască în acea perioadă mâncând covrigi şi mere. Nu era aproape nimic de mâncare, dar ea găsise un magazin în Bucureşti, „ştii, lângă blocul în care locuiaţi voi ultima dată“, spune ea, unde încă se făceau covrigi buni ca aceia pe care obişnuiam să îi mâncăm când eram copii. Şi tatăl ei încă putea să îi dea mere din livada familiei din nordul Moldovei, unde odată îl ajutase pe tata să se ascundă de securişti. Îmi povesteşte despre prima ei slujbă ca inginer geolog la ţară, unde a lucrat într-o baracă mică şi neîncălzită în mijlocul unui câmp atât de mizerabil şi plin de noroi, încât trebuia să poarte cizme de cauciuc până la genunchi ca să poată ajunge acolo în fiecare dimineaţă. Vreau ca ea să îmi povestească din nou despre merele şi covrigii şi biroul din marea de noroi. A supravieţuit muncind în frigul amar. Mergea două mile pe un drum de ţară plin de noroi, ca să ajungă la un birou neîncălzit. Purta cizme mari de cauciuc ca să ajungă la serviciu. Simt respect pentru Miruna, când îmi amintesc de fetiţa cu care mă jucam, care a supravieţuit tuturor acestor greutăţi. Certurile mele cu Tom par din nou neînsemnate.

Îi spun Mirunei cât de neîncrezătoare am fost în acele zile de decembrie în legătură cu faptele care se întâmplau în România şi cum Revoluţia noastră

a fost cea mai violentă dintre toate din Europa de Est şi cât de mândră am fost de poporul meu. Dar după asta adaug că nu am fost mândră de felul în care au procedat românii cu Ceauşescu.

— De ce a trebuit să îi omoare în felul acesta, fără un proces adevărat? întreb eu.

— Ştii, Mona, când locuiam în Bucureşti – spune ea în timp ce o servesc cu o ciocolată caldă, amintindu-mi că era băutura ei preferată; chiar şi vara, în zilele fierbinţi, ori de câte ori ieşea în oraş cu sora ei Riri şi cu părinţii lor, toată lumea cumpăra îngheţată şi apă minerală rece, iar ea întotdeauna lua ciocolată caldă.

— – Da, când locuiam în apartamentul din centru, lângă Casa Armatei şi uneori stăteam în balcon şi Ceauşescu trecea dimineaţa în drum spre Adunarea Naţională, povesteşte ea, sorbind din ciocolată şi închizând ochii de plăcerea gustului, aveam următoarea imagine clară în minte: eu turnam uşor benzină pe maşina lui Ceauşescu şi imediat după asta aruncam o torţă aprinsă asupra ei şi priveam cum maşina explodează şi cei doi ard de vii chiar sub balconul meu. Iar eu eram cea care înfăptuise totul şi eram satisfăcută.

Mă uit la Miruna cu gura căscată. Aceasta e Miruna pe care nu am cunoscut-o niciodată, foarte diferită de acea fetiţă dulce şi drăgălaşă din copilăria mea

— Poţi să mă ţii aici o vreme? mă întreabă ea. Adică, nu vreau să mă întorc, aş vrea să încerc să rămân aici, dacă mă poţi ajuta. Lucrurile se mişcă foarte încet acasă. Va dura foarte mult, spune ea. Şi nu mai am răbdare. Sunt obosită.

Sunt uluită, dar şi extaziată de faptul că Miruna

s-a hotărât să rămână cu mine în America; totul va fi mult mai luminos şi mai vesel cu Miruna lângă mine.

— Dar Nina şi Ion? întreb eu. N-or să fie devastaţi dacă rămâi aici?

— Ei bine, vor trece peste asta, răspunde ea şi din nou sunt surprinsă de această nouă Miruna care este deopotrivă teribilă şi puternică. Ştii, o au pe Riri. Ea e mai puternică, poate să treacă peşte asta şi poate să aştepte până când lucrurile se vor mai îmbunătăţi. În plus, ea nu vrea să plece din ţară cu niciun chip, are o căsnicie fericită. Ca tine, îmi spune şi zâmbeşte.

Îi zâmbesc înapoi şi nu spun nimic. Când îi arăt Mirunei dormitorul pe care îl va împărţi cu Andrei, văd cât de obosită este şi îi dau seama că nu vrea să meargă la grădina zoologică, că ar vrea doar să se bage în pat. Dar cu cât îmi dau mai bine seama de acest lucru, cu atât mai mult fac caz de asta, ca şi cum în acest moment nimic nu este mai important decât să mergem. Pot să spun că Tom este exasperat, dar de când avem copilaşul, încearcă din răsputeri să se abţină şi să fie de acord cu mine. Chiar şi părinţii mei intră în discuţie, explicându-mi că trebuie să fiu nebună să o târâi pe biata Miruna după mine la grădina zoologică într-o asemenea zi friguroasă.

Mirua nu comentează nimic, dar pare din ce în ce mai încurcată, încercând să urmărească această discuţie aprinsă în engleză amestecată cu frânturi de română. Mă priveşte ca şi cum ar încerca să ghicească ce e în neregulă cu mine dacă am înnebunit sau ceva de genul acesta din cauza vieţii din Chicago, dar când mama o întreabă ce vrea să

facă, e politicoasă şi spune că nu contează, apoi îmi dau seama că ar prefera să rămână acasă. Îi spun că *nu.* Dacă vrea să stea în America, trebuie să vadă cum e America. Aşa că mergem la grădina zoologică, cu maşina noastră Mercury Marquis pe care părinţii lui Tom i-au dat-o pentru că *ai o familie acum.* Andrei este extaziat şi se caţără pe scaunul din spate ca să se joace cu părul Mirunei. Le arăt împrejurimile asemenea unui ghid.

— Vezi, acesta este drumul spre Lake Shore, spun emoţionată. Uită-te la clădirile înalte. Nu sunt frumoase? Acolo jos este facultatea unde predau ESL. Asta înseamnă engleza ca a doua limbă străină.

Acesta este Lincoln Park, îi explic, în timp ce mergem în spatele taxiurilor şi a autobuzelor, privind copacii fără frunze. Şi acum am ajuns la Grădina zoologică.

Ne punem fularele, mănuşile şi căciulile. Vedem urşi polari şi girafe, aşa încât Andrei poate să folosească noile sale cuvinte iar şi iar şi elefanţii şi pinguinii al căror mers îl imită Andrei cu o precizie uimitoare, spre amuzamentul unei familii din apropiere. La urmă mergem la păsările flamingo, aşa cum facem întotdeauna. Sunt favoritele lui Andrei. Păsările flamingo stau iarna într-o cuşcă imensă cu geamuri de sticlă, luminată cu lămpi galbene de încălzire, iar rozul lor puternic de după sticlă o face pe Miruna să exclame de uimire. Nu a mai văzut niciodată păsări flamingo adevărate.

Privim păsările roz cum stau ca nişte statui într-un picior şi cum îşi răsucesc gâturile lungi ca să se uite la noi. Andrei aleargă în jurul cuştii de sticlă, arătând înspre păsările flamingo, când aud o

femeie aproape de noi spunând în română fiicei sale:

— Uite, mami, ce frumoase sunt!

Mă face să râd. Părinţii români folosesc uneori diminutive pentru mama şi tata când se adresează copiilor lor. O familie românească este aparent formată dintr-o mamă mare şi o mamă mică, un tată mare şi un tată mic. Nu am putut niciodată să înţeleg logica acestui lucru cât timp am fost o mamă mică şi mă frapează şi acum, mi se pare absurd, dar şi drăguţ în acelaşi timp. Apoi conştientizez că femeia a vorbit româneşte. Mă întorc să mă uit la ea. Are o figură fericită. Îi zâmbesc şi o întreb dacă este româncă, apoi ne întrebăm una pe cealaltă din ce oraş suntem. Ciudat, ea este din Braşov, oraşul Mirunei, oraşul lui Mihai. Miruna îi spune că tocmai a sosit din România în acea dimineaţă şi femeia este impresionată, iar ochii larg deschişi îi strălucesc. Locuieşte în Chicago de cinci ani. Este atât de fericită ca a găsit încă o familie din România în Chicago! O simt pe Miruna tremurând de emoţie lângă mine în timp ce începe să discute înflăcărat cu femeia al cărei nume este Lucia Vlad, despre oraşul lor iubit, despre străzile pe care locuiau, despre şcolile pe care le-au frecventat.

În acelaşi timp îl văd pe Andrei cum devine mai neastâmpărat ca niciodată şi strigă:

— Mami, mingo dovlecel!

El numeşte păsările flamingo *mingo,* dar nu înţeleg ce vrea să spună. În mijlocul stolului, două păsări se împerechează. Andrei continuă să strige din ce în ce mai tare:

— Mingo dovlecel! Mingo dovlecel!

Poate încearcă să explice că cele două păsări lipite una de cealaltă sunt rotunde ca un dovlecel. În jur zboară pene roz, plutind în aerul rece. Miruna spune că păsările flamingo sunt ca nişte berze roz, iar românca încuviinţează. Ele încep să vorbească despre satele dimprejurul Braşovului şi despre faptul că sunt multe berze care stau într-un picior pe acoperişurile de ţiglă sau stuf ale caselor. Femeia spune că poate acelea sunt păsări flamingo albe. Miruna adaugă că a zburat peste jumătate de lume ca să vadă nişte berze roz, apoi râd amândouă.

Fetiţa femeii arată şi ea spre cele două păsări flamingo care se împerechează. Sare în sus. Andrei continuă să spună:

— Mingo dovlecel! Mingo dovlecel!

Peste tot în aer plutesc pene roz şi noi râdem atât de tare încât trebuie să mă ghemuiesc ca să nu fac pe mine de atâta râs. Miruna râde şi se lasă şi ea pe vine, Tom e scuturat şi el de hohote de râs în timp ce-l urmăreşte pe Andrei, încercând să îl prindă. Andrei vrea să se ducă la păsările flamingo şi să le atingă, dar Tom îl prinde şi îl ridică pe umeri.

Mă uit la fiul meu. Părul său castaniu îi străluceşte în soarele după amiezii care pătrunde prin sticla de la cuşcă. O pană roz s-a oprit în aer şi ochii lui albaştri strălucesc de bucurie. Românca o ţine de mână pe fetiţa ei şi râde. După zece ani, acesta a fost primul meu contact cu o altă exilată româncă. Verişoara mea Miruna este chiar aici, lângă mine, râzând de berzele roz. Privind păsările flamingo, îmi imaginez ca într-o fotografie acele berze albe care stau într-un picior pe hornurile

caselor ţărăneşti din satele româneşti. Ştiu că Miruna simte deopotrivă şi bucurie şi tristeţe, asemeni mie. Se gândeşte cum i-a părăsit pe toţi şi pe toate chiar ieri. Poate că aceste păsări flamingo delicate şi ciudate sunt un semn de bun augur pentru începutul călătoriei sale în exil. Lacrimi de râs curg pe obrajii ei. Ştiu că sunt şi lacrimi de tristeţe în prima sa după amiază în America.

Dar apoi, când mergem să îi luăm pe părinţii mei de pe banca lor din parc, Miruna mă ia de mână şi se uită la mine cu un aer vinovat, ca şi cum mi-ar ascunde ceva. Îmi şopteşte cu vocea sugrumată:

— Ştii, a murit…

Nu înţeleg.

— Cine?

Aproape că nu îi dau atenţie pentru că mă uit la Andrei cum aleargă spre bunicii lui. Tom aleargă după el prin grămezi de frunze sfărâmicioase care acoperă aleea.

— Miruna, despre cine vorbeşti?

— Mihai a murit, spunea ea cu aceleaşi şoapte răguşite. A murit. A murit la Revoluţie.

De ce trebuie să rostească *a murit* de trei ori? într-un fel, nu înţeleg. A murit, a murit, a murit. De trei ori, acest verb la trecut. Ce înseamnă?

În drum spre apartament, în maşină, privesc valurile lacului Michigan. Mă întreb: *De ce călătoresc cu un Mercury Marquis de-a lungul unui lac verde alături de acest bărbat de lângă mine, cu copilul meu, cu părinţii mei, cu verişoara mea?* Apoi, dintr-odată, înţeleg. Niciodată nu îl voi mai vedea pe Mihai. Niciodată în viaţa mea. Încep să plâng în maşină, dorindu-l, tânjind după el. De ce toate trebuie să fie atât de încurcate în viaţa mea,

întotdeauna cu o clipă mai târziu sau cu o clipă mai devreme? Plâng în maşină în timp ce trecem pe lângă clădirile înalte de pe Lake Shore Drive. Tom mă priveşte în timp ce conduce. Habar nu are despre ce se întâmplă. Probabil că se gândeşte că e din cauza vizitei Mirunei, că uşurarea şi bucuria că o am lângă mine s-au transformat în cele din urmă în altceva.

— S-a sfârşit, îmi spun printre suspine. S-a sfârşit.

Andrei începe şi el să plângă pentru că eu plâng şi pentru că nu înţelege s-a sfârşit. Crede că Miruna pleacă deja sau că nu vom mai merge la grădina zoologică. Întreabă printre lacrimi:

— Ce e, mamă?

Nu ştiu ce să-i spun. Îl strâng în braţe şi îi spun să nu îşi facă griji, pentru că nu s-a întâmplat nimic. Îi spun că vom ajunge în curând acasă. Mai târziu îl duc pe Andrei la culcare şi privesc apusul timpuriu pe fereastra de la dormitor, cu Miruna lângă mine. Mă gândesc că în piesele clasice de teatru, cum ar fi Iphigenia, pe care am văzut-o odată la Bucureşti, când Mihai lucra la o fabrică de tractoare, totul se întâmplă în timpul unei rotaţii complete în jurul soarelui, de la răsărit la apus: sosiri, plecări, sacrifici sângeroase, crime, sinucideri, morţi, schimbări politice, dragoste. Totul în timpul unei rotaţii complete în jurul soarelui.

Micile mele lupte

E dimineaţă devreme, o dimineaţă sumbră de iarnă în Chicago, la o lună după sosirea Mirunei şi după aflarea veştii despre moartea lui Mihai.

Adorm şi mă trezesc, ieşind fără odihnă din coşmarurile obişnuite şi alunecând din nou în alte vise şi mai mohorâte. Mă văd în Piaţa Italiei Unite din Trieste. Cu siguranţă că toată lumea m-a aşteptat pe mine pentru că atunci când apar în piaţă tot zgomotul dispare şi sutele de oameni adunaţi acolo mă privesc.

Doi bărbaţi se apropie de mine şi fiecare mă apucă de câte un braţ şi mă duc chiar în centrul pieţei în faţa unui palat mare şi somptuos. Aflu că voi fi decapitată în public. Sunt cuprinsă de teroare şi încerc să scap, dar ei mă ţin bine şi mă forţează să urc cele cinci trepte care duc la eşafodul care e făcut din aur şi cu catifea roşie în partea în care are loc decapitarea. Tremur şi mă gândesc la Andrei care nu va mai avea mamă, mă întreb ce-i vor spune despre mine când se trezeşte şi mă cheamă, cum îi vor spune că mama lui a sfârşit prin a fi decapitată în piaţa din Trieste.

Cel care mă va executa stă cu spatele la mine, poartă o glugă clasică de călău şi aşteaptă. Se întoarce încet spre mine, îşi ridică gluga şi văd că e Mihai, proaspăt bărbierit, zâmbind. Se uită lung la mine, cu o privire dulce dar înfricoşătoare, aşa cum o făcea în visul meu în care îmi spinteca gâtul. Ştiu că sunt decapitată pentru că mi-am părăsit ţara, iubitul şi părinţii şi pentru că am uitat de toţi şi că această execuţie reprezintă un act de răzbunare. Oameni aceştia sunt poporul meu, sunt răzbunători şi cruzi şi şi-au executat preşedintele şi pe soţia lui pe o alee din Bucureşti în ziua de Crăciun. Îl întreb pe Mihai dacă el a fost cel care l-a ucis pe Ceauşescu şi el dă din cap cu acelaşi surâs pe chip. *Asta facem noi cu duşmanii ţării,* spune el încet, *pe*

toţi duşmanii şi trădătorii îi ucidem, dar am pregătit aceasta special pentru tine, pentru că tu eşti specială, dragostea mea.

Mâna lui Tom se odihneşte peste pieptul meu şi el sforăie tare. Încerc să inspir adânc şi să-mi calmez apăsarea din piept. Împing mâna lui Tom de pe pieptul meu şi mă reped în camera lui Andrei.

El doarme adânc pe spate, cu gura uşor deschisă şi cu un zâmbet angelic pe chip. Mă uit lung la el şi încerc să îmi revin din coşmar. Îl ating uşor şi mă asigur că este acolo cu adevărat şi că este în siguranţă. În timp ce mă duc la baia din noul nostru apartament de pe Irving Park Road, simt un val de greaţă urcându-mi în gât şi o ameţeală pe care o recunosc. Ca atunci când eram însărcinată prima dată. Vomit ce am mâncat la cină şi plâng în acelaşi timp pentru că urăsc să vomit şi nici nu vreau să fiu iar însărcinată.

Îmi amintesc de visul meu şi îmi este dor de Mihai, chiar dacă este în haine de călău, de faţa lui proaspăt bărbierită, încadrată de părul său negru şi cu ochii lui verzi care strălucesc în timp ce mă priveşte pe eşafodul din Piaţa Italiei Unite. Mihai este mort, Mihai este mort, îmi repet în timp ce mă spăl pe faţă, aşa cum îmi repet în fiecare dimineaţă de când Miruna mi-a dat vestea după vizita noastră plăcută la grădina zoologică, în ziua sosirii ei în America. Îmi repet această propoziţie în fiecare zi ca să mă pot obişnui mai bine cu ideea. Câte puţin în fiecare zi, dar niciodată pe deplin, ca şi în paradoxul lui Zeno, în care niciodată nu se ajunge la capăt.

Mă îmbrac în grabă şi mă duc la Walgreens, în

apropiere, ca să îmi iau un test de sarcină. Aerul de iarnă din Chicago pare stătut pentru această perioadă a anului. Mă întorc încet în casă, încercând să nu fac zgomot ca să nu-i trezesc pe Tom şi pe Andrei. În ciuda mea, am totuşi un sentiment ciudat de mulţumire când testul iese pozitiv. Poate că datorită acestui copil, care e cu siguranţă al lui Tom, familia noastră va fi mai puternică şi mai unită, o adevărată familie americană, iar căsnicia noastră se va îmbunătăţi şi Andrei va avea o soră sau un frate şi îl voi uita pe Mihai o dată pentru totdeauna. El este mort şi aş putea trece peste toate acestea, aş putea trăi în prezent şi aş putea fi fericită cu Tom, cu Andrei şi cu copilaşul nostru nou născut.

Dar cu fiecare lună ce trece din perioada sarcinii, mă simt tot mai îndepărtată de Tom Dacă aş fi putut să-l văd pe Mihai măcar o dată! Totul e atât de neterminat, niciodată nu mi-am luat la revedere cu adevărat! Mă cufund în munca mea, încercând din greu să îmi termin teza de doctorat înainte să nasc şi mă concentrez ca data trecută asupra fiecărei mişcări a lichidului şi a vieţii dinlăuntrul meu. Trec prin mişcările vieţii noastre zilnice şi mă prefac că este bună şi fericită şi că am tot ce mi-am putut dori vreodată.

Îmi susţin teza despre teatrul avangardist european, în perioada Anului Nou, într-o zi rece din Chicago, încercând să îmi controlez arsurile amestecate cu starea de greaţă care mi se ridică în gât în timp ce profesorul din comisie îmi pune întrebări complicate despre alegerea tehnicilor de punere în scenă a pieselor. Curând după ce termin cu lucrarea de doctorat reuşesc să îmi găsesc o

slujbă la catedra de teatru a unei universităţi particulare din Indiana. *Răscrucile Americii* scrie pe plăcuţele de înmatriculare a maşinilor din Indiana. Este un lucru care mi se potriveşte. Sunt făcută pentru răscruci, întotdeauna alegând o direcţie sau alta, întotdeauna alergând împotriva obstacolelor sau creându-le eu însămi. Acest pământ întins, cu răscruci îmi mângâie sufletul. Indiana este la o aruncătură de băţ de Chicago, îmi consolez familia în timp ce vizitez campusul. Andrei îşi poate vizita bunicii în fiecare week-end. Am un post de profesoară, un băiat cu părul castaniu şi ochi albaştri, aştept al doilea copil şi vom închiria o casă într-o zonă rezidenţială, într-un orăşel universitar din America.

Şi Mihai a murit în Revoluţia română, mă gândesc deodată în drumul de întoarcere spre Chicago. Un glonţ răzleţ l-a lovit în cap în timpul împuşcăturilor din ziua de Crăciun, a spus Miruna. Un erou. Dar nu chiar un erou, de vreme ce glonţul a fost tras la întâmplare. Ar fi trebuit să fie împuşcat cu un glonţ tras special pentru a fi erou? Nu este adevărat faptul că l-am pus pe Mihai să se odihnească undeva în mintea mea, pentru că nu l-am văzut mort, nu i-am văzut niciodată mormântul. Nu i-am simţit niciodată lipsa în oraşul de la poalele Carpaţilor.

Mihai şi Mariana au fost amândoi ucişi, cu răni la cap, accidente ciudate – mă gândesc în timp ce cobor din maşină în faţa blocului nostru de pe Irving Park Road. Aproape că sunt geloasă. E ca şi cum asemănarea morţilor lor face povestea lor compactă şi coerentă, pe când propria mea poveste cu Mihai atârnă ca o mână ruptă peste

anii, oceanele şi tărâmurile străine peste care am trecut. Îmi ating burta şi stau în faţa maşinii, încercând să par mulţumită. Îl sărut pe Tom şi îl întreb ce avem la masă şi îi spun că vreau ca şi părinţii mei să vină să ia cina cu noi. Tom pregăteşte paste cu brocoli şi mama face pârjoale româneşti pe care Andrei le adoră. Stau lângă tata şi îi spun că ar trebui să ne gândim să vizităm curând ţara, acum că Ceauşescu şi comunismul au căzut. El e de acord, dar vag.

În vara când trebuie să ne mutăm în Indiana, înainte să înceapă şcoala, se anunţă inundaţii în Midwest. Vor continua şi vara următoare. Inundaţie după inundaţie, până când pământul ajunge să fie mlăştinos şi roşcat, iar recoltele, casele şi grădinile să plutească pretutindeni. Se pare că am adus cu mine dezastrele cu care s-au confruntat strămoşii mei la începutul secolului. Într-o seară, pe când mă simt atât de îndepărtată de Tom, încât aş putea să trăiesc la fel lângă unul din vecinii noştri de pe Irving Park Road, îmi spun că trebuie să mă eliberez cu totul de această căsătorie pentru că în caz contrar mă voi sufoca încet şi voi muri. În timp ce îi citesc lui Andrei o poveste de fraţii Grimm, Tom începe să mă cicălească în legătură cu un credit pe care îl făcusem eu şi atunci i-am spus că vreau să divorţăm, că nu mai vreau să fim împreună, că nu are rost să se mute cu noi în Indiana, că vreau să fiu liberă, liberă, liberă. Nu-mi pasă că sunt însărcinată cu copilul lui, simt că vreau să o fac acum, nu să aştept alt moment, iar dacă aştept până se naşte copilul s-ar putea să nu mai am niciodată curajul să o fac. Acum e momentul. Îmi vreau acum libertatea. Tom se uită

lung la mine şi răspunde cu un ton supărat dar resemnat:

— Bine, vei fi liberă, dacă asta vrei.

Totul pare să se dezintegreze, să devină mâlos şi moale. Niciodată nu am reuşit să am o limpezime în gânduri, limpezime la care am visat când călătoream cu trenul prin Carpaţi spre Trieste cu mulţi ani în urmă. Doar mai multă confuzie. Să naşti, să divorţezi toate acestea sunt mai aspre când nu eşti pe pământul natal. Naşti şi porţi doliu şi divorţezi, toate într-o limbă străină. Plâng în hohote când în cele din urmă Tom pleacă. Noi toţi trebuie să părăsim apartamentul până la fârşitul lunii, când mă mut în Indiana cu Andrei. Tom va trebui să stea încă un an în Chicago să îşi termine facultatea şi apoi încă un an pe un post de consilier la un liceu. Apoi, poate va încerca să se mute mai aproape de noi şi să înceapă să practice meseria de terapeut, spune el când îl ia pe Andrei în braţe şi îl sărută pe ambii obraji. Amândoi plângem în ciuda tuturor certurilor şi incriminărilor de-a lungul anilor. Am un gust rău, acru în gură. El spune că va veni în Indiana când va fi să nasc. Îmi dau seama că acesta este cel mai nebunesc moment din întreaga mea viaţă. Câte femei trec printr-un divorţ când sunt încă însărcinate cu copilul soţului, mă întreb în timp ce îl privesc pe Tom umblând fără ţintă prin apartament, şi nici măcar nu e un soţ rău, aşa cum întotdeauna a spus Marta.

În timp ce stăm în mijlocul sufrageriei şi Tom îşi ia la revedere de la Andrei şi îmi văd familia împărţită în pachete şi bagaje, nu mă pot abţine să nu mă întreb ce e cu viaţa mea. Plâng toată noaptea având sentimentul că am eşuat amarnic.

Adevăratul sens al faptului că eşti refugiat este să o iei de la capăt şi să reuşeşti, să îţi faci o viaţă nouă care e mai bună decât cea pe care oricare dintre strămoşii tăi şi-au putut-o imagina vreodată, mai bună decât orice altceva ce ai putut realiza vreodată pe pateticul tău tărâm natal închistat de comunism şi dezastre. Rudele tale din România au fotografiile tale de la absolvire şi de la nuntă aşezate pe rafturile din casă. Cred că eşti fericită şi că viaţa ta e perfectă pe când tu nu ai niciun mod de a le spune adevărul. Când Tom merge la camion să-l încarce, îmi dau seama că nimeni din familia mea, nimeni de o sută de ani încoace nu a divorţat şi nu a avut un copil fără să ştie precis cine e tatăl. Şi iată-mă pe mine, în mijlocul Midwest-ului plat, noroios şi inundat, singură cu un copil mic în braţe, neavând habar ce voi face în continuare.

Dar încep să îmi găsesc drumul meu. Mulţumesc lui Dumnezeu că sunt scutece şi piureuri de copii şi literatură care să mă ajute să îmi ţin mintea în frâu.

Mă întreb ce ar fi zis bunica mea într-o situaţie ca asta, ea, care şi-a găsit casa dărâmată de ruşi, cu găuri mari în locurile unde erau prizele şi cu câţiva câini scăpaţi în cameră, bunica mea care a scormonit pământul după rădăcini în timpul foametei de după război ca să îşi hrănească copiii. Ar fi zis *Mulţumesc lui Dumnezeu că suntem în viaţă.* Acesta este lucrul pe care femeile din familia mea l-au spus întotdeauna.

Şi mă întreb ce ar fi zis străbunica mea care şi-a văzut casa spulberată de bombele americane în timpul celui de al doilea război mondial şi care a

săpat prin dărâmături după cutiuţa ei muzicală. Ar fi spus:

— Nu-ţi fă griji, suntem în siguranţă. Şi uită-te la copilaşul acesta minunat!

Tatăl meu regretă fiecare zi în care nu a fost acolo să ajute la Revoluţia română. Se simte ca un laş pentru că a părăsit totul ca să locuiască într-o ţară care nici măcar nu-i place. Mama crede că prietenii lui dizidenţi şi-au abandonat activităţile secrete acum mai bine de zece ani, după execuţia generalilor care au pus la cale o lovitură de stat. Ei au dispărut sau au fost ucişi.

După prânz, de fiecare dată când îmi vizitez părinţii, tata se retrage în dormitor să scrie poezii. Are o maşină electrică de scris doar pentru el. Scrie poezii despre suferinţele exilului. Era mai fericit când scria manifeste la maşina de scris interzisă. Marţea şi miercurea predă în particular lecţii de română unei femei pe nume Molly care se pregăteşte să meargă în România, nu se ştie pentru ce motiv. Tata crede că e posibil ca ea să lucreze pentru CIA şi munceşte în secret să aducă un guvern nou mai bun în România.

— Pentru că acest guvern nou, spune el, este format dintr-un grup de vechi comunişti reciclaţi.

El vorbeşte despre copilăria lui mai mult ca oricând: livezile de cireşi şi meri, războiul în timpul căruia era agent sanitar şi a văzut creierul unui soldat rănit pulsând sub ţeasta zdrobită. Iernile când se dădea cu sania pe dealurile din apropierea casei. Momentul când sărea în lacul îngheţat să îşi salveze prietenul care alunecase prin gheaţă. Doar poveştile copilăriei par să îi mai ofere plăcere.

Poveştile tatălui meu mă liniştesc în timp ce mă

îngrop în procesele care îmi înghit toţi banii şi mă împing la depresie. Poveştile despre al doilea război mondial mă ajută să mă simt mai puţin intimidată de avocaţii lacomi în costumele lor Ralph Lauren. Îmi imaginez că dacă familia mea a supravieţuit lui Hitler şi Stalin, cutremurelor de pământ, inundaţiilor şi foametei, atunci şi eu pot să ţin piept câtorva avocaţi americani. Într-o zi mohorâtă, fierbinte şi umedă de vară din Chicago, mă urc în camioneta U-Haul ca să mă mut în noua noastră casă din Indiana. Tata este cel care îmi dă curaj să merg mai departe şi mă ajută să îmi menţin echilibrul de data aceasta.

— Du-te, Mona. Pentru asta ai muncit toţi aceşti ani, nu-i aşa? apoi citează din Caragiale: *„Zoe, Zoe, fii bărbată!”*

Îl sărut, îl pun pe Andrei în scaunul de la maşină şi plec spre Autostrada 95.

Vara târziu, pe când ne stabilim în noua noastră casă închiriată, procesul de divorţ şi de custodie a copilului se mută la Tribunalul din Indiana. Totul devine amestecat. Avocaţii se hrănesc din vulnerabilitatea şi temerile noastre, ale lui Tom şi ale mele, cereri şi hotărâri judecătoreşti ne umplu cutiile poştale. Chiar după ce am reuşit să îl învăţ pe Andrei să meargă singur la baie şi să vorbească bine cu propoziţii în română şi engleză, primesc o hotărâre trimisă de avocatul lui Tom prin care ameninţă că o să mi-l ia pe Andrei şi o să i-l încredinţeze lui Tom. O citesc în bucătărie, în timp ce vreau să pregătesc cina. Andrei se murdăreşte cu bulion pe faţă şi îmi povesteşte despre un băiat pe nume Steen de la grădiniţă care este rău şi scuipă pe toată lumea. Hotărârea spune că nu am

destulă grijă de copilul meu, pentru că l-am dat la grădiniţă şi pentru că am bonă pentru el. Mă întreb câţi avocaţi, câţi judecători şi câţi guvernanţi americani ştiu cum e să ai singură grijă de un copil şi în acelaşi timp, să ai şi un serviciu cu normă întreagă. Nu văd ce e în neregulă cu grădiniţa, unde desenează desene amuzante cu rechini şi cu noi doi în grădină, cu un soare mare şi galben în colţul paginii şi cu lalele roşii care sunt la fel de mari ca şi noi.

Mai mult ca oricând, vreau să îi sfâşii pe aceşti capitalişti şi avocaţi răi împotriva cărora m-am înfuriat în acea noapte când eram băută şi m-am dat peste cap în fusta albastră de satin. Mă simt ca o lupoaică, flămândă de sânge, de sângele avocaţilor.

Cad printr-o gaură de gheaţă. Eschimoşii mă salvează. Mă hrănesc cu ochi cruzi de focă. Nu îl găsesc nicăieri pe Andrei. Ies din iglu şi în depărtare îl văd pe Andrei îmbrăcat în hăinuţa albastră pe care i-a dăruit-o bunica lui de Crăciun. Paşii mei sunt din ce în ce mai grei şi mă transform într-un bloc de gheaţă. Îngheţ de vie, dar totuşi nu pot să simt nimic şi nu pot gândi clar. Văd cum silueta albăstruie dispare în depărtare cu paşi mici, nesiguri. Mă trezesc ţipând. Andrei doarme în pătuţul de lângă patul meu. Mă strecor lângă el şi îl iau în braţe. Se trezeşte şi mă întreabă în română:

— Ce-i mama?

— Nimic, totul e în regulă, îi spun. Culcă-te, te iubesc.

Mă întreabă dacă e deja mâine.

— Nu, e încă azi, îi răspund, dar în curând va fi mâine şi va trebui să te trezeşti.

Inundaţiile din Midwest

În vara în care fiul meu Ionică se naşte, plouă o săptămână în oraşul din Vestul Mijlociu (Midwest), unde trăiesc şi sunt profesoară. Un semn incert, ca într-un roman latino-american. Aşa cum s-a întâmplat în 1918 în oraşul basarabean Cetatea Albă. Ploaia bate zi şi noapte în olane până când acoperişul cedează şi începe să picure. Stăm în sufragerie cu o găleată sub picurul care vine din mijlocul tavanului, ţeapăn şi nemilos.

Cinci zile stau în sufragerie, îngrijindu-l pe Ionică, privind crăpătura şi citind cereri, depoziţii, moţiuni şi ordine judecătoreşti semnate de domni şi judecători onorabili. Andrei încearcă să prindă picăturile pe vârful limbii. Miroase a tencuială umedă şi a pereţi stricaţi. Sentimentul dezastrului îmi insuflă o stare de indiferenţă mai adâncă decât în orice clipă a vieţii mele de până acum. Acum, că ploaia vine în casa noastră direct din cer, întreaga mea situaţie capătă o altă lumină. Dezastrele naturale, alături de teancurile de cereri şi hârtii de la tribunal, îmi dau un sens ciudat al echilibrului Mă simt mai curajoasă ca niciodată, concentrată asupra gândului purei supravieţuiri.

O dată pe zi mă duc în oraş şi privesc, cu un sentiment răutăcios de eliberare, râurile umflate şi lanurile de porumb care se topesc sub apa mâloasă. Suptul concentrat la sân al lui Ionică, împinsul delicios al gurii lui pe sfârcurile mele zi şi noapte îmi oferă un punct de sprijin în realitate, în spaţiu şi în mine însămi. Totul pare foarte clar: picuratul din tavan, suptul cu regularitate la sân,

gura deschisă a lui Andrei prinzând picăturile de ploaie, cuvintele din hârtiile de la tribunal şi semnăturile avocaţilor şi judecătorilor, sunetul ploii pe acoperiş.

După ce un bărbat cu barbă lungă şi albă care mestecă tutun şi mă strigă *micuţă doamnă* vine să repare acoperişul, stau în sufragerie cu cei doi fii ai mei, bucuroasă că acoperişul nu mai curge şi soarele începe să strălucească asemeni unei mingi portocalii.

Imediat după ce încep să lucrez ca profesoară, Tom mă sună să îmi spună că vine în Indiana să îi vadă pe Andrei şi pe bebeluş. Sunt emoţionată din cauza întâlnirii şi m-am hotărât să fac curăţenie în întreaga casă, în casa noastră închiriată, cu un gard alb şi tuia în faţa grădinii. Folosesc toţi detergenţii pe care i-am adus din Chicago şi mirosul de tencuială umedă de la inundaţie şi de la scurgerea din tavan se amestecă cu mirosul înţepător de Clorox şi Windex şi cu cel de la voma copilaşului. Mă simt uşor dezgustată din cauza amestecului de mirosuri.

Tom soseşte seara şi mă cheamă de la recepţia motelului unde stă şi mă întreabă dacă poate să ne viziteze. Pare mai durduliu decât mi-l amintesc eu, cu părul mai lung şi are barbă. Intră în salon cu încredere, trecând peste cutiile cu cărţi şi haine şi peste lucrurile bebeluşului şi Andrei îi sare în braţe, strigând *Tati, tatii* Îl lasă jos din braţe pe Andrei şi se întoarce către Ionică ce doarme în braţele mele, cu capul pe umărul meu şi îi mângâie obrajii spunând că este un copilaş frumos, atât de frumos. În spatele lui Tom intră o femeie puţin mai în vârstă, cu părul roşcat şi cu pantaloni tip jeans

foarte strâmţi, care, mergând prin casă cu aceeaşi încredere ca şi Tom, trece de mine şi se duce direct la Andrei încercând să îl sărute. Andrei îşi fereşte obrajii şi îi acoperă cu mâinile, ca şi cum s-ar fi protejat. Stau în mijlocul sufrageriei noastre noi, printre toate cutiile şi lucrurile noastre, ţinându-l pe Ionică în braţe şi mă adresez femeii:

— Nu vă supăraţi, cine sunteţi dumneavoastră?

Tom îl lasă pe Andrei şi mă informează că e prietena lui, Sandy şi mă roagă să pregătesc hainele şi lucrurile lui Andrei pentru că plănuieşte să îl ia o vreme înapoi cu el la Chicago şi Sandy ar putea să stea cu el dimineaţa când este el plecat la serviciu. Ea nu are de mers la serviciu dimineaţa, pe când eu da şi cu cine am de gând să las copiii cât sunt plecată?

Detaliază şi spune că de fapt i-ar plăcea ca Andrei să locuiască cu el şi cu Sandy la Chicago, iar eu să ţin bebeluşul.

— E un târg corect, concluzionează.

Transpir puternic şi simt cum laptele începe să o ia la vale din piept. Da, hai să împărţim copiii, aşa cum am făcut-o şi cu lămpile, gândesc în timp ce încerc să-mi ţin echilibru în mijlocul camerei. Tu iei copilul mai mare, iar eu iau copilul mai mic. Tu iei lampa verde de la mama ta, iar eu o iau pe cea veche cu picior de fier. Mi se pare destul de improbabil că de fapt m-am căsătorit, am trăit câţiva ani şi am doi copii cu acest om care stă în faţa mea şi spune asemenea lucruri ciudate. Sandy se holbează la mine cu privire impertinentă şi observ conturul gros al ochilor. Este atrăgătoare într-un mod pe care mama mea l-ar numi vulgar. Simţind tensiunea din cameră,

Andrei vine la mine şi, agăţându-se de bluza mea roşie tricotată, spune:

— Mama, vreau să fac caca.

Iau asta ca pe o ocazie foarte bună pentru a mă scuza şi a câştiga puţin timp. Spun cu politeţe:

— Mă scuzaţi, luaţi loc, vă rog, mă întorc imediat.

Îl împing pe Andrei în baie ţinându-l încă pe cel mic în braţe. Mă aşez pe marginea căzii în timp ce Andrei stă pe toaletă şi mă gândesc că poate nimic din ce am făcut vreodată de la acel nenorocit de tren spre Trieste a valorat vreodată ceva, că poate mai bine l-aş fi lăsat pe Mihai să între în viaţa mea, chiar dacă ar fi fost securist, decât să mă aflu în această situaţie idioată, în această scenă dintr-o piesă proastă: ascunzându-mă în baie cu cei doi copii ai mei, în timp ce soţul meu care s-a transformat într-un necunoscut peste noapte, îmi asediază viaţa împreună cu o roşcată, care seamănă cu o prostituată de vârstă mijlocie. Dar Mihai este mort, rece şi ţeapăn ca marmura de sub picioarele mele.

Mă uit lung la fereastra băii mele şi la nucul care se unduieşte în vântul de vară şi îmi închipui cum e să sar pe fereastră cu cei doi copii ai mei şi să încep să alerg prin lanurile de porumb şi grâu şi printre căpiţele de fân până obosesc şi ajung într-un alt stat, Kentucky, de exemplu. Poate în Kentucky totul va fi mai bine pentru noi. Ionică îşi schimbă poziţia pe umărul meu şi începe să scâncească. Mă apuc să îl alăptez ca să nu plângă. Ies din baie ca să iau telefonul fără fir din hol. Mă mişc pe furiş ca un hoţ în propria mea casă, sperând ca Tom şi Sandy să nu mă audă sau să mă vadă. Ei stau pe canapeaua din camera din faţă

ţinându-se de mână şi privind pe fereastra principală, parca în transă. Unde a găsit-o Tom pe această femeie, mă întreb în timp de mă furişez în baie cu telefonul într-o mână şi cu Ionică în braţe, simţindu-mă ca un acrobat de circ. O sun pe Marta. Întâi spune:

— Vai, vai, nenorocitul, cum a putut el să-ți facă asta?

Apoi, în stilul ei tipic, practic şi raţional, Marta continuă:

— Ştii ce se spune, că proprietăţile sunt jumătate din lege. Îl ai pe Andrei, drăguţă, şi pe bebeluş. Fii fermă şi spune-i că nu poate face nimic până nu vorbeşti mai întâi cu avocatul tău. Refuză pur şi simplu să îl laşi pe Andrei să meargă cu el. Nu te simţi intimidată, el nu poate face nimic acum, nu are niciun motiv sa ia copilul de la tine, eşti o mamă bună. Fii tare, vei reuşi.

Când îi spun Martei despre Sandy, ea răspunde:

— Cel puţin nu este convenţional, să se ducă după o femeie mai tânără, cum ar face alţi bărbaţi.

Mă simt mult mai tare când vorbesc cu Marta care, înainte de a închide, spune încă un lucru:

— Mona dragă, el se simte înnebunit acum, aşa sunt bărbaţii, înnebunesc când se văd deodată fără nevastă, fără copii, când familia lor dispare deodată. Aminteşte-ţi, aşa greu cum e, ai copiii lângă tine, viaţa ta e mai plină. Dar el e deodată singur în acel apartament. Dă-i timp, va fi totul mai bine, vei vedea.

Ies din baie cu copiii şi îi spun foarte politicos lui Tom că trebuie să vorbim cu avocaţii noştri întâi despre vizite, şi că Andrei nu poate merge cu el la Chicago chiar acum. Andrei spune că vrea să stea

cu copilaşul şi începe să plângă şi să tragă de picioruşele lui Ionică. Tom se uită la mine supărat aşa cum a făcut când a aflat că l-am înşelat şi că s-ar putea să fiu însărcinată şi să port copilul altui bărbat şi spune printre dinţi:

— Vei avea în curând veşti de la avocatul meu, Mona. O să vezi tu.

Mă uit la el şi la Sandy şi încerc să nu spun nimic şi să nu mă simt intimidată, aşa cum m-a sfătuit Marta. Spun doar la revedere. Andrei, care este trist că tatăl său pleacă, se duce după el şi spune:

— Tati, tati, când te întorci să ne vezi?

Inima mea bate cu putere pe când îl împing pe Andrei, încercând să îl ţin în casă. Mă simt epuizată de efort şi tensiune şi, pe când maşina lor pleacă, mă arunc pe sofaua din sufragerie ţinându-mi copiii aproape şi întrebându-mă ce altceva îmi mai rezervă viitorul.

Balauri şi asistenţi sociali

Un asistent social vine să servească prânzul cu noi, să vadă cum o duc copiii în casa noastră, astfel încât să poată depune mărturie în procesul de divorţ. Toţi trei facem activităţi dintr-o carte. Mă duc la bucătărie să pregătesc masa. Tocmai am terminat de corectat o sută douăzeci şi două de lucrări astă noapte. Ionică m-a trezit de trei ori în noaptea asta, o dată a vomat hot dog-ul pe care l-a mâncat la cină, a doua oară ca să bea puţină apă, apoi a treia oară ca să-l schimb pentru că se murdărise din cauza diareii de care suferă. Sunt atât de obosită, încât asistentul social care îşi şterge politicos pantofii pe preşul de la intrare,

pare un personaj negativ din poveştile fraţilor Grimm, pe care le citesc copiilor mei seara la culcare. Sau poate chiar balaurul solzos din povestea românească pe care mi-a citit-o maică-mea, din povestea cu merele de aur. Acest balaur, care trăia într-o grădină de sub pământ, a răpit o prinţesă minunată. În cele din urmă el este tăiat în bucăţi de cel mai mic şi mai isteţ dintre cei trei fii ai împăratului. La sfârşit, prinţul ia merele de aur fermecate.

Asistentul social, cu părul său castaniu tuns cu grijă şi cu jacheta de tweed, cu atitudinea lui de băiat de treabă pentru că încearcă să-i facă pe copii să se simtă în largul lor alături de el ca să se deschidă, pare o linie între un personaj din desene animate şi un balaur. Sper ca băieţii mei să nu se muşte de burtă sau să se împroaşte cu muci sau să se scuipe, aşa cum fac când sunt prea obosită ca să mai pot avea grijă de ei. Ajung să se bată în legătură cu cine să ia coarda pe care au găsit-o în grădina din spate, sau cine e cel bătut în cap şi cine nu. Ionică a învăţat de curând expresia *bătut în cap* la grădiniţă de la un băiat pe nume Dante.

Pentru prânz, am pregătit salată românească de castraveţi şi spaghete cu sos Alfredo pe care l-am cumpărat gata pregătit într-o punguţă. Asistentului social îi place aşa de mult sosul, încât mă laudă de câteva ori. Când îmi cere reţeta, îi spun că e o veche reţetă românească, prea complicată ca să i-o pot explica.

Îl întreb pe Andrei dacă îşi aminteşte povestea cu sarea în bucate.

Andrei îi spune povestea asistentului social în timpul mesei. Este povestea lui preferată. Apoi îi

povesteşte despre unul dintre vechile mituri greceşti pe care îl ştie, acela al lui Hermes, care a furat vitele lui Apolo. Şi acesta este favoritul lui. Asistentul este din ce în ce mai impresionat şi comentează din nou despre salata de castraveţi şi sosul Alfredo. Mai vrea nişte spaghete. Îmi spune că trebuie să îi dau reţeta neapărat.

Nu mă pot gândi decât la raportul pe care îl va înainta curţii despre *gospodăria mamei.* Andrei începe să amestece miturile greceşti cu poveştile de fraţii Grimm, apoi începe să povestească despre rechini care mănâncă oameni vii. Ionică începe să ţipe în scaunul său înalt pentru că se gândeşte că urmează să fie mânat de rechini, iar eu trebuie să îl iau în braţe şi să îl liniştesc.

Nu prea îmi amintesc multe din ce s-a întâmplat după aceea. Îmi amintesc despre oboseala care m-a cuprins după ce a plecat asistentul social şi cum mă uit spre chiuveta plină de vase murdare. Trei erau ale asistentului social. Urmează să dea curţii recomandări în ceea ce priveşte creşterea lui Andrei şi viaţa noastră. Raportul asistentului social, după un prânz cu noi, va hotărî dacă voi obţine custodia fiului meu. Greaţa şi epuizarea mă cuprind ca o otravă.

Vreau zăpezile albăstrii ale Munţilor Carpaţi şi ecourile lor cristaline. Dacă aş putea să fug cu copiii mei în munţi şi să ne ascundem în casa vreunui cioban, pe păşunea unde pasc oile. Stau în faţa chiuvetei, strâng din dinţi, şi mă uit la vasele murdare. Am trăi în căsuţa ciobanului, pe vârful Carpaţilor, unde aerul de iarnă este atât de pur şi atât de curat, încât îl poţi simţi cu vârfurile degetelor. Şi am mânca brânză de capră care e

fină şi albă şi dulce-sărată. Cei doi fii ai mei şi cu mine am dormi pe un pat înalt de paie sub plapuma umplută cu puf de gâscă. I-aş simţi, împăcaţi şi în siguranţă, respirând lângă mine pe patul de paie, sub plapumă, în căsuţa ciobanului pe vârful munţilor. Departe de asistenţi sociali, avocaţi şi judecători, de depoziţii şi audieri şi sosul Alfredo în punga de plastic. Sub stelele copilăriei mele, în aerul limpede sunând de clopotele vitelor şi behăitul oilor şi mirosind a zăpezi albastre şi a regina nopţii. Şi aş putea vorbi cu copiii în sunetele dulci şi tari ale limbii mele, fără să trebuiască să explic totul unui judecător morocănos care mormăie cuvintele în barbă.

Copiii încep să se joace de-a hoţii şi vardiştii. Nu mă pot duce să spăl vasele. Mă alătur jocului lor. Andrei şi cu mine suntem hoţii, iar Ionică poliţistul. Eu am o sabie şi încerc să scap de poliţistul care mă urmăreşte. La un moment dat, Ionică iese din casă şi începe să alerge pe stradă cu propria sabie aurită în mână, încercând să prindă alţi hoţi care ar putea scăpa prin vecinătate. Alerg la vale pe stradă după el cu sabia mea în mână, strigându-l isteric în aerul rece de noiembrie. O vecină se uită la noi de la fereastra sufrageriei sale. Sunt în şlapi, urmărindu-l pe băiat, cu o sabie de jucărie în mâini, strigând din străfundul rărunchilor într-o limbă care nu a mai fost auzită înainte, în acest oraş, de 17000 de locuitori, din vestul mijlociu.

Avocatul lui Tom a spus la tribunal că eu adesea foloseam obscenităţi de faţă cu copiii când le vorbeam în română şi că era sigur de ce foloseam româna ca să le vorbesc în faţa vorbitorilor de engleză, ca să-mi pot înjura copiii în voie. Odată,

propriul meu avocat m-a întrebat dacă adulterul era ceva obişnuit în România. Era un lucru cultural, voia el să ştie, şi de aceea am făcut-o şi eu? Dar am destule înjurături în engleză pe care le-am învăţat pe când mergeam cu metroul în prima mea iarnă în Chicago şi îi spun *Du-te dracului, domnule nu românii au inventat adulterul.* Cel puţin avocatul mă strigă pe numele de familie, în timp ce avocatul lui Tom arată spre mine la tribunal şi îmi spune *femeia aceea.* Mă tot întorc în timpul audierilor să văd cine este acea femeie spre care arată el.

Aerul de noiembrie este curat şi rece şi Ionică, cu trupuşorul lui plinuţ şi cu părul blonduţ alergând înaintea mea pe covorul de frunze în culori de roşu aprins şi roşu cafeniu este o apariţie frumoasă. Pare imposibil să îl prinzi. Paşii mei sunt greoi, iar el pare ca şi cum s-ar fi înălţat şi planează în seara răcoroasă de noiembrie cu sabia sa aurie de jucărie ridicată spre cer, asemenea lui Mihai Viteazul ţinând sabia ridicată împotriva turcilor invadatori şi care cu siguranţă că păzeşte şi acum piaţa în care părinţii mei locuiau când m-am născut eu.

Apoi Ionică se împiedică şi cade şi începe să se văicărească. Frica îmi cuprinde inima, teama că vecinii privesc şi că vor povesti poliţiei această scenă ciudată a *abuzului asupra copiilor,* teama că bărbaţii în costume închise la culoare vor intra în casa noastră şi îi vor lua pe Andrei şi pe Ionică, teama că timpul le fură minute din copilărie, grăbindu-i spre un viitor american necunoscut. Alerg spre Ionică ţinând încă sabia mea şi îl duc înapoi în casă. În mai puţin de o secundă el a

trecut cumva de la plâns la râs şi faţa sa este roşie de la aerul rece al serii. El îmi vorbeşte în limba păstorilor români, în cuvinte puţin dulci şi tari, cu l în loc de r, aşa cum toţi copiii români fac atunci când încep să vorbească. I?ul românesc este puternic şi rotunjit asemenea roţilor de car pe pietroaie. Copiilor români le trebuie multă muncă înainte să pronunţe corect pe *r,* dar odată ce reuşesc să o facă, ei cunosc încântarea permanentă a curgerii cuvintelor iar şi iar pe limba lor, rotiţe rapide, *rrrr,* dure şi greoaie. Ionică poate să îl spună doar pe *l* şi îşi suge într-una degetul mare. Poate să alerge mai rapid decât mine sau fratele lui.

Andrei mă ajută să fac curăţenie şi se oferă să spele vasele. Foloseşte prea mult detergent de vase, iar chiuveta se revarsă din cauza munţilor de spumă. Se uită la mine de parcă ar vrea să îl cert, dar îmi întorc privirea. Un munte de spumă Palmolive este o privelişte mult mai încântătoare decât cea oferită de vasele murdare ale asistentului social. Spuma se împrăştie peste tot pe podeaua din bucătărie. Lui Ionică i se pare minunat. Andrei şi-a pus spumă pe obraji ca să-şi facă barbă albă şi ochii lui albaştri şi rotunzi par mai mari ca de obicei. Aş vrea să putem locui cu toţii în căsuţa ciobanului pe vârfurile Carpaţilor. În loc de asta, le spun înainte de culcare o poveste despre ciobani care locuiesc în colibe, în munţi foarte înalţi, care poartă haine mari făcute din blană de oaie şi poartă ciomege pentru a se apăra de lupii cei flămânzi şi de hoţii de oi. Ionică îmi cere un ciomag de la un cioban să-l ia la grădiniţă ca să se poată bate cu Dante, băiatul care l-a

învăţat expresia *bătut în cap.* Dormim cu toţii în acelaşi pat în noaptea aceasta, cu săbiile noastre de argint şi de aur alături, ca să ne protejeze.

Indiana, răscrucea Americii

Alesesem să locuiesc în cea mai plată şi plictisitoare regiune a Americii Mijlocii şi puteam să mă declar mulţumită că locuiam într-un oraş unde era o universitate la care predam cursuri de teatru. Îmi plac lanurile de porumb, plane şi fără fârşit, unde soarele răsare şi apune în fiecare zi ca o răzbunare, fără munţi, fără văi, fără dealuri după care să se poată ascunde ceva. Această privelişte îmi alină sufletul. Am iluzia, în această imensitate, că pământul meu natal se află exact după linia orizontului. Iluzia că imediat după linia lanurilor de porumb se află grădina din spatele casei unchiului şi a mătuşii mele, din Carpaţi.

Mi-am cumpărat casa după o toană de-a mea, pentru că se potrivea cu pălăria de pai pe care o purtam în ziua aceea, când mă plimbam pe stradă şi am văzut semnul *de vânzare.* O casă albă, delicată, construită la începutul secolului, cu coloane albe, cu ferestre cu arcadă şi o terasă mare în faţă. M-am imaginat în ea, cu pălăria albă de pai şi în rochia roz de în, ca o femeie din America anilor 1920, scriind scrisori de dragoste la masa ei din lemn de trandafir. M-a făcut să vreau să fiu o americană ce avea un trecut american, femeie într-o rochie de în şi pălărie de pai, să stau la biroul de lemn de trandafir şi să visez cu ochii deschişi, aşa cum făcea străbunica mea. M-a făcut să vreau să am o străbunică, o femeie care s-a

eliberat de dictatură, care niciodată nu a mers cu un tren de vite căutând refugiu în timpul războiului, şi nu a văzut corpuri omeneşti puhave plutind pe râul umflat. I-am dat un nume: Jessie Gibbons. Avea părul negru, bogat, tuns tip bob şi pielea atât de albă şi moale, încât voiai să îi atingi faţa când te uitai la ea. Războaiele europene erau doar un zvon îndepărtat pentru ea. Preocuparea ei principală era balul de la pensiunea lui Ricky Danford, de pe strada Sycamore. Voia să poarte rochia scurtă din satin de culoarea fucsiei, dar mama ei nici nu voia să audă de aşa ceva.

Am bătut la uşa casei şi am întrebat-o pe femeia durdulie de vârstă mijlocie care a deschis, dacă pot să arunc o privire înăuntru. Tavanele înalte, ferestrele, lumina de după amiază invadând camera, şemineele sculptate şi uşa secretă de la bucătărie care se deschidea spre grădina interioară ascunsă în care creştea peste tot, nestăpânită, iederă căţărătoare – am ştiut imediat. O văzusem undeva într-un vis. Adesea, mă plimb noaptea prin casă când Ionică şi Andrei dorm, fiecare în camera lui şi ating balustradele, pereţii şi pervazurile. Îmi reamintesc toate lucrurile pe care le-am făcut, lucruri pe care nimeni din familia mea nu le-a mai făcut vreodată, cum ar fi munca în teatru, divorţul, fumatul de marijuana, autostopul cu un Fiat galben, cumpărarea casei cu ferestre arcuite de la marginea lanurilor de porumb. Adesea mi-o imaginez pe Jessie Gibbons gata să meargă la balul lui Rickie Danford în rochia ei de culoarea ciclamen şi cu un şirag lung de perle, cu ochii închişi la culoare, strălucind jucăuş. Îşi face vând cu evantaiul. Nopţile de vară din Indiana sunt

fierbinţi şi umede şi miroase peste tot a caprifoi.

Când este linişte şi singurătatea mea este mai mare decât oricând, atâtea mile, atâtea lumi care mă despart de ţinuturile mele natale, îmi simt braţele întinzându-se în forme ciudate. Ele trec dincolo de pereţii casei, dincolo de strada mea, dincolo de semnul de bun venit care are desenat pe el logo-ul de la Elk's Club and Rotarian care anunţă o populaţie de 17000 de oameni şi se duc în lumea largă, peste lanurile de porumb şi capişoanele albe ale Atlanticului. Dar braţele mele, întinse fin asemene cârceilor de plante se fărâmiţează pe pământ când ajung să atingă liliacul din faţa geamului nostru sau să culeagă tulpinile de regina nopţii. Aproape reuşesc să ating stâncile albe de pe vârful muntelui unde soarele străluceşte deasupra norilor scăldându-i pe Mona şi Mihai într-o lumina roz – albăstrie.

Braţele mele redevin simple braţe şi îmi cuprind trupul cu ele. Ascult ritmul uşor al respiraţiilor copiilor. Mă întind pe rând alături de ei. Le cuprind cu braţele trupurile calde şi adormite.

Mă trezesc obosită şi morocănoasă din aceste patrule de noapte. Scap lingurile pe podea când pregătesc micul dejun şi pe copii să meargă la şcoală şi la grădiniţă. În timp ce stăm în jurul mesei de la bucătărie îmi place să cred că suntem o mică naţiune formată din trei oameni, o enclavă vorbitoare de limbă română în acest orăşel din vest. Ionică se enervează pe mine pentru că nu îi răspund când îmi cere încă o sticlă de suc. Mă face *păianjen.* Este un alt cuvânt urât pe care îl foloseşte când nu-i acord atenţie. Ionică mă face „de zece ori păianjen, de zece ori păianjen negru şi

mare”.

0~3

Mă târăsc spre universitate la cursuri. Apoi este timpul să fug de la universitate să îi iau pe băieţi de la şcoală şi de la grădiniţă. Judecătorul a decis, în cele din urmă, după o evaluare psihologică, să îi lase pe Andrei şi pe Ionică să stea cu mine şi să se viziteze cu tatăl lor la sfârşit de săptămână, în vacanţe şi o jumătate de vară. Tribunalul a angajat un psiholog, o femeie obosită, cu păr lung şi nespălat, care îmi arată pete desenate în formă de fluturaşi, iar eu trebuia să îi spun cu ce seamănă, adică înţelesul desenului împroşcat în formă de fluturaşi şi lilieci. Mă simţeam de parcă eram iar în clasa întâi când ne jucam cu desene făcute cu degetele, luând culori dintr-un tub şi amestecându-le când împătuream hârtia. Am inventat grădini minunate şi păşuni şi scoici, iar psihologa şi-a luat multe notiţe. Aparent, eram potrivită să îmi cresc copiii la urma urmei. Mă întrebam dacă existau părinţi, chiar şi parţial sănătoşi la minte care au spus că au văzut părţi amestecate de avocaţi în costume închise la culoare, după ce au plătit două mii cinci sute de dolari pentru serviciile acestei femei care părea depresivă. Când judecătorul a mormăit decizia mi-a părut rău pentru toţi. M-am uitat la Tom care era îmbrăcat în cel mai bun costum al său şi m-am gândit la copiii mei care dormeau lângă mine noaptea. Tom părea şi el trist, şi arăta ca Tom din zilele noastre mai bune. În cele din urmă arăta sigur pe sine în ciuda aerului său melancolic. Am auzit că îşi dăduse doctoratul şi îşi deschisese propriul său cabinet de consiliere familială în Chicago. Pentru o secundă aproape m-

am întrebat de ce nu ne străduisem mai mult, de ce nu am avut eu mai multă răbdare? Poate că totul ar fi mers bine până la urmă, aşa cum le place americanilor să spună. Totul, cu excepţia faptului că nu eram tocmai îndrăgostită de el. Dar foarte repede am abandonat gândul acela, ce a fost, a fost, să ne continuăm vieţile.

Uneori mă dor mâinile când mă aplec peste chiuveta de la bucătărie şi încerc să mă adun ca să pregătesc alt prânz care să conţină toate sau aproape toate alimentele scrise într-o schemă pe care Andrei a adus-o acasă de la un curs de sănătate: carne, orez, lactate, fructe şi legume, fără grăsimi sau zahăr prelucrat. Apoi fac simplu o mămăligă mare, alimentul ţăranilor români. O mâncăm eu şi cei doi fii ai mei, în bucătăria noastră în serile în care nu dau nici doi bani pe grupele de alimente care se predau în şcoală. O mâncăm cu smântână şi unt, elemente ale grupei de lactate, dar şi ale grupei de grăsimi, iar sufletul meu pare liniştit, cel puţin în timpul mesei. Un răgaz scurt în timp ce cerealele mă umplu cu căldura lor galbenă şi grea. Băieţi îşi umflă obrajii, se strâmbă unul spre celălalt şi râd.

Uneori mă înfurii că le fac pe toate astea de una singură. Unde este tot acel stat care are grijă de copii atunci când ai nevoie? Trupul meu imploră pentru puţin odihnă, se prăbuşeşte pe pat şi se întinde lacom după somn. Uneori îmi vine să mă dau cu capul de pereţi.

Marta vine cu maşina de la Chicago. Este farmacist şef la farmacia unde am lucrat împreună. S-a mutat într-un apartament mai mare. Danielei îi plac matematica şi desenul. Ea ne face portrete

haioase mie şi băieţilor mei ori de câte ori ne întâlnim.

Marta se duce la bucătărie şi pregăteşte o farfurie de orez cu legume. Daniela şi Ionică o ajută, iar Ionică vrea să o sărute încontinuu şi vrea ca ea să-i deseneze un diavol tazmanian. Ionică îi spune fratelui său că dacă va continua să îi stea în cale, diavolul tazmanian pe care Daniela i-l desenase îl va mânca. Mă liniştesc puţin. În seara aceea suntem o familie fericită care vorbeşte română, spaniolă şi engleză. Marta şi cu mine bem puţină tequilla şi râdem în timp ce luăm masa.

— Vei găsi pe cineva care să te merite, mă asigură Marta. Te vei recăsători şi vei fi fericită.

— Nu vreau să mă căsătoresc cu nimeni, îi spun Martei. Nu din nou… Poate că dacă ai fi fost bărbat, m-aş fi căsătorit cu tine.

Râd şi îi dau sticla.

— Eşti puternică. Nu ştiu ce se va întâmpla, dar ştiu că vei reuşi. Nu-ţi fă griji, îmi spune Marta şi mă îmbrăţişează.

Simt că Marta îmi este rudă de sânge, una dintre acele femei apropiate din familie. Dacă ar putea să stea cu mine, dacă ea şi Daniela ar putea să se mute cu noi! Dar trebuie să se întoarcă la Chicago la serviciu. Plâng ore în şir după ce Daniela şi Marta pleacă şi trebuie să înfrunt ziua de mâine singură. O altă săptămână de scrâşnit din dinţi, sperând că nu o să fac vreun accident cu maşina sau că nu o să mor în timpul unui curs şi să zac acolo, cu studenţii uitându-se la mine. Şeful de catedră ar veni în sala de curs şi mi-ar analiza corpul şi ar spune:

— Ştiam că nu trebuia să o angajez pe această

româncă nebună. Ştiam că îmi va face necazuri. Acum ce facem cu trupul?

Ceva nu merge bine. Viaţa mea devine prea complicată. Este prea mult. Am fost prea lacomă şi acum a venit vremea să plătesc pentru asta. Sunt obosită şi creierul îmi arde. Un nod tare îmi stă tot timpul în gât. Întotdeauna mi-a fost frică să nu fac vreo greşeală, să nu trec cu vederea ceva dezastruos. Visez, am viziuni. Mă zvârcolesc în somn, iar seara visez cu ochii deschişi ore întregi. Dar în timpul zilei îmi urmez programul cu stricteţe. Micul dejun pentru copii, serviciu, luat copiii de la şcoală, dus copiii la lecţia de pian, la fotbal şi la petreceri, pregătit masa şi dus copiii la culcare. Corectat lucrări, ţinut socotelile casei.

Mă trezesc cu un simţământ ciudat, greu şi strident. Mă mişc printre nori de cuvinte stranii şi gesturi stacojii care miros a mămăligă, ca Marea Neagră pe care a descris-o poetul roman Ovidiu, ca oregano portorican care creşte în curtea casei mele, asemenea cancanului francez, ca petuniile pârjolite în lumina nopţii. Ideile au forme şi culori şi trupuri. Ideile dansează în papuci de balet şi fac piruete în jupe de balet roz şi albe. Ideile sunt albastre şi roşii şi albe şi par crini de apă violeţi care se deschid pe crengi pe suprafaţa rece şi netedă a heleşteului.

Slavă domnului că lucrez într-un teatru unde nebunia poate fi un lucru valoros. Ce aş face dacă aş fi ingineră ori o specialistă contabilă? Mă mişc printre cuvinte cu uşurinţă, între limbi: limbi romanice, germanice, slave. Cuvintele îmi curg uşor de pe vârful limbii şi creează modele iradiante şi incandescente asemenea unor mici focuri de

artificii în aer. Le las să plutească în aer, în sala de clasă, spre studenţii cu ochii larg deschişi. Le eliberez ca pe nişte baloane în sălile de conferinţe către învăţaţi serioşi, cu barbă şi cu părul grizonat care consideră că sunt *încântătoare,* dar niciodată nu ascultă ceea ce vreau eu să spun. Le lansez pe scenele de teatru de la şcoală spre publicul obosit care cască şi moţăie.

Oceanul Atlantic

Mama mea mă priveşte jucăuşă dintr-o fotografie pe care a făcut-o tata pe plaja din Florida. Au fost în Florida odată vara, la câţiva ani de la sosirea lor în America, pentru a vizita un vechi coleg al tatălui meu de la universitate care emigrase şi el din România şi se stabilise în Florida. Acest prieten despre care credea tata că era tot un refugiat, asemeni lui însuşi, se pare că lucra în străinătate pentru securitate. La un an după ce părinţii mei l-au vizitat, un asasin i-a tras un glonţ în cap pe când servea masa cu soţia sa şi cu copiii. Se pare că guvernul şi-a trimis de fapt pe unul dintre poliţiştii săi secreţi în străinătate să urmărească oamenii care denunţau abuzurile care aveau loc în România. Un an după Revoluţia din 1989, un profesor universitar român a fost împuşcat în baia de la o universitate din Chicago[10]. Tata a spus că securitatea e în agonie.

— Ştia prea multe, spune tata despre prietenul său. Trebuia să scape de el.

Tatălui meu îi pare rău pentru moartea violentă a prietenului său, deşi este şocat să afle că prietenul

10 Referire la moartea lui Ioan Petru Culianu. (n.trad.)

lui fusese informator tot timpul. Se simte trădat, slăbit şi trist să descopere cum o prietenie se poate pierde în mai multe feluri deodată.

Tata nu se simte bine: inima, plămânii şi rinichii, totul i se înmoaie uşor, totul se opreşte. Pare tras la faţă şi îşi pierde memoria. Uneori nu este sigur dacă este în Chicago sau în Bucureşti şi o roagă pe mama să meargă cu el în Parcul Universităţii, la tutungeria lui preferată, unde prietenul lui, Lucian, care are picioarele amputate din cauza unui accident de tren, vinde ţigări şi pipe. Alteori este foarte lucid şi vorbeşte trist despre cât de mult a vrut să se întoarcă în ţară să vadă ce fac românii cu libertatea lor şi să îşi vadă vechii prieteni.

— Ţara mea, ţara mea, repetă el într-una. Trebuie să te duci tu în locul meu, Mona. Şi pentru tine, îmi tot spune. Trebuie să vezi şi să afli tot.

Tuşeşte foarte rău uneori noaptea şi i se înroşeşte faţa.

Într-o zi când vizitez Chicago vara cu copiii, mă cheamă în camera lui şi începe să îmi spună ceva despre un manuscris.

— Ştii, în tot acest timp am scris câte ceva. Ştii, un fel de carte… Aş vrea să afli ce s-a întâmplat cu ea.

Se opreşte din vorbit şi începe să tuşească. Când mama intră să îi dea medicamentele, el îşi aprinde o altă ţigară. Mama se înfurie şi îi ia pachetul, mototolindu-l în mână. Dar apoi tata îl cheamă pe unul dintre prietenii săi români de la biserica românească şi îl roagă să îi aducă un alt pachet de Merits. Niciodată nu îmi spune mai mult despre acea carte misterioasă, deşi mor de curiozitate să mai aflu şi alte amănunte. Dar de fiecare dată când

încerc să aduc vorba despre ea, tata începe iar să fumeze, apoi să tuşească cu frenezie. Mă decid să o las baltă. Poate va avea chef să vorbească despre asta mai încolo, în altă zi, când va tuşi mai puţin. Când va suferi mai puţin. În cele din urmă, unul dintre prietenii lui vine şi îi dă pe furiş pachetul de ţigări şi stă cu el în camera lui, vorbind despre cum comuniştii au distrus ţara şi despre cum toţi românii de acolo, din Chicago, sunt îngrijoraţi că revoluţia nu reuşise să schimbe prea multe.

— Acest nou preşedinte, acest Iliescu, era mâna dreaptă a lui Ceaşescu, predica tata în camera lui. Pun pariu că acum securitatea este precum lupii în haine de miel, ascunzându-se şi apărând apoi cu un chip nou.

Prietenii tatălui meu, dintre care unii s-au dus în cele din urmă în vizite scurte în România, îi spun că are dreptate şi că sunt copii pe străzi în Bucureşti care trag pe nas aurolac şi că inflaţia este atât de mare, încât oamenii care erau profesori, medici sau ingineri, abia supravieţuiesc acum, unii dintre ei rămânând chiar fără casă.

— Zi mersi că eşti aici, profesore! îi spun prietenii lui.

Într-o zi prietenul său, Mitică, îi povesteşte că sunt oameni care spun că era mai bine în timpul lui Ceauşescu ca acum.

— Poate că au dreptate, Miroane. Măcar atunci era ordine, concluzionează Mitică.

Tata se înfurie atât de tare, încât începe să ţipe şi să tuşească. Îi spune prietenului său să plece şi să îl lase în pace, cum poate să fie aşa de prost să spună sau să creadă aşa ceva, uitase cum era

Ceauşescu, uitase?

— Ordine? ţipă el cu glas răguşit... Ordine? Şi Stalin a impus ordine, şi Hitler.

Prietenul tatălui meu pleacă încurcat, spunându-i mamei că va mai veni în vizită când Miron se va simţi mai bine.

Dar în ziua în care mă întorc de la Chicago mă uit din nou la acea fotografie din Florida, mama cu ochii ei albaştri ca oceanul este cea care îţi atrage privirea, cu zâmbetul ei misterios. Ea îmi dăduse dragostea sălbatică pentru mare, dragostea adâncă, irezistibilă care atrage marinarii pentru încă o călătorie pe apă. Calmă şi reţinută, aşa cum a fost întotdeauna, mama se transformă într-o înotătoare nesăbuită în ocean. Când eram mică, mă ducea la lungi partide de înot atât de departe în mare, încât plaja părea o linie galbenă subţire. Tot timpul, când marea era lăptoasă şi violacee la lăsarea serii, molatică şi strălucitoare la răsărit, agitată în miezul zilei, înotam alături ignorând fluierele salvamarilor, zgomotele de pe plajă ajungeau la noi ca sunete înfundate, apa se rostogolea în unduiri fine peste trupurile noastre. Mă vedeam alături de ea departe, alunecând departe către răsărit, în apele verzui strălucitoare ale mării.

Împachetez bagajele, unul pentru mine şi unul pentru Andrei şi Ionică. Mergem în prima noastră vacanţă la Oceanul Atlantic în prima noastră aventură americană pe coasta Carolinei de Nord, într-un loc al cărui nume nouă ni se pare comic, Nagg’s Head, *ca un loc al vrăjitoarelor,* spuse Ionică. Servim micul dejun în balcon, privind oceanul. Stăm ore întregi pe plajă alergând,

înotând şi plimbându-ne. Andrei aleargă după toţi pescăruşii şi le imită ţipetele, Ionică se îngroapă în nisip. Să se rostogolească valurile peste el.

Cumpărăm o piatră mexicană pe care este pictat un chitarist trist. Mâncăm pentru prima oară Tex-Mex: gustoasă, picantă, delicioasă. Andrei îl păcăleşte pe Ionică, îi spune că mănâncă muşchi în sos de ardei iute şi, ca să se răzbune, Ionică îi pune lui Andrei un crab hermit[11] în pat. În camera de hotel sunt nisip, scoici şi vieţuitoare marine. Râdem şi îi cert şi le spun să se liniştească.

Înot în Oceanul Atlantic şi mă joc în apa mării cu băieţii mei neastâmpăraţi şi plini de energie. Seara ne plimbăm pe faleză şi ne prefacem că suntem pe un vas de croazieră mare şi puternic luminat. Visăm că mergem în Patagonia sau în Malta. Scormonesc înăuntrul meu pentru toate resursele, puterea şi echilibrul psihic în timp ce valurile şi spuma mării şi algele mă înconjoară şi îmi împroaşcă trupul.

Ne întoarcem în oraşul nostru bronzaţi şi mirosind a apă sărată, îmi fac cu ochiul în oglinda din dormitor. În ziua în care încep să plantez gălbenele, petunii, pătrunjel şi roşii în prima mea grădină mă gândesc la mlădiţele colorate. Cârcei întortocheaţi, şerpuitori şi spiralaţi care cresc din vârfurile picioarelor şi ale degetelor mele şi care formează o boltă dantelată în jurul meu, în mijlocul căreia sunt chiar eu, un păienjeniş în nuanţe de galben, roziu, stacojiu şi verzui, în afara acestei pânze puternic colorate cresc roşiile rotunjoare, pepeni rotunzi, salată bogată, busuioc puternic mirositor. Mă aflu chiar în mijloc, ca un cocon la

11 Specie de crab cu cochilie (n.trad.)

căldură şi în siguranţă. Pe când mă plimb pe străzile din oraş, oamenii mă salută cu vioiciune, iar avocaţii în costume închise la culoare, cu voci piţigăiate cad la pământ la vederea mea, ca muştele secerate.

Arunc toate antidepresivele la toaletă. Plantez tot ce îmi poate aprinde imaginaţia, fără vreun plan anume: roşii şi gălbenele, pepeni şi salată. Lucrez fără mănuşi de grădină, pământul îmi intră sub unghii şi îmi murdăreşte mâinile. Când mâinile mi se înfundă adânc în pământ printre atâtea rădăcini, îmi este dor de pământul meu natal şi de mirosul lui special. Mă hotărăsc că trebuie să mă întorc să ating, să miros şi să simt totul din nou ca să mă asigur că totul a fost real, că de fapt eu m-am născut şi am fost crescută în ţara aia nebună, alinată de curbura Carpaţilor şi scăldată de apele verzi ale Mării Negre. De la feronerie cumpăr seminţe şi fertilizatori şi acea unealtă pe care o ştiu după numele său românesc, unul dintre cele paisprezece cuvinte dacice: *târnăcop* şi sapă. Spusele tatălui meu că nu va fi în stare să se întoarcă în ţara lui înainte să moară îmi tot sună în urechi. Gândul că Mihai a murit mă umple de tristeţe când mă uit la pământul negru plin de rădăcini încârligate. Mihai trebuie să fie îngropat în cimitir la poalele muntelui, acolo unde am îngropat-o pe Cristina. Cred că trebuie să văd mormântul lui Mihai ca să înţeleg pe deplin moartea lui. Trebuie să văd totul din nou. Să văd, să simt şi să miros totul. Vreau să mă întorc.

Ultimul dans

Tata este mai slăbit, iar boala lui se adânceşte pe zi ce trece. E trist şi nu îşi poate aminti lucruri recente, deşi îşi aminteşte în detaliu tinereţea şi copilăria. Anii de exil în această ţară străină nu i-au adus bucurie sau împlinire. Nu a vrut niciodată să se elibereze de cuvintele dulci ale limbii sale natale, iar libertatea lui a venit prea târziu pentru el. Chicago este rece şi aspru de Crăciunul acesta, în prag de nou mileniu, ca şi în prima mea iarnă, când mi-au degerat degetele.

Îmi spune că suntem dragostea vieţii lui, eu şi cu mama. El este atât de slăbit, atât de mic şi de plăpând. Îl ţin în braţe mult timp, în timp ce el plânge şi îmi spune că va muri curând. Îmi zice să nu uit ţara noastră, „e locul unde te-ai născut şi ai crescut, fata tatii. Du-te, Mona du-te să vezi mormântul Matildei, nu uita să vezi toate mormintele“, spune el. Apoi, după câteva zile din acest an nou, tata moare în somn, în urma unei crize cardiace, la Chicago, într-o dimineaţă rece, cu vânt.

Vremea e urâtă, la fel de urâtă ca în anul când aveam şapte sau opt ani şi toţi din familia mea păreau că mor. Dar acum e şi mai rău pentru că el e tatăl meu şi noi ne îngropăm mortul în pământ străin, pentru că nu pot să mă ascund în dulapul mătuşii mele şi să îmi cuprind genunchii goi pentru alinare. E mai rău pentru că tata a murit trist şi confuz.

Ne întoarcem la Chicago pentru înmormântare. Andrei şi Ionică sunt încurcaţi de această moarte,

prima moarte pe care au întâlnit-o. Izbucnesc în lacrimi din când în când, iar alteori în hohote de râs. Se agaţă de mine. Înţeleg că bunicul lor a murit şi nu le va mai spune poveşti amuzante, poveşti pe care el le-a inventat pentru ei pentru a le spune înainte de culcare, poveşti despre copilăria sa din satul din nordul Moldovei. Nu le va da lecţii de geografie şi de istorie despre ţările din Europa, dar în mod special despre ţara lui, răscrucea tuturor invaziilor şi calamităţilor lumii. Totul este crud, aspru şi neiertător. Frigul din Chicago, trupul ca de piatră, fără viaţă al tatălui meu, în sicriu, la casa funerară, în cel mai bun costum albastru închis al său.

Camera lui din apartamentul din Chicago, cu toate lucrurile lui aranjate cu grijă: stiloul Pelican, poeziile triste pe care le-a scris cu el, mini dicţionarul englez-român, cărţile de poezie românească, bricheta de aur. Pe perete, icoana Maicii Domnului pe care o avea din apartamentul surorii lui din Bucureşti, cea cu sânge pe faţă, de la un marinar grec care îşi implântase pumnalul în ea acum mai mult de o sută de ani. Toţi prietenii lui români din Chicago au venit la înmormântare. Sunt uimită de cât de mulţi sunt. Poate că, la urma urmei, nu era chiar atât de singur, îmi spun. Poate că a apreciat măcar puţin libertatea pe care a avut-o.

Nu există alinare pentru mama mea. Este răvăşită de supărare. Cineva sună de la spital în legătură cu *sfaturile pentru îndureraţi.* Este singurul lucru pe care îl consideră aproape amuzant. Nici măcar nu înţelege, sunt aşa de străine pentru ea cuvintele acestea americane.

Mama închide telefonul fără niciun cuvânt. Facem aranjamentele pentru ceremonia funerară prefăcându-ne că totul este corect şi conform tradiţiei, la biserica românească din Chicago. Nu ştiu ce să-i spun mamei ca s-o mai alin, decât că e o binecuvântare că a murit în somn. Oamenii întotdeauna vor să moară în somn.

Avem chiar colivă, făcută din grâu şi zahăr pudră. Miruna este şi ea cu noi, plângând şi ţinându-mi mâna. Ea stă jos şi citeşte cu copiii, în timp ce eu cu mama facem ultimele aranjamente pentru înmormântare. Nu ne-am mai adunat niciodată aşa în Chicago, familia şi prietenii, iar acum toţi suspinăm. Mă bucur să o am pe Miruna aici, ca pe o soră, să nu mă simt atât de străină şi îndepărtată. Îi spun despre timpul în care eram atât de mică şi atât de multă lume murea în familia noastră, cum era un bebeluş rozaliu şi durduliu care mânca rujul din geanta mamei ei şi despre pisica pierdută care mieuna la uşă. Ochii ei albaştri ca cicoarea îmi dau curaj. Andrei şi Ionică par trişti şi frumoşi în costumele lor de bărbăţei. Sunt mândră de ei când îi văd printr-o ceaţă de lacrimi. Ei sunt în viaţă şi sunt aici, alături de mine. Sunt şocaţi să vadă trupul ţeapăn al bunicului în sicriu. Ionică se ascunde înapoia mea, iar Andrei pare necăjit. Le spun să îşi ia adio de la bunicul lor pentru ultima oară. Îmi îmbrăţişez tatăl şi nu vreau să îl las să plece. Pentru copiii mei ar trebui să fiu o persoană adultă matură, dar nu prea sunt sigură ce înseamnă asta. Eu îl ţin în loc, mama îl ţine în loc. Vreau să mă târăsc într-un dulap. Moartea întotdeauna este urâtă, dar e şi mai urâtă când eşti departe de casă.

Îi văd pe părinţii mei dansând la o petrecere de Anul Nou, cu ghirlande colorate şi confeti, unul dintre cele mai frumoase cupluri din Bucureşti, obişnuiau oamenii să spună. Îi văd dansând la aniversarea de douăzeci şi cinci de ani de la căsătorie, anul dinaintea plecării. Amândoi sunt fericiţi, în ciuda greutăţilor, a maşinii de scris ascunse şi a arestărilor tatălui meu. Ei dansează în micuţa noastră sufragerie, atât de ademenitor şi de demodat, încât ai impresia unui moment fericit, de lux, fără griji.

Sicriul este coborât în pământ. Vântul de ianuarie suflă cu răutate prin hainele noastre şi peste feţele noastre acoperite cu lacrimi. Copiii mei se ţin de mine şi tremură. Aruncăm primii bulgări de pământ. Tot noi aruncăm şi pe ultimii.

Şi tata şi Mihai sunt morţi. Cei doi bărbaţi care mi-au modelat cel mai tare viaţa. Acum este timpul să mă întorc şi să înfrunt fantomele.

Drumul înapoi spre casă

M-am întors spre pământul meu natal într-un tren adevărat spre Trieste, în direcţie opusă. Am zburat cu avionul spre Italia, cu băieţii mei, de unde am urmat în sens invers drumul parcurs acum douăzeci de ani. Ne-am plimbat pe străzile Romei şi le-am arătat Colosseumul în faţa căruia am stat odată într-o rochie roşie şi pantofi albi cu funde negre şi uşoară, ca un balon roşu. Am mâncat îngheţată asortată şi *pizza con vongole,* am băut cafea expresso şi băieţii au băut suc italian de fructe de pădure într-o cafenea pe o stradă lăturalnică de lângă Fontana di Trevi.

Apoi am mers cu trenul multe ore, iar Andrei şi Ionică au jucat cărţi şi multe alte jocuri, s-au hârjonit şi s-au împroşcat în timp ce o italiancă mai în vârstă se uita sever la ei, iar eu priveam cu nesaţ peisajele care se derulau înaintea ochilor, încercând să retrăiesc sentimentele de acum douăzeci de ani. Încercând să mă întorc în timp. Când am ajuns în gara din Trieste, mi-am luat băieţii de mână şi am alunecat pe podeaua de marmură strălucitoare a sălii elegante, încercând să retrăiesc după amiaza când eram în acelaşi loc cu Luciana, Letizia şi Mario şi m-am topit de tristeţe la auzul ariei Suzanei din Nunta lui Figaro care rula la un aparat de radio al unui bătrân care mi-a amintit de tatăl meu. Acum erau câteva grupuri de studenţi italieni care ascultau hip-hop umplând sala rezonantă cu vocile lor vesele şi puternice.

Ne-am plimbat prin Piazza dell'Unita d'Italia, unde Andrei şi Ionică s-au căţărat pe un grup statuar reprezentând unificarea Italiei. Am mâncat măsline verzi şi *scampi* în *Cafe degli specchi,* cafeneaua oglinzilor şi m-a amuzat de ironie: să îmi vad reflecţia în oglinzi într-o cafenea în Trieste, la douăzeci de veri după trecerea mea grăbită şi neliniştită prin Trieste în cealaltă direcţie. De data asta am ascultat inima oraşului, un sunet scurt şi regulat, paşii sacadaţi şi siguri ai locuitorilor din Trieste, şi paşii greoi, grăbiţi ai valurilor de refugiaţi din Albania, Turcia şi România.

În dimineaţa în care trenul nostru a trecut în România, zorile se furişau prin pădurile umede de pin ale Carpaţilor şi mi-au trezit trupul cu şocul recunoaşterii. Deşi nu era niciun semn de-a lungul

căii ferate, nicio staţie cu nume românesc, ştiam că sunt pe pământ natal. Îl simţeam în felul în care zorii se filtrează prin brazii înalţi şi simetrici, în felul în care floarea soarelui se unduia în aerul călduţ de vară care îmi mângâia faţa prin geamul deschis. Ştiam din mirosul scoarţei ude a copacilor, a răşinii de pin, şi din mirosul unic al florii de regina nopţii ce se deschide la lăsarea serii şi umple aerul cu parfumul său ameţitor până în zori toată vara. Ştiam, pentru că braţele mele au simţit măsura potrivită şi pentru că am putut auzi ecourile numelui meu, râsul şi plânsul prinse pentru totdeauna în văi. M-am întors avidă după mirosurile şi gusturile copilăriei mele. Românii răsturnaseră guvernul comunist şi îl omorâseră pe fostul conducător. Vameşii erau politicoşi şi nu ne-au cotrobăit prin bagaje. Găseai la magazin pâine şi unt, fără să stai la coadă, sau să ai nevoie de cartela pentru raţie. Mămăliga se servea acum în restaurante unde puteai să plăteşti cu cârduri de credit şi unde oamenii vorbeau la telefoanele mobile despre afaceri dubioase. 23 August nu mai însemna nimic pentru tinerii aflaţi la vârsta pe care o aveam eu acum douăzeci de ani, când m-am îndrăgostit de băiatul a cărui prietenă murise într-un accident pe munte, băiatul cu buze roşii şi parfumate, ochi verzi şi păr negru.

Dosarele securităţii erau acum studiate oficial de public. Oamenii erau împărţiţi între cei care doreau dreptate şi răzbunare şi cei care se temeau că *munca* meticuloasă pe care o făcuseră în timpul lui Ceauşescu – informări, ameninţări, intimidări, distrugerea *inamicului poporului* – urma să fie înfierată şi ei şi-ar fi pierdut funcţiile în noul

guvern.

Mai mult decât punerea la dispoziţia publicului a dosarelor poliţiei secrete, mai mult decât explodarea ratei inflaţiei, românii erau entuziasmaţi de telefoanele lor mobile. Atât de entuziasmaţi, încât familiile îşi îngropau morţii cu telefoanele mobile lângă ei – în cazul în care nu erau morţi de-a binelea şi ar vrea să îi sune cineva. Telefonul începea să sune noaptea, în mormânt. Soneria suna în fiecare noapte timp de o săptămână, iar paznicul cimitirului credea că sunt fantome. Lua legătura cu familia. Ea trebuie să dezgroape sicriul, să deschidă mormântul şi să ia telefonul de acolo. Oamenii care nu ştiau că omul a murit încă îl sunau la numărul acela. După incident, o declaraţie de guvern dată la televizor îi ruga pe oameni să se abţină să-i îngroape pe cei dragi cu telefoanele mobile la ei. „Telefoanele mobile sunt pentru cei vii “, a concluzionat prezentatorul. M-am oprit la Braşov la casa mătuşii mele, direct din Italia, fără a-mi bate capul să merg la Bucureşti. Acum că tanti Matilda era moartă şi toţi prietenii părinţilor mei plecaţi în alte părţi sau dispăruţi de pe lumea asta, nu aveam de vizitat pe nimeni şi îmi era frică să vizitez oraşul de una singură.

După câteva zile în Braşov, care acum îmi părea şi mai colorat şi mai frumos decât mi-l aminteam, am vizitat stânca noastră albă de deasupra oraşului. Clopotele Bisericii Negre băteau mai tare decât oricând şi ne-am văzut îmbrăţişaţi în crepusculul purpuriu care învăluia acoperişurile de ţiglă ale oraşului de deasupra noastră, aşa cum a mai fost la un 23 August, acum mulţi ani. Am stat

aici de-a lungul vremii, mulţumiţi şi încrezători. Am strigat numele noastre, *Mona, Mihai,* peste văile şi pădurile largi. Ele au explodat în toate direcţiile în ecouri sălbatice, ascuţite ca stâncile, împrăştiindu-se peste vale şi oraş. De data aceasta am aşteptat. Am stat şi am aşteptat ca ele să se retragă în clopotul imens de linişte cuprins între munţi. Astfel, somnul copiilor va fi liniştit, şi iubiţii nu vor mai fi blestemaţi.

Pepene după douăzeci de ani

Sunt cu douăzeci de ani mai în vârstă şi, cum a spus odată un poet francez, „am mai multe amintiri decât dacă aş fi trăit o mie de ani. “Urc scările spre casa Ninei din munţi. Trupul mi-e greu de la sarcini, în colţul ochilor am câteva riduri şi o privire puternică în ochi de la ambiţii şi dezrădăcinări. Am încercat să trec peste toate. Braţele îmi sunt mai puternice şi muşchii mai tari, părul mi-e mai nestăpânit ca niciodată, doar că au apărut câteva fire fine, argintii. Aud vocile lui Andrei şi Ionică afară la joacă, acolo unde obişnuiam eu să mă joc şi unde îl ascultam pe Mihai cum cânta la chitară în nopţile de vară atât de înmiresmate, încât voiam să mă întind pe pământ şi să ţip de bucurie. Păşesc pe treptele de marmură gri şi albă, am urcat de atâtea ori pe aici, în grabă şi cu răsuflarea întretăiată. *Sunt ei, copiii mei,* îmi spun. Acum am o întreagă viaţă trăită în America mijlocie. Când au trecut toate?

Urc scările spre apartamentul mătuşii mele. Băieţii mei se joacă afară cu copiii celor care erau colegii mei de joacă acum vreo douăzeci şi ceva de

ani. Ţipetele lor din după amiaza de vară au ecouri în întreaga vecinătate şi în timp. Se amestecă cu mirosul petuniilor şi a ardeilor copţi. O amintire puternică mă încearcă atunci când deschid uşa. Unchiul meu tocmai vrea să taie un pepene uriaş, aşa cum făcea întotdeauna când eram noi mici.

— la bucata asta de ici, mă îndeamnă el, dându-mi o bucată de pepene pe vârful cuţitului.

Mănânc pepenele zemos cu o bucată de pâine. Ţipetele copiilor mei şi cele ale copiilor vecinilor răsună în aerul de după amiază. Mă văd pe mine alergând aşa ca ei, în după amiaza de vară, înghiţind miresele de vară, cu o sete nestinsă. Jocul de-a v-aţi ascunselea – emoţia de a-ţi ţine respiraţia după uşa beciului care miroase a varză, a vecinului cel rău. Fuga grăbită spre primul copac pentru a fi primul, pentru a câştiga, pentru ca să nu fii prins, amurgul lăsându-se încet şi mamele noastre strigându-ne la masă.

Unchiul meu mă întreabă despre viaţa mea amoroasă cu un zâmbet maliţios. Mătuşa îl dojeneşte pentru că este atât de băgăreţ.

— Ce treabă ai tu? spune ea.

— Discut cu nepoata mea, atâta tot, îi spune el râzând.

Nu le-am spus că de fapt am divorţat de Tom; încă au poza mea de la nuntă în vitrina de mahon din sufragerie. Le spun doar că Tom încă lucrează la Chicago şi pentru moment face naveta în Indiana ca să vadă copiii şi mă duc eu în Chicago în timpul vacanţelor. Nu dau prea multe amănunte şi schimb subiectul de conversaţie, întreb de vecinii de dedesubt, despre ce mai fac. Mătuşa zâmbeşte şi amestecă în supa de varză pe care copiii mei o

consideră cea mai bună supă din lume.

Obişnuiam să mâncăm pepene înainte de cină, aşa cum facem acum. Mesele întotdeauna au fost haotice în casă la mătuşa mea. Începem cu desertul, apoi servim supa, apoi intră un copil şi vrea să mănânce doar pâine cu unt, apoi vine celălalt şi vrea cartofi prăjiţi, aşa că mătuşa începe să cureţe cartofii.

O vecină vine la uşă şi unchiul meu o invită înăuntru şi o întreabă dacă vrea o gură de vişinată.

— Ar putea să trezească şi morţii, spune unchiul meu. Dar morţii mai bine să fie morţi, adaugă el. De ce ar vrea ei să se întoarcă la această, această… şi unchiul meu face un semn cu mâna care arată toată această lume.

Vecina ia loc şi unchiul îi toarnă nişte vişinată. Curând capul mi se învârteşte. Număr patru conversaţii diferite în acelaşi timp: cum e mai bine să îţi vezi soţul doar în week-end, pentru că în cazul acesta nu te cerţi cu el în legătură cu tot felul de lucruri, cum au crescut iar preţurile la pâine şi la benzină, cât de frumoşi sunt copiii mei şi cât de bine vorbesc româneşte şi că ar trebui să mergem la cimitir să udăm florile de pe mormintele Verei şi al lui Victor şi al Paraschivei. Vecina pleacă cu un castron de supă pe care mătuşa a insistat să îl ia pentru mai târziu. Apoi, ameţită de la vişinată, îmi iau inima în dinţi şi îmi fac curaj să întreb ceea ce muream de nerăbdare să întreb încă de când am ajuns în gară. Să întreb despre Mihai.

— Este adevărat că a murit? Cum? Ce făcea înainte să moară?

— Da, este adevărat. Ce moarte fără sens, spuse unchiul meu.

Nimeni nu ştie niciun detaliu. Nimeni nu vrea să vorbească despre

Mihai. E ca şi cum ar fi vorba de un subiect tabu. Îmi aud copiii ţipând şi râzând afară în curtea din spate şi pentru o clipă, ameţită cum sunt din cauza vişinatei, cu perdelele dantelate umflându-se de la briza după amiezii, cu lucrurile aproape neschimbate din bucătăria mătușii mele, am impresia că totul a fost un vis şi tocmai m-am trezit dintr-o aţipeală de după amiază. Curând îmi pregătesc minciunile de după amiază ca să pot pleca din casă pentru câteva ore ca să mă întâlnesc cu Mihai şi voi spune că mă duc să mă întâlnesc cu Cristina în oraş, sau că o echipă de copii din vecini are un meci de volei. Dar ţipătul străpungător al vocii lui Ionică mă trezeşte la realitate.

Vreau să întreb mai multe. Dar fălcile îmi sunt încleştate şi gândul că primul meu iubit a murit în stradă lovit de un glonţ tras la întâmplare spre mulţimea sălbatică în timpul Revoluţiei mă paralizează. În timp ce stau la masa mătuşii mele, îmi amintesc cele două luni portocalii. Mi-o amintesc foarte bine pe Mariana. Îi văd zâmbetul ştirb din visul meu, deşi sunt mai bine de douăzeci de ani de atunci.

După ce am mâncat pepenele, cartofii prăjiţi şi supa de varză, toate în ordine inversă, unchiul mă anunţă că are să îmi dea ceva. Se duce în cămară unde ţine murăturile, varza murată, dulceţurile şi merele pentru iarnă. Se întoarce cu un pachet gros cu scrisorile mele şi fotografiile pe care mama i le dăduse spre păstrare înainte să vină în America. Iau pachetul şi îl ţin aproape de inimă,

mulţumindu-i încontinuu şi plângând. Mă duc în dormitor şi deschid pachetul cu degete tremurânde.

Prima scrisoare este datată în 1979. Mihai îmi răspunde la o scrisoare a mea, în care cred că i-am mărturisit că cineva, un băiat, era interesat de mine. Îmi spune să nu îmi fie frică, că el are încredere în mine, că nimeni nu poate înţelege cu adevărat ce vrem şi cum gândim noi şi că el ştie că sunt tânără şi vreau să dansez şi să merg la petreceri, dar ceea ce avem este atât de preţios... Pot să aştept, voi fi în stare să aştept? Mă întreabă Mihai în scrisoare. Mai este un desen cu mine plângând la fereastra unui tren, lacrimi uriaşe care cad pe peron. El este acolo, pe peron, să prindă lacrimile, ele îi cad în cap asemenea unor mingi mari şi are o spărtură în cap. Râd de desen.

Găsesc o scrisoare care nu fusese deschisă niciodată. Este îngălbenită şi are câteva picături de grăsime pe plic. Numele şi adresa mea sunt scrise pe plic cu litere mici. Deschid plicul curioasă şi încep să citesc o scrisoare de dragoste deosebit de serioasă de la un bărbat care povesteşte toate lucrurile pe care ar vrea să le facă cu mine şi pe care ar vrea să mi le facă şi felul în care îmi iubeşte trupul şi chipul. Scrisoarea ajunge până la obscenitate. Finalul îmi promite o viaţă încântătoare alături de el în oraşul lui natal, ca soţie şi lucrând ca profesoară. Semnătura de pe spate mă miră la început: Ştefan Dumitriu. Securistul meu cu garoafe roşii! Umbra mea. *Era* îndrăgostit de mine în felul lui vulgar. Băieţii se năpustesc în apartament, transpiraţi şi roşii, cerând de mâncare, uitându-se curioşi la pachetul

din mâna mea. Mă întreabă ce citesc. *Scrisori vechi,* le răspund. *Scrisori vechi de la foşti iubiţi,* îi spun şi Andrei râde. Mătuşa îi întreabă pe băieţi dacă vor supă de varză, cartofi şi pepene. Ei vor de toate.

Întâlniri sub luni diferite

Încerc să iau urmele lui Mihai. O parte din prietenii lui au emigrat, dar Radu, cel mai bun prieten al lui, locuieşte încă în aceeaşi casă, în Schei. Într-o seară mirositoare, luminată de lună, pe când mergeam pe strada pietruită spre casa lui – casa în a cărei grădină împrejmuită de zid am dansat şi ne-am certat de atâtea ori. Timpul intră la apă şi redevin fata de şaptesprezece ani. Pletele îmi saltă sălbatic în noaptea de vară, inima aproape îmi iese din piept, alerg spre Mihai pe strada pietruită, sunetul sandalelor mele răsună ca o tobă mică în aerul de catifea. Fluier o melodie inventată de mine, un cântec de dragoste, îi spun. Îl aştept să se apropie şi apoi fug în sus pe stradă râzând. El nu mă poate prinde, apoi mă ajunge, ne oprim şi ne sărutăm în mijlocul străzii, tocmai când Radu deschide uşa.

Şi acum, bat la uşa de lemn gros şi un bărbat greoi, cu faţa roşie şi o barbă încărunţită abia mijită, cu o ţigară americană în mână deschide uşa. Îmi uitasem trecutul american pe când mă grăbeam pe strada pietruită. Dar când l-am văzut pe bărbatul greoi fumând, realitatea vieţii mele americane a reînceput să curgă prin mine. Soţ, iubiţi, avocaţi, autostrăzi sub lună, asistenţi sociali, lanuri de porumb copt, lanuri de porumb inundate,

smoală şi whisky în nopţile umede de vară, libertate pură... luna este aceeaşi, dar mirosurile sunt diferite, iar eu sunt alta, dar aceeaşi. Oare cine Dumnezeu este bărbatul acesta bărbos care pufăie ţigări americane?

— Radu este acasă? am întrebat.

— Radu, strigă întorcându-se, ai un musafir.

Îmi sărută mâna, cum mai fac încă mulţi bărbaţi români şi îmi spune că este Dan, verişorul lui Radu. Zâmbesc şi mă simt mai în Iar şui meu.

În această grădină am dansat şi am discutat în contradictoriu dacă plecăm din ţară sau nu. În casa lui Radu am dansat toate dansurile din lume la Revelionul acela nebunesc după care am făcut dragoste cu Mihai în zăpadă, pe dealul din spatele casei şi după care Anca

Şerban mi-a tras o sperietură zdravănă când m-a oprit în miezul nopţii reci şi mi-a spus că Mihai este securist.

— Cine-i acolo? spune o voce cunoscută, deşi acum e mai puternică. Radu apare din întuneric, trăgând şi el dintr-o ţigară americană. Se pare că acum românii îşi iau revanşa pentru toţi anii în care au suferit de lipsă de ţigări. Ţine într-o mână un pahar cu ceva care seamănă a whisky, iar cu cealaltă mână ţine cuprinsă talia unei femei îmbrăcată într-o rochie neagră, atât de strâmtă şi scurtă, că-mi vine să-i îndes sânii înapoi în rochie, ca să nu mai iasă în afară. Am tot întâlnit în drumul meu femei îmbrăcate aşa. Se dovedeşte că libertatea a venit cu sâni revărsaţi şi aurolaci şi multe, multe ţigări americane.

Radu nu prea pare surprins să mă vadă.

— Îţi aminteşti de mine? îl întreb.

— Cum aş putea să nu îmi amintesc, răspunde el. Mona Maria Manoliu. Ce surpriză plăcută. Să-ţi torn ceva de băut? întreabă el.

Dorinţa mea de a vorbi despre Mihai domină neliniştea pe care o simt în sufrageria întunecoasă. Iau paharul. Whisky, de ce nu? Radu mă măsoară din priviri şi îmi amintesc cum, acum douăzeci de ani, se uita la mine şi la Mihai cum discutam în contradictoriu mult timp, zâmbind cu viclenie. Cred că băusem ţuică în seara aceea? Gustul, arsura din gât îmi par atât de cunoscute acum, când căldura lui mi se împrăştie prin vene.

Noaptea e dulce şi înmiresmată. În grădină se aude muzică, *Are you lonesome tonight.*[12] Ne-a mutat din sufrageria întunecoasă în grădină, unde este mai răcoare şi putem să privim stelele. Femeia cu rochie strâmtă rămâne înăuntru.

Încet, încet, îl rog pe Radu să îmi povestească despre Mihai. Vreau să ştiu despre Mihai pe care nu l-am văzut niciodată, Mihai, cel din timpul când nu eram împreună. Ce făcea în celelalte luni ale anului, când eu mergeam înapoi la şcoală în capitală? Cine erau prietenii lui? Şi restul: anii de după plecarea mea, Revoluţia. Cum a murit?

Radu tresare:

— Cine ţi-a spus că Mihai a murit? mă întreabă el.

— Verişoara mea, Miruna, care a venit în vizită în America imediat după Revoluţie. Şi unchiul şi mătuşa, aici, acum, mi-au confirmat. Vrei să spui că nu ştiai?

Radu dă din cap şi îşi ia alt ţigară.

---

12 *Eşti singură diseară?* Melodie interpretată de Elvis Presley. (n.trad.)

— Nu a murit, spune el. Trăieşte. Şi are şi un fiu.

Un fior trece şi îmi răcoreşte fruntea. Se aud paşi pe stradă dincolo de zidul pietruit. Paharul de whisky îmi tremură în mână şi gheaţa din el sună. Aproape scap paharul. Radu se apleacă şi îl pune pe o măsuţa mică de fier dintre noi. Îl privesc cu neîncredere, mă uit apoi în sus spre luna portocalie, indiferentă. Lacrimile îmi curg pe obraz. Radu se apleacă din nou şi îmi ia mâna. Încerc din răsputeri să îmi recapăt vocea.

— Nu glumeşti? îl întreb pe Radu. Sună a film american prost în care personajul principal se presupune că e mort, apoi el apare suferind de o formă de amnezie. Dacă inventezi asta, să ştii că eşti foarte crud.

— Uneori viaţa bate filmul, îmi pune el ridicând din umeri.

Şi pune iar ţigara în scrumiera metalică.

— De ce mi-a spus toată lumea că a murit?

— Care toată lumea? Rudele tale, nu? Ce ştiu ele? întotdeauna au trăit cam izolate. E adevărat că Mihai a fost rănit de Crăciun, în ziua în care au fost împuşcaţi Ceauşeştii. Asta-i cât se poate de adevărat. A fost împuşcat în picior. Of, Mihai ieşise pe stradă atunci, ca un apucat. Ştii cum circulă bârfele pe aici. Era atâta confuzie, atâta nebunie. Erau atâtea zvonuri false în zilele acelea. Nu ştiam cine ce-i. Nici măcar nu ştiam cine pe cine împuşcă.

— Poate că cineva l-a văzut căzând şi a presupus că e mort.

O umbră de tristeţe şi oboseală trece pe faţa lui Radu.

— Îmi pare foarte rău, Mona, dar nu l-am mai

văzut de ani de zile, spune el.

Radu îşi aprinde o altă ţigară şi gestul lui îmi aminteşte de Mihai, de felul în care întotdeauna îşi aprindea o ţigară în momentele noastre de tensiune, sau în timpul vreunei certe. Îi studiez cu atenţie faţa în lumina serii. Mi-a luat aproape zece ani să mă obişnuiesc cu ideea că Mihai a murit, în timpul mariajului meu cu Tom, când am avut al doilea copil, în timpul bătăliilor mele cu autorităţile, în timpul în care am plantat grădina, sau am fost profesoară. Încercam să înţeleg enormitatea faptului că Mihai a murit şi că orice posibilitate de a-l vedea sau de a-i vorbi din nou era practic inexistentă. Dacă Radu mă păcăleşte? Dacă se dovedeşte din nou că a murit?

— Are un fiu, spui? Este căsătorit? întreb eu.

— Este văduv. Soţia lui a murit de cancer acum câţiva ani. Se mutaseră mai în nord, în zona Făgăraş. Lui Mihai îi place să trăiască la poalele munţilor. Au avut o căsătorie fericită. A fost distrus la moartea ei.

— Dovedeşte-mi-o, mă aud spunându-i lui Radu atât de tare, încât aproape aud ecoul vocii mele în grădina micuţă de la poalele muntelui.

— Să-ţi dovedesc? Ce să-ţi dovedesc? Ai înnebunit? Cine crezi că sunt eu? răspunde Radu, bând din whisky cu o înghiţitură nervoasă, după care îşi trânteşte paharul pe masa de fier.

— Da, dovedeşte-mi. Arată-mi ceva care să dovedească faptul că este încă în viaţă, insist eu şi ciocnesc paharul meu de whisky de al său.

El râde şi se ridică de pe scaun.

— Tu ai vrut-o, Mona. Ai grijă, nu te juca cu lucruri dintr-astea!

Se duce în casă şi îşi aduce telefonul mobil, împreună cu o agendă mică. O deschide şi se uită scurt în ea, apoi formează numărul şi îmi întinde telefonul, spunând cu zâmbetul unui învingător:

— Poftim, ai dovada, Mona.

Nu ştiu ce să fac cu telefonul şi când mi-l pune în mână încerc să scap de el ca şi cum m-ar arde. Aud cum sună de două, trei ori, apoi soneria se opreşte. Aud o voce, vocea unui bărbat care spune:

— Alo? Cine e?

Scap telefonul pe jos, lovesc peste paharul de whisky şi mi-l vărs tot pe fustă. Mă aplec disperată, încercând să ajung la telefon şi să închid. Vocea continuă:

— Alo, e cineva acolo?

O voce îndepărtată, pătrunzătoare, cunoscută, puţin răguşită, o voce pe care aş recunoaşte-o dintr-un milion: ritmul sacadat, vocalele prelungite, apoi, deodată, silabele rapide spre sfârşitul cuvintelor şi acea pauză abruptă care mă înnebunea de dorinţă. Aştept până închide el.

Radu vine şi mă ia în braţe în timp ce eu nu mă opresc din plâns mai bine de zece minute, aşa cum am vrut să fac de atâta timp. Nu am avut niciodată timpul sau puterea să îmi permit să plâng, întotdeauna m-am gândit că, dacă o fac, nu mă mai opresc niciodată şi o voi face tot restul vieţii mele, în loc să muncesc, să îmi cresc copiii, să trăiesc. Radu mă întreabă dacă vreau să sunăm din nou, iar eu dau doar din cap că nu, „Nu, nu pot, nu acum. “

— Bine, spun eu. Să o luăm de la capăt. Te cred. Cu siguranţă că mi-ai oferit o dovadă, am spus

râzând. Vreau să ştiu totul despre Mihai, cine a fost el toţi anii aceştia.

Sunetul vocii lui încă răsună înăuntrul meu, ca un ecou adânc, într-o vale largă. *Alo, alo, cine e acolo?*

— Ce vrei să spui prin „cine a fost el “? Ţi-a luat douăzeci de ani ca să îţi dai seama? mă întreabă Radu ca şi cum mi-ar fi citit gândurile. Mihai a fost un om bun. Aproape un erou, ai putea spune. Dar… ştii asta, nu-i aşa? adaugă el surprins. Tu eşti cea care era îndrăgostită de el, nu?

Este tristeţe în vocea lui Radu. Cum de am putut să nu o simt, să nu o ştiu? Erau instinctele mele atât de atrofiate din cauza fricii şi a suspiciunii încât nu am putut să înţeleg cu adevărat ce a fost cu Mihai? Dar l-am văzut din nou, cu geaca neagră de piele, cu ochii verzi pătrunzători şi cu gesturile sale grăbite. Accesele sale de mânie când vorbeam despre politică.

L-am privit pe Radu drept în ochi.

— Habar nu aveam se întâmpla. Tot ce ştiam era că îl iubeam, că tata făcea tot felul de lucruri pe care nu ar fi trebuit să le facă şi… era noapte când o prietenă de-a lui Mihai, Anca, mi-a spus că el este securist. Suna atât de real, atât de ameninţător.

Radu se uită la mine cu o privire ironică, ca şi cum m-ar provoca să îi dovedesc ceva. Luna este acum deasupra capetelor noaste şi pare rece şi prea puţin romantică. O altfel de lună. Îmi amintesc cu ezitare momentul din noaptea acea rece de iarnă când Anca m-a speriat de moarte cu cuvintele ei, cu avertismentul ei.

— Deci ai avut mai multă încredere într-o femeie nebună de pe stradă care te-a avertizat în legătură cu Mihai, mai mult decât în tot ce aţi trăit

împreună, tu şi Mihai? spuse Radu încrucişându-şi braţele.

— Du-te naibii, Radu, du-te dracului! îi spun. Spune-mi nenorocita aia de poveste, spune-mi exact ce s-a întâmplat.

— Bine, îţi voi spune, chiar dacă eşti rea şi înjuri ca un birjar, spuse Radu râzând. Mihai avea legături cu acelaşi grup în care era băgat tatăl tău. Nu sunt foarte sigur dacă se ştiau înainte să te îndrăgosteşti de el, sau s-au cunoscut mai târziu. Nu are importanţă. Şi da, Mihai era într-un fel marxist, deşi cred că a stat de multe ori la îndoială. De fapt el nu credea că socialismul este ceva greşit. Credea doar, ei bine, că toată teroarea, cenzura şi lucrurile ce ţineau de securişti erau rele şi că trebuia să facă ceva pentru asta. Astfel, era asemenea primilor comunişti, care credeau în ideile lor. Dar ştia ce crezi tu, aşa încât niciodată nu a îndrăznit să îţi dezvăluie această faţă a lui. Acesta este poate motivul pentru care ţi-a lăsat impresia că lucrează în secret pentru partid. Toţi au vrut să te protejeze: tatăl tău, Mihai, chiar şi Cristina. Chiar şi Anca, în felul ei încâlcit, a sfârşit, în mod neprevăzut, să te protejeze.

— De ce naiba aveam eu nevoie de această protecţie, strig eu, ce eram eu, un ou?

— Aşa spui acum, spune Radu şi îşi toarnă încă un pahar. Dar parcă ai uitat cum erau lucrurile atunci, cum ne-am simţit sub dictatură, când trebuia să fim suspicioşi şi să ne ascundem unii de alţii tot timpul. E adevărat că au scris manifeste, continuă Radu. Au încercat să transmită cât de multe informaţii şi ştiri au putut despre violarea drepturilor omului persoanelor pe care le

cunoşteau la postul de radio Europa Liberă. Odată ce Mihai a înţeles că partidul i-a trădat chiar şi pe muncitori, clasa în numele căreia trebuie să conducă ţara, el a luat cauza dizidenţilor ca pe o răzbunare. Ştii despre manuscrisul tatălui tău? Este un fel de raport, o biografie a lucrurilor prin care el şi cunoscuţii lui au trecut. Ca un fel de mărturie scrisă. A vrut să fie un fel de... Ei bine, da... un fel de Soljeniţân al României. Şi Mihai a încercat să ducă manuscrisul în Germania printr-unul din prietenii săi nemţi de aici din Braşov, care primise o viză pentru reîntregirea familiei din Munchen.

Radu pare sincer întristat de vestea morţii tatălui meu, chiar dacă nu l-a întâlnit niciodată faţă în faţă.

— Am mai aflat câte ceva despre el de la Mihai şi simt că aproape l-aş fi cunoscut, spune Radu.

Mă simt mişcată de faptul că Mihai le-a vorbit prietenilor lui despre tatăl meu, ca şi cum i-ar fi fost rudă apropiată.

— Da, l-am auzit odată pe tata vorbind ceva despre o carte, un fel de memorii... chiar înainte de a muri, spun eu amintindu-mi momentul acela din camera lui din Chicago când fuma şi tuşea de moarte.

Îl rog pe Radu să continue, să îmi povestească mai multe, să îmi spună tot ce ştie.

El e încălzit de povestire şi se pare că îi place să o spună. Faţa îi este roşie, ochii îi strălucesc, iar linia părului care dă impresia unui început de chelie îi împrumută un aer patrician.

Mă simt deosebit de calmă, în timp ce asimilez toate informaţiile. Roua începe să se aşeze şi îmi simt mâinile umede.

— Ei bine, ai prins ideea. Tipul s-a răzgândit în ultima clipă şi a trebuit să îi înapoieze manuscrisul lui Mihai. Securiştii ştiau că există o carte compromiţătoare, dar nu îşi puteau da seama exact despre ce era vorba. După emigrarea lui Pacepa securiştii au rămas cam dezorientaţi. Apoi au devenit violenţi şi diabolici. De aceea au dat buzna atunci în casa voastră şi v-au răscolit apartamentul. Am auzit cu toţii despre acea noapte. Dar nu prea aveau o direcţie clară.

Sunt uimită că Radu ştia atâtea lucruri despre viaţa mea şi despre chinurile noastre zilnice. În mod cert, ceea ce crezusem că a fost viaţa mea atunci e cu totul altfel.

— Mihai a plecat din Bucureşti atunci ca să te protejeze, nu pentru că nu putea să sufere Bucureştiul. Bine, nu era oraşul lui preferat din lume, e adevărat şi îi era dor de munţi. Dar adevăratul motiv pentru care a plecat este pentru că voia să se îndepărteze de tine şi de tatăl tău, ca să nu fiţi în pericol şi mai mare decât eraţi. Şi pentru un timp, cam când ai plecat tu din ţară, s-a prefăcut că lucrează pentru securitate; se întâlnea cu unii securişti să le spună ce ei deja ştiau, dar cu aerul că ar fi ceva nou. Oricum, ceea ce conta era să încerce să creeze impresia că pot conta pe el şi în felul acesta ei să nu îl urmărească. Şi nici pe tine. Eu cred că a ţinut legătura cu Petrescu. Mihai poate să fie un actor pe cinste uneori.

— Ce s-a întâmplat cu manuscrisul? întreb întinzându-mi fusta să îmi acopere genunchii, pentru că mi-e răcoare de la aerul nopţii. Nu-mi pot imagina că exista ceva care ar fi produs o răsturnare a guvernului. Dar ştiu că era important

pentru tatăl meu. Sunt aproape sigură că s-a înregistrat povestea suferinţelor noastre de-a lungul timpului, frica, foamea, frigul iarna şi disperarea. Ştiu asta din privirea sălbatică în ochii tatălui meu, atunci când a pomenit de asta între accesele de tuse.

— Mihai l-a ţinut un timp. L-a dus cu el înapoi la Braşov după ce a părăsit Bucureştiul. Apoi l-a dat Ancăi care i-a promis că o va scoate din ţară şi o va duce în Iugoslavia. Anca era în legătură cu femeia care te-a ajutat pe tine să pleci, Bielna, Baljina, cum o chema? Habar nu am ce s-a mai întâmplat cu ea după asta, ar trebui să te întreb pe tine, tu eşti cea care s-a întâlnit cu femeia sârbă. V-a spus vreodată despre asta?

— Biljana? spun eu şocată. Ce vrei să spui prin Anca şi Biljana? Cum s-au întâmplat toate astea, cum de erau toţi oamenii aceştia în legătură? Cum era posibil?

— Ei bine, era... Noi românii putem fi nemernici uneori, dar nu suntem proşti. Românii erau pe departe de a avea ceva aşa organizat ca Solidaritatea poloneză în frunte cu Walesa, dar existau nişte acţiuni care se desfăşurau. Este adevărat că unii au fost prinşi, alţii au dispărut sau au fost prinşi, alţii au devenit slabi şi s-au denunţat unii pe ceilalţi, dar alţii nu. Cei cu adevărat deştepţi şi puternici, cred. Mihai era unul dintre ei. Cred că el a fost şi norocos. Ca în noiembrie 1987, spune Radu cu un zâmbet aproape visător.

— Ce e cu noiembrie 1987? Ce s-a întâmplat? întreb.

Aflu de la Radu că în noiembrie 1987 muncitorilor din cele mai mari fabrici din Braşov li

s-a spus că nu îşi vor primi salariile în luna aceea, aşa că au început o mini revoluţie. Au ieşit pe străzi, au forţat Primăria, au rupt portretele conducătorilor. Au aruncat scaune pe geam. Şi atunci au venit tancurile. Mihai era printre oamenii din Primărie, dar a scăpat nevătămat în haosul creat. Se pare că spre sfârşitul anilor optzeci erau chiar şi delegaţii sovietice care şi-ar fi făcut imediat apariţia şi ar fi stat în fabrici pentru câtva timp, incitând muncitorii să se revolte. Apoi ar fi dispărut. Se pare că Marea Revoluţie se pregătea încet din toate părţile, din interior, dar şi din exterior.

— Cele două trebuiau să coincidă, spune Radu, disperarea şi dorinţa oamenilor, mulţimea mişcărilor dizidente şi un anume spirit revoluţionar, cu dorinţa puterilor mai mari şi climatul lumii întregi. Toate aveau importanţă. Chiar şi munca tatălui tău, totul…

— Tata? am întrebat.

— Da, tatăl tău, bineînţeles. Chiar dacă tatăl tău reprezenta un real pericol câteodată pentru el însuşi, pentru că era atât de mândru şi impulsiv. Pe de altă parte, tocmai asta l-a şi salvat, pentru că ei niciodată nu l-au luat pre în serios. Întotdeauna au crezut că este un fel de scriitoraş cu gură mare, care mai mult vorbea decât făcea. Dar tatăl tău a încercat să facă multe. În cele din urmă doar o parte mică a contat.

Stau şi mă uit la Radu, lăsând noutăţile să-şi facă loc în mintea mea. Se uită şi el la mine, mai ia o gură de whisky şi îmi zâmbeşte. Vocea lui Mihai, cu inflexiunile aspre încă îmi sună în cap. Dacă aş putea să dau timpul înapoi, să retrăiesc totul cu

experienţa mea de acum. Dar ce a fost a fost. Acum douăzeci de ani, în gară, am auzit-o pe Susanna cântând despre plăcerile dragostei în grădină, când aveam atâtea înaintea mea, atâta speranţă, atâtea lucruri pentru care să trăiesc. Susanna, cu Figaro al ei, aşteptându-l să o păcălească, doar pentru a-şi dezvălui dragostea pentru ea. Totul s-a sfârşit în mod fericit pentru Susanna. Dar ce ar trebui să fac eu acum?

Ce s-a întâmplat cu manuscrisul tatei, ce s-a întâmplat cu toţi aceşti oameni şi cu această mişcare confuză de rezistenţă din anii optzeci, cu toate tentaculele şi căile sale întortocheate? Poate că Biljana are încă manuscrisul în apartamentul său din Belgrad, sau poate chiar l-a trimis la postul de radio Europa Liberă şi ei nu au făcut nimic cu el. Sau poate au citit fragmente din el, dar prea târziu, pentru că Revoluţia deja pornise.

Se pare că Radu îmi citeşte gândurile şi continuă.

— Da, e posibil ca cineva, poate chiar Anca, să se fi întâlnit cu Biljana în gara din Belgrad şi să-i fi dat manuscrisul. Apropo, Anca era îndrăgostită nebuneşte de Mihai şi ar fi făcut orice pentru el. Dar aşa înnebunită cum părea, era puternică. Ea este una dintre puţinele care au jucat de fapt un rol dublu fără să fie prinse. Mai întâi s-a infiltrat în Securitate, apoi le-a furnizat oamenilor din grupul lui Mihai informaţii despre intenţiile securiştilor. Spaima pe care ţi-a tras-o în seara aceea în legătură cu Mihai a fost şi o mutare politică, dar şi una provocată de dragoste şi gelozie. Te voia departe de Mihai din motive personale. Şi de asemenea, toţi ceilalţi, inclusiv Mihai, au încercat într-un fel sau altul să te facă să te îndepărtezi de

el din motive de siguranţă. Să ştii că aproape l-a omorât asta. Să ştie că îl suspectezi. Cred că pur şi simplu a lăsat lucrurile în voia lor şi nu a încercat niciodată să îţi înlăture suspiciunile. Să ştii că studentul tatălui tău, acel Petrescu, a fost norocul lui. Şi al tău. În toată nebunia, voi aţi avut cu toţii noroc. Aţi avut steaua voastră norocoasă cum se spune, filosofează Radu şi râde.

Îmi amintesc de geanta elegantă, de piele maro pe care Biljana o pusese la întâmplare lângă ea şi cum l-a întrebat ceva în ultimul moment pe conductor, ceva în sârbă şi cum cuvintele sârbeşti îmi sunaseră atunci atât de melodioase spuse din gura ei. Îmi amintesc, de asemenea, cum m-am simţit enervată de faptul că ea a întârziat plecarea trenului pentru că a stat de vorbă cu conductorul. Îmi amintesc foarte bine de ţipătul femeii. Momentul acela când am crezut că voi leşina de frică, dar apoi a venit ţipătul acela şi conductorul mi-a dat drumul la haină. Cum m-am dus la fereastră şi am văzut femeia îmbrăcată sumar alergând de-a lungul şinelor. Era posibil ca toate acestea să fi fost plănuite de aceşti oameni care erau într-un tip ciudat de în reţea, fără ca eu să am măcar o mică bănuială despre asta: Mihai, Anca, Biljana, Petrescu şi o femeie misterioasă care alerga peste şine? Avea Biljana atunci în geantă, chiar în faţa mea, manuscrisul tatei? Şi de ce să rişte atât de mult pentru ceva care probabil era doar un simplu raport emoţional cu presiunile din zilele noastre? Dar poate Radu are dreptate când pune că totul avea importanţă – era important ca totul să fie ştiut şi înregistrat undeva. În toţi anii în care tatăl meu a stat în România după plecarea

mea, cu siguranţă că a ascultat cu înfrigurare postul de radio Europa Liberă agonizând să-şi asculte manuscrisul şi sperând că într-o seară îi va auzi citind pagini din el. Nu e de mirare că primul lucru pe care l-a vrut când a ajuns în America a fost un radio cu unde scurte.

— Înţelegi acum? înţelegi de ce Mihai nu era acolo în dimineaţa în care ai plecat? întreabă Radu ca un detectiv care a ajuns la finalul investigaţiei sale.

Mă văd din nou în camera lui Mihai în acea dimineaţă de sfârşit de august. Camera lui este neobişnuit de curată, nu se văd nicăieri pantalonii şi bocancii lui de drumeţie pe munte, iar furoul meu roşu este sub pat. Mihai ştie că voi pleca şi nu e de găsit nicăieri. Ştie că dacă ne întâlnim din nou în dimineaţa asta aş putea să cedez şi să îi spun totul şi că el, la rândul lui, s-ar putea să cedeze şi să îmi spună totul. S-ar putea ca eu să îmi schimb toate planurile şi să nu mai vreau să plec. Securiştii l-ar putea prinde că, de fapt, mă ajută să plec din ţară şi ar înţelege că el îi păcăleşte. Pentru că ajută la scrierea şi răspândirea manuscrisului şi pentru că îl ajută pe tatăl meu. Un om din localitatea Vulcan de lângă Braşov tocmai a fost închis pentru că a ajutat o rudă să părăsească ţara. El ştie prea bine totul despre fiecare pericol posibil. Oamenii sunt arestaţi peste tot. Am putea strica totul în ultimul moment. Pentru că dacă ne întâlnim în dimineaţa aceasta, am face dragoste exact cum am făcut în prima dimineaţă, acum trei ani. Am putea lăsa totul la o parte şi să fim prinşi exact în acest pat, să fim prinşi şi să murim împreună.

— Ştii, e aproape două dimineaţa, spune Radu şi

îmi mai toarnă un pahar. Aş putea întinde canapeaua în camera din faţă dacă vrei să rămâi aici, se oferă el amabil.

Dar sunt mai trează ca niciodată şi îl rog pe Radu să îmi povestească şi restul, să îmi spună ce face Mihai acum, unde este, ce s-a întâmplat cu Anca şi dacă Cristina a fost ucisă.

— Ştii că iubea atât de mult ţara asta. Era patriot adevărat, deşi câteodată părea să fie exact contrariul, spune Radu. Acum dă o mână de ajutor la alegerea adevărului de minciună din dosarele secrete care au fost făcute publice. Urmăresc toţi foştii securişti şi au înfiinţat o instituţie numită Colegiul Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii.

Mihai merge la Bucureşti din când în când să studieze dosarele şi să stea de vorbă cu persoanele din acest „Colegiu", apoi se întoarce şi se ascunde în „bârlogul" lui, ascuns undeva la ţară. Are acum un bodyguard. Călătoreşte cu nume fals, Mihai Munteanu. Întotdeauna cu această combinaţie de litere, în, cred. Ca la numele meu, Mona Maria Manoliu.

Mi se pare ciudat ca instituţia să se cheme Colegiu. Poate că unii oameni îşi trimit aici copiii să înveţe. Aproape la fel de ciudat ca şi oamenii care îşi îngropau morţii cu telefoanele mobile la ei.

— În ceea ce-o priveşte pe Anca, ce altceva ai vrea să ştii? Nu am crezut că îţi pasă. Niciodată nu ai încercat, după ce ai părăsit România, să iei legătura cu noi sau cu Mihai.

— Nu am putut, Radule. A trebuit să supravieţuiesc. A trebuit să le dau pe toate la spate ca să pot merge înainte. Era singura cale.

Dar m-am întors, nu? Şi bineînţeles că voiam să ştiu, niciodată nu am uitat.

Nu îi spun că încă sunt geloasă, sau că aş putea să stau aici până în zori ca să vorbim despre trecut, despre Mihai, despre cum noi toţi eram cu douăzeci de ani în urmă.

— Aşa cum ţi-am spus, Anca era ca un fel de pasăre rară. A fost prinsă că a făcut un avort. Ştii cum era: mai întâi descopereau că ai făcut ceva ilegal, apoi se ofereau să te lase dacă ciripeai despre altcineva. Dar i-a păcălit un timp. Lucrurile nu au stat la fel cu biata Cristina. A fost pusă la colţ din toate părţile din cauza relaţiei cu băiatul acela tunisian, pentru că încerca să părăsească ţara şi pentru că a încercat să facă ceva pentru grupul lui Mihai. Era prietenă cu acel medic tânăr din Vulcan care se opunea internării dizidenţilor ca bolnavi psihici. Plănuia să se căsătorească cu studentul tunisian şi să plece din ţară. Dar era prea… fragilă ca să se descurce cu toate, pentru că se întâmplau prea multe în acelaşi timp. Nu a reuşit. Mihai nu putea face nimic ca să o ajute. Ea se încurcase prea tare. Ori a fost împinsă să se sinucidă, ori au omorât-o ei şi i-au înscenat sinuciderea. Înclin să cred că s-a sinucis. Ei, s-au întâmplat atât de multe atunci, mai multe decât ai putea să îţi imaginezi.

— Era o nebunealã. Nimeni nu ştia ce se întâmplă, spune Radu. Dar un lucru e sigur, continuă el. Mihai a rămas întotdeauna onest. Şi a fost cu adevărat deştept. Şi, adaugă el aprinzându-şi altă ţigară, ţi-a fost credincios ţie, deşi Anca întotdeauna îl urmărea, aşa cum o făceau şi alte femei, de altfel. Anca a sfârşit prost, continuă

Radu. S-a căsătorit cu cineva din grup care s-a dovedit că era un securist sub acoperire. O bătea şi se purta urât cu ea. Nu mai ştiu ce s-a întâmplat cu ea.

Deci am avut cumva dreptate în fanteziile mele delirante din vara când m-am păruit cu Anca în mijlocul străzii.

Radu nu a menţionat altă posibilitate, aceea în care oameni se implică în politică pentru a fi mai aproape de cei dragi. Dragostea şi politica întotdeauna sfârşesc prin a se amesteca una cu cealaltă. Şi dragostea e de obicei cea care pierde. Draga mea Cristina era victima şi totodată persoana care pierdea.

Mă gândesc la scrisoarea siropoasă de la Dumitriu pe care o descoperisem recent printre scrisorile vechi. Slavă Domnului că dragostea nu a învins atunci. Poate că şi Dumitriu m-a ajutat, pentru că era prea îndrăgostit ca să denunţe încercarea mea de a scăpa. Poate tot ce voia el era sexul şi să se căsătorească într-un mic sat din România. Totuşi părea prea uşor. Aceştia erau bărbaţi care te băteau cumplit dacă aveau cumva impresia că umbli cu manifeste sau dădeau cu maşina peste tine pe stradă, fără nicio ezitare sau fără măcar să pună un pic piciorul pe frână.

Soarta mea a depins de un fir foarte subţire de aţă. O bombă americană ce cade la câţiva centimetri în stânga. O vedere îngălbenită cu câteva cuvinte scrise în grabă din închisoare. O piatră desprinsă din locşorul ei rostogolindu-se la vale. Un student care studiază poezia simbolistă. Ţipătul unei femei pe peron. Trenul care se mişcă încet. În timp ce eu mă simţeam atât de curajoasă

în noaptea aceea, întreagă reţea de forţe care ar fi putut să îmi distrugă viaţa într-o clipă, era în acţiune.

Radu îmi spune că Mihai întotdeauna a ţinut o fotografie cu mine râzând din vârful unui munte. O înnebunea pe soţia lui, până într-o zi, când a rupt-o. Îmi povesteşte cum Mihai a fost furios, pentru că îi plăcea fotografia aceea. Dar nu o putea învinovăţi nici pe soţia lui.

Ştiu exact despre ce fotografie vorbeşte Radu. Odată Mihai a luat aparatul de fotografiat al părinţilor lui, un aparat Leika vechi, cu lentile uriaşe, când am urcat pe muntele nostru. Mi-a făcut mai multe fotografii, întinsă pe un pat de flori de câmp, ascunzându-mă după copaci, sprijinindu-mă de stânca noastră albă, căţărându-mă până în vârful ei. Mihai pusese greşit filmul şi toate fotografiile au fost făcute pe aceeaşi poziţie, cu excepţia celei din urmă, în care eu mă căţăram pe stâncă şi râdeam. Râdeam pentru că abia îmi puteam ţine echilibrul şi m-am gândit că voi cădea şi mă voi zdrobi de vârfurile copacilor în drum spre poalele muntelui.

Radu încă vorbeşte, povestindu-mi cum, curând după nuntă, Mihai a început să citească toate cărţile de literatură şi filosofie care îi cădeau în mână.

— Era ca şi cum ar încerca să ajungă la tine, să te înţeleagă, spune Radu. Şi în ceea ce-i priveşte pe nenorociţii ăia de comunişti, i-a bătut cu propriile lor arme, concluzionează Radu cu mândrie.

Aş vrea să fi cunoscut această faţă a lui Mihai. De ce nu am putut face împreună treaba de

dizidenţi? Am fi fost doi revoluţionari îndrăgostiţi. Am fi putut tipări împreună manifeste revoluţionare care ar fi spus: „Români, treziţi-vă! Români, ziua libertăţii e aproape! Jos cu tiranul!” Am fi putut păşi prin Palatul Poporului cu un vechi steag românesc eu şi cu Mihai în fruntea unul grup de revoluţionar furioşi, urmaţi de strigătele turbulente ale mulţimii: „Jos tiranul! Libertate! Libertate! Jos securiştii!” Am fi fost purtaţi pe braţe de oameni şi atunci aş fi putut sta drept în faţa Părintelui Naţiunii într-o rochie strălucitoare de mătase purpurie, cu o pereche de ochelari de soare închişi la culoare şi aş fi tras cu o armă dintre armele pe care organizaţia noastră de dizidenţi le colectaseră, drept spre inima întunecată a analfabetului de Nicolae Ceaşescu, Tovarăş, Fiu şi Tată al poporului. Mihai şi cu mine am fi intrat în istorie, ca salvatori ai poporului.

Mă uit sec la Radu în timp ce am visul revoluţionar. Ca şi cum ar fi ghicit încă o dată esenţa gândurilor mele, el spune:

— Nu, Mona, el a procedat bine. A avut dreptate când nu te-a implicat. Nu îţi dai seama cât de îngrijorat a fost pentru viaţa ta? Erai o ţintă uşoară. Puteai fi ucisă... Uite-aşa, spuse Radu şi pocni din degete.

Muzica încă se aude şi îmi simt gustul propriilor lacrimi. Mă înec în lacrimi, sudoare, whisky prost şi roua care s-a aşezat pe iarbă. În această noapte de august, atât de înmiresmată, atât de confuză, dragostea mea s-a dovedit să fie reală la urma urmelor.

Îl îmbrăţişez pe Radu şi îi mulţumesc pentru tot. Nutresc entuziasm şi recunoştinţă pentru acest

vechi prieten al lui Mihai care m-a ajutat să găsesc ultimele bucăţi din povestea mea. Înainte să plec mă decid să îl mai întreb ceva.

— Apropo, atunci când s-a întâmplat povestea cu drumeţia pe munte, în anul în care a fost cutremurul şi Mariana a murit, tu erai cu ei, nu-i aşa?

— Apropo de ce? mă întreabă Radu şi faţa lui se schimbă, trecând de la expresia ironică, relaxată, pe care avusese toată noaptea, la o durere intensă. Ce legătură are asta cu toate celelalte, Mona? Mă înnebuneşti, adaugă el cu un surâs amar.

Schimbarea asta mă face şi mai curioasă. Se pare că noaptea asta un sac nesfârşit de secrete mi se dezvăluie.

Radu soarbe uşor din pahar.

— Ştii că am iubit-o pe Mariana. A fost dragostea vieţii mele, iar Mihai a aflat asta în acea drumeţie. M-a surprins când îi spuneam Marianei despre sentimentele mele şi s-a supărat.

Ochii lui Radu strălucesc în noapte, iar chipul îi este străbătut de tristeţe.

— Ştii cum se înfuria el, nu? continuă Radu cu ezitare. Ne-am luat la pumni pe pârtie. Mariana fugea înaintea noastră şi voia să scape de amândoi, a spus că suntem nebuni, plângea şi alerga la vale pe pârtie. Am căzut în timp ce ne luptam. Unul dintre noi cred că a dislocat nenorocita ai de stâncă ce s-a rostogolit şi a lovit-o. Credeam că Mihai ori se va sinucide, ori mă va omorî pe mine în ziua aceea.

— Şi, încep eu…

— Asta-i tot, Mona, spune Radu. N-a mai rămas

nimic. Să ne mai întâlnim dacă mai rămâi în oraş. Dar, te rog, ajunge pentru astăzi.

Am dat înapoi, dându-mi seama că am mers prea departe. Descoperirea poveştii iubirii sale secrete era ultimul lucru din lume pe care mă aşteptam să-l descopăr. Întotdeauna l-am considerat un Don Juan cinic, dar aceasta a fost masca sub care şi-a ascuns dragostea lui ascunsă pentru Mariana. Momentele de meditaţie ale lui Mihai ori de câte ori se gândea la Mariana, în special la începutul iubirii noastre din vara aceea, apar acum într-o lumină nouă. *Chiar* se simţea vinovat şi furios pe el însuşi pentru lupta de pe munte şi probabil că niciodată nu s-a iertat pe sine pentru asta. Poate acesta este chiar motivul care l-a împins să facă toate acele fapte nesăbuite. Îl îmbrăţişez pe Radu încă o dată şi ies pe strada liniştită şi pustie.

Alerg pe strada pietruită, coborând dealul unde este casa lui Radu. Luna apune şi părul îmi flutură sălbatic. Am şaptesprezece ani, dar am şi treizeci şi şapte. Inima îmi bate cu putere, faţa îmi este udă şi nu sunt sigură dacă sunt lacrimi de tristeţe, de bucurie sau de furie. Sunt toate la un loc. Iubitul meu nu a fost un erou, dar niciun ticălos. A fost un fel de marxist într-o societate marxistă în decădere, dar mai onorabil decât capitaliştii acerbi din societatea capitalistă în care trăiesc acum. Fusese indiferent faţă de pasiunile mele intelectuale, apoi s-a apucat să citească atunci când era prea târziu ca să îmi mai pese. M-a învăţat să dansez. M-a învăţat secretele Carpaţilor şi a propriului meu trup. Întotdeauna avea fotografia cu mine râzând pe vârful stâncii. Iar eu aveam în buzunar fotografia cu noi morocănoşi

într-o zi de noiembrie în Bucureşti, când am trecut graniţa în trenul spre Trieste.

Aveam motive întemeiate să îl iubesc. Nu doar am iubit dragostea, aşa cum mulţi au spus, l-am iubit pe Mihai Simionu, din oraşul cu Biserica Neagră din Carpaţi, un inginer care cânta la chitară şi purta geci de piele neagră ca securiştii. Sau mai curând ca un motociclist aventurier. Amândoi am fost sinceri unul cu celălalt şi cu ceea ce am vrut noi să fim, amândoi am meritat acel moment de frumuseţe totală de deasupra oraşului ce venea din după amiaza cu furtună, cu ploaie pe chipurile noastre.

În timp ce alerg pe trotuar, o propoziţie pe care Radu a spus-o mai devreme mi se învârte în minte: „Pentru o vreme, cam când ai plecat din ţară, s-a prefăcut că lucrează pentru *securitate".* Îmi tot repet asta iar şi iar şi posibilitatea că Mihai ştia că aveam de gând să plec din ţară îmi apare acum în mărime reală. Un fel de iluminare mă cuprinde. Mihai simţea cumva că aveam de gând să plec din ţară. El a fost mai sensibil la frământările mele interioare decât l-am crezut eu. Revăd totul în sens invers până la noaptea dinaintea plecării mele din Braşov, cu două zile înainte sa iau trenul din Bucureşti.

Alunec printr-un tunel, asemeni lui Alice în Ţara Minunilor, toate trec pe lângă mine în ordine inversă. Imagini cu mine şi cu persoanele din viaţa mea se derulează în sens invers din toate direcţiile în tunelul adânc prin care alunec cu respiraţia tăiată, într-o cădere liberă. Totul se mişcă din ce în ce mai repede şi ştiu că în curând voi izbi puternic pământul şi milioane de bucăţi din mine vor fi

împrăştiate spre stele.

Poate că Mihai a plecat din apartament în dimineaţa aceea pentru că voia să-i fie mai uşor. Sau a plecat din apartament pentru că nu voia ca *ei* să vadă că încă eram împreună. Voia să creeze impresia că ne despărţisem pentru ca ei să aibă şi mai multă încredere în el? Luase asupra lui sarcina de a mă urmări şi i-a lăsat să creadă că *el* mă va opri la graniţă sau că va trimite pe cineva care să mă oprească? Poate că i-a indus în eroare tot timpul, lăsându-i să creadă că obţine informaţii de la mine şi spunându-le ce deja ştiau despre tatăl meu. A aflat de la ei că cerusem un paşaport şi că plănuiau să mă oprească. De aceea a zâmbit trist când i-am spus că trebuie să mă întorc în capitală ca să încep culesul cepei şi a cartofilor mai devreme. Ştia că nu mai pot trăi în confuzie şi în teamă. Cel mai important, se temuse pentru viaţa mea şi după moartea Cristinei el m-a vrut departe de toate pericolele. Chiar dacă asta însemna să se despartă de mine pentru totdeauna. Îmi citise gândurile înainte să scot vreun cuvânt de Revelion când mi-a spus:

— Mă vei părăsi cândva, nu-i aşa?

Era şi nepăsător, dar şi cu grijă deosebită. Iubitul meu spion i-a păcălit tot timpul. I-a păcălit pe toţi fără să fie prins. Dacă mi-ar fi dat un indiciu despre toate astea.

Acum, că măcar o parte din ceaţa care îl înconjura pe Mihai s-a risipit, inima mea se poate linişti din tot tumultul ultimilor douăzeci de ani. Poate că ţara mea va deveni ţara de care mi-a fost odată atât de dor, în compunerea pe care am scris-o acum treizeci de ani. Şi poate că mă voi obişnui

să am două ţări sau să nu am nicio ţară, să fiu propria mea ţară şi să mă întind peste Oceanul Atlantic cu un picior în lanurile de porumb din Indiana, iar celălalt picior într-o poiană cu fructe de pădure din Carpaţi, ca un baobab uriaş.

Întâlnirea

A doua zi îl sun iar pe Radu şi îl întreb ceea ce am vrut atât de mult să îl întreb chiar în prima clipă în care l-am văzut: dacă poate să îmi aranjeze o întâlnire cu Mihai.

— O întâlnire între tine şi Mihai? întreabă el surprins. Pentru ce?

— Nu mă întreba, ajută-mă doar. Dacă poţi. Este important. Trebuie.

Îi aud respiraţia.

— Bine, dar ştii că nu este uşor să ajungi la casa lui. Îţi va lua o zi întreagă.

— Oricât e nevoie, spun eu.

— Bine, dar îmi rămâi datoare.

— Ştiu, te voi chema în America şi îţi voi cumpăra tot whisky-ul din lume.

— Aşa să faci. Aşteaptă telefonul meu. Eşti o pacoste, Mona.

Radu mă sună peste trei zile. Peste alte trei zile plănuisem să mă întorc în America. Dar când m-a sunat şi mi-a spus că Mihai ne aşteaptă, nu pot să mă gândesc decât la următoarele ore.

Mă schimb de şase ori înainte să mă hotărăsc ce să port. Dacă mă îmbrac în roz, e prea vesel şi de fetişcană, dacă port roşu, aduce a femeie fatală, dacă port pantaloni, nu mi se văd gleznele, dacă port ceva elegant, ar putea crede că îmi etalez

bogăţia şi garderoba, dacă port ceva învechit şi simplu, va crede că o duc rău în America. Aleg o rochie albă de în. Cercei mici albaştri şi un colier de perle. Puţin machiaj, nu mult. Ruj rozaliu. Sandale roşii care nu se potrivesc cu rujul. Un strop de parfum franţuzesc. Când vom ajunge acolo, rochia mea va fi probabil deja şifonată.

Andrei şi Ionică îşi fac griji că plec pentru două zile. Mă imploră să îi iau cu mine. Le spun că nu pot şi gata, fără explicaţii. *E treabă de adulţi.* Le promit că vom face ceva măreţ când mă întorc, cum ar fi să mergem pe muntele acela mare pe care îl vedem din oraş. Ionică spune că vrea să urce pe jos până în vârf pe cel mai înalt munte, ca să vadă caprele negre. Mătuşa şi unchiul îmi fac cu mâna din balcon şi îmi spun să nu-mi fac griji, în timp ce eu mă urc în maşina lui Radu, o Dacie veche, albastru închis.

Călătorim pe străzi pline de şanţuri, prin sate mici cu case din piatră şi garduri groase. Carpaţii, cu vârfurile ce se unesc parcă între ele, aşteaptă răbdători înaintea noastră, într-o ceaţă albăstrie. Radu deschide radioul din maşină şi se aude muzică românească, până se pierde semnalul.

Muzica şi peisajul mă scaldă în valuri. Satele adânci şi verzi, drumurile de ţară, femeile cu baticuri pe cap stând în faţa porţii şi uitându-se la maşinile care trec. Flori roşii şi galbene pe pervazurile ferestrelor. Acoperişuri de ţiglă roşie, berze albe pe coşuri. Îmi netezesc rochia albă. Mă uit pe geam. Îmi privesc chipul în oglinda din poşetă şi îmi refac machiajul. Mă uit la ceas şi număr orele.

Radu îmi aruncă o privire.

— Drumul e lung, spune el. Ţi-e foame? Vrei să ne oprim?

Dau din cap. El conduce încet, mijind puţin ochii.

Munţii albaştri nu au fost niciodată mai aproape. Soarele e călduţ şi îmi încălzeşte poalele. Câmpurile sunt pline de oameni în haine în culori luminoase. Înaintez şi ei mă îmbie cu daruri: cercei, coliere, eşarfe, mere şi covrigi.

— Vom ajunge în jumătate de oră, mă anunţă Radu. Ai dormit ceva timp.

Îmi şterg urma de transpiraţie de pe frunte, rujul de pe buze, beau toată sticla de apă şi stau liniştită restul drumului, cu mâinile în poală. Peisajul a devenit mai sălbatic, mai primitiv, ca şi cum am fi într-un timp străvechi, în mijlocul munţilor pietroşi, nelocuiţi. Mă gândesc la Smokey Mountains. Mă gândesc la casa mea albă din mijlocul lanurilor de porumb.

Vreau să am o casă în America şi una în România. Vreau să am câte două din toate. Mă uit la sandalele mele roşii şi la unghiile vopsite de la picioare. Lui Mihai îi plăcea forma unghiilor de la picioarele mele şi uneori le săruta una câte una. Dar atunci nu erau niciodată făcute cu ojă roşie strălucitoare.

Radu ia din buzunarul de la piept o bucată de hârtie şi se uită la indicaţiile notate. Intră într-un sat mic cu case vechi de piatră, cu fântâni în curţi. Conduce prin sat şi apoi o ia pe un alt drum de ţară. La capătul străzii, la poalele vârfului unui munte magnific, este o casă verzuie cu verandă de lemn şi grădină plină cu clematite şi viţă-de-vie. Mihai stă pe un scaun în verandă, uitându-se pe drum şi fumând. Cobor din maşină. Merg uşor spre

casă. Pe o parte a muntelui este o cascadă care înghite toate sunetele, inclusiv sunetele paşilor mei pe pavaj. Fiecare pas tăcut pare un salt uriaş în timp şi spaţiu. Merg pe aleea îngustă, pavată, ce duce spre casă şi conturul bărbatului care stă în verandă e din ce în ce mai clar, pe măsură ce înaintez. Întotdeauna am râs de scenele din filme în care întâlnirile importante sunt filmate cu încetinitorul. Acum mă simt ca un personaj din acele scene. Numai că de data asta nu este vorba de un film. Este vorba despre mine, Mona, mergând spre Mihai, care stă în veranda unei case verzi la poalele unui vârf cu căciulă de zăpadă în inima Munţilor Carpaţi. Visul lui s-a împlinit. Întotdeauna vorbea despre cum ar fi să trăieşti într-un loc ca ăsta.

De o parte şi e alta a aleii sunt flori sălbatice roşii şi albastre, Mihai poartă cămaşă albastră şi pantaloni verzi. Nu l-am văzut niciodată să poarte două culori vii deodată. Părul lui e tuns scurt şi are început de barbă. Sunt pete încărunţite în părul lui. Cascada devine mai zgomotoasă, iar Mihai încă nu ne-a auzit. În timp ce mă uit la el cu toată atenţia de care sunt capabilă, mă vad şi pe mine, ca într-o oglindă: liniile din jurul ochilor, părul unduind în toate direcţiile, ochii mei în care Mihai vedea stele mici, puţin mai pali acum, dar mai sălbatici decât erau înainte. Mă împiedic de o piatră şi văd o schimbare fină, abia imperceptibilă a poziţiei umerilor lui. Ştiu că Mihai este în sfârşit conştient de prezenţa mea, dar nu se grăbeşte.

Un gând mi-a trecut prin mine când m-am apropiat de casă şi când am început să urc treptele de lemn. Ar trebui să-mi cumpăr o căsuţă ca asta

cu clematite şi vie peste tot şi cu o verandă de lemn, aici, în mijlocul României. Pentru mine şi copiii mei pentru când ne vom întoarce vara viitoare. Mihai dă drumul la un fuior de fum albăstrui şi îşi ridică privirea. Se uită la mine.

Cuprins

Partea întâi 5
Luni portocalii 7
Inundaţii, războaie şi oglinda străbunicii 19
Mona Maria Manoliu se maturizează la Bucureşti 23
Întoarcerea unchiului Ivan şi mătuşa mea, Ana Colţunov, care a fost în URSS 30
Trei morţi, o floare animal şi cuvântul dor 35
Tanti Matilda şi cutremurul 40
Activităţi secrete şi maşini de scris 43
Securitatea şi poeţii simbolişti 47
Garoafe periculoase 54
„E doar o lună de hârtie… 61
O iapă sălbatică pe zăpadă 64
Iubitul meu Mata Hari 71
Luceafăr şi roşii coapte 77
Nu există viaţa de după 82
Colonie proastă 90
Alegeri 95
Lamă tristă în cizme bulgăreşti 101
Primăvară şi supă maro 106
La stânca noastră, pentru ultima oară 111
Trenul de Trieste 117
Belgrad 125
Fiatul galben 130

Tutto Sara Bene 133
Roma, Amore Mio! 138

Partea a doua 149
Într-o suburbie din Chicago: o luptătoare pentru libertate 151
Buenas Noche, Mi Amor! 157
Lamă la Chicago în sepia 160
America, America – ţara mea de refugiaţi 166
Dansând cu Tom 172
Cetăţenie 176
Dezintegrare, reintegrare 179
Janusz, iubitul meu din Belgrad 185
Lună portocalie deasupra autostrăzii 188
Execuţia de pe State Street 194
Un nou destin 197
Flamingo roz 199
Micile mele lupte 205
Inundaţiile din Midwest 212
Balauri şi asistenţi sociali 216
Indiana, răscrucea Americii 220
Oceanul Atlantic 225
Ultimul dans 229
Drumul înapoi spre casă 232
Pepene după douăzeci de ani 235
Întâlniri sub luni diferite 239
Întâlnirea 255

Domnica Rădulescu

TRENUL DE TRIESTE

Domnica Rădulescu surprinde în romanul său un moment zbuciumat din istoria României, filtrat prin lentila trăirilor individuale şi a dramelor personale. Personajul principal, Mona Maria Manoliu, fata cu nume de actriță, trăieşte trauma unui timp ostil iubirii, fericirii şi vieții în sine, care transformă totul în panică, teamă şi paranoia.

Iubirea şi politica se află într-o luptă tensionată, care transformă viața personajelor într-un joc pe viață şi pe moarte, conturat cu finețe, dar şi umor pe fundalul opresiunii politice a unui sistem politic absurd şi inuman. Labirintul creat de împletirea crizelor personale cu situația politică amenințătoare, o conduce pe protagonista romanului la decizia radicală de a-şi părăsi marea iubire din Carpați, familia şi locurile iubite ale copilăriei, pentru a lua misteriosul „Tren de Trieste", spre dureroasa, dar şi aventuroasa călătorie a exilului.

Făurindu-şi o nouă viață în palpitantul şi miticul oraş Chicago, un oraş pe care îl numeşte „demn de foamea mea", trecând prin şocurile şi captivantele aventuri ale unei vieți noi pe continentul american, Mona Manoliu continuă însă să fie bântuită de trecutul ei românesc, de marea ei iubire. O reîntoarcere după douăzeci de ani pe pământul natal devine, pentru acest personaj plin de contradicții şi de suflu vital, un prilej de a-şi reconsidera legăturile cu trecutul, precum şi de a pătrunde enigma iubirii ei din tinerețe.

„Romanul Domnicăi Rădulescu este o călătorie năucitoare către o țară îndepărtată, frumoasă şi înfricoşătoare, şi o odisee întreprinsă în adâncurile inimii unei tinere fete şi a remarcabilei femei în care se transformă."

Arthur Golden,
autorul romanului *Memoriile unei gheişe*

www.tritonic.ro
www.tritonic.ro/blog

ISBN 978-973-733-274-5

Recomandat de:

Magic fm

FULBRIGHT ROMANIA

cașmir

TRITONIC